IO·FROBENIVS
PIO LECTORI S. D.

En optime lector, rarum damus thesaurum, & nihil non nouum,

D. [redacted] praefationem ad nuper electum pontificem Romanum Adrianum huius nominis sextum.

Arnobij Afri, uetusti pariter ac laudatissimi scriptoris commentarios, pios iuxta ac eruditos in omnes psalmos, sermone Latino, sed tum apud Afros uulgari, per ~~Erasmum Roterodamum~~ proditos & emendatos.

D. [redacted] cōmentarium in psalmū: Quare fremuerunt gentes. Fruere, ac uale.

BASILEAE EX AEDIBVS IO. FROBE. ANNO M. D. XXII. Mense Septembri.

[redacted]

IMAGO VITAE AVLICAE

ARNOBII IN COMMENTARIOS SVOS SVPER PSALMOS PROLOGVS.

CHARISSIMIS PATRIBVS LAVrentio & Ruſtico Epiſcopis Arnobius. Silẽtium bonũ eſſe nemo eſt qui neſciat, ſed tunc taciturnitas probatur eſſe cõtraria, quando ad loquendum iubentis compellit autoritas, Si em̃ uobis iubere licet, nobis comtemnere non licet. Non eſt præſumptionis, ſed obedientiæ hoc quod pſalterij uenas pulſare potius, quàm patefacere ſtudemus. Hoc conſiderantes, quod nullus ſitiens præparantibus aquam, iraſcitur, Alij parauerint uiua fragrantia mella, Alij nectareis plena liquoribus pocula, nos ex ſarculo oris noſtri: terram hinc inde lacero uerberantes impulſu, Dauidicum laticem, licet tenuiter ſitim patientibus aperimus, ſitientes ut bibant. Hi autem qui cum apoſtolis tertia diei hora ebrij ſunt in ſpiritu ſancto lætẽtur & floreant, nulla tamen ſitientibus impedimenta patiantur inferri. Neq; enim qui uino exuberant, aquam uolentes bibere prohibent. Habeant ergo nobiſcum pacem uniuerſi lectores, qui nos licet ruſticos catholicos comprobent, & pſalmum cuius explanationem legunt, prius examinent, ut dum eius legerint ſenſum, ad eum pertinere ſentiant, quem explanationis textus oſtendit. Ipſi quidem melius hoc potuiſtis facere qui iubetis. Non em̃ impoſſibilitatem ueſtrã, ſed occupationẽ oſtenditis dũ quod nos iubetis facere, uos meliꝰ hoc potueritis implere.

Pſalmus Dauid 1.

BEatus uir qui non abijt in conſilio impiorum, & in uia peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ nõ ſedit. Sed in lege domini uoluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum

dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet,& omnia quæcunque faciet prosperabuntur. Non sic impij non sic,sed tanquam puluis quem proijcit uentus à facie terræ. Ideo non resurgunt impij in iudicio,neq; peccatores in cõsilio iustorum, quoniam nouit dominus uiam iustorum,& iter impiorum peribit.

PRimus psalmus unde scit beatitudinem perisse, inde recuperat. In consilio impiorũ abijt Adam,id est,in serpentis & mulieris. Et nũc Adam noster,id est,consensus noster beatus erit, si non abierit in consilio serpentis & mulieris,id est in cõsilio carnis & diaboli. Aut si abierit non ibi stet,si steterit,non sedeat:id est non permaneat,sed memor legis dei,ibi suam occupet uoluntatem. Et diurnã & nocturnam actionem suam in meditatione diuinæ legis exerceat, ut hoc quod Adam perdidit contemnendo,iste custodiendo inueniat,permanens iuxta fluenta legis, ut lignum uitæ immortalitatem capiens. Ita demũ quæcunq; fecerit,prosperabuntur. Illi autem,id est,impij qui comtempserunt,non sic,sed hoc eis eueniet in finem seculi quod in fine Psalmi sermo propheticus comminatur, gloria æterna qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid II.

QVare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in unum, aduersus dominum & aduersus Christum eius. Dirumpamus uincula eorum, & proijciamus à nobis iugũ ipsorum. Qui habitat in cœlis irridebit eos,& dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super montem syon sanctum eius,prædicãs præceptum eius. Dominus dixit ad me, filius meus es tu,ego hodie genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Reges eos in uirga ferrea & tanquam uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite,erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, nequando irascatur dominus, & pereatis de uia iusta. Cum exarserit in breui ira eius,beati omnes qui confidunt in eo.

VSque hodie gentes fremũt aduersus Christum,quia idolis finem imposuit. Populi,id est, Iudæi meditantur inania:Distinctiones ciborum & sabbatorum ferias adtendentes,utrorumq; uincula disrumpenda,quos habitator cœlorum deus interim irridet,sed in iudicio iram suam illis & furorem ostẽdet,quibus dicturus est: me quem negastis filiũ dei, uox de cœlo paterna uos docuit cum in Iordane me posito dixit, filius meus es tu. Quod autem dicit. Ego hodie, Deus heri & cras nõ habet, sed semper hodie habet. Tempora enĩ sub ipso aguntur,non ipse à temporibus agitur. Nam Syon mons quod sit ecclesia docet propheta qui dicit; Ego dominus excitabo Syon in gentibus,&

dabo

dabo eam in festiuitatem æternam omni nationi. In ipsa ergo prædicat filius præceptum patris. In ipsa reget gentes quasi in uirga ferrea. Nō enim cedit fortibus mundi, nec miserorum despicit facies. Ipsa timorem regibus imperat. Ipsa iram uenturam contemptoribus pollicetur, per quam fictilibus uasculis cōminatur interitum. Ipsa beatitudinem confidentibus repromittit, & Christo offerente, q regnat in sæcula sæculorum Amen.

Psalmus Dauid cum fugeret à facie Absalon filij sui. III.

DOmine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt aduersum me. Multi dicunt animæ meæ, non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamaui, & exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui & soporatus sum & exsurrexi, quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circundātis me, exurge domine, saluum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa, dentes peccatorum contriuisti. Domini est salus, & super populum tuum benedictio tua.

TItulum psalmi tertij hac una sententia explanamus. Persecutus est Absalon patrem, fronde à collo ligatur. Iudas tradidit dominum, & laqueo coartatur: sicut Historia passionem Dauid præteritam indicat, Ita mysterium passionem domini futuram adnunciat. In qua omnes eum negauerunt dicentes: Non est salus ei in deo eius, sed si est ex deo liberet eum. Iesus autem uoce sua ad deum clamauit & exauditus est, ita ut mortem quasi soporē acciperet. Ex qua exsurgens ultra nō timuit, sed nunc induens corruptibile in corruptionem, & in mortalitate mortale non timet ultra milia populi circundātis se. Hæc est enim salus domini & super nos qui sumus populus eius. Hæc est benedictio eius, qui regnat in sæcula sæculorum Amen.

In finem in carminibus, psalmus Dauid IIII.

CVm inuocarem exaudiuit me deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti michi. Miserere mei, & exaudi orationem meam. Filij hominum usquequo graui corde, ut quid diligitis uanitatem & quæritis mendacium? Et scitote quoniam mirificauit dominus sanctum suum, dominus exaudiet me cum clamauero ad eum. Irascimini & nolite peccare, quæ dicitis in cordibus uestris, & in cubilibus uestris compugimini. Sacrificate sacrificium iustitiæ & sperate in domino, multi dicunt: quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumē uultus tui domine, dedisti lætitiam in corde meo. A fructu frumenti, uini, & olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum, dormiam & requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

Titulus quarti in carminibus, id est, in mysterijs ponitur. In quibus deus iusticiæ exaudiuit in cruce positum filium suum, contra quem irascentes Iudæi peccant usq; hodie, qui non peccarent irascentes, si uere dei non esset filius quem negarent. Quod eis ideo euenit, quia non sacrificant sacrificium iusticiæ sicut Abel, sed sicut Cain liuoris atq; inuidiæ. Nos autẽ qui credimus, dicamus domino: Signatum est super nos lumen uultus tui domine. In quo lumine data est lætitia in corde nostro, Ab illo tempore quo accepimus frumentũ in corpore, Vinum in sanguine, Oleum in chrismate. Offerentes autẽ pacem istã percepimus, quia hæc est singulariter in spe à domino constituta in Christo, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem pro ea quæ hæreditatem consequitur, psalmus Dauid V.

Verba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum. Intende uoci orationis meæ, rex meus & deus meus. Quoniam ad te orabo domine, mane exaudies uocẽ meam. Mane astabo tibi & uidebo, quoniam non deus uolens iniquitatem tu es. Neq; habitabit iuxta te malignus, neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos: Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus, ego autem in multitudine misericordiæ tuæ. Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iusticia tua propter inimicos meos, dirige in conspectu tuo uiam meam. Quoniam non est in ore eorum ueritas, cor eorum uanum est. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, iudica illos deus. Decidãt à cogitationibus suis secũdum multitudinem impietatum eorum, expelle eos, quoniam irritauerunt te domine. Et lætentur omnes qui sperãt in te, in æternum exultabunt & habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto: Domine ut scuto bonæ uolũtatis tuæ coronasti nos.

Quinti psalmi titulus ostendit eam quam hæreditatem cõsequitur Christus, & hanc hæreditatem contulit ecclesiæ cum diceret apostolis: Pacẽ meam do uobis, pacem meã relinquo uobis. Hanc ergo pacem, quam diximus in quarti psalmi fine singulariter in spe à domino constitutam. Hanc in hæreditatem titulus datam ecclesiæ protestatur. Hæreditas de morte parentis nascitur filijs. Nisi enim Christus mortuus esset, hæc hæreditas non patebat. Ipso ergo moriente nata, ipso resurgente confirmata est, ipso ascendente in cœlis, permanet hæc hæreditas in æternum. In titulo tria sunt, moriens, hereditas, & hæredes Et in capite psalmi tria sunt ab hærede composita, uerba, clamor, oratio. Ipsa cũ uerba rogat auribus percipi, clamorẽ intelligi, orationem audiri. Ipsa dicit, orabo te domine, mane scilicet, cum abiecero opera tenebrarum, & induero arma lucis. Tunc te orabo quasi in matutino posita. In quo deficientibus tenebris lucis

cis incrementa concrescũt. Mane adstabo tibi & uidebo, quid uidebis tamẽ ꝓpe & mane dic nobis? uidebo mane Apostolos, fulgẽtes angelos, gaudẽtes Marias resurrexisse dñm nunciantes, diximus mane postea quã tenebræ peccatorũ transierint. Orandũ dominũ diximus, & in luce dominici diei resurgentẽ uidendum. Quis autem sit iste dominus, distinctio eius uoluntatis exprimit. Tu es, inquit, deus non uolens iniquitatẽ. Quis enim dixerat eum uelle iniquitatem? Iudæi sine dubio, qui pro operibus misericordiæ dominum increpantes dicebant. Non est iste homo à deo, qui sabbatum soluet. Iste autem & à deo est, & ipse est deus, qui non uult iniquitatem. Nõ habitauit iuxta eum malignus, id est populus incredulus, & non permanebũt ante oculos eius. Odio ei sunt qui operantur iniquitatem, & pereunt, qui loquuntur mendacium. Omnis enim qui negat Iesum filiũ dei, hic mendax est. Qui autem cõfitetur, intrat in domum dei, & adorat templũ sanctum, nõ in lapide sed in spiritu. Hunc deducet dominus in sua iustitia propter inimicos, ut dirigat in cõspectu eius uiam suã, quare propter inimicos? quia inimici alteram uiã ostẽdunt, quæ ducit ad mortem. Et propter ipsos hic dirigit uiã, quæ ducit ad uitam. Ad quã dum peruenerint credentes, inæternum exultabunt, & inhabitabit in eis. Et gloriabũtur omnes qui diligunt nomẽ eius. Ibi enim est qui benedicit iustum, & scuto bonæ uolũtatis coronauit eum. Vno eodemq; officio, & ab inimicis defenderis dum credideris, & à domino coronaris, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem in carminibus pro octaua, Psalmus Dauid. VI.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum, sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est ualde, sed tu domine usq; quo: Conuertere domine & eripe animam meam, saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Turbatus est à furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatẽ, quoniam exaudiuit dominus uocem fletus mei. Exaudiuit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscepit. Erubescant & conturbentur uehementer omnes inimici mei, conuertantur & erubescant ualde uelociter.

TItulus sexti psalmi dominicam diem exprimit, ipsa est enim & octaua dũ desinit, & prima dum incipit. In quinto enim mane ipsa incipit in resurrectione, id est in baptismatis nostri consecratione, modo in pœnitentiæ recuperatiõe octaua est, septiformis enim spiritus, cui satisfacit octauus. Agit ergo pœnitens, ut non in ira arguatur, sed misericordiam hic in isto corpore positus consequatur. In inferno autem confessio fructum penitus nõ habet. Et idcirco hic qui uult saluus fieri laborat in gemitu suo, lauat per singulas noctes lectum, Lectum inquam in noctibus lauat, quem in noctibus inquinauerat, & ne putares

eum aquã qualemcũq; haurire, unde eum abluat, Lachrymis, inquit, eum riga/ bo. Quare? quia turbatus est præ ira oculus meus. Audiui ignẽ æternũ immi/ nere, & iram iusti ultoris incumbere, & idcirco turbatus sum, quia moram feci in peccatis meis, & inueterauí inter omnes inimicos meos. Nunc moribus ma lis & spiritibus immundis renuncians dicam: Discedite à me omnes qui opera mini iniquitatẽ, quia is qui dimisit peccata, is inquã, qui exaudiuit uocem fletus mei, & orationẽ meã suscepit, dixit mihi, ecce saluus factus es, iã amplius noli peccare. Recedãt à me uicia, q̃ mẽtita sunt hacten⁹. Auertãtur retrorsum & eru bescant ualde uelociter, per filiũ dei, qui regnat in secula seculorũ Amẽ.

In finem psalmus Dauid quem cantauit domino pro uer/ bis Chusi filij Gemini. VII.

DOmine deus meus in te speraui, saluum me fac ex omnibus persequentibus me & libera me. Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neq; qui saluum faciat. Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab ini/ micis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam & compre/ hendat & conculcet in terra uitam meam, & gloriam meam in pulue rem deducat. Exurge domine in ira tua, & exaltare in finibus inimi/ corum meorum. Et exurge domine deus meus in præcepto, quod mandasti, & synagoga populorum circundabit te. Et propter hanc in altum regredere, dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iusticiam meam, & secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum & diriges iustum, scrutans corda & renes deus. Iustum adiutorium meum à domino, qui sal/ uos facit rectos corde. Deus iudex iustus, fortis, & patiens, nunquid irascetur per singulos dies? Nisi conuersi fueritis, gladium suum ui/ brauit, arcum suum tetendit, & parauit illum. Et in eo parauit uasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturit iniusticiam, & concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Lacum aperuit & effo/ dit eum, & incidit in foueam quam fecit. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secũdum iusticiam eius, & psallam nomini domini altissimi.

CVm nunciassent pueri Dauid quod possent Absalõ occidere, & diceret Dauid: parcite ei, & fugeret ipse Dauid à facie eius, apparuit supereum Semei, qui erat de cognatione Saulis, & iactans post eum lapides clamabat eũ uirum sanguinum: quem cum uellent interficere, dixit Dauid: Nolite, ecce qui de lumbis meis egressus est pugnat contra me. Et uos miramini quod filius Se mei de tribu Saul, sit contra me. Parcens ergo & isti Dauid sicut & Sauli peper cerat: parcens & tyranno filio orat, ut liberetur à persequentibus, commemo/ rans non se fecisse istud, quod ille clamabat. Non utiq; reddidisse retribuenti bus

bus sibi mala. Aut si reddidi, inquit, mala pro malis: comprehēdat inimicus animam meam, & gloriam meam usque in puluerem deducat. Hæc historico sermone in Regū uolumine usque ad finem leguntur. Hic autem mysteria Christi cātemus, cui pro bonis mala reddentes acclamabāt quod reus esset mortis. Huic ergo clamat ecclesia. Exurge in ira tua, & uideamus quod in ira facturus sit: Exaltare, inquit, in finibus inimicorum. At ubi senserint ingrati domini irascētem, dant finem impietatibus suis, & finitis inimiciciis, exaltatur deus in finibus inimicorum. exurge in præcepto quod mandasti. Dixisti enim, tertia die resurgā & præcedam uos in Galilæam, ibi me uidebitis. Et ideo, exurge, inquit, in præcepto quod mandasti, & postea quàm te ostēderis Synagogæ, ne iterum excitare æstimet bellum, propter hanc iudica populos. Cum enim dederis iudicium, finem accipiet malicia peccatorum, & iustus dirigetur. Nō enim ad alterius uel uituperationem uel laudem dictas sententiam, quia corda conspicis, & renum secreta comtemplaris, saluos facies omnes qui recto sunt corde. His autem qui non sunt recto corde deus iudex futurus exprimitur, qui terram suam nō se cōuertentibus præparat. Nam iniusticia Iudæorum parturijt in dolore animi posita, cum uideret dominum pro uirtute signorum à multitudine adorari. Concepit dolorem & peperit iniquitatem, dicens: Crucifige reum mortis. Parauit ergo foueam Christo, sed ipsa incidit in foueam quam fecit. Et cōuersus est dolor eius in caput eius, & in uerticem eius iniquitas eius descendet. Christo autem resurgente à mortuis nos confitemur iusticiam dei, & ascendente eo, psallimus nomini eius altissimo, altitudinem penetrati, quæ est super omnes cœlos, in quo facto omne genu flectitur, & omnis lingua confitetur, quia dominus Iesus in gloria est dei patris. Ipsi gloria in secula seculorum Amen.

In finem pro torcularibus, psalmus Dauid VIII.

DOmine dominus noster, quàm admirabile est nomē tuum in uniuersa terra. Quoniā eleuata est magnificētia tua, super cœlos. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem. Quoniam uidebo cœlos tuos opera digitorum tuorum, lunā & stellas quæ tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quoniam uisitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues uniuersas, insuper & pecora campi. Volucres cœli & pisces maris, qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in uniuersa terra.

NOn pro torculari, sed pro multis torcularibus in octauo psalmo fixus est titulus, quæ torcularia uoces sunt omnium prophetarum, quæ tunc impleta sunt, quando uitis uera clauorum ferramentis plantata est, & in ligno crucis posita lancea percusso eius latere, tantū uini in his torcularibus fudit, ut non in Iudæa tantū, sed in uniuersa terra nomē domini mirabile clamaretur. Quod factum tunc confirmatum est, cum eleuaretur magnificentia eius super cœlos, ut non tantum ætates legitimæ, sed etiam infantes & lactentes ad laudem eius

irrumperent, ut destrueretur ille populus, qui per defensionem dei contra deũ ageret. Ipse est enim populus, & defensor dei, & inimicus dei: defensor in patre inimicus in filio, sed omnis qui negat filium, nec patrem habet, qui autem utrũ q; confitetur, hic uidet cœlos quod opera digitorum eius sunt, & quod lunam & stellas ipse fundauerit. Quid enim esset homo nisi ipse memor fuisset, & ueniens tantam perfectionem docuisset, ut modicũ minus quàm sunt in cœlo angeli hic homines in carne positos faceret, dans eis potestatem uirtutũ, ut etiam mortuos suscitandi traderet potestatem, & omnia subijceret homini credẽti, ita ut diceret: Dedi uobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones. Nam quod dicit, oues simplices nominat boues, qui laborant sub iugo domini: pecora campi, plebs laicorum: uolucres cœli, alta cogitãtes: pisces maris, profunda rimantes. Hos omnes subiectos habens per passionem Christi ecclesia, cõfitetur admirabile nomẽ eius in uniuersa terra. Ipsi gloria in secula seculorũ Amẽ.

In finem pro occultis filij, Psalmus Dauid. IX.

Confitebor tibi domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Lætabor & exultabo in te psallam nomini tuo altissime. In conuertendo inimicum meum retrorsum, infirmabuntur & peribunt à facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam, sedisti super thronum qui iudicas iusticiam. Increpasti gentes & perijt impius, nomen eorum delesti in æternum, & in seculum seculi. Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates destruxisti. Perijt memoria eorum cum sonitu, & dominus in æternum permanet. Parauit in iudicio thronum suum, & ipse iudicabit orbem terræ in æquitate, iudicabit populos in iusticia. Et factus est dominus refugium pauperi, adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui nouerunt nomẽ tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te domine. Psallite domino qui habitat in syon, annũciate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est, nõ est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine, uide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annũciem omnes laudatiões tuas in portis filiæ syon. Exultabo in salutari tuo, infixæ sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt, comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens, in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Conuertantur peccatores in infernum omnes gentes, quæ obliuiscuntur deum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo, iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos, ut sciant gentes quoniam homines sunt:

Vt quid domine recessisti longe, despicis in oportunitatibus in tribulatione. Cum superbit impius, incenditur pauper, comprehēduntur in consilijs quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur. Exacerbauit dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Non est deus in conspectu eius, inquinatæ sunt uiæ illius in omni tēpore. Auferuntur iudicia tua à facie eius, omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo, non mouebor à generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est & amaritudine & dolo, sub lingua eius labor & dolor. Sedet in insidijs cū diuitibus in occultis, ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt, insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliauit eum, inclinauit se & cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo, oblitus est deus, auertit faciem suam ne uideat in finem. Exurge domine deus, & exaltetur manus tua, ne obliuiscaris pauperem. Propter quid irritauit impius deum, dixit enim in corde suo non requiret. Vides quoniam tu laborem & dolorem consideras, ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris & maligni, queretur peccatum illius & non inuenietur. Dominus regnabit in æternum & in seculum seculi, peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudiuit dominus, præparationē cordis eorum audiuit auris tua. Iudicare pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

NOnus psalmus docet occulta filij in sancti symboli sacramento, qui enim susceperit fidem in mysterio absconditam, primo confitetur nō summis labijs, sed in toto corde suo, & narrat omnia mirabilia eius. Iam non letatur in rebus labentibus & caducis, sed dicit domino: Lætabor & exultabo in te, & psallam nomini tuo altissime, quia fecisti iudiciū meum, id est, pro me iudicasti, & causam meam obtinui, sedisti enim super thronum ut iudicares sententiam. Increpasti quod gētes essemus, & perijt impius diabolus, quem in idolis colebamus. Nomen autem idolorum delesti in æternum & in seculum seculi. Ibi defecerunt gladio uerbi tui in finem & ciuitates destruxisti, templa eorum in toto orbe dum destruuntur, omnis pœnè ciuitas in tēplis destructa est: sicut enim ecclesiæ in toto mundo positæ ciuitates sanctorum sunt, sic templa in toto mundo posita ciuitates dæmonum esse noscūtur. Perijt autem memoria eorum cū sonitu, dominus autem in æternum manens parauit in iudicio sedem suam ut iudicet orbem terræ in æquitate. Non accipiēs aliter dominum, aliter seruum, sed contemnens personas diuitum factus est magis refugium pauperum, eorum sanè qui nouerunt nomen tuum. Non enim omnes pauperes non derelin

ques

ques, sed non derelinques quaerentes te domine. Psallamus ergo domino qui habitat in syon, id est, in ecclesia catholicis diffinitionibus sublimata, ibi adnunciemus mirabilia eius, In qua requirēs sanguinem martyrum suorum quotidie dominus memoratur nostri, nec obliuiscitur orationem pauperis dicentis sibi, uide humilitatem meam de inimicitijs daemonum natam, exalta me de portis mortis, tollens cor meum à concupiscentijs carnis, ut adnunciem omnes laudes tuas in portis filiae syon, ut exultem in salute tua. Nam infixae sunt gentes in interitum quem fecerunt, opus manuum suarum adorantes, hi conuertentur in infernum, quia obliuiscuntur dominum, qui non in finem obliuiscitur pauperē cuius patientia non perierit usq; in finem. Nunc rogat spiritus prophetiae, ut exsurgat dominus contra fortitudinē hominis, ut iudicet gentes in conspectu suo Tollat eas ab ydolis, & statuat eas in ecclesia. Constituat legislatorem super eas, & sciant gentes quia dij non sunt quos colunt, sed sciāt quia homines sunt, quid, inquit, domine recessisti longe, ita ut despicias oportunitates in tribulatione, In quo dum superbit impius, incenditur pauper. In quocunq; enim iudicio pauper & diues auditur, diuite superbiēte, pauper incenditur. Omnes enim ipsum arguūt, illum autem laudant etiā peccatore in desiderijs animae suae, etiā iniqua agentem benedicunt. Hic est peccator iritans dominum. Cum enim non solum non arguitur iniqua agens, sed etiam benedicitur, si quid autem interrogatus fuerit secūdum multitudinem irae suae inquirit. Non est deus ante oculos eius, polluitur uia eius in omni tempore: Iudicia tua à facie eius abscedunt, & ita omnibus inimicis suis dominatur, ut dicat in corde suo, non mouebor in generatione sine malo, huius os maledictionibus plenum, nihilq; blādum habes, contra pauperem in lingua eius labor est, sedet in insidijs cum diuitibus alijs ad nihil aliud nisi ut interficiat innocentem, hoc sanè quia diuites in suo consilio faciunt, ut in laqueo suo capiant innocentes, & ideo iugiter clamandum est, exsurge domine & exaltetur manus tua, ne obliuiscaris pauperem in finem, ut qd iritabit impius dominum, dixit enim in corde suo: non requiret deus. Ille autē requirit, & considerat omnia, sed patienter agens expectat, ut tradat eos in manus suas, & tollat eos de manibus daemonum. Ipsi enim derelictus est pauper, quem enim omnes despiciunt. Deo eū sine dubio derelinquūt, & orphano patrem non habēti, ipse existit adiutor: Conterens brachium diaboli qui per pharisaeos quaesiuit peccatum aliquod, unde argueret dominum & nō inuenit. Dominus autem regnat in saecula saeculorum, & peribunt gentes de terra eius. Desiderium enim pauperum exaudiuit dominus, & desideria cordis eorum exaudiuit auris eius, ut iudicetur in ecclesia eius pupillo & humili, & ut nō adponat homo ultra magnificare se super terram, per ipsum dominum Iesum Christum qui regnat in saecula saeculorum Amen.

In finem psalmus Dauid X.

IN domino confido, quomodo dicitis animae meae, transmigra in montem sicut passer? Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, parauerunt sagittas suas in pharetra ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam quae perfecisti destruxerunt, iustus autem quid fecit? Dominus in templo sancto suo, dominus in coelo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt, palpebrae eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum & impium

pium,qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluit super peccatores laqueos,ignis,sulphur & spiritus procellarum pars calicis corum. Quoniam iustus dominus,& iusticias dilexit, æquitatem uidit uultus eius.

POtuit dici ad Dauid,ut in modum passeris montis inaccessibilis latebram quæreret tempore quo peccatores contra eum tendebant arcus, siue Saul siue Absalō suus innumerabiles inimici. Sed hæc & ad nostram ædificationem trahentes,audiamus consilia sanctorū & ascensus in corde nostro ponentes migremus in montem à conualle fletus, ne nos in campestri loco apertos inueniant,qui parauerūt sagittas suas in pharetra ut sagitent in obscuro rectos corde Obscurum hic pro occulto posuit.Hi autem qui destruunt quæ perficit dominus,hi sunt qui sagitare student rectos corde,& nos pro peccatis ista patiamur qui iustus est quare affligitur,qui iustus est, quare fatigatur,quare percutitur? Quid enī mali fecit?agnus immaculatus dominus est,quem uos putantes quamcunq; hominem hominis arbitrio tradidistis. Ipse autem in tēplo sancto suo est, id est, deus est in Christo mūdum concilians sibi. In ipso templo sancto est quod de immaculata uirgine suscipiens sedet in cœlis ad dexteram patris,& est in cœlo sedes eius.Oculi eius in pauperem respiciūt ut interroget iustum & impium , & quàmuis in isto sæculo gloriam sibi uindicēt peccatores,dum cœperit iudicium agitari,habebunt talem pluuiam super se,qualem psalmographus memorat,ignis & sulphuris & spiritus tempestatis.Iustus est enim dominus tunc qui nunc pius est,& æquitatem uidebit,qui nunc iniquitatem attendit. Post iudicium enim eius non erit peccatum nec possibilitas, nec uoluntas gloria æterna qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid pro octaua. xi.

SAluum me fac domine quoniam defecit sanctus,quoniam diminutæ sunt ueritates à filijs hominū. Vana locuti sunt unusquisq; ad proximū suum,labia dolosa in corde,& corde locuti sunt. Disperdat dominus uniuersa labia dolosa,& linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster dominus est? Propter miseriam inopum & gemitum pauperum,nunc exsurgam dicit dominus. Ponam in salutari, fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia casta,argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum. Tu domine seruabis nos , & custodies nos à generatione hac in æternum. In circuitu impij ambulant, secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

ITem undecimus psalmus pro octaua id est pro dominica die ponitur. Saluum me fac domine,id est exsurge à mortuis quoniam defecit sanctus, defecit credens in te,& diminutæ sunt ueritates a filijs hominū. Ecce etiam custodibus corporis tui pecunias offerunt dicentes: Dicite eum furatum à discipulis sed hæc dicētes, Disperdit dominus labia dolosa & linguam malsloquam. Qui dicūt linguam nostrā magnificabimus,labia nostra à nobis sunt.Id est nos sua debimus

debimus eum furatum, nos inter nos ista componimus. Iam enim dixerant de eo cum uidissent scriptum rex Iudæorũ. Illi dixerant, quis noster dominus est? Nos dominum cæsarem habemus, sed propter miseriam inopum pro quibus passus sum, nunc exsurgam dicit dominus. Et ponam in salutare meum ac fiducialiter agam in eo. Fiducialiter, id est, passibilitate carens, nulli timori succũbẽs Ad hæc credens ecclesia in apostolis cantat æloquia domini. Ita sunt uera & casta ut argentum igne purgatum pro septuplo. Tu ergo domine quia mihi dixerunt. Non est noster dominus. Tu domine seruabis nos & custodies nos à generatione hac & in æternum. Nam sicut quãdo te humiliasti diminutæ sunt ueritates à filijs hominum, Ita quando ascendisti in coelos: secundum altitudinẽ tuam multiplicasti filios hominũ, ut qui diminuti fuerant in descendente, multiplicati fierent in ascendente, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid — XII.

VSque quo domine obliuisceris me in finem, usq; quo auertis faciem tuam à me? Quam diu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? Vsq; quo exaltabitur inimicus meus super me? respice & exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, præualui aduersus eum. Qui tribulãt me exultabunt si motus fuero, ego autem in misericordia tua speraui.

Exultauit cor meum in salutari tuo, cantabo domino qui bona tribuit mihi, & psallam nomini domini altissimi.

EX quo inimicus generis humani per præuaricationem hominis primi super humanum genus dominationem obtinuit, obliuionem diuinã incurrit, quæ obliuio non per passionem, sed per auersionem facta super humanum genus ut dixi, exaltationem inimico relinquere uidebatur. Verum quia aduentus filij dei ista aduersa promittebatur excludere: In totius generis humani persona propheticum carmen exorat, ut respiciat, ut exaudiat, ut illuminet oculos qui obdormierant in morte, ut non dicat diabolus, præualui, obtinui, & ero dominus in æternum, qui tribulant me exultabunt si motus fuero, hoc est, si desperauero, Exultauit cor meum in salutari tuo, id est in domino nostro Iesu Christo filio tuo, & ipsi cantabo qui bona tribuet mihi, & psallam nomini eius altissimo, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid — XIII.

DIxit insipiens in corde suo, non est deus: Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis, non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Dominus de coelo prospexit super filios hominum, ut uideat si est intelligens aut requirens deum.

Omnes declinauerũt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Sepulchrum patens est, guttur eorũ, linguis suis dolose agebant, uenenum aspidum sub labijs eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, ueloces pedes eorũ

ad effun-

ad effundendum ſanguinem. Contritio & infelicitas in uijs eorum, & uiam pacis nõ cognouerunt, non eſt timor dei ante oculos eorum. Nónne cognoſcent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorãt plebẽ meam ſicut eſcam panis? Dominũ non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore, ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione iuſta eſt, conſilium inopis confudiſtis, quoniam dominus ſpes eius eſt. Quis dabit ex Syon ſalutare Iſraël? cũ auerterit dominus captiuitatem plebis ſuæ, exultabit Iacob, & lætabitur Iſraël.

ROgatus aduẽtus domini in duodecimo pſalmo. In terciodecimo præſentatur, ſed hunc uidẽs humilem in habitu incredulus populus dicit in corde ſuo: non eſt deus. In quo populo omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti deuorabãt plebem dei uelut eſcam panis. Atq; perſequentes ipſum dominum & eius apoſtolos, illic trepidabant timore, ubi non erat timor. Obſeruantes ſabbata & baptiſmata calicum & urceorũ. Dei uero filium & eius diſcipulos ut diximus, perſequentes, confitẽtes ſe patrem habere Abraham, de genere non de iuſticia præſumebant. Dominus autem in generatione iuſta eſt, illi autem conſilium inopis confundentes, non conſiderauerunt quoniam dominus ſpes eius eſt. Et licet propter nos pauper factus ſit, tamẽ ipſe eſt qui dedit ex Syon ſalutare Iſrael. Non enim ex ſynagoga Sathanæ ſalus nata eſt, ſed ex Syon, quæ eſt eccleſia domini, per quam conuertit dominus captiuitatem populi ſui, ita ut lætetur Iacob in conuerſione ſua & exultet Iſrael in Chriſto Ieſu qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

In finem pſalmus Dauid XIIII.

DOmine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſticiam. Qui loquitur ueritatem in corde ſuo, qui non egit dolum in lingua ſua. Nec fecit proximo ſuo malum, & opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos. Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus, timẽtes autem dominum glorificat. Qui iurat proximo ſuo & non decipit, qui pecuniam ſuam nõ dedit ad uſuram, & munera ſuper innocentem nõ accepit. Qui facit hæc, non commouebitur in æternum.

OMnis maculatus ingreditur tabernaculum domini, & ibi immaculatus efficitur. Ieſus autem immaculatus ſolus uirgineam aulam ingreſſus, ipſum tabernaculum à maculis carnalibus liberauit, & dedit ſanctificationem potius quàm accepit, quoniam lex tota in decalogi ſumma concluditur, decemplices eius in iſto pſalmo formas expreſſit, quibus ea docuiſſe quæ feciſſe probatur. Nam ingreſſu ſuo tabernaculum à maculis ementium & uendẽtium liberauit, & operatus eſt iuſticiam, ſalutem hominis ſabbato ferijs præponẽdo. Loquebatur autem ueritatem in corde ſuo, nihil cogitans, niſi uoluntatem patris. Non egit dolum in lingua ſua, ſiquidem ex lingua eius ſermo egreſſus, cæcis lumen, ſalutem ægrotantibus, & uitam mortuis conferebat. Opprobrium non accepit aduerſus proximum ſuum, Siquidẽ etiam Iudam oſculo ſuſcepit. Ad ni-

hilum deductus est in conspectu eius malignus, prohibens utiq; bonum fieri. Timentes autẽ dominũ ita magnificauit, ut daret eis potestatem filios dei fieri. Iurauit & proximo suo & non decepit, quid iurauit? Illud sine dubio quod promisit, dicens: Amen dico uobis, quia si mãseritis in sermonibus meis, iam non dicam uos seruos, sed amicos, & omnia quæ promisit credentem in se proximum non decepit. Pecuniam uero suam nõ dedit ad usuram. Pecuniæ eius uirtutes sanitatum erant, quæ nõ solum ipse ab ullo nihil accipiens exercuit, sed & ipsos discipulos suos taliter informauit, dum daret eis potestatem infirmos curandi ac mortuos suscitandi, diceretq;: Gratis accepistis gratis date. Munera super innocentes non solum non accepit, sed etiam ipse seipsum dedit redemptionem pro omnibus. Completis ergo his decem uirtutũ indicijs, in hoc de cœlo & perfectionẽ impletã ostendit & adiecit dicens, qui facit hæc, id est, qui hunc imitatus fuerit non cõmouebitur in æternũ. Ipsi gloria in secula seculorũ Amẽ.

Tituli inscriptio ipsi Dauid XV.

CONserua me domine quoniam speraui in te, dixi domino: deus meus es tu, quoniã bonorum meorum nõ eges. Sanctis qui sunt in terra eius, mirificauit omnes uoluntates meas in eis. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerũt. Non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus, nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. Funes ceciderũt mihi in preclaris, etenim hæreditas mea preclara est mihi. Benedicã dominũ qui tribuit mihi intellectũ, insuper & usq; ad noctem increpuerunt me renes mei. Prouidebam dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne cõmouear. Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Notas mihi fecisti uias uitæ, adimplebis me lætitia cum uultu tuo, delectationes in dextera tua usque in finem.

A Quinquagesimoquinto psalmo usq; ad quinquagesimum nonum omnes habent tituli inscriptiones, sed non puras. Iste autem psalmus sola tituli inscriptione prænotatur, qua ostenditur plus ad mysticam intelligentiam quàm ad historicam decãtatus, in quo aduertimus hominem perfectum Iesum Nazaræum ad passionem eũtem, huius psalmi orationem effundere. Quamuis enim deus esset in Christo, mundum reconcilians sibi, tamẽ passibilitatibus subiacebat, & timore enim & mesticia agebatur. Et ideo adloquẽs diuinitatem adorat, dicens: Conserua me domine, quoniam speraui in te, non ad arrogantiã ductus pro immaculata conscientia superbe sapui, sed dixi domino, deus meus es tu, & quãuis omnia opera mea, & omnia uerba mea & omnia cogitata mea bona sint, tamen tu qui me assumpsisti bonorum meorum non eges. Nõ enim pro dei necessitate assumptus est homo, sed pro hominis necessitate susceptus est deus. Hic autem homo qui assumptus à deo inter omnes sanctos mirificauit

uit uoluntates suas,ita ut omnium merita inæstimabili uirtute transcenderet,& nullum sibi pœnitus similē inueniret,& licet multiplicatæ sunt infirmitates eorum:tamen exemplo domini accelerauerunt tendentes ad palmam,quos à societate malorum segregans dominus dicit:Non cōgregabo conuenticula eorū de sanguinibus,id est,credentes in me,segregabo ab eis qui in effusione sanguinis delectantur,nec memor ero nominum eorum per labia mea,negans eos coram patre & angelis. Dominus enim pars mea & passionis meæ,id est, calicis mei. In quo funes ceciderūt,id est,sortes ceciderunt. Mihi in præclaris,in Apostolis sine dubio, Etenim hæreditas mea tam præclara est,ut ipsi sint usq; hodie lux huius mūdi,in quibus benedicitur deus,qui ad hæc tribuit intellectum,nec solum ea quæ lucida sunt,sed & illa quæ occulta sunt,nō à corde,sed ab ipsis renibus erudiębar,ut prouiderem dominum in conspectu meo semper. Ipse est enim à dextris meis ne commouear,ut hoc quod peccatum nō feci, nec dolus inuentus est in ore meo,non humanitati,sed diuinitati adscribam. Propter hoc delectatum est cor meum,& exultauit lingua mea, & ipsa caro mea requiescit in spe,quoniam à dextris meis dominus , ut non commouear. Et ideo non derelinques in inferno animam meam, nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem,quia notas mihi fecisti uias qua itur ad æternitatem,in quibus post tristiciam passionis adimplebis me lætitia cum uultu tuo, & ascendēs in cœlos dabis delectationes in dextera tua usq; in finē. Ipsi gloria in secula seculorū Amē.

Oratio Dauid XVI.

Exaudi domine iusticiā meam,intēde deprecationem meā. Auribus percipe orationem meam,non in labijs dolosis. De uultu tuo iudiciū meū prodeat,oculi tui uideant æquitatem. Probasti cor meū,& uisitasti nocte,igne me examinasti,& nō est inuenta in me iniquitas. Vt nō loquatur os meū opera hominū, propter uerba labiorum tuorum ego custodiui uias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis,ut non moueātur uestigia mea. Ego clamaui,quoniam exaudisti me deus,inclina aurem tuam mihi & exaudi uerba mea. Mirifica misericordias tuas,qui saluos facis sperantes in te. A resistentibus dexteræ tuæ custodi me,ut pupillā oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me,à facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei animā meam circundederunt adipem suum concluserunt,os eorum locutum est superbiam. Proijcientes me nunc circundederunt me,oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad prædā,& sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine præueni eum & supplanta eum,eripe animam meā ab impio,frameam tuam ab inimicis manus tuæ. Domine à paucis de terra diuide eos in uita eorū, & de abscōditis tuis adimpletus est uenter eorum. Saturati sunt filijs & dimiserunt reliquias suas paruulis suis. Ego autem in iusticia apparebo conspectui tuo,

faciabor cum apparuerit gloria tua.

TItulus orationem insinuat: In qua de iusticia & de iudicio à deo regulam sumit, ut cum iudicat hominem homo, memor sit eum ad imaginem dei factum, & non in labijs dolosis de uultu dei iudicium suum proferat, sed oculi eius uideant æquitatem, non dicat, hic diues & hic pauper, sed dicat, hic nocēs, & hic innocens, etiam si patiatur aduersa, quia iustus iudex poterit factionibus fatigari, non iusticia. Hic tamen etiam ignibus examinatus est, & non est inuenta in eo iniquitas. Quare propter uerba, inquit, labiorum tuorum, quia ipse dixisti: Nō accipies personam potentis in iudicio. Ergo propter hæc quæ iussisti, etiam uias duras custodiendas credidi, non timendo minas carnificum, non timēdo iacturam omniū rerum. Verum quia qui permanens erit, hic saluus erit. Deprecor, ut perficias gressus meos in semitis tuis, ut non moueantur uestigia mea, Non timeam homines iniustos, & salua me à resistētibus dexteræ tuæ. Custodi me ut pupillam oculi, id est, in omni hora, in omni puncto, & sub umbra alarum tuarum protege me. Vmbra alarum pro affectu domus diuinæ ponitur. A facie impiorum qui me afflixerunt, Impiorum Pharisæorū intellige. Qui adipem suum concluserunt, id est, pingues facti. Os eorum loquutum est superbiam. Proicientes me, tunc de synagoga. Circūdederunt me, nunc ut crucifigant. Oculos enim suos statuerunt declinare in terram, & non considerātes cœlorum iudicem, sic susceperunt me: sicut leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis. Leonē populum sacerdotū, catulum leonis populū subditū sacerdotibus posuit. Illis frementibus super captum, illi seditiosa rabiæ deuorabant. Exsurge domine, præueni eos, suscitans Christum tuum, quo resurgente subuertes eos, Habet enim ruinam hāc inuidia, ut euersum dicat susceptum suum, si hunc quē decipi studuit, uideat triumphantem. Eripe, inquit, animam meam ab impio, id est, à mortis iugo, & gladium inimicorum de manu tua euelle, frameam humanæ literæ, specialiter dicunt lanceam regis, nos autem frameam generaliter gladium in scripturis sanctis accipimus. Quod autem à paucis rogat ut separētur hi qui eum afflīgūt, hæc ratio est, quod dum teneretur ait: Ego sum quem quæritis: hos dimittite, de quibus ipse dixerat. Multi quidem uocati, pauci uero electi. A paucis ergo hos persecutores meos diuide, & subplanta eos in uita ipsorum. Subplātatur qui priuilegium amittit, sicut Iacob Esau subplātatus est, nō per maliciam Iacob, sed per contemptum Esau, qui tam pro nihilo habuit primatus, ut unius cibi uilissimi etiam precio computaret. Ita ergo & hi de abscōditis dei quasi de porcina saciati sunt, nolentes dare reuerentiam mysterijs eius. Si enim scrutari cum reuerentia uoluissent uoces propheticas, agnū acciperent Christum, salutem suam in eius sanguine collocantes. Nūc autem quasi porcinam execrabilem comedentes Iudæi, ita eo abusi sunt, in quo saciati ipsi sanguine eius, etiam ad paruulos suos reliquias criminis transtulerunt dicentes: Sanguis huius super nos, & super filios nostros. Ecclesia autem execrans eos dicit, quod sit cum iusticia in conspectu dei, & facietur dum apparuerit dextera eius in Christo Iesu, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem puero domini Dauid, qui locutus est domino uerba cantici huius in die qua eripuit eum dominus de manu inimicorum eius & de manu Saul, & dixit. XVII.

Diligam

DIligam te domine fortitudo mea, dominus firmamentum
meum & refugium meum & liberator meus. Deus meus
adiutor meus,& sperabo in eũ. Protector meus,& cornu sa
lutis meæ,& susceptor meus. Laudãs inuocabo dominũ & ab inimi
cis meis saluus ero. Circundederunt me dolores mortis,& torrentes
iniquitatis conturbauerunt me. Dolores inferni circũdederunt me,
præoccupauerunt me laquei mortis. In tribulatione mea inuocaui
dominum,& ad deum meum clamaui. Et exaudiuit de templo san
cto suo uocem meam, & clamor meus in conspectu eius introiuit in
aures eius. Cõmota est & contremuit terra, fundamenta montium
conturbata sunt & cõmota sunt, quoniam iratus est eis. Ascendit fu
mus in ira eius,& ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab
eo. Inclinauit cœlos,& descẽdit,& caligo sub pedibus eius. Et ascen
dit super Cherubin & uolauit, uolauit super pẽnas uẽtorũ. Et posuit
tenebras latibulũ suũ in circuitu eius tabernaculũ ei⁹, tenebrosa aqua
in nubibus aëris. Præ fulgore in cõspectu eius nubes trãsierũt, gran
do & carbones ignis. Et intonuit de cœlo dominus & altissimus dedit
uocem suã, grãdo & carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipa
uit eos, fulgura multiplicauit & conturbauit eos. Et apparuerũt fon
tes aquarum,& reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab incre
patione tua domine, ab inspiratione spiritus iræ tuæ. Misit de sum
mo & accepit me,& assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de ini
micis meis fortissimis,& ab his qui oderunt me, quoniam confortati
sunt super me. Præuenerunt me in die afflictiõis meæ,& factus est
dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem, saluum me
fecit, quoniam uoluit me. Et retribuet mihi dominus secundum iu
sticiam meam,& secundum puritatem manuum mearũ retribuet mi
hi. Quia custodiui uias domini, nec impie gessi à deo meo. • Quo
niam omnia iudicia eius in conspectu meo,& iusticias eius non repu
li à me. Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate
mea. Et retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam,& secun
dum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cũ
sancto sanctus eris,& cum uiro innocente innocens eris, Et cum ele
cto electus eris,& cum peruerso peruerteris. Quoniam tu populum
humilem saluum facies,& oculos superborũ humiliabis. Quoniam
tu illuminas lucernam meã domine, deus meus illumina tenebras me
as. Quoniam in te eripiar à temptatione, & in deo meo transgredi

ar murum. Deus meus in polluta uia eius,eloquia domini igne exa minata,protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis de us,præter dominum,aut quis deus præter deũ nostrum? Deus qui præcinxit me uirtute,& posuit immaculatã uiam meam. Qui per/ fecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me.

Qui docet manus meas ad prælium, & posuisti ut arcum æreum brachia mea. Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ, & dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem, & disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata uestigia mea. Persequar inimicos meos, & comprehendã illos,& non conuertar donec deficiant. Confringam illos,nec pote/ runt stare,cadẽt subtus pedes meos. Et præcinxisti me uirtute ad bel lum,& supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi deorsum,& odientes me disperdidisti. Clamauerũt,nec erat qui saluos faceret,ad dominum,nec exaudiuit eos. Et comminu am eos ut puluerem ante faciem uenti,ut lutũ platearum delebo eos.

Eripies me de cõtradictionibus populi,cõstitues me in caput gentiũ.

Populus quem non cognoui seruiuit mihi,in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni mentiti sunt mihi,filij alieni inueterati sunt,& clau/ dicauerunt à semitis suis. Viuit dominus & benedictus deus me us, & exaltetur deus salutis meæ. Deus qui das uindictas mihi & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracun dis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me, à uiro iniquo eri/ pies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine,& nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius, & faciens mise ricordiam Christo suo Dauid,& semini eius usq; in seculum.

SEptimidecimi titulus indicat quidem historiam,quam qui melius quàm in psalmo canitur,scire uoluerit,Regum uolumina legendo,reperiet,& quali/ ter pugnauerit & uicerit,& qualiter suorum omnium euaserit hostium manus. Nostrum autem hoc est propositum,ut mystica moralibus admiscentes: tunc dicamus domino diligam te,cum omnibus amoribus finem quẽdam & termi/ num ponentes ipsi dicimus diligam te. Tũc enim uere erepti de manu omniũ inimicorum nostrorum,id est,de manu omnium uitiorũ,& de manu Saul, id est,de manu principis huius mundi,dicimus deo diligam te. Interrogemus ta/ men dominũ & dicamus: Quis est qui diligit te? Respondebit enim nobis per Euangelistam suum & dicit: Qui audit uerba mea & facit ea, hic est qui diligit me. Ipse dicit: Dominus firmamentum meum,id est,de quo non dubito. Ipse refugium meum,ipse est liberator meus, ipsum laudans & ipsum inuocans ab inimicis meis saluus ero. Deniq; præterita dicam,ut futura non dubitem, dum circundedissent me gemitus mortis, et iniquitates & dolores & laquei,clama/ ui ad

ui ad eum credens. Et exaudiuit de templo sancto suo uocem meam, & clamor meus introiuit in aures eius. Et ex hoc loco futuri iudicij qualitas panditur, cuius nos terror, si credimus purgat. Tunc enim ita terra tremore concutitur, ut ipsa fundamenta montium conturbentur. Irascente enim domino, etiam ignis ipse ardescit, ut enim ignis omnē materiam à facie sua facit exardescere. Ita ipse ignis à facie dei exardescet, cū inclinauerit coelos & descenderit & coeperit esse caligo sub pedibus eius. Cuius eius? sine dubio eius qui ascendit super Cherubin & uolauit super pennas uentorum, quiq; posuit tenebras latibulum suum. Tenebras hic pro inuisibilitate posuit, unde & seqtur: In circuitu eius tabernacula eius, & tenebrosa aqua in nubibus aëris. Tunc erit grando simul & carbones ignis, cum tonuerit de coelo dominus, & altissimus dederit uocē suam, mittet sagittas suas, ut dissipet eos, ut fulgura multiplicet, ut conturbet eos. Tūc parebunt fontes aquarum, tunc parebit quanta sit uirtus baptismatis, tunc cum reuelabuntur fundamenta orbis terræ, Ab increpatione domini & ab spiratione spiritus iræ eius. Tunc dicit ecclesia, misit de summo & assumpsit me de multitudine aquarum, unius enim aquæ sanctificatione me uoluit cōsecrari, per quā eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me, quoniam confortati sunt super me. Præuenerunt me, nanq; in die afflictionis meæ, tempore quo gladius secuit pia uiscera matris, & factus est dominus susceptor meus. Et produxit me ab angustijs in latitudine, liberauit enim me ab inimicis meis fortissimis, & retribuit mihi secundum iusticiam meam, quia custodiui uias domini usq; ad mortem, nec timens gladium hominum impiæ gessi à deo meo. Iudicia enim eius semper ante oculos habui, & iusticias eius non reppuli à me. Vnde & populus martyrum eius dicit: Ero immaculatus cū eo. Cum eo utiq; qui immaculatus in cruce pro iniquitatibus nostris passus est. Et obseruabo me ab iniquitate mea, quam utiq; in martyrio deposui. Tunc retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam, & secundum innocentiam manuum mearum in conspectu oculorum eius. Nam quod memorat: Cum sancto sanctus eris, non ad illud respicit quod usitata uulgo sententia dicimus: Cum quo aliquis iungitur, talis erit. Hæc quidem sententia uera est, sed non pertinet ad interpretationem præsentium uersuum, Hoc enim in loco si uis planum facere sensum canētis, Illud ad memoriam reuocabis, quod per prophetam dominus dicit ad populum: Si ambulaueritis in conspectu meo recti, & ego uobiscum rectus incedam, si uero ambulaueritis peruersi, & ego uobiscum peruersus ero. Ipsi ergo Psalmista loqtur, Cū sancto sanctus eris, cū innocēte innocens & cætera. Vnde & adiecit: Tu em̄, inquit, populum humilem saluum facies, & oculos superborū humiliabis. Verum, quia posuit tenebras latibulū suum, & uidere mysteria scripturarum eius non possumus, ipsi clamemus cum propheta: Quoniam tu illuminas lucernā meā domine. Sicut lucerna corporis oculus, ita lucerna animæ mens est, in qua nisi oleum gratiæ suæ Christus infuderit, poenitus lumen habere nō poterit. Lucernam ergo suam clamat propheta illuminari à domino, quæ si acceperit lucendi materiam, ostendit foueas in quas incauti ruunt, & laqueos in tenebris positos. In tenebris em̄ nisi lumen habuerit ambulans, aut offendiculum incurrit, aut incursum penitus nō euadit, unde & propheta: Cum illuminaueris, inquit, tenebras meas, ita demū eripiar à temptatione, & in te deo meo transgrediar muros, sicut Sampson clausis portarum ianuis intra muros clausos per uirtutem dei transgressus est muros. Trāsgredimur & nos muros, cum de

ficantes corda, præceptum domini lucidum illuminans oculos. Ti/
mor domini ſanctus permanens in ſeculum ſeculi,iudicia domini ue/
ra iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurũ & lapidem pre
cioſum multum,& dulciora ſuper mel & fauum. Etenim ſeruus tuus
cuſtodit ea,in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelli
git? ab occultis meis munda me,& ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei
non fuerint dominati, tunc immaculatus ero & emundabor à deli-
cto maximo. Et erunt ut complaceãt eloquia oris mei, & medita/
tio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adiutor meus &
redemptor meus.

SIcut terreni narrauerunt gloriam hominum,ita cœleſtes enarrant gloriam
dei. Sic autem proprium locum relinquentes magi ſtellæ indicio, narra/
bant ipſi gloriam dei. Sed & cœli facti ſunt Apoſtoli,habentes in ſe ſolem iuſti
ciæ, & merita in modum ſtellarum pro uarietate diuerſo ſplendore radiãtia. Ip/
ſis ergo narrantibus gloriam dei,opera manuum dei adnũciabãt. Doctrinæ eo
rum firmamentum,ſiue quia crux,quæ firmamẽtum eſt æternum,opere manu
um eius triumphauit & uicit,ſiue quia curabãtur infirmi & ſuſcitabantur mor
tui,opera manuum eius annũciant firmamentum. Cum dies loquebatur ad di
em,& nox loquebatur ad noctem, quia ſic de die in diem ibat,& nox loqueba
tur ad noctem uerbum,& de nocte in noctem,ut eius ſcientia pãderetur. Hæc
ſimpliciter. Cæterũ diei dies patris filius eſt,pater ergo eructauit uerbũ,quod
uerbum inuolutum in nocte uentris uirginei,inuoluto in nocte uentris ſterilis
Elizabeth ſui indicauit ſcientiam. Hæc Apoſtoli prædicantes non fuit loquela,
neq; ſermo quorum non audirẽtur uoces eorum, ita ut uniuerſarum gentium
loquaces dicerent de eis. Nõne hi uiri Galilæi ſunt,& quomodo unuſquiſq; lin
gua noſtra audiuimus eos loquentes magnalia dei? Horum autem ſonum in
omnem terram progreſſus eſt,& in fines uniuerſi orbis uerba eorum pœnetra
runt,tempore quo dominus in ſolem poſuit tabernaculum ſuum. In ſolem,nõ
iſtum qui miniſterium diuinum exercens,horarum menſuras ſub certa tempo
rum norma diſcurrit,ſed ſolẽ iuſticiæ,qui in ſplẽdore uitæ æternæ uirgineo ædi/
tus aluo,lumen uerum mentibus fulſit, & eſt egreſſus de uirgine ſicut ſponſus
de thalamo. Hic exultauit ut gigas ad currendam uiam, immaculatus utiq; am
bulauit in uia in lege domini à ſummo cœlo egreſſio eius. Non ex ſemine uiri,
ſed ex ore patris qui eſt in ſummo cœlorum,& occurſus eius uſq; ad ſummum
eius. Non enim de oriente in occidentem, aut quaſi de alto ad ima,ſed de ſum
mo in ſummũ,de alto in altum,& de uirtute in uirtutem,atq; à ſummo ad ſum
mum,non erit qui ſe abſcondat à calore eius. Nulla enim gens erit in hoc ſecu/
lo,ad cuius noticiam non attingat calor fidei Chriſtianæ,in qua eſt lex domini
irreprehenſibilis,conuertens animas,inuitans ab errore ad iter rectum,à men/
dacio ad ueritatem,ibi ſunt iuſticiæ lætificantes corda. Quid enim tam iuſtum
gaudium cordis,quàm hoc in quo iubemur ómnia quæ uolumus,ut faciãt no/
bis homines,eadem nos faciamus eis. Hoc præceptum tam lucidũ eſt,ut etiam
cæcorum illuminet oculos,ſi tamen timor domini in nobis permaneat,per quẽ
conſideremus iudicia dei uera iuſtificata in ſemetipſa. Et deſideremus ea ſuper
aurũ

aurum & lapidem preciosum, & dulciora nobis fuerit super mel & fauum, quoniam qui seruus est domini, custodit ea & credit, quod in custodia præceptorũ dei retributio tam multa sit, ut non sint condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis, si tamẽ lapsus nostros & delicta nostra intelligere studeamus, quod arguit Psalmista, nullum uelle intelligere delicta sua. Arguendo enim non negãdo cantauit dicens: Delicta quis intelligit? Sicut in centesimo sexto dicit: Quis sapiẽs hæc intelligit? & hic ita: Delicta quis intelligit? Sæpe enim temeritatem constãtiam dicimus, & iniuriam libertatem uocamus, fatuitati simplicitatis nomẽ imponimus: et adulationẽm charitatem integerrimam appellamus. Ad hæc da scrutãtem cordis oculum, intelliget ista, & idcirco clamat, qui intelligit: Ab occultis meis munda me domine, quia ipsa quæ in me sancta putantur, reatui subiacent, & ab alienis peccatis quibus adulãdo fomitẽ exhibemus, parce seruo tuo, quia si in me per adulationem non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & mundus ero à delicto maximo, quãdo autem sine adulatione loquutus fuero, tunc tibi placebunt eloqa oris mei. Tũc erit meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Nihil enim cogitat qui non adulatur, nisi hoc, quod nõ timeat uidere deũ, & ideo ipsi deo securus loquitur, & placebũt ei eloquia eius, quia meditatio cordis eis in conspectu dei est. Et hic dicit: Adiutor meus & redemptor meus, qui regnat in secula seculorũ Amẽ.

In finem psalmus Dauid XIX.

EXaudiat te dominus, in die tribulationis protegat te nomẽ dei Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto, & de Syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificij tui, & holocaustumtuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmet. Lætabimur in salutari tuo, & in nomine domini dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas. nunc cognoui quoniam saluum fecit dominus Christum suum. Exaudiet illum de cœlo sancto suo, in potentatibus salus dexteræ eius.

Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine domini dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt & ceciderunt, nos autem surreximus & erecti sumus. Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

CHristo eunti ad crucem dicit ecclesia: Exaudiat te dominus in die tribulationis. Homini utiq; qui se obtulit redemptionem pro omnibus: Holocaustum, inquit, tuum pingue fiat, quod in altari crucis offers, & ita omne consilium tuum cõfirmet, ut lætemur in salutari tuo. & in nomine domini dei nostri inuocemus te, cum resurrexeris à mortuis, saluum enim facit dominus Christũ suum, & ita erit in potentatibus salus dexteræ eius, ut à dexteris suis latronẽ ad paradisum ducat. Alij confidunt in curribus, alij in equis, nos in nomine domini dei nostri magnificabimur, & illis cadentibus, nos resurgimus, quia rex noster saluus factus est, & resurgens à mortuis ascendit in cœlos, & sedẽs ad dexteram dei patris, exaudit nos in die qua inuocauerimus eum, ipsi gloria in secula seculorum Amen.

In finem

In finem psalmus Dauid XX.

DOmine in uirtute tua lætabitur rex,& super salutare tuũ exultabitur uehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei,& uoluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis,posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vnã petijt à te,tribuisti ei,& longitudinem dierum in seculum & in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo,gloriam & magnũ decorem impones super eũ. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi, lætificabis eum in gaudio cum uultu tuo. Quoniam rex sperat in domino,& in misericordia altissimi non cõmouebitur. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis,dextera tua inueniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut dybanum ignis in tempore uultus tui,dominus in ira sua conturbabit eos,& deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes,& semẽ eorum à filijs hominum. Quoniam declinauerunt in te mala,cogitauerunt consilia quæ non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum,in reliquijs tuis præparabis uultum eorum. Exaltare domine in uirtute tua,cantabimus & psallemus uirtutes tuas.

REgem hoc in loco hominem perfectum appellat non in uirtute sua, sed in uirtute eius lætantem qui cum assumpsit, quia desiderium cordis eius tribuit ei,& uolũtate labiorum eius non fraudauit eum, præuenit enim eum in benedictione dulcedinis. Amanti enim præcepta eius, dulcis est, isq; imperat sicut superius dixit: Super mel & fauum ori meo. Benedictio ergo dulcedinis est corpus eius,gustate,ait,& uidete quàm suauis dominus,hoc autẽ quod dicit. Posuisti super caput eius coronam: Imitator Christi Paulus,hos appellat gaudium suum & coronam suam,qui eius monita amplectebantur,quia Apostoli in eius gloria gloriabãtur,de his dicitur: Corona imposita in capite domini,facta ex lapide precioso,sicut Ezechielis prophetia,& Ioãnis Apocalypsis loquitur. Vnam petijt.de assumpto homine agit,uitam enim positus in morte suscepit,& longitudinem dierum non usq; ad senectutem,sed in seculum seculi. Magna enim gloria eius,in quo magna est non in arrogantia diuinitatis,sed in salute humanitatis,& ideo gloriam & magnum decorem impones super eum, & dabis eum in benedictione æterna, quia sic sperauit in domino,& in misericordia eius commotus non est, ut pro salute generis humani etiam seipsum sacrificari permitteret. ex hoc loco pater ad filiũ loquitur: inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis,dextera tua illa quæ in cruce clauos accepit,ipsa inueniat eos qui te oderunt,pone eos ut dibanum ignis,in tempore uultus tui. Tunc in ira tua conturbabis eos & deuorabit eos ignis. Iudicij enim dies dum uenerit, fructus eorum qui increduli perseuerant,à terra perient. Nam eos fructificat in resurrectionis fructu,quos seminatos accepit in obitu,nam corpora nostra seminari Apostolus probat,cum dicit: Seminatur in corruptione, surgit in incorruptionem, sed hi qui declinãt in Christo mala,sicut tunc Iudæi,& contra eum peruersitatis suæ cogitãt consilium. In die illa ponentur in dorso & in reliquijs suis

suis præparat uultum illorum. Hoc est non in prima anastasi resurgunt cum sanctis, sed quod residuum fuit resurrectioni primæ, in eo præparabit uultum illorum. Tunc laudes domino Iesu Christo offerentes in hymno, & ista uerba cantabimus, ut dicamus ei: Exaltare domine in uirtute tua. Iam non in persona serui latibulum tuæ uirtutis obumbras, sed exaltare in uirtute tua, & sentiant te ultorem qui nostrum te credere dubitant saluatorem, tibi gloria in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid pro susceptione matutina. XXI.

DEus deus meus respice in me, quare me dereliquisti, longe à salute mea uerba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, & nocte, & nō ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas laus Israel. In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt & liberasti eos. Ad te clamauerūt, & salui facti sunt, in te sperauerunt, & non sunt confusi. Ego autē sum uermis & nō homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Omnes uidentes me deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput.

Sperauit in domino, eripiat eum, saluum faciat eum, quoniam uult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de uentre, spes mea ab uberibus matris meæ, in te proiectus sum ex utero. De uentre matris meæ deus meus es tu, ne discesseris à me. Quoniam tribulatio proxima est quoniam non est qui adiuuet. Circundederunt me uituli multi, tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens & rugiens. Sicut aqua effusus sum & dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tanquam cæra liquescens in medio uentris mei. Aruit tanquam testa uirtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxisti me. Quoniam circundederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi uero considerauerunt & inspexerunt me, diuiserunt sibi uestimenta mea, & super uestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaueris auxiliū tuum à me, ad defensionem meā conspice. Erue à framea deus animam meam, & de manu canis unicam meam. Salua me ex ore leonis, & à cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomē tuum fratribus meis, in medio ecclesiæ laudabo te. Qui timetis dominū laudate eum, uniuersum semen Iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen Israël, quoniā non spreuit, neq; despexit deprecationem pauperis. Nec auertit faciem suam à me, & cum clamarem ad eum exaudiuit me. Apud te laus mea in ecclesia magna, uota mea reddam in conspectu timentium

eum

eum. Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt dominum qui requirunt eum, uiuent corda eorum in seculum seculi. Reminiscen-tur, & conuertentur ad dominum, uniuersi fines terræ. Et adorabũt in conspectu eius, uniuersæ familiæ gentium. Quoniam domini est regnum, & ipse dominabitur gentium. Manducauerunt & adoraue runt omnes pingues terræ, in conspectu eius cadent omnes qui descẽ-dunt in terram. Et anima mea illi uiuet, & semen meum seruiet ipsi. Annunciabitur domino generatio uentura & annunciabunt cœli iu sticiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.

IN passione sua positus dominus explanauit psalmi huius mysteria. Nã He braicis uerbis uersiculum primum illius psalmi exprimẽs, cætera quæ seque bantur exposuit: Nam ibi legimus dicẽtes Pharisæos: Sperauit in domino, eri-piat eum, saluum faciat eum, quoniam uult eum. In ipsa passione circundede-runt eum uituli multi, id est, populi Iudæorum. Tauri pingues obsederũt eum, id est, principes sacerdotum. Aperuerunt super eum os suum dicentes, blasphe mauit. Dederũt fremitum sicut leo rapiens & rugiens. Dãnabilis ille Cayphas princeps sacerdotum, ita; fremuit, ut & uestimẽta sua scinderet. Sicut aqua effu sa sunt ossa eius. Bene posuit aquam, quia nihil nouit corpus Christi, nisi pecca ta lauare. Factum est cor meum sicut cera liquescẽs in medio uentris mei. Cera dum soluta fuerit ab igne non perit, ut cæteræ species ab igne semel incẽsæ in ci nerem redigũtur, cera uero cum arserit, ad hoc redit quod fuit. Sciẽs ergo se pe rire nõ posse: Sicut cera, inquit, liquefactum est in medio uentris mei. Aruit ue lut testa uirtus mea: Nõ dixit fractum est uelut testa, nam sicut fractura eius ir-remediabilis est, ita coctura laudabilis inuenitur. Et ideo quanto plus aruerit fi-guli opus, tãto melior & solidior inuenitur: Aruit ergo in igne tribulationis, ue lut testa, uirtus mea. Et lingua mea adhæsit faucibus meis. Tacẽs quasi reus in-clinato capite falsos testes in conspectu iudicis non repellebam, qui in puluerẽ mortis deduxerunt me. Et circundederunt me quasi canes multi, & ita in conci lio malignitatis suæ obsederunt me, ut foderent manus meas & pedes, & dinu merauerunt omnia ossa mea. Ipsi etiam considerarent & conspicerent me, ac di uiderent sibi uestimenta mea, & sup uestimentũ mitterent sortẽ. Nescio cũ qua animi præsumptiõe, ô sceleratissimi Iudæi, psalterium in uestris canitis synago gis. Considerate miseri hunc esse dominum quem negastis, & uel tarde timen-tes dominum. Laudate eum, uniuersum semen Iacob magnificate eum. Time te eum uniuersum semen Israël, Non enim spernit precem uestram intantũ, ut in cruce positus pro crucifigentibus oret, ut sit laus eius in ecclesia magna, & uo ta sua reddat coram timentibus eum. Dum edẽt corpus eius pauperes spiritu ut satientur & facti diuites. In fide laudent dominum, requirẽtes eum & uiuat cor eorum in æternum: Et per eos conuertãtur ad dominum uniuersi fines ter-ræ, ut adorent in conspectu eius, non sola Iudæa, sed omnes patriæ gẽtium, quo niam domini est regnum, & ipse dominabitur gentium. Ecce schola Christi in pauperibus discipulis celebrata, nunc schola Pharisæorum exsurgite & uidete manducantes, & manducantes illi manducauerunt & saturati sunt, & laudaue-runt dominum requirentes eum. Isti autẽ manducauerunt, & adorauerũt om nes diuites terræ. Et ideo in conspectu dei cadent omnes qui descendũt in ter-

 ram.

ram. Descensus eñ terrenus hominibus famulatur, nostra autē anima deo ser uiat, & ipsi uiuat. Semē uero nostrum ipsi seruiat in castificatione continentiæ, ut annunciemus domino generationem uenturam, id est, futuram sanctorum gloriam cogitemus: Et annunciemus iusticiā dei fratribus ac filijs, ætate & omni populo, qui nascetur, quē fecit dominus deus noster, qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid XXII.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit. Deduxit me super semitas iusticiæ propter nomen suum. Nam et si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulāt me. Inpinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebriās quam præclarus est. Et misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus uitæ meæ. Et ut inhabitem in domo domini in longitudine dierum.

Qui in uicesimprimo psalmo habuimus tribulationem passionis, In uicesimo secundo psalmo læticiam resurrectionis accipiamus, ut quia ibi seminauimus lachrymas patientis domini, hic metamus gaudia resurgentis. Dicant qui uolūt: Reget me ager me⁹, & nihil mihi deerit. Dicat alius: Reget me negociatio mea, aut milicia mea, aut industria mea, aut ars mea, aut literæ meæ, & nihil mihi deerit. Nos dicamus cum ecclesia. Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Vox ergo ista contemnentis est, si habeat, aut habere nolentis, si non habeat. Alioquin mētitur in carmine, qui aliud exoptat in uoto. Si enim studio agit, ut eum quæcūq; terrena opera regāt, non satis integre dicit: Dominus regit me. Perfectorum ergo ista uox est, quam ecclesia de domini passione suscepit. In loco pascuæ collocata, super aquam refectiōis educata. Vbi enim abūdat fons, ac largis profluit uenis, ibi uiriditas, ibi amœnitas, ibi refectio. Hæc autem mihi eueniet, quia per passionem suam animam meam conuertit: Deduxit me super semitas iusticiæ, propter nomen suum. Nā et si ambulem in medio umbræ mortis, iam non timebo mala, quoniā tu mecum es, qui mortis imperium subiugasti. Quid nunc habeat intra se ecclesia uideamus. Habet uirgā unde minatur delinquenti. Habet baculum unde subueniat pœnitēti. Habet mensā unde det panem credēti. Habet oleum unde impinguet caput in libertatem conscientiæ præsumenti. Habet calicem unde inebriet prædicantes sermonem, ita ut cum sit hora diei tertia, iam ille in prædicatiōe sua ebrius æstimetur. Habet misericordiam dei, quæ subsequatur eum omnibus diebus uitæ suæ, & ut inhabitet in domo domini in longitudine dierum suorum, laudans dominum Iesum Christū, qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid in prima sabbati. XXIII.

Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum, & uniuersi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundauit eū, & super flumina præparauit eum. Quis ascendet in mon

tem do

tem domini,aut quis ſtabit in loco ſancto eius. Innocens manibus & mundo corde,qui nõ accepit in uano animam ſuam, nec iurauit in dolo proximo ſuo. Hic accipiet benedictionem à domino,& miſericordiam à deo ſalutari ſuo. Hæc eſt generatio quærentiũ eum,quærentium faciem dei Iacob. Attollite portas principes ueſtras, & eleuamini portæ æternales,& introibit rex gloriæ. Quis eſt iſte rex gloriæ? dominus fortis & potens in prælio. Attollite portas principes ueſtras,& eleuamini portæ æternales , & introibit rex gloriæ. Quis eſt iſte rex gloriæ? dominus uirtutum,ipſe eſt rex gloriæ.

Viceſimus tertius pſalmus in introitu ſuo ſuper ipſum limen poſuit titulũ de prima ſabbati.In qua die dixit dominus:Fiat lux:In qua panem angelorum manducauit homo:In qua ipſe dominus reſurrexit à mortuis. Quæ dies idcirco in titulo ponitur:quia in ipſa lucratus eſt terram, quam in principio fecerat orbem terræ,& omnes qui habitant in ea. Quomodo autẽ lucratus ſit, ſi requiris,reſpondet,per aquam & ſpiritũ ſanctum:Ideo clauſa maria nominat ſinum aquarum omnium unum,quia ſicut omnia flumina unum hunc habent ſinum, ita omnia unum hunc habent ſpiritum ſanctum. In quo fiunt homines innocentes manibus & mundo corde.Et ſicut qui ibi ingreſſus nõ fuerit,in uanum accipit animã ſuam,ſi tamen non iurauerit in dolo proximo ſuo, quia per baptiſmatis donum proximus ei efficitur ſpiritus ſanctus . Per hunc promittit ſe renunciare diabolo,& omnibus pompis eius. Iurare ergo eſt ius cõſtituere, quo renunciata abſtinentur,& promiſſa ſeruantur. Iſta non iurauit in dolũ proximo ſuo,quomodo proximus factus eſt ſpiritui ſancto? quia is qui longe erat factus eſt prope,Et qui factus eſt prope,iurauit huic proximo,quando accepit benedictionem à domino,& miſericordiam à deo ſalutari ſuo.Et factus eſt filius dei in generatione quærentium dominũ, & requirentium faciem dei Iacob, iam iſti dicitur:Tollite portas principis ueſtri. Abiicite exemplum Adæ,qui eſt princeps ueſter ſecundum carnem,& eleuamini portæ æternales , habentes regem gloriæ potentem & fortem & potentem in prælio,uincentem uicia,& nutritores eorum,ſpiritus nequam.Tollite ergo portas principis ueſtri, ſicut portauimus imaginem terreni,portemus & imaginem cœleſtis. Quis eſt iſte rex gloriæ? Chriſtus filius dei ipſe eſt rex gloriæ.Excludens principem ignominiæ, qui delectis ſimulachrorum tẽplis,ueluti portis principis diaboli, eleuauit portas æternales ſanctæ eccleſiæ catholicæ, in qua regnat rex gloriæ. Si interrogas quis eſt iſte rex gloriæ? reſpondebit Apoſtolus,rex omnium ad ſalutem Chriſtus filius dei qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

In finem pſalmus Dauid XXIIII.

AD te domine leuaui animam meam,deus meus in te confido non erubeſcam. Neq; irrideant me inimici mei,etenim uniuerſi qui ſuſtinent te non confundẽtur. Confundantur omnes iniqua agẽtes , ſuperuacue. Vias tuas domine demõſtra mihi,& ſemitas tuas edoce me. Dirige me in ueritate tua , & doce me quia tu es deus ſaluator meus,& te ſuſtinui tota die. Reminiſcere mi

ſerationum tuarum domine,& miſericordiarum tuarum quæ à ſecu/lo ſunt. Delicta iuuentutis meæ,& ignorantias meas, ne memineris. Secundum miſericordiam tuam memento mei tu,propter bonitatē tuam domine. Dulcis & rectus dominus,propter hoc legem dabit delinquentibus in uia. Diriget manſuetos in iudicio, docebit mites uias ſuas. Vniuerſæ uiæ domini miſericordia & ueritas requirenti/bus teſtamentum eius,& teſtimonia eius. Propter nomen tuum do mine propiciaberis peccato meo,multum eſt enim. Quis eſt homo qui timet dominum,legem ſtatuit ei in uia quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur, & ſemen ipſius hæreditabit terram. Firmamē tum eſt dominus timentibus eum, & teſtamentum ipſius ut manife/ſtetur illis. Oculi mei ſemper ad dominum,quoniam ipſe euellet de laqueo pedes meos. Reſpice in me & miſerere mei,quia unic9 & pau per ſum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt,de neceſſi/tatibus meis erue me. Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte uniuerſa delicta mea. Reſpice inimicos meos, quoniam multiplicati ſunt,& odio iniquo oderunt me. Cuſtodi animā meam & erue me,non erubeſcam,quoniam ſperaui in te. Innocentes & re/cti adhæſerunt mihi,quia ſuſtinui te. Libera deus Iſraël,ex omnibus tribulationibus ſuis.

AB omnibus terrenis lucris,ab omnibus quæ uidentur bona huius mun/di,ſubducens animam meam,ad te eam domine leuaui, iam non confi/dens in nūmo,in domo,in negocio,in milicia,in facultatib9,ſed in te confidens peto,ut nō erubeſcam dum de corpore exiero:quia ibi cōfuſio æterna eſt. Nō ibi de me irrideant inimici mei,quia hij qui te ſolum contemptis omnibus expe ctant,non confundentur,ibi em̄ confundentur iniqui & faciētes uana. Et quo/niam te duce domine peruenitur ad uitam, Vias tuas quas tu ambulaſti notas fac mihi,ut per ipſas ambulem,& ſemitas tuas edoce me,ut in ipſis incedam. Et ut hoc ipſum faciam,tu me dirige in ueritate tua,& tu doce me,quia tu es deus ſaluator meus. Non enim ſuſtineo alium præter te tota die,id eſt,omni die. Me mor eſto domine miſericordiarum tuarum,quæ à ſeculo ſunt,& ſicut omnibus fuiſti miſericors,ita quoq; mihi,ut peccata iuuentutis meæ & ignorātias ne me mineris,ſed ſecundum magnam miſericordiam tuam memor mei ſis,non pro pter merita mea per amaritudinē meam peream,ſed quia ipſe dulcis & rectus es,& uniuerſæ uiæ tuæ miſericordia & ueritas quærentibus teſtamentū tuum. Et teſtimonia tua peto,ut propitius ſis peccato meo,multū eſt enim. Ideo ego enim contempſi uiā meam,& elegi uiam tuā,& animā meam ad te leuaui, ut a/nima mea in bonis cōmoretur,& ſemen meū illam terrā poſſideat,quā non cō/medit draco,q̄ nō eſt ſinus mortuorū,quæ nō generat ſpinas,ſed in qua eſt dn̄s firmamentū timentibus ſe,& teſtimoniū ut manifeſtetur illis. Et quia hæc deſi/derantibus laqueus ponit̄ ab inimico: Oculi mei ſemper ad dominum, quoniā ipſe euellet de laqueo pedes meos. Reſpice in me & miſerere mei,quoniā uni/

cus

cus & pauper sum ego. Omnis qui plus in gemitu & in oratiõe incũbit, unicus & pauper est, & tribulationes cordis eius multiplicãtur, memor oĩm quæ agun tur in seculo, clamat, ut de seculi necessitatibus liberetur. Et ideo uide, inquit, hu militatem meã, & laborẽ meum, & dimitte oĩa peccata mea. Respice, inquit, ini micos meos, quia multiplicati sunt, & odio iniquo oderũt me. Humilẽ deo dæ mones persequũtur, & odio iniquo infestant. Et ideo custodi, inquit, animã me am, & eripe me, ut non cõfundar, qm̃ spero in te. Innocentes & recti adhæreãt mihi, quoniam sustineo te dñe, quia liberas Israël ab omnibus angustijs suis. Iã qui innocentibus & rectis adhæret, & sustinet dominũ, Israel efficitur, id est, ui dens deum, & ideo iam Israël factus, redimitur ab omnibus angustijs suis, Per dominum nostrum Iesum Christum, qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid XXV.

IVdica me domine, quoniã ego in innocentia mea ingressus sum, & in domino sperans nõ infirmabor. Proba me domine, & tempta me, ure renes meos & cor meũ. Quoniã misericordia tua ante oculos meos est, & cõplacui in ueritate tua. Nõ sedi cũ consilio uanitatis, & cum iniqua gerẽtibus nõ introibo. Odiui ecclesiã malignantium, & cum impijs non sedebo. Lauabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuũ domine. Vt audiam uocem laudis, & enarrem uniuersa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tuæ, & locũ habitatiõis gloriæ tuæ. Ne perdas cum impijs animã meam, & cum uiris sanguinum uitam meã. In quorũ manibus iniquitates sunt, dextera eorũ repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me & miserere mei.

Pes enim meus stetit in directo, in ecclesijs benedicam te domine.

IVdica me domine, nõ essem ausus dicere, nisi misericordia tua ante oculos meos esset. Cert° ergo quod iudicia tua adiuuẽt me, ideo ausus sum diceret Iudica me, Istæ duæ res dant fiduciã Christiano, ut misericordiã dei ante oculos habeat, & cũplaceat in ueritate catholicæ fidei, non sedeat in cõcilio hæreticorum, sed lauet inter catholicos manus suas, ut circundet altare dñi: ubi audiat uocẽ laudis, & narret omnia mirabilia dei, & dicat dño: Cum exiero de corpore, noli perdere cũ impijs animã meam, quia dilexi decorẽ domus tuæ, & odiui congregationes malignorũ, non pereat cum uiris sanguinum uita mea, eorum qui in iudicio sedẽtes acceperũt munera, ut peruerterent iudiciũ. Ego eñ nullũ in iudicio nocui, redime me, & miserere mei. Pes eñ meus stetit in uia recta, in recta fide, in ecclesijs benedicã dominum, qui regnat in secula seculorum Amẽ.

In finem psalmus Dauid priusquam liniretur. XXVI.

DOminus illuminatio mea, & salus mea quem timebo. Dominus protector uitæ meæ, à quo trepidabo. Cum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Si consistant aduersum me castra, nõ timebit cor meum. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Vnã petij à domino, hãc requiram, ut

inhabitem in domo domini, omnibus diebus uitæ meæ. Vt uideam uoluntatem domini, & uisitē templum eius. Quoniam abscōdit me in tabernaculo suo, in die malorū protexit me, in abscondito taberna culi sui. In petra exaltauit me, & nūc exaltauit caput meum super inimicos meos. Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiam uociferationis, cantabo & psalmum dicā domino. Exaudi domine uocem meam qua clamaui ad te, miserere mei, & exaudi me. Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciē tuam domine requiram. Ne auertas faciē tuam à me, ne declines in ira à seruo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me deus salutaris meus.

Quoniā pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autē assumpsit me. Legē pone mihi domine in uia tua, & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi. Credo uidere bona domini, in terra uiuentiū. Expecta dominū, uiriliter age, & cōfortetur cor tuū, & sustine dominum.

Psalmi titulus habet positū, prius quā liniretur. Solitū est homini in potēta tu posito, recordari quid egerit dū pauper esset: Prius ergo quā linireť, recordatur iam unctus, & dicit q̄ cogitatio eius fuerit, priusq̄ liniretur hoc ordine, quasi qui diceret, si priusq̄ unctus essem, septē fratres mei magni uiri ab unctione recusati sunt, & mei curā deus gessit, ut paruū & pusillum eligeret & ungeret, nunc ipso illuminãte mihi, & fugante à me tenebras, ego quē timebo? illo defendente me, à quo trepidabo? etiā si proximent mihi à Saul missi, ut edant carnes meas, qui tribulant me, & inimici mei ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Si etiam præliū exsurgat aduersum me: ego in illuminatiōe dn̄i sperabo. Vnū hoc est quod postulo dn̄m, & hoc requiro, ut uideā quid placeat domino, sciā uoluntatem eius, & uideā protegi templū eius, ut qui ad eum confugerit, honoretur, & ab hostiū manibus nō possit inde eripi tantā reuerentiam habeat ecclesia dei, ut etiā ab hostibus honoretur, ut abscōdi possim in tabernaculo eius in die malorū, & super petrā exaltetur, ut portæ inferni nō præualeant ei, ut exaltetur caput eius super inimicos eius, & circūeam & immolē in tabernaculo eius, hostiā iubilationis, & cantē in ea, & psallam dn̄o, & fundens in ea preces, securus dicam dn̄o: Miserere mei & exaudi me. Si tamen dei se amatorē ostendēs inuisibili, inuisibiliter clamet, sicut Moyses ore, inq̄t, tacebat, sed corde clamabat, unde ait dn̄s ad eū: Quid, inquit, clamas ad me? Sic & in isto loco amator dei, non quærens ullā mundi speciem, sed solam Christi pulchritudinem concupiscēs, ea uerba quæ amatores solent eis, quos diligunt, dicere sermonibus linguæ, ita iste sermonibus exclamat cordis, dicēs: Tibi dixit, cor meū, quæsiui uultum tuum, non auertas faciē tuam à me, ne declines in ira à seruo tuo: Egi em̄ talia quibus iuste iratus à mea concupiscentia auertaris, sed quasi misericors adiutor meus es tu, ne derelinquas me, neq̄ despicias me deus salutaris meus. Vide autem qualem amorē deo offerat, legimus: Quia relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori, ita hic, quia adamauit dominū: Pater, inquit, meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autē assumpsit me, etiam quasi tu, ô domine

mine,quem derelictũ à parentibus assumpsisti: Legem pone mihi in uia tua, ostende quid uelis,quid nolis,quid diligas,quid odias.Fieri eñ poterit ut obsequendi uoto offendã,si qualiter debeam ante non discã.Et quia inimici mei nihil aliud student,nisi ut te offenso,illi super me habeant potestatẽ.Hoc rogo,ut dirigas me in uia recta propter inimicos meos,ut non tradas me in animas persequentium me,quia insurrexerunt in me testes iniqui.Ostendunt mundi pulchritudinẽ,quæ cum sit mortalis in gustu,speciosa est in aspectu,& mentita faciе decepit inspectorem.Ego autẽ qui hæc cõtemno , credo quod uideã bona domini in terra,non mortalium,sed uiuẽtium.Ad hæc respondit in antiphonia spiritus sanctus: Si ergo credis uidere bona dñi in terra uiuentiũ,expecta dñm, age uiriliter,cõfortetur cor tuũ,& sustine dñm,q regnat in secula seculorũ Amẽ.

Psalmus ipsi Dauid XXVII.

AD te domine clamabo,deus meus ne silias à me,ne quando taceas à me,& assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine uocem deprecationis meæ,dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum, Ne simul tradas me cum peccatoribus,& cum operantibus iniquitatem ne perdas me.

Qui loquuntur pacem cum proximo suo,mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum,& secundum nequitiam adinuentionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis,redde retributionem eorum ipsis. Quoniã non intellexerunt opera domini,& in opera manuũ eorũ destrues illos,& nõ ædificabis eos.

Benedictus dominus,quoniã exaudiuit uocem deprecationis meæ.

Dominus adiutor meus,& protector meus , & in ipso sperauit cor meum,& adiutus sum. Et refloruit caro mea,& ex uolũtate mea cõfitebor ei. Dominus fortitudo plebis suæ,& protector saluationum Christi sui est. Saluum fac populum tuum domine,& benedic hæreditati tuæ,& rege eos,& extolle illos usq; in æternum.

IN dei filio perfectũ deũ,pfectũ hoiem confitemur,quẽ hoiem interiorẽ suũ alloqui in isto psalmo aduertimus,in quo clamat simul cũ peccatorib⁹,ne tradatur qui peccatũ non fecit.Et quia dolus in ore ei⁹ nunquã fuit,hoc orat,ut dũ similis fuerit descendentibus in lacũ,hoc est, cũ similis fuerit sepultis,nõ habeat partẽ cũ his:q loquũtur pacẽ in ore,& in corde fabricãt mala , sicut Iudas fecit, Da illis, inqt, secũdũ opera eorũ,quia opera dñi nõ intellexerũt,& quẽ uidebãt mortuos suscitare,dicebãt:Hic hõ non est à deo.At Iesus dicebat eis: Si uerbis nõ creditis,uel opibus credite.Illi autẽ nõ intellexerũt in opa dñi,& ideo destruentur,nec ædificabuntur,quia dñs suscitauit Iesum à mortuis , & refloruit caro eius, & ex uolũtate sua cõfessus est illi.Oia eñ quæ passus est, pro uolũtate sua passus est,sicut ipse ait:Potestatẽ habeo ponẽdi animã meam, & iterũ assumẽdi eã.Et ideo ait:Ex uoluntate mea confitebor illi Ipse est:eñ fortitudo plebis suæ,qa dicta factis impleuit. Dixit se passurũ,& passus est:moriturũ,& mortu⁹ est:surrecturũ,& à mortuis resurrexit,excludens infirmitatem trepidationis, & dãs fortitudinẽ promptissime uolũtatis.Quia ꝓtector salutariũ Christi sui est, quia ille sine dubio q est deus in Christo, mũdũ cõciliãs sibi,saluãs populũ suũ,

conferendo ſalutē animæ & corporis,& benedicens hæreditatē ſuam,gentes a
ſubiectione dæmonū liberando,ut regat eos,& extollat eos uſq; in ſecula filius
dei cum patre & ſpiritu ſancto,regnans per omnia ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus Dauid in conſummatione tabernaculi. XXVIII.

AFferte domino filij dei,afferte domino filios arietum. Af/
ferte domino gloriā & honorem, afferte domino gloriam
nomini eius,adorate dominum in atrio ſancto eius. Vox
domini ſuper aquas,deus maieſtatis intonuit, dominus ſuper aquas
multas. Vox domini in uirtute,uox domini in magnificentia. Vox
domini confringentis cedros,& cōfringet dominus cedros libani. Et
cōminuet eos tanquam uitulum libani,& dilectus quemadmodum fi
lius unicornium. Vox domini intercidentis flammā ignis, uox do/
mini concutientis deſertum,& cōmouebit dominus deſertum Cades.
Vox domini præparātis ceruos,& reuelabit condenſa,& in templo
eius omnes dicent gloriam. Dominus diluuium inhabitare facit, &
ſedebit dominus rex in æternum. Dominus uirtutem populo ſuo
dabit,dominus benedicet populo ſuo in pace.

TItulus cōſummationē tabernaculi memorat. Conſummatio tabernaculi,
finis mūdi eſt,in quo offerūt deo filij dei filios arietū. Filij arietū agni ſunt,
qui ponūtur ad dexterā, ut gloriā & honorē, & gloriam nomini eius offerētes
in operibus pijs q̄ geſſerunt, adorēt dn̄m,iam non in ædificijs manu factis, ſed
in aula ſancta eius,id eſt, in Chriſto Ieſu ,in quo habitat plenitudo diuinitatis.
Vox domini ſuper aquas. Q̄n̄ Ieſus baptizat⁹ eſt,pater cœlis apertis & ſpiritu
ſancto in ſpecie colūbæ ueniēte,uox dn̄i ſuper aquas facta eſt dicēs: Tu es filius
meus. Deus maieſtatis intonuit,hoc eſt,dedit uocē ſuper aquas,id eſt,ſuper ſe/
ctas gentiū , ut finiātur in uirtute & in magnificētia Chriſti Ieſu. Quicūq; autē
rebellis extiterit,& elatus ſicut cedrus libani,cōfringetur & cōminuetur ſicut ce
drus libani. In libano ſacrificātes uſq; hodie turpiſſimæ Veneri,uitulorū uirilia
amputant,& in eius ſacrificio,h̄mōi incenſa ſupponūt,mercedē quā oportuit er
roris ſui,deæ ſuæ exhibēt meretrici. Ita ergo cōminuitur tanquā uitulus libani,
qui caſtitatē Chriſti cōtempſerint,& ut dilectus ſicut fili⁹ unicorniū erūt. Qui
bus uox placuerit intercidētis flāmam ignis,id eſt,quibus uox placet baptiſma
tis gratiam conferentis,quæ in cōcuſſione ſolitudinis cœpit: In deſerto em̄ Ior/
danis fluenta dei filius benedixit,& cōmouit deſertū oppidi breuiſſimi in confi
nio eremi cōſtituti,quod appellatur Cades. Ibi uox dn̄i præparauit ceruos qui
feſtinarent ad fontes aquarū,ubi reuelauit ea quæ erant cōdenſa,id eſt, occulta,
ut his reuelatis,in tēplo dei,quibus reuelata ſunt oēs dicant gloriā & confitean/
tur,quia dn̄s in diluuio habitat,id eſt,in aqua quæ diluit crimina,& in eodē di/
luuio ſedebit rex in æternum,ibi uirtutem populo ſuo dabit,ſuo inquam, credē
ti ſibi,ibi benedicet plebē ſuam in pace,qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus cantici in dedicatione domus Dauid XXIX.

EXaltabo te domine quoniā,ſuſcepiſti me,nec delectaſti ini/
micos meos ſuper me. Domine deus meus clamaui ad te,
& ſanaſti me. Domine eduxiſti ab inferno animā meā, ſal
uaſti

uasti me à descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius, &
confitemini memoriæ sanctitatis eius. Quoniã ira in indignatione
eius,& uita in uolũtate eius. Ad uesperũ demorabitur fletus, & ad
matutinũ lætitia: Ego autẽ dixi in abũdantia mea,nõ mouebor in
æternũ. Dñe in uolũtate tua præstitisti decori meo uirtutẽ. Auer
tisti faciem tuã à me,& factus sum cõturbatus. Ad te domine clama
bo, & ad deum meũ deprecabor. Quæ utilitas in sanguine meo, dũ
descendo in corruptionem. Nunquid confitebitur tibi puluis,aut an
nũciabit ueritatem tuã. Audiuit dominus,& misertus est mei, domi
nus factus est adiutor meus. Conuertisti planctũ meum in gaudiũ
mihi,concidisti saccũ meum,& circundedisti me lætitia. Et cantet tibi
gloria mea& nõ cõpũgar,domine deus meus in æternũ cõfitebor tibi.

IN uicesimo nono titulo dedicatur domus Dauid. Illa utiq; domus ex semi
ne Dauid secundũ carnem,non manu facta,sed angeli uerbo mandata & ab
spiritu sancto constructa. Ipsa domus est q̃ dicit deo. Exaltabo te dñe,quoniam
suscepisti me,suscepit eñ formã serui,ut non delectarentur inimici super hoim
genus: Christo eñ Iesu Nazareno extracto ab inferis,& saluato à descendenti
bus in lacum,psallunt ei oẽs Apostoli eius,& confitentur memoriæ sanctitatis
eius,qm̃ ira fuit in indignatione eius,quando maledictus est mundus in morte
Adæ,& nunc uita in uolũtate eius,dño resurgente. Ad uesperũ quidem demo
ratur fletus,in occasum oim credentiũ necesse est,ut sit fletus,pro eo quod de
solabimur ab his,q nos præcedũt,sed habebimus cũ his in matutino lætitiam. In
prima anastasi mox ut tenebræ huius mũdi finitæ fuerint, & matutinũ tẽpus re
surrectionis aduenerit, hic decus fidei nostræ cõsistit,sed in uoluntate sua dñs
præstat decori nostro uirtutẽ. Nã si auerterit faciẽ suã,quantũuis amem⁹ dñm,
non eum plus à Petro amauimus, et si ei dicamus cũ Petro, *Si* oportuerit me
mori tecũ,non te negabo,poterit nobis negandi eũ euenire perfidia,si auerterit
se à nobis. Deniq;,inquit,cõuertit se Iesus & respexit Petrũ negantem,sed & re
cordat⁹ est quod ei hoc ipsum prædixerat. Et egressus foras fleuit amarissime.
Cũ ergo auerteret se dñs in præsumentẽ & dicentẽ. Nõ mouebor in æternũ,ne
gauit cum respexit negantẽ: fleuit,& lauerunt lachrymæ pœnitẽtis, quod noxa
incurrebat præsumẽtis: Non eñ confitetur dñm puluis, si præsumpserit: nec an
nunciat ueritatem eius,si se iactauerit. Si autẽ post peccatum pœnituerit,& poe
nitudinem suã lachrymis amoris ostenderit,dicere poterit cum Petro: Audiuit
dñs,& misertus est mihi,dominus factus est adiutor meus,quia conuertit plan
ctum eius in gaudium,ut quod tertio negauerat,tertio fateretur, si tamen glo
ria credentis in deo non in hominibus extollatur,tunc securus dicit: Dñe deus
meus in æternum cõfitebor tibi,qui regnas in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid⁹ pro extasi. XXX.

IN te domine speraui,non confundar in æternum,in iustitia
tua libera me,inclina ad me aurem tuam,accelera ut eruas
me. Esto mihi in deum protectorem,& in domũ refugij,ut
saluum me facias. Quoniã fortitudo mea & refugium meum es tu,

&propter

& propter nomen tuum deduces me, & enutries me. Educes me de laqueo quem absconderunt mihi, quoniam tu es protector meus. In manus tuas cõmendo spiritum meum, redemisti me domine deus ueritatis. Odisti obseruãtes uanitates superuacue. Ego autem in domino speraui, exultabo & lætabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meã.

Nec conclusisti me in manibus inimici, statuisti in loco spacioso pedes meos. Miserere mei domine, quoniam tribulor, conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & uenter meus. Quoniam defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate uirtus mea, & ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium uicinis meis ualde, & timor notis meis. Qui uiderunt me, foras fugierunt à me, obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde. Factus sum tanquam uas perditũ, quoniã audiui uituperationem multorũ commorantiũ in circuitu. In eo, dũ conuenirent simul aduersum me accipere animam meã, cõsiliati sunt.

Ego autem in te speraui domine, dixi deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ. Eripe me de manibus inimicorum meorũ, & à persequentibus me. Illustra faciem tuam super seruũ tuum, saluum me fac in misericordia tua domine non confundar, quoniam inuocaui te.

Erubescant impij & deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa. Quæ loquũtur aduersus iustum iniquitatẽ, in superbia & in abusione. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quã abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te, in conspectu filiorũ hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo, à cõtradictione linguarum. Benedictus dominus, quoniam mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum à facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti uocem orationis meæ, [illegible] clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius, quoniam ueritatem requiret dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiã. Viriliter agite & confortetur cor uestrum, omnes qui sperátis in domino.

TRicesimus psalmus spem, quæ in deo est, asserit hominem ab æterna confusione liberare. Deus enim pro iusticia sua sperãtes in se liberat & eripit. Et inclinat eis aurem suam, & accelerat ut eripiat, ut sit eis deus, protector, quasi domus refugij, ut salui fiant, ut eripiat eos de laqueo quem occultãt eis dæmonia, Si tamen semper dicat domino: In manus tuas domine commendo spiritũ meum, id est, interiorem hominem meum in tuas manus commendo. Non enĩ

facio

facio obseruare uanitatem seculi huius, non eum facio lætari in rebus mundi, sed in tua misericordia, qui saluam fecisti de necessitatibus animam meã. Quã do respexisti humilitatem meam, & non cõclusisti me in manus inimici, sed tol lens me ab angusto, ubi angustiabar, statuisti in loco spacioso pedes meos. Vt autem deum tibi facias miserantem, te exhibe tribulantem, non enim petit mise ricordiam, nisi tribulans, cuius fletu conturbatur aspectus, & anima eius & uen ter eius castigatus ieiunijs memor esse debet. Quoniã quamuis diu uiuat ho/ mo, uita eius deficit in doloribus, & quantãuis annositate floreat, deficiunt an/ ni eius in gemitibus, & quantũuis uiriũ habeat, pauperescunt uires eius, & quã tũuis soliditate corporali confidat, dicturus est: ossa mea conturbata sunt. Hoc sanè cauendum est, ne super omnes inimicos suos efficiatur opprobriũ. Hic lo/ cus si iusto euenit, martyrem fecit, si iniusto, æternã mortem indixit. Iniuste eũ odio habitus est omnis sanctus, & ipse etiã dominus. Tunc enim exclamat spi/ ritus sanctus. Sicut in Christo prædictum est, ut muta fiant labia iniqua, quæ lo quuntur aduersus iustum iniquitatem in superbia & contemptu, & quamuis amaritudines patiũtur iusti in hoc seculo, sed magna multitudo dulcedinis eos expectat, si perseuerauerint, in futuro, quam interim abscondit dominus timen tibus se. Non uult eam in hoc seculo manifestare, ut perficiat eã sperãtibus in se coram filijs hominum, qui eos irriserint. Et nunc quidem abscondit eos in abdi to uultus sui, ut sicut ipsius uultus ita erat in abdito, ut putaretur homo tãtum, ita & isti cum sint magni & sancti, abscondit eos in abdito uultus sui à cõturba/ tione hominũ, ne dum manifestatum fuerit eos esse sanctos & amicos dei, con turbetur ab hominũ adulatione propositũ eorum. Sed tunc mirificat misericor diam suã in eis, cum apparuerit ciuitas circũstantium, quã circũstant angeli, ciui tas mater sanctorũ Hierusalẽ. Quid tũ ibi dicturus est iustus? dũ uidere me in seculo pro stercore æstimari ab omnibꝰ, dixi in corde meo. Proiectus sum à uul tu oculorũ tuorũ. Tu autem exaudisti uocẽ qua clamaui ad te. Nolite ergo ter/ rorem pati sancti domini, si uos superbia hominũ opprimit. Erit enim iudiciũ, in quo requiret ueritatẽ dominus, & retribuet his, qui abũdanter faciunt super/ biam, Viriliter nunc agite, nolite deficere, sed cõfortetur cor uestrum, & estote securi oẽs, qui speratis in domino, qui uiuit & regnat in secula seculorũ Amen.

Intellectus Dauid XXXI.

Beati quorũ remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui nõ imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inueterauerũt ossa mea, dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua, cõuersus sum in erumna mea, dum cõfigitur spina. Delictũ meum cognitum tibi feci, & iniusticiam meã non ab scõdi. Dixi cõfitebor aduersum me iniusticiã meam domino, & tu re misisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Verũtamen in diluuio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum à tribulatio/ ne quæ circundedit me: exultatio mea erue me à circundantibus me. Intellectum tibi dabo, & instruam te in uia hac qua gradieris, fir/

mabo

mabo ſuper te oculos meos. Nolite fieri ſicut equus & mulus,
quibus non eſt intellectus. In chamo & freno maxillas eorum con/
ſtringe,qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris, ſpe/
rantem autem in domino miſericordia circundabit. Lætamini in do
mino,& exultate iuſti,& gloriamini omnes recti corde.

TRiceſimus primus pſalmus præſens,titulum ſuum in intellectum poſuit,
ut det intellectum & inſtruat credētem in uia qua ingreditur,& firmet ſu
per eum oculos,ne efficiatur ſicut equus & mulus,in quibus nō eſt intellectus.
Ad caput tamen pſalmi attendamus,in quo illi beati aſſerūtur,quorum remit/
tuntur iniquitates,& quorum teguntur peccata. Niſi enim quis renatus fuerit
ex aqua & ſpiritu ſancto,hoc ei euenire nō poterit. Quis autem eſt iſte qui re/
mittit peccata? Ille ſine dubio,de quo dicitur: Quia nō eſt in ore eius dolꝰ. Mū
dus itaq; totus in ſente poſitus,& in uulnere conſtitutus,quia grauata erat ſu
per eum manus dei,& conuerſus in erūna fuerat,pro eo quod fracta eſſet eius
ſpina,quæ libertatē ceruicis & capitis eius ſublimabat:clamauit ſemper per uo/
ces prophetarum,ut ueniret qui ſaluaret eum. At ubi uenit dominus, tacuit dū
clamarem. Veniente enim domino,lex & prophetæ,qui clamabant,tacuerunt,
& pronūciante una quoq; contra eum ſententiam pro peccato ſuo,ille remittit
impietatē cordis eius,pro qua orat omnis ſanctus in tēpore oportuno. O por/
tunum tempus interueniendi pro ſeruo eſt:quando ſeruus emendatur. Nos er
go damus tempus oportunum ſanctis orandi pro peccatis noſtris, quando à
peccato recedimus. Nam quod dicit: In diluuio aquarum multarū ad eum nō
approximabunt: Oſtendit per unam aquam baptiſmatis deo homines proxi/
mare,quæ eſt refugium à preſſura dæmonū,quæ circūdat nos, Et intellectum
dat nobis,& ita nos inſtruet in uia qua ingrediemur,ut firmet ſuper nos oculos
ſuos,ne efficiamur ſicut equus & mulus. Qui em̄ noluerint ꝓximi effici:freno
tribulationis, & chamo ſententiali maxillæ eorum aſtringentur, qui non proxi
māt ei. Multa ſunt enim flagella peccatorum,ſed qui ſperant in domino miſe/
ricordia eos domini circundabit. Vos autem qui non chamo & freno,ſed iudi
cio bonæ uoluntatis uenitis ad dominum, Lætamini in domino,& exultate iu/
ſti,& gloriamini omnes recti corde in Chriſto Ieſu domino noſtro,qui regnat
in ſecula ſeculorum Amen.

In finem pſalmus Dauid XXXII.

EXultate iuſti in domino,rectos decet collaudatio. Confite
mini domino in cythara,in pſalterio decem cordarum pſal
lite illi. Cantate ei canticum nouum,bene pſallite ei in uo/
ciferatione. Quia rectum eſt uerbum domini,& omnia opera eius in
fide. Diligit miſericordiā & iudicium,miſericordia domini plena eſt
terra. Verbo domini cœli firmati ſunt,& ſpiritu oris eius omnis uir/
tus eorum. Congregans ſicut in utre aquas maris,ponens in theſau
ris abyſſos. Timeat dominum omnis terra,ab eo autem cōmouean
tur omnes inhabitantes orbem Quoniā ipſe dixit & facta ſunt, ipſe
mādauit & creata ſunt. Dominus diſſipat conſilia gentium:reprobat
autem

autem cogitationes populorum & reprobat cõſilia principum. Conſilium autem domini in æternũ manet, cogitationes cordis eius in generatione & generationẽ. Beata gens cuius eſt dominus deus eius, populus quem elegit in hæreditatẽ ſibi. De cœlo reſpexit dominus, uidit omnes filios hominum. De præparato habitaculo ſuo reſpexit ſuper omnes qui habitant terram. Qui finxit ſingillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Non ſaluatur rex per multã uirtutem, & gygas non ſaluabitur in multitudine uirtutis ſuæ. Fallax equus ad ſalutem, in abundantia autem uirtutis ſuæ non ſaluabitur.

Ecce oculi domini ſuper metuentes eum, & in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. Anima noſtra ſuſtinet dominum, quoniam adiutor & protector noſter eſt. Quia in eo lætabitur cor noſtrum, & in nomine ſancto eius ſperabimus. Fiat miſericordia tua domine ſuper nos, quem admodum ſperauimus in te.

SI in iſto mundo ab initio ſeculi, iuſti dei afflictiones, & tribulationes paſſi ſunt, quomodo dicitur, gaudete iuſti? ô an uacat ei gaudere qui cæditur, quique diuerſo genere tormentorũ afficitur. Si iſta quis loquatur, ſecũ conſideret Apoſtolum non ſolum gaudere in his, uerum etiam placere ſibi in perſecutionibus. Vnde & Iacobus Apoſtolus: Omne, inquit, gaudiũ exiſtimate fratres, cum in tentationibus uarijs incideritis. Ipſe autem magiſter Apoſtolorum docet qualiter gaudeamus: Cum uos, inquit, pſecuti fuerint homines, & dixerint omne malum aduerſum uos mentientes, gaudete & exultate, quia merces ueſtra magna eſt in cœlis. Si recti eſtis fide, nolite laudes hominum quærere in terris, quia angelorum habebitis in cœlis. Ibi uos decet collaudatio, ubi laus ueſtra finem pœnitus non habebit. Nũc in cithara confitemini domino, & ipſa cithara decem chordas habeat, decalogi uirtutes recolens, cuſtodiam præceptorum imponat. Prima chorda ſonet rectum ſermonem domini orthodoxũ, & omnia opera eius in fide. Secũda chorda, quia diligit miſericordiam & iudicium. Tertia chorda ſonet, quia miſericordia domini ita plena eſt terra, ut propter omne genus hominum, dei ſit filius crucifixus. Quarta chorda ſonet, quia uerbo cœli firmati ſunt, id eſt, Apoſtoli coroborati ſunt: De iſtis enim cœlis qui beneuoluerit erudiri, Geneſeos lectione docebitur. Hic de his cœlis aget, qui narrant gloriam dei reſurgentis à mortuis & aſcendentis in cœlos. Nam & ſpiritus oris domini noſtri Ieſu Chriſti, quod ſit omnis uirtus eorũ, quinta chorda ſecuta eſt. Sexta nunc loquatur, quod congregentur quaſi in utrem aquæ maris, & ponatur in thezauris dei abyſſus. Quæ eſt abyſſus in thezauro dei? & quæ eſt abyſſus ubi dæmonium ſupplicia commorantur. Diligenter aduerte, in thezauro dei abyſſum ille inuenit, qui dicebat: O altitudo diuitiarum ſapientiæ dei. Ergo cum ſecreta ſcientiæ dei corde mundo & recta fide perquiris, ſcias te ſextam chordam percutere. Alia uero abyſſus ubi dæmones cõmorantur, hæreticorum ſcrutatio eſt, de qua nobis clamatur ab Apoſtolo. Nolito altũ ſapere, ſed time. Nam quod congregantur aquæ maris, omnium gentium ſectæ ad unum fontem aquæ uiuæ collectæ ſunt, ut de hoc uno utræ excipiant aquam ſalientem ad

uitam æternam. Et ideo septima chorda hoc sonat, ut timeat dominum omnis terra, non Iudæa sola, sed & omnes qui habitant orbem. Octaua sentit dominũ nostrum Iesum Christum ipsum esse rerum omnium creatorem, qui dissipauit consilia gentium in idolis, qui reprobauit cogitationes populorum in synago/gis, qui reprobat consilia principum in passionibus martyrum, qui facit consili/um domini manere in æternum, in ecclesijs, in quibus sunt cogitationes cordis eius, in seculum seculi. Nona chorda indicat beatam efficientem quæ cognoscit dominum Iesum deum suum, & hunc esse populum quem elegit in hæredita/tem sibi. Decima chorda indicat, quia de cœlo respexit dominus super nos, non sic de cœlo quasi de fenestra, sed de præparato habitaculo suo, id est, de homi/ne perfecto, quem assumpsit. De ipso ergo quem uirgo peperit respexit super omnes sine acceptione personæ. Pro omnibus enim & natus & passus est, ipse utiq; qui finxit singillatim corda eorum, non enim opus erat ei, ut testimoni/um ei quis perhiberet de homine, Ipse enim ita uidebat quid ageretur in ho/mine, ut quid unusquisq; cogitaret proferret in medium. Nam quod dicitur, nõ fit salu⁹ rex in multa uirtute sua, tale est, quale si dicatur Herodi: Quid? quia po tens es Christum ita persequi, ut possis perscrutari scribas, discutere magos, in/fantes occidere in abundantia uirtutis tuæ: ita non eris saluus, sicut ille qui confi debat in equo suo, & canitur de eo: Equum & ascensorem proiecit in mare: Et fefellit eum equus ad salutem, Ita & tu etiamsi gygas sis in uirtute tua, non eris saluus. Oculi enim domini non respiciunt confidentes in uirtute sua, sed speran tes in misericordia eius. Ipsorum enim eripit animas de morte, & alit eos in fa/me. Famẽ quidem in isto seculo si passi fuerint, & cum Apostolo dixerint, usq; in hanc horã & esurimus, & sitimus & nudi sumus: Adiungunt tamẽ dicentes: Anima nostra patienter agit, non turbatur, sustinẽt dominum. Ipse enim adiu/tor & ꝑtector noster est, & sicut in capite psalmi nobis iussum est, gaudete iu/sti in domino: In ipso lætabitur cor nostrum, & in nomine sancto eius speraui/mus. Ipse enim facit misericordiam suam super nos, sicut sperauimus in eum, qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid cum mutauit uultum suum coram Abime/lech, & dimisit eum & abijt XXXIII.

BEnedicam domino in omni tẽpore, semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea, audiant mansue ti & lætẽtur. Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisiui dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus tribulatiõibus meis eripuit me. Accedite ad eum & illumi namini, & facies uestræ non confundentur. Iste pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius saluabit eum. Immittit angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Gustate & uidete, quoniam suauis est dominus, beatus uir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum: Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem dominum nõ minuentur omni bono. Venite filij audite me, timorem domini docebo uos. Quis est homo qui uult uitam, diligit

dies

dies uidere bonos. Prohibe linguam tuam à malo,& labia tua ne lo quantur dolum. Diuerte à malo,& fac bonũ,inquire pacem & per/ sequere eam. Oculi domini super iustos,& aures eius in preces eo/ rum. Vultus autem domini super facientes mala,ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt iusti,& dominus exaudiuit eos,& ex omnibus tribulationibus eorũ liberauit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Multæ tri/ bulationes iustorum,& de omnibus his liberauit eos dominus. Cu/ stodit dñs omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima,& qui oderunt iustum delinquent. Redimet do minus animas seruorũ suorũ,& non delinquent oẽs qui sperãt in eo.

NISI mutaueris uultum tuum coram principe uiciorum,& dimiseris eum, ac uirtutum domino omne quod tibi superest uitæ, mancipaueris tem/ pus,non uere dicis: Benedicam dominum in omni tempore,nec semper laus dei erit in ore tuo,si tibi uicium maledictionis & amaritudinis uiuit, sit ergo laus dei in ore tuo, non in adulatione laudibus hominum assuescens,nec time/ as,nec te uituperent iniuste:quos iuste uituperas. Si enim ab homine uitupera tus fueris,in deo laudaberis,et si superbos contristaueris,audiant mansueti, & lætentur hi,qui magnificant dominum tecum,& exaltant nomẽ eius in unum. Videamus nunc causas laudis eius. Inquisiui dominum,& exaudiuit me,& ex omnibus angustijs eripuit me:Et uos,ait,accedite ad eum, qui in cæcitate cor/ dis estis,accedite & illuminamini,& uultus uestri non confundentur.Non cõ/ fundẽtur in paupertate facies uestræ,si consideretis omnium rerum dominum illum cœli terræque diuitem,pro nostra paupertate pauperem factum,pro no/ stra tribulatione tribulatum,ipsi nec in paupertate erubescitis, nec in tribulatio/ ne deficitis. Nam iste pauper clamauit in cruce. Quis pauper? Qui,ut te diui/ tem faceret, pauper factus est:Factus obediens usque ad crucem,ut te à crucia tibus liberaret. Clamauit, & dominus exaudiuit eum, misit angelum suum in circuitu timentium corpus eius, & reuoluit lapidem à monumento, & eripu/ it eum.Gustate corpus uitæ, & uidete quàm suauis est dominus: Vitam enim habet in semetipso,qui manducauerit carnem eius, & biberit sanguinem eius, & tunc beatus erit uir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum:Nihil deest in præsenti de uirtutibus, ni/ hil deest perfectioni,ut nihil in futurum gaudijs desit. Nam præsentis tempo/ ris diuitiæ,amatores suos ita deserere solent,ut egentes & esuriẽtes uideas eos, quorum in diuitijs nullus poterat ferre superbiam. Ergo in incerto sunt positæ diuitiæ quas confert mundus. Diuitiæ autem quas contulerit dominus non de ficient,sed permanent in omni bono,& quia istæ diuitiæ de timore dei nascun/ tur. Sic enim ait: Timete dominum sancti eius, quia nihil deest timentibus eum. Qui æterni diuites esse desideratis,uenite ad me quasi filij ad patrem. Cla mat spiritus sanctus: Venite & audite me,timorem domini docebo uos. Ti/ morem enim domini ille doceri uult,qui uult uitam æternam,& desiderat uide re dies bonos. Times ergo dominum, non si tonantem, aut fulgurantem, aut terræmotum facientem timeas, sed si ignem æternum comminantem formi/ des. Quia sicut habet uitã,qui cohibet linguam suam à malo, & sicut aures do/

mini in preces eius sunt, qui eum auertitur à malo ut faciat bonum, ita uultus domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriã eorum. Notandum sanè, quia inter cætera uirtutum insignia, pax quoque quærenda præcipitur: Inquire, inquit, pacem, & sequere eam. Pax enim & in præsenti dies bonos facit hominibus, & in futuro dei filiorum dignitatem impertit, secundum id quod ipse dominus dicit: Beati pacifici, quia filij dei uocabuntur. Nec hoc nos terreat quod uidemus in isto seculo multas tribulationes iustorum. Transeunt enim ipsæ tribulationes, & ex his omnibus liberat eos dominus. Ipse etiam in sepulchro custodit omnia ossa eorum, & ita ea seruat resurrectioni, ut unum ex his non patiatur perire in resurrectionis die. Mors autem peccatorum pessima apparebit tempore quo resuscitat in corporibus animas suorum: Hoc sanè sciatis, inquit, quia non peccat, omnis qui sperat in eo. Abstinentiam peccatorum in fine psalmi commendat eis, qui sperant in dominum, ut ad spei suæ fructum attingant: Non enim peccant, inquit, omnes qui sperant in eum. Vt autem non peccemus, eius est instanter misericordia postulãda, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem psalmus ipsi Dauid XXXIIII.

IVdica domine nocentes me, expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi. Effunde frameã, & conclude aduersus eos qui me persequuntur, dic animæ meæ: salus tua ego sum. Confundantur & reuereantur quærentes animã meam. Auertantur retrorsum & confundantur, & cogitantes mihi mala. Fiant tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus domini coartans eum. Fiat uia illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui, superuacue exprobrauerunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat, & captio quam absc õdit apprehendat eum, & in laqueum cadat in ipso. Anima autem mea exultabit in domino, & delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent, domine quis similis tui? Eripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à diripientibus eum.

Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ. Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur. Quasi proximũ, & quasi fratrem nostrum sic complacebam, quasi lugens & contristatus sic humiliabar. Et aduersum me lætati sunt, & conuenerunt, congregata sunt super me flagella & ignoraui. Dissipati sunt nec compuncti temptauerunt me, subsannauerunt me subsannatione, frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies

restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo graui lauda/bo te. Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi inique, qui oderunt me gratis & annuunt oculis. Quoniam mihi qui/dem pacifice loquebantur, & in iracundia terræ loquentes, dolos co/gitabant. Et dilatauerunt super me os suum, dixerunt euge euge uiderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas, domine ne disce das à me. Exurge & intende iudicio meo, deus meus & domi/nus meus in causam meam. Iudica me secundum iusticiam tu/am domine deus meus, & non supergaudeant mihi. Non di/cant in cordibus suis euge euge animæ nostræ, nec dicant deuora/bimus eum. Erubescant & reuereantur simul, qui gratulantur malis meis. Induantur confusione & reuerentia, qui maligna lo/quuntur super me. Exultent & lætentur, qui uolunt iusticiam me/am, & dicant semper magnificetur dominus, qui uolunt pacem ser ui eius. Et lingua mea meditabitur iusticiam tuam, tota die lau/dem tuam.

Dominus Iesus Christus, si præceptis suis scripturas ueteris testamen/ti uidisset esse contrarias, à sua ecclesia exclusisset. Nunc uero cum non solum non exclusit, sed etiam à patre sanctificatas asseruit. Namque cum testimonium de filijs dei daret, & diceret uersiculum psalmi octoge/simi primi: Non potest, inquit, immutari scriptura, quem pater sanctifica/uit, & misit in hunc mundum. Quid ergo faciemus? Si maledicamus inimicos nostros, euangelica præcepta contemnimus, quibus non solum non maledicere, uerumetiam pro his orare iubemur. Si custodire uolumus euangelij iussiones, psalmos relinquimus, quibus frequenter inimici male/dicuntur, ut in isto psalmi loco in capite: Iudica, inquit, nocentes me, & cæ tera quæ sequuntur. Vnde cautius psalmista caue, ne ad homines aduer/santes tibi putes ista competere, sed fide fixus pro inimicis tuis ora, sicut iussum est, & hanc orationem psalmi præsentis, non contra carnem & san guinem, sed contra spiritus aëris huius, qui quotidie nocent, quotidie bel la committunt. Inducre sacco siue cilicio, & humilia in ieiunio animam tu am, quia non uincuntur, nisi per orationem & ieiunium. Quid ergo oras indutus cilicio? Vt expugnet dominus expugnantes te, ut apprehendat ar ma auxilij sui, arma inuisibilia aduersus hostes inuisibiles. Ipsi enim quæ runt animam tuam. Ora ut fiat uia eorum tenebræ & lubricum, & ange/lus domini persequatur eos, quia ipsi absconderunt tibi interitum laquei sui, uanam exprobrantes animam tuam, dicentes ei: Vanum est quod oras, quod ieiunas, quod mundum contemnis. Vnde & propheta hoc ipsum increpat dicens: Ideo, ait, plaga super Israël multiplicata est, quia dixerunt, Vanus est qui timet deum. Ergo quia hi spiritus immundi suggestionibus suis uanam exprobant animam meam, ut uilem se æstimans, à precioso dei timore abscedat. Veniat illis laqueus quem ignorant, sicut mihi inuisibiles

hostes sunt ad bonum pergenti, sic illis inuisibilis occurrat laqueus ad me/
um interitum festinantibus, ut captio quam occultauerunt mihi, apprehen/
dat eos, & in eodem laqueo incidant, ut anima mea exultet in deo salu/
tari suo, qui eripit inopem de manu fortioris. In quo exurgunt testes ini/
qui, ostendentes quod est pulchrum fœdum, & quasi bonum quod est
inimicum, quæ ignorabant, quæ penitus ad animum non habebam, hæc in/
terrogabant me: retribuebant mihi mala pro bonis. Hic retributio mala pro
bonis dæmonum talis est, ut dicerem, quotiens oro, quotiens à peccatis ab
stineo, mala mihi eueniunt, & sterilitas meam animam comitatur. Quid er/
go egisti dum tibi molesti essent? dic nobis, ut & nos hoc faciamus: Cum
mihi, inquit, molesti essent, induebar cilicio, & humiliabam in ieiunio ani/
mam meam, & oratio mea in sinu meo conuersa est. Quemcumque quasi
proximum, & quasi fratrem meum putabam fidelem, & placebam mihi in eo.
Ita egit ut Judas in domino, ut lugentem me & contristatum faceret, hu/
milem inimicis. Sic passioni dominicæ hoc applicabis, ut tamen ordinem
cœptæ explanationis astringas, quia ipsa passio domini hoc agit, ut nos ædi
ficemur. Quanto enim plus deo adhæseris, tanto plura dæmonum circa te
flagella non deerunt, ipsi temtant te, & derisu suo exagitant, & fremunt
super te dentibus suis. Tu quod tuum est clama: Domine quando respici/
es, restitue animam meam à malis factis eorum, à leonibus unicam me/
am. Vna nobis est anima nostra & numero & affectu. Cum ergo eam
restitueris in bono proposito, & liberaueris à malis factis eorum, tunc con
fitebor tibi in ecclesia magna, & in populo non leui, non flagitanti pompas,
& accipienti personas, sed in populo graui timoris tui custodienti, in eo mihi
erit assiduitas, & in eodem populo laudabo te, non ergo insultent qui aduer/
santur mihi iniqui, qui oderunt me gratis, & annuunt oculis. Hæc, ut dixi,
ita passioni dominicæ applica, ut ædificationis tuæ interpretem penitus
non omittas, dæmonia enim nobis quotidie pacifice loquuntur. Pacifica
res est concupiscentiæ fructus: sed super iram dolosam cogitant, sicut in ha
mo esca, dulcis in aspectu, letalis in gustu est. Dilatauerunt in me os su/
um, quotidie seculi amatores crimina inaudita committunt, & nullus pe/
nitus à nullo arguitur. At ubi quis boni propositi in leui qualecumque cul/
pa incurrerit, dilatant spiritus immundi ora eorum, qui, ut dixi, criminibus
uacant, ut uideas eos tale ferre iudicium in uno qualicunque peccato, ut
dicant: cur non urbe pelluntur? ut quid uiuere permittuntur? Isti sunt per
quos mundus perijt. Hic clamat ad dominum: Exurge domine & intende
iudicium meum, & causam meam iudica secundum misericordiam tuam.
Si enim secundum misericordiam iudicaueris, non insultabunt in me dæmo
nes, nec dicent euge euge animæ meæ, nec dicent deuorauimus eum. Euge
euge, & in bono accipitur & in malo. Nam dicitur euge serue bone & fide
lis, dicitur & euge euge uiderunt oculi nostri. Euge ergo uox eius est, cu
ius desiderium uidetur impletum, siue in bono, siue in malo. Mox itaque
ut hi qui in malo tuo lætantur, non dicant deuorauimus eum, sed confun
dantur qui gratulantur in malis tuis. Et lætentur qui uolunt iustitiam tu/
am, & desiderant pacem tuam, ut lingua tua meditetur iustitiam dei, &
omni die in laude eius permaneas, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem

In finem seruo domini Dauid XXXV.

DIxit iniustus ut delinquat in semetipso, non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius, ut inueniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas & dolus, noluit intelligere, ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni uiæ non bonæ, maliciam autem non odiuit. Domine in cœlo misericordia tua, & ueritas tua usque ad nubes. Iusticia tua sicut montes dei, iudicia tua abyssus multa. Homines & iumenta saluabis domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente uoluptatis tuæ potabis eos.

Quoniam apud te est fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumen. Prætende misericordiam tuam scientibus te, & iusticiam tuam his qui recto sunt corde. Non ueniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare.

DIscernendum est inter eum qui delinquit in alio, & inter eum qui delinquit in semetipso. Delinquit in alio, qui cum possit corrigere a malo peccantem, insuper & adulatur: Delinquit in seipso, qui sibi ipsi non uult suadere iusticiam, quia non est timor dei in conspectu eius, ut inueniatur iniquitas sua ad odium, laudat iniustum, ut laudetur iniustus. Non uult intelligere actiones bonas, quibus promerebitur deus cubile cordis sui. Iniquitatem meditatur, ut adsit omni uiæ non bonæ, & non execretur maliciam. Et licet in terra & in mari sit misericordia domini, sed proprie in cœlo est misericordia eius, inde uenit, inde expectatur. Veritas autem eius usque ad Apostolos, qui nubes idcirco appellantur, quia inundatione sermonis sui terram rigantes fidei, eam fructum deo facere docuerunt. Vnde & de ipsis dominus dicit: Mandabo nubibus ut non pluant super Iudæam imbrem. Vsque ad ipsos ueritas, quæ est Christus, cuius iusticia est sicut montes dei, cuius iudicia abyssus multa sunt, qui & homines, & iumenta suo saluabit aduentu, id est, & Iudæos & gentes. Nam & filij hominum, qui in peccato Adæ desperantes extiterant, in protectione alarum eius sperant, id est, in expansione manuum in cruce fixarum, sperant autem, qui inebriantur ab ubertate domus eius. Domus eius est, quæ ex latere suo fudit, unde inebrientur qui credunt, & torrente deliciarum suarum potabit eos, qui inebriati fuerint ab ubertate domus eius. Quoniam apud ipsum est fons uitæ, & quia lux de lumine est, in ipsius lumine uidebimus lumen, qui prætendit misericordiam suam scientibus se. Iusticiam uero suam his qui recto sunt corde. Ipse enim & indulgentiam prætendit corrigenti, & seruat iusticiam permanenti. Vnde orandum est, ut non ueniat nobis pes superbiæ, & manus peccato-

ris non moueat nos. In manu enim diaboli sunt omnes, qui operantur iniquitatem, & desperantes de misericordia dei, expulsi sunt & non potuerunt stare. Sed Apostolus dicit: Stabit. Potens est deus statuere illum. Rogandus est ergo dominus Iesus Christus, ut ipse nos confirmet, ut in timore eius stare possimus, per ipsum dominum nostrum Iesum Christum, qui regnat in unitate patris & spiritus sancti in secula seculorum Amen.

Psalmus ipsi Dauid XXXVI.

NOli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem. Quoniam tanquam fœnum uelociter aresſcent, & quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & pasceris in diuitijs eius. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela domino uiam tuam & spera in eo, & ipse faciet. Et educet quasi lumen iustiam tuam, & iudicium tuum tanquam meridiem, subditus esto domino, & oro eum. Noli æmulari in eo qui prosperatur, in uia sua, in homine faciente iniusticias. Desine ab ira, & derelinque furorem, noli æmulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur, exterminabuntur, sustinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram. Et adhuc pusillum, & non erit peccator, & quæres locum eius, & non inuenies. Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Obseruabit peccator iustum, & stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit quod ueniet dies eius. Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum. Vt decipiant pauperem & inopem, ut trucidant rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur, confirmat autem iustos dominus. Nouit dominus dies immaculatorum, & hæreditas eorum in æternum erit. Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt. Inimici uero domini mox, ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator, & non soluet, iustus autem miseretur & retribuet. Quia benedicentes ei hæreditabunt terram, maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigetur, & uiam eius uolet. Cum ceciderit non collidetur,

detur,quia dominus ſupponit manum ſuam. Iunior fui, etenim ſe-
nui,& non uidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem.
Tota die miſeretur,& commodat,& ſemẽ eius in benedictione erit.
Declina à malo,& fac bonum,inhabita in ſeculum ſeculi. Quia do
minus amat iudiciũ,& nõ derelinquet ſanctos ſuos,in æternũ cõſerua
buntur. Iniuſti punientur, & ſemen impiorum peribit. Iuſti au-
tem hæreditabunt terram, & inhabitabunt in ſeculum ſeculi ſuper
eam. Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iu-
dicium. Lex dei eius in corde ipſius, & non ſupplantabuntur greſ-
ſus eius. Conſiderat peccator iuſtum, & quærit mortificare eum.
Dominus autem non derelinquet eum in manus eius, nec damna-
bit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum, & cuſtodi uiam
eius,& exaltabit te ut hæreditate capias terram,cum perierint pecca-
tores uidebis. Vidi impium ſuperexaltatum,& eleuatum ſicut ce-
dros libani. Et tranſiui,& ecce non erat,quæſiui eum, & non eſt in-
uentus locus eius. Cuſtodi innocentiam, & uide æquitatem,quo-
niam ſunt reliquiæ homini pacifico. Iniuſti autem diſperibunt, ſi-
mul reliquiæ impiorum interibunt. Salus autem iuſtorum à domi-
no, & protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuuabit eos
dominus, & liberabit eos,& eruet eos à peccatoribus, & ſaluabit eos,
quia ſperauerunt in eo.

SI hæc ſpes quæ uidetur expetitur, zelabimur malignantes, & facientes ini-
quitatem.Dicere enim poſſumus,Ecce ille & ille,hæc & hæc ſcelera perpe-
trarant & florent:Noli,inquit,iſta conſiderare,ſed conſidera,quoniam tãquam
fœnum uelociter areſcent. Tu autẽ ſpera in deum,& fac bonitatem, ſpera quia
ſpe ſalui facti ſumus. Inhabita terram, & paſcere in diuitijs eius. Inhabita ter
ram,id eſt,corpus tuũ,& paſceris in diuitijs eius. Si operatus fueris terrã tuam,
ſaturaberis panibus. Offerant oculi fructum ex concupiſcentia cœleſti,aures in
tentionem audiendi uerbum dei, os diuinis laudibus occupetur,manus elee-
moſynis,uenter ieiunijs,& totum corpus caſtitatis uirtutibus occupetur. Sic
inhabitans terram & paſceris in diuitijs eius, tunc delectaberis in domino, &
dabit tibi petitionem cordis tui. Cũ ei reuelaueris uiam tuam, tunc educet iu
ſticiam tuam quaſi lumen, & iudicium tuum clarum faciet ſuper meridiem,
Nihil enim clarius meridiano tempore.Perfectum enim hoc tempore progre
ditur lumen,Subditus eſto domino,& ora eum, quaſi dicat, ſi ei ſubditus non
fueris,ut facias uoluntatem eius, ſine cauſa obſecras eum. Noli zelari eum qui
proſperis ſucceſſibus pollet,hominem facientem iniquitatem.Deſine ab ira,&
derelinque furorem.Noli zelari ut maligneris,quoniam qui malignantur,exter
minabuntur. Quod differtur non aufertur, puſillum, & non erit peccator,
Quæres locum eius, nec inuenies. Nam qui manſueti ſunt poſſidebunt
terram. Non iſtam matrem ſpinarum, & ſerpentium, ſed illam in qua
æternitas regnat terram fluentem lac & mel. Et ibi delectabuntur in multi-
tudine

tudinẽ pacis. Hæc ſi iuſtus es,uide ne in præſenti mundo perquiras,non enim melior paulo eris, in fame & ſiti duranti, in frigore & nuditate perſeueranti, Sed eſto ſollicitus, quia quotidie te diabolus conſiderat, & fremit ſuper te dentibus ſuis,ſed dominus irridet eum, quia ſcit quod eueniat dies eius. Et quantacũmque contra te dæmonia bella committant, noli timere: Quia gladij eorum intrabunt in corda eorum, & arcus eorum confringentur. Melius tibi ſit modicum de iuſticia poſſidere, quàm de iniuſto diuitias peccatorum multas. Nam brachia dæmonum, ſi pugnaueris confringet dominus. Dignatur enim iuſtos ſuos in ſua miſericordia confirmare,quorum ſcit uias immaculatorum,quorum hæreditas eorum Chriſtus eſt. Qui in æternũ manet,per ipſum non confundentur in tempore malo. Tempus malum eſt Chriſtiano, quando ad peccatum aliquod prouocatur. Sed ſi hæreditas eius in æternum manet,id eſt,ſi perſeuerat in Chriſto,non confundetur in tempore malo,& in diebus famis ſaturabitur,tempore quo peccatores pereunt. Modo autem regnant etiam ipſi inimici domini,qui licet honorentur,& ab adulatoribus exaltentur, deficientes quaſi fumus continuo deficient. Iuſti autem exabundabunt & largiẽtur & tribuẽt. Iniuſtus autem etiam mutuabitur,& non ſoluet. Semper auarus eget. Iuſtus autem quia à domino greſſus eius dirigentur,etiam ſi ceciderit, non collidetur,quia dominus ſupponit manum ſuam. Recordare ab initio, & uidedis iuſtum probatum potius quàm deceptum, non derelinquitur. Qui declinat à malo ut faciat bonum, in æternum conſeruabitur, quia os eius meditabitur ſapientiam. Lex enim dei eſt in corde eius, & ideo non ſupplãtabuntur greſſus eius. Conſiderat eum diabolus,& cupit mortificare eum, ſed deus non derelinquet eum in manibus ſuis,nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominũ, & cuſtodi uias eius,& exaltabit te ut hæredites terram,tempore quo pereunt peccatores uidebis. Hoc loco quæ ſequuntur, licet multos conſcientia noſtra retineat ſubito de potentatu corruiſſe,& ita ad nihilum deueniſſe,ut nec locum ſui itineris reliquerint, tamen ſpecialiter hoc de diabolo ait. Ipſe eſt enim impius exaltatus ſuper cedros libani. Sed ubi tranſierit mundus,quæritur locos eius,& non inuenietur. Cuſtodiamus nos unitatem fidei, ut uideamus æquitatem iudicij. Qui faciet reliquias homini pacifico, iniuſtos autem punit ſimul. Reliquiæ uero impiorum tunc peribunt, quando ſalus uenerit iuſtorum à domino,& protector eorum erit in tempore tribulationis,ut autem euadant adiuuat eos dominus,& liberat eos, & eripit eos à peccatoribus,& ſaluat eos,quoniam ſperant in domino noſtro Ieſu Chriſto, qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

Pſalmus Dauid in rememoratione ſabbati. XXXVII.

DOmine ne in furore tuo arguas me,neque in ira tua corripias me. Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi,& confirmaſti ſuper me manum tuam. Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum. Quoniã iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum,& ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ. Miſer factus ſum, & curuatus ſum uſque in finem, tota die contriſtatus ingrediebar.

bar Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus, & non eſt ſani/
tas in carne mea. Afflictus ſum, & humiliatus ſum nimis, rugie/
bam à gemitu cordis mei. Domine ante te omne deſideriũ meum,
& gemitus meus à te non eſt abſconditus. Cor meum conturbatum
eſt, dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum meorũ & ipſum non
eſt, mecum. Amici mei & proximi mei, aduerſum me appropinqua
uerunt & ſteterunt. Et qui iuxta me erant de longe ſteterunt, & uim
faciebant qui quærebant animam meam. Et qui inquirebant mala
mihi locuti ſunt, uanitates & dolos tota die meditabantur. Ego autẽ
tanquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuũ.

Et factus ſum ſicut homo non audiens, & non habens in ore ſuo re
dargutiones. Quoniam in te domine ſperaui, tu exaudies me domi
ne deus meus. Quia dixi ne quãdo ſupergaudeãt mihi inimici mei,
& dum commouentur pedes mei, ſuper me magna locuti ſunt. Quo
niã ego in flagella paratus ſum, & dolor meus in conſpectu meo ſem
per. Quoniã iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro pecca
to meo. Inimici autẽ mei uiuent, & confirmati ſunt ſuper me, & mul
tiplicati ſunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis
detrahebant mihi, quoniam ſequebar bonitatem. Non derelinquas
me domine deus meus, ne diſceſſeris à me. Intende in adiutorium
meum domine deus ſalutis meæ.

BEne quidam uoluit adtropare in beati Iob paſſionẽ iſtum pſalmũ expo/
nendo, ſed qui paſſionem Iob legere & ſcire deſiderat, melius facit ſi ip/
ſum eius librum diſcutiat. Hic autem idem qui in ſexto pſalmo eſt pœnitẽs cla/
mat ad dominum, ne in ira domini arguatur, aut in correptionem eius diuinus
furor exæſtuet. Sanè quotiẽſcunq; motus iſtos in deo legeris, ſecundũ id quod
tu pateris, iram ſenti, quia deus impaſſibilis eſt, & non ſua commotione, ſed ſua
æquitate caſtigat. Nos tamẽ iram ſentimus, furorem dicimus, quia inopiam pa
timur, & ſermonis & rationis, & de incorporeo corporei, ac de impaſſibili paſſi
biles, ſecundum quod nos poſſumus, non ſecundum quod ipſe eſt proteſta/
mur. Denique ſequitur: Quoniã ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. Nunquid quia ſa
gittas nominat, uerè ſagittæ ſunt? Imo ipſæ uerè ſagittæ ſunt, de quibus ſpiritali
ter pungimur, ut conſideremus, quia non eſt ſanitas in carne noſtra, quando li/
bidinum uulneribus agitamur, ibi uulnus iræ domini, ibi pacem oſſa noſtra nõ
habent à facie peccatorum noſtrorum. Quando iniquitates noſtræ ſupergredi
untur caput noſtrũ. Caput noſtrũ Chriſtus eſt: Quando contra eius præcepta
aliquid agimus, iniquitates noſtræ caput noſtrũ ſupergrediuntur, & ſicut onus
graue grauãtur ſuper nos. Et quia moras facimus, in ipſis uulneribus noſtris pu
treſiunt, deteriorãt ipſa uulnera, à facie inſipiẽtiæ noſtræ miſeri efficimur, & tur/
bamur uſq; in finẽ. Quid autẽ in ipſo peccato triſtes efficimur? Quia cognoſ/
cimus animã noſtrã impletã illuſionibꝰ dæmonũ, & ideo nõ eſſe ſanitatẽ in car
ne noſtra. Incuruemur ergo & humiliemur uſq; quaq;, & mugitũ noſtri cordis

gemitúmq;

gemitúmq; reddentes, ex totis uisceribus exclamemus: Domine ante te omne desiderium meum: Desideremus enim in ipsis peccatis positi, alieni effici à peccatis, & hoc orandũ docemur, ut huic desiderio annuat diuina clementia, quia cor nostrum turbatur, & deserit nos fortitudo nostra, & lumen oculorũ nostrorum, id est, Christus, & spiritus sanctus nõ est nobiscũ. Quando pollutionibus occupamur, tunc amici nostri apices dei aduersum nos ueniunt, & stant, increpant, minantur ignem æternum, minantur mortem repentinam. Proximi autẽ à longe stant, id est, angeli sancti, qui proximi nobis sunt quãdo iuste & pie & caste tractamur. Et quia pollutionibus aut impietatibus iuxta esse nõ possunt, ideo à longe stant, & illis longe stantibus uicio nostro, uim nobis faciũt qui quærunt animam nostram, & quærentes mala nostra, suggerunt uanitatem, & dolos tota die meditantur. Iam qui uult ad misericordiã peruere, dicit quod sequitur: Ego autem tanquam surdus non audiebam, illisq; prouocantibus, ut in aliquo turpi aut malo uerbo prorumperem: Factus sum ut mutus nõ aperiens os suũ. Quare hoc? Quia in te spero domine. Spe eñ salui efficimur & credimus. Quoniam tu exaudis dñe deus, ut non insultent nobis inimici nostri. Qui inimici? Illi qui quando cõmouentur pedes nostri, aduersum nos magna loquuntur. Hæc autem dicimus, si agnoscamus nos pro peccatis nostris in flagella paratos, & dolor cordis nostri agat contra nos, atque iniquitatem nostram pronuncians, faciat nos cogitare pro peccato nostro. Inimici enim nostri uiuunt, & firmantur super nos, quando delinquimus: quando autem non delinquimus, multiplicantur ut odiant nos inique. ut retribuant nobis mala pro bonis, ita ut orãtibus & caste nos tractantibus, illi zelo ducti, pro his bonis mala retribuant, & faciant nobis detrahi, quando sequimur iustiaam. Et ideo clamãdum est ad dominum, ne derelinquat nos pro peccatis nostris, sed intẽdat in adiutorium nostrum, in quo præterita pœnitemus, præsentia corrigimus, ipse futura dirigat, ut sicut titulus cõmemorationem diei sabbati psalmo positus protestatur, ab omni opere seruili cessemus, ut liberemur à seruitute peccati, per dominum nostrũ Iesum Christũm, qui in unitate deitatis regnat cũ patre, & spiritu sancto ante omnia, & nunc & semper, & in cuncta secula seculorum Amen.

In finem pro ydithum canticum Dauid XXXVIII.

Dixi custodiam uias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiã, cum consisteret peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum & silui à bonis, & dolor meus renouatus est. Cõcaluit cor meũ intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea, notũ fac mihi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est, ut sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substãtia mea tanquam nihil ante te. Verumtamen uniuersa uanitas omnis homo uiuens. Verumtamen in imagine pertransit homo, sed & frustra cõturbabatur. Thezaurisat & ignorat cui congregabit ea. Et nunc quæ est expectatio mea, nónne dominus & substãtia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me, opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui & non aperui os meum, quoniam tu feci-

sti

sti amoue à me plagas tuas. A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus, propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti, sicut araneam animam eius, uerumtamen uane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine, & deprecationem meam, auribus percipe lachrymas meas. Ne sileas quoniã aduena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei. Remitte mihi ut refrigerer prius quàm abeam & amplius non ero.

IN tricesimo & octauo psalmo ingressi uidemus sancti propositi professionem, in qua positus homo dei quid dixerit, quid cogitauerit, quid caruerit, quid doluerit, quid meditatus fuerit, quid orauerit, explicatur. Quid ergo dixerit audiamus. Ponamus eum audisse: Currite dum lucem habetis, ne uos tenebræ comprehendant. Et hic uolens currere dixerit, ut custodiret uias suas. Primo omnium egit, ut nõ delinqueret in lingua sua, posuit ori suo custodiam. Quãdo? Non semper tacuit: non omni tempore, sed eo tempore dum consisteret peccator aduersus eum, qui eum prouocaret, aut ad maledicẽdum, aut ad conuiciandum, aut ad obtrectandum, aut etiam aliquod malum ex ore suo proferendum. Hic eo tempore obmutuit, & humiliatus est & siluit, nõ solum à malis, sed etiam à bonis. Perfectius egit Paulus, non obmutuit à bonis, sed à solis malis. Nam dum consisteret peccator aduersus eũ, dixit: Maledicimur, & benedicimus, & blasphemamur & obsecramus. Hic tamẽ nec bonum nec malũ protulit: Sed obmutui, inquit, etiã à bonis, & dolor meus renouatus est, id est, nouis cõuicijs, nouis doloribus commouebar. Sed quia dixi ut non delinquerem in lingua mea, cõcaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exarsit ignis genuinus, qui motum conscientiæ innocẽtis inflãmat. Locutus tamen tandem aliquando dixi domino: Notum fac mihi finem meum, ut sciam quàm diu opprobrium insipienti ero. Consideraui tamen & hoc, quia uanitati subiacet omnis homo uiuens, quiꝗ cũ in imagine transeat, sollicitus est & condit thesauros ignorans cui congreget eos. Quæ autem causa ut dum agit de eo, qui eum suo iurgio prouocabat ad litigãdum, subito ad istum deuolutus sit qui thesaurizat. Vtiꝗ nõ esset lis in seculo, si non unus uellet alio ditior fieri, siue in opibus, siue in honoribus. Hic autẽ qui custodit uias suas dicit: Expectatio mea nõ est alia, nisi dominus, & substantia mea ipse est, qui ab omnibus iniquitatibus meis eripiat me, & amoueat à me plagas suas. A fortitudine enim manus domini defeci in increpationibus, considerans fortitudinẽ patientiæ dei, qui usꝗ in crucem manus suas expandit, & dum illũ cupio imitari, defeci in increpationibus. Propter præuaricationem primũ hominem corripuisti, & qui factus fuerat, ut efficeretur per obedientiam immortalis, per inobedientiam mortalis effectus est, & cum mortalis est, tabescat ueluti aranea anima eius. Nõ dixit mori fecisti, sed tabescere fecisti, & dat araneæ comparationem, ut sicut scissa tela eius repentino flatu, ita scisso corpore eius à morte, anima tabescat, non habens florem corporeum, & tamen uane conturbatur cum sciat se non longo post tempore moriturum. Hæc in alio increpans, in se emendat, & cum lachrymis orat, ut non taceat dominus, loquatur in corde eius in consilio eius, ut cognoscat se incolam & peregrinum in hoc seculo, & dicat: Remitte mihi hic peccata mea, ut ibi refrigerer: Hic, inquit, mihi remitte prius quam abeam, quia si mihi hic remiseris, ibi refrigerium inuenio, & amplius non ero peregrinus, quia efficior ciuis sanctorum

& domesticus dei per dominum nostrum Iesum Christum, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid XXXIX.

EXpectans expectaui dominũ, & intendit mihi. Et exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis. Et statuit supra petrã pedes meos, & direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum nouum carmen deo nostro. Videbũt multi & timebũt, & sperabũt in domino. Beatus uir cuius est nomẽ domini spes eius, & non respexit in uanitates & insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annunciaui & locutus sum, multiplicati sunt super numerum. Sacrificium & oblationẽ noluisti, aures autem perfecisti mihi. Holocaustum & pro peccato non postulasti, tunc dixi ecce uenio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem uoluntatem tuam deus meus uolui, & legem tuam in medio cordis mei. Annunciaui iusticiam tuã in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti. Iusticiam tuam non abscõdi in corde meo, ueritatem tuam, & salutare tuum dixi. Non abscõdi misericordiam tuam, & ueritatem tuam à concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas à me, misericordia tua, & ueritas tua semper susceperunt me. Quoniam circundederunt me mala quorũ non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut uiderem. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, & cor meũ dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me, domine ad adiuuandum me respice. Confundãtur & reuereantur simul, qui quærũt animam meam, ut auferant eam. Auertantur retrorsum & reuereantur qui uolũt mihi mala. Ferant confestim confusionẽ suam, qui dicũt mihi euge euge. Exultent & lætentur super te oẽs quærẽtes te, & dicant semper magnificetur dominus, qui diligũt salutare tuum. Ego autem mendicus sum & pauper, dominus sollicitus est mei. Adiutor meus & protector meus tu es deus meus, ne tardaueris.

ISte in tricesimo octauo psalmo dixit: Quæ est expectatio mea, nõne dominus? Nũc in tricesimo nono dicit: Expectãs expectaui dñm, & respexit me. Et qui ibi dixerat: Exaudi orationẽ meã. Hic dicit: Exaudiuit orationẽ meam. Quid orasti? Hoc, inquit, oraui, ut educeret cogitationes meas de lacu miseriæ, & de luto libidinũ, quæ merito feces dicũtur, & statueret supra petrã pedes meos, ut ultra non cõmouear flantibus uentis, id est, suggerẽtibus spiritibus immũdis. Et his factis dirigat gressus meos, tunc dabit ori meo canticũ nouũ. Oĩs qui uicerit, nouũ cãticũ canit, canit aũt nõ sibi reputãs, quia sine deo nõ respõdet salus, nec Pharaoni, sed canit hymnũ deo, quia in ipso faciemus uirtutẽ, & ipse ad nihil

nihilũ redigit inimicos nostros. Ego ergo expectans dñm, hoc cõsecutus sum. Videbũt me multi sperantẽ in dño, ad meũ desideriũ peruenisse, & ipsi timebũt deũ, & sperabunt in dño. Ille eñ solus beatus, qui nomen dñi spem suã credẽs, nõ respicit uanitates mũdi, & insanias falsas diaboli. Multa fecit dñs mirabilia, & in cogitatione eius nullus similatur ei, nec in coelis, nec in terris. Ego autẽ anũciaui, quia expectaui dominum, & locutus sum, quia respexit me, & multiplicati sunt qui expectarent dñm. Didicerũt eñ à me, quia sacrificiũ & oblationẽ no luisti, aures autẽ perfecisti mihi, Dixisti eñ: Plus est obedientia auriũ, quàm sacrificium manuũ, quod tibi pro peccato offerri minime postulasti, tunc dixi ecce ueniã. In capite libri scriptũ est de me, id est, in initio psalterij de me scriptum est, ut beatus efficiar uir, ut faciã uoluntatem tuã, & sit in lege tua uoluntas mea, hoc uolui, & legem tuã in medio cordis mei. Annunciaui iusticiã tuam in ecclesia magna, id est, in conuentu magnorũ iuste locutus sum, iuste iudicaui, nõ accipiẽs personã. Prohibui labia mea, ut quod iustũ est non abscondere in corde meo, sed ueritatem tuã in iudicio, & salutare tuũ in persona humili dixi. Non celaui misericordiã tuam, sed dixi miserẽdum inopi. Nec tacui ueritatem tuam in synagoga multa, id est, in conuẽtu multorum. Tu ergo dñe ne longe facias misericordias tuas à me, quia misericordia tua & ueritas tua semper susceperũt me, susceptũ me suũ agnoscit, æquitas dum iudico, misericordia dum subuenio. Et quoniam aduersa & mala cõprehenderũt me fugientem, & non possum mihi adesse, & multiplicãtur super capillos capitis mei, ita ut ipsum cor meũ derelinquat me. Deprecor, ut cõplaceat tibi domine, ut eripias me, dñe ad adiuuandũ me respice. Quærunt enim spiritus immundi animã meam, ut auferant eam, & uolunt mihi mala, ita ut dum satis sibi fecerint, dicant mihi, euge euge. Præsta ut quotiens me uolunt capere, ferant confestim confusionẽ suam, exultent autem qui diligunt salutare tuum in me. Et quia egenus in uiribus, & pauper in uirtute sum, & sine auxilio tuo pugnare non ualeo, tu domine adiuua me. Festinant illi ut interficiant, domine deus meus, ne tardaueris in resistendo eis, qui regnas cum patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid XL.

BEatus uir qui intelligit super egenũ & pauperem, in die mala liberabit eũ dominus. Dñs cõseruet eũ & uiuificet eum, & beatum faciat eũ in terra, & non tradat eum in animam inimicorũ eius. Dominus opẽ ferat illi super lectũ doloris eius, uniuersum stratũ eius uersasti in infirmitate eius. Ego dixi domine miserere mei, sana animã meam quia peccaui tibi. Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur & peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut uideret, uana loquebatur cor eius, congregauit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras, & loquebatur in idipsum. Aduersum me susurrabant oẽs inimici mei, aduersum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquũ constituerũt aduersum me, nũquid qui dormit nõ adijciet ut resurgat. Etenim homo pacis meæ in quo speraui, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplãtationẽ. Tu autem domine miserere mei, & resuscita me, & retribuã eis. In hoc cognoui quo-

niam uoluisti me,quoniā nō gaudebit inimicus meus super me. Me autē propter innocentiā suscepisti,& cōfirmasti me in cōspectu tuo in æternū. Benedictus dominus deus Israël à seculo in seculū fiat fiat.

QVinq; sensus esse in homine,omnibus notū est,qui sunt,uisus,auditus, odoratus,gustus,& tactus. Sed his omnibus præpositus,qui nutrimēto sapientiæ coalescit,& memoriæ cibo pinguescit. Agitur ergo cū eo in capite psalmi huius,ut intelligat super egenū & pauperem. Nā uidere eū omnes possunt, sed nisi intellexerit,inquit,super egenum & pauperem,beatus non erit,& in die mala non eū liberat dominus. dicit eñ & hic egenus & pauper: Esuriui,& non dedistis mihi mãducare: Sitiui,& non potastis me: Hospes fui,& nō suscepistis me: Infirmus fui,& non uisitastis me. Beatus ergo qui intelligit super egenū & pauperem. Christū esse,ipsum eñ si intelligit non cunctabitur,paratus erit succurrere. In die ergo mala,quādo dicendū est hœdis: Ite in ignem æternū. Tunc liberat eū dominus,& ut conseruet eū,ut uiuificet eum,& beatū faciat eum, & emundet in terra animā eius,& non tradet eū in manus inimici eius,& uniuersum stratū eius uersasti in infirmitate eius. Oēm temtationem inimici esse hoc loco censemus: Stratū uero eius orationem asserimus,in quo inclamat domino: Miserere mei, Sana animā meā,quia peccaui tibi. Dū ergo sanata fuerit anima, stratus eius,id est,prostratio eius uersatur in infirmitate,id est,in illo uersaē qui fecit animā infirmam inimicis suis. Ideo deniq; & sequitur: Inimici mei dixerūt mala mihi,quando morietur? In peccato perijt ab eo hoc,quod dicitur Christianus. Hoc eñ nomen est,quod perire nobis dæmonia student. Et ingrediūtur cor nostrū,ut uideant si consentimus,et si consenserimus, simul in unū susurrāt, & cogitant aduersum nos mala,& uerbū iniquum cogitant aduersum nos, ut si peccauerimus non pœniteamur,sed desperantes recuperationē,ita damus nos hostibus prædā,dicentes eis: Nunquid qui dormit nō adijciet ut resurgat? Nā & homo pacis meæ,in quo speraui,id est,homo meus exterior ampliauit aduersum me supplantationē,consentiens suggestionibus eorū,qui edebat mecū panem uitæ,ipse consensit eis,accepit ab eis,ut Iudas argēteos, & prodidit dominum. Ita hic accepit ab eis concupiscentiā,& prodidit me, sed tu domine sicut suscitasti filiū tuum à mortuis,ita me suscita à peccatore,suscita me, & retribuā illis. In hoc cognoui quia pro me passus es,ut nō gaudeat inimicus meus super me. Voluisti mecum, pro me mori,etiam non recusasti,sed te iacente in sepulchro timui,te autē resurgente non gaudebit inimicus meus super me, propter innocētiā enim meā suscepisti me, hoc ecclesia in Apostolis & prophetis dicit, quia nō philosophos & rhetores,sed rusticos & piscatores suscepti à deo ecclesiā parauerunt,quā confirmauit in conspectu suo in æternū. Cui dicimus: Bñdictus dominus deus Israel à seculo & in seculū fiat fiat. Non te offendat diligēs lector,quod rem mysticā ad moralē traximus causam. Nā sicut Iudam ad prodendum dominum circundederunt Pharisæi,& munera ei offerēdo fecerunt eum salutē suam tradere,ita hominē meum exteriorem, qui edit panē meum, spiritus immundi circundant,& offerunt ei,nunc pecunias per auariciam,nunc luxuriā per concupiscentiā,à quibus si acceperit,prodit,dū prodiderit,agūt cū eo ut laqueo se suspēdat,id est,ut desperet se posse à pœnitētia liberari,sed istis dicit: Nūquid q dormit nō adijciet,ut resurgat. Quod quidē mysticus,ut dixi, sensus ad resurrectionem dominicā manifestat,sed nos moralem ex mystico genuimus locum,qui propter hoc quod nos ipsi nobis nocuimus,abijcimur,cessemus

mus nobis nocere, & innocentes efficimur, ut merito unusquisque dicat deo, Propter innocentiam suscepisti me, & qui proieceras à facie tua per peccatum, nunc per pœnitētiam confirmas me in conspectu tuo in æternum, qui regnas in secula seculorum Amen.

In finem intellectus filijs Chore: psalmus Dauid XLI.

QVemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deū fontem uiuū, quando ueniam & apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est deus tuus. Hæc recordatus sum: & effudi in me animam meam, quoniam trāsibo in locum tabernaculi admirabilis usq; ad domum dei. In uoce exultationis & confessionis, sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me. Spera in deo, quoniam adhuc cōfitebor illi, salutare uultus mei & deus meus. Ad me ipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui de terra Iordanis & hermonijm a monte modico. Abyssus abyssum inuocat in uoce cataractarū tuarum. Omnia excelsa tua & fluctus tui super me transierunt. In die mandauit dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. Apud me oratio deo uitæ meæ, dicā deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei, & quare cōtristatus incedo dum affligit me inimicus. Dum confringuntur ossa mea, exprobrauerūt mihi qui tribulant me inimici mei. Dum dicūt mihi per singulos dies, ubi est deus tuus, quare tristis es anima mea, & quare conturbas me. Spera in deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare uultus mei & deus meus.

SIcut ceruus serpentinis carnibus pastus, ueneno exæstuans festinat ad fontes, ita serpentis antiqui pastus consilio festinat anima mea ad te deus. Et quia proiecisti me à facie tua per præuaricationem meam, nunc per pœnitentiam meam sunt mihi lachrymæ panes die ac nocte dicenti, quando ueniā & parebo ante faciem dei? Patior enim insultationes dæmonum dicētium mihi: ubi est ad cuius similitudinem factus es? proiecit te de paradiso suo. Ego autem credo quod ibi ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, ubi factus est homo, nec solum ibi reuertar per Christum, uerum etiam perueniam ad domum ipsius dei. Et qui inde proiectus sum in uoce tribulationis, reuertar in uoce exultationis & confessionis sonus epulantis. Noli ergo iam tristis esse anima, sed spera in deum, quia confitebor illi. Saluator uultus mei, id est, imaginis suæ recuperator erit deus meus, qui me à facie sua, nō ut ipse uoluit proiecit, sed ego à me ipso animam conturbaui, ego eam læsi à me ipso, anima mea turbata est, & propter hoc memor ero nominis tui ad terram Iordanis, ibi accipiam remissionem peccatorum. Vbi abyssus abyssum inuocat. Filius patrem de ꝓfundo terræ, & fluminis, & apertis cataractis cœli descendente spiritu sancto, pater appellat filium de altitudine cœlorum. Cum ergo altitudo ad altitudinē clamat, excelsa dei

in me ingreſſa ſunt. Homo enim recuperatus eſt,non angelus, non aliqua alia
creatura, quando in die mandauit dominus miſericordiam ſuam,gratis in bap/
tiſmo remittendo peccata,& ipſam miſericordiam ſuā mihi in tenebris pecca/
torum poſito,uelut in obſcuro noctis,ibi hanc eandem miſericordiam declara/
uit. Plus eſt enim miſericors in pœnitente,quā in credēte,ibi per baptiſmatis gra
ciā ſimplex eſt indulgentia : hic geminatur,& ueluti duplici lumine declaratur,
quandoq; dicit homo cum lachrymis deo: Suſceptor meus es, quare me oblitus
es,cum poſſis indulgendo ſuccurrere? Quare me repuliſti,cū poſſis expulſum
& exulem ad patriam reuocare? Et quare triſtis incedo,cum poſſis læticiam red
dere? Incedo,inquit,triſtis,dum affligit me inimicus,dū confringit omnia oſſa
mea. Triſticia enim animi, ait,Salomon exiccat oſſa. Ceſſa ergo triſticia, &
deſine conturbare me,ſpe enim ſaluus efficior,& erit ſalus uultus mei, reddens
libertatem aſpectibus meis deus meus,qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

In finem pſalmus Dauid XLII.

IVdica me deus & diſcerne cauſam meam de gente non ſan
cta,ab homine iniquo & doloſo eripe me. Quia tu es deus
fortitudo mea,quare me repuliſti, & quare triſtis incedo dū
affligit me inimic⁹. Emitte lucē tuā & ueritatē tuā,ipſa me deduxerūt
& adduxerunt in montē ſanctū tuum,& in tabernacula tua. Et introi
bo ad altare dei,ad deum qui lætificat iuuentutem meam. Confite/
bor tibi in cythara deus deus meus,quare triſtis es anima mea, & qua
re conturbas me. Spera in deo,quoniam adhuc confitebor illi ſalu/
tare uultus mei & deus meus.

GEns non ſancta,cogitationum peſſimarū ſunt ſemina,quæ zizania in euā
gelio, à malo homine ſuper bonum ſemen ſata naſcūtur. Ab hoc homine
iniquo,id eſt,diabolo libera me,quia tu es deus fortitudo mea, noli me repelle/
re à te,ut non triſtis incedam quando affligit me inimicus,ſed immitte lucē tu/
am & uince tenebras meas,mitte ueritatem tuam,& uince mendacia mea. Lux
enim tua & ueritas tua,ipſæ me perducunt ad montem ſanctum tuum,& in ta
bernacula tua,cum ingredi me feceris ad altare dei,ubi quāuis ſenectute confe/
ctus uenerim, ibi iuuenis ſiam,ut quaſi infans cōfitear in cythara domino deo
meo, Iam noli triſtis eſſe anima mea,deſine conturbare me,aufer à te deſpera/
tionem,& ſpera in deum,quoniam confitebor illi. Salus enī uultus mei erit de/
us meus,qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

In finem pro filijs Chore intellectus pſalmus Dauid XLIII

DEus auribus noſtris audiuimus, patres noſtri annunciaue/
runt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum,& in
diebus antiquis. Manus tua gentes diſperdidit & planta
ſti eos,afflixiſti populos & expuliſti eos. Nec enim in gladio ſuo poſ
ſederunt terram,& brachium eorum non ſaluabit eos. Sed dextera
tua & brachium tuum & illuminatio uultus tui, quoniam complacu/
iſti in eis. Tu es ipſe rex meus & deus meus, qui mandas ſalutes

Ia/

Iacob. In te inimicos nostros uentilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgẽtes in nobis. Nõ enim in arcu meo sperabo,& gladius meus non saluabit me. Saluasti enim nos de affligẽtibus nos,& odiẽtes nos confudisti. In deo laudabimur tota die,& in nomine tuo confitebimur in seculũ. Nunc autem repulisti nos & confudisti nos, & non egredieris deus in uirtutibus nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros,& qui oderũt nos diripiebãt sibi. Dedisti nos tanquam oues escarum,& ingentibus dispersisti nos. Vẽdidisti populum tuum sine precio ,& non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium uicinis nostris, subsanationem & derisum his qui sunt in circuitu nostro. Posuisti nos in similitudinẽ gentibus,commotionũ capitis in populis. Tota die uerecundia mea contra me est,& confusio faciei meæ cooperuit me. A uoce exprobrãtis & obloquentis,à facie inimici & persequentis. Hæc omnia uenerunt super nos nec obliti sumus te,& inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrũ, & declinasti semitas nostras à uia tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri,& si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista, ipse enim nouit abscõdita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die,æstimati sumus sicut oues occisionis. Exurge quare obdormis domine,exurge & ne repellas in finem. Quare faciem tuã auertis,obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ. Quoniam humiliata est in puluere anima nostra,cõglutinatus est in terra uẽter noster. Exurge domine adiuua nos,& redime nos ꝓpter nomen tuũ.

TRia genera hostium Christiano insurgunt:unum genus diaboli & dæmonum eius:aliud persecutorum:tertium quod commune est omnibus barbaricæ feritatis.Sed tota tria genera non arcu nostro nec brachio nostro superãtur,sed dextera dei & brachio dei & illuminatione uultus eius, de quo patres nostri narrauerunt nobis.Quomodo manus illius eiecit gentes,& plãtauit eos. Sicut ergo illi non in gladio suo possederũt terram,sic & nos non in uirtute nostra confidentes terram nostri corporis possidemus,sed tu saluas nos ex affligẽtibus nos,siue regibus perfidis,siue dæmonijs,siue (ut dixi) hostibꝰ usitatis,quia damur eis pro peccatis nostris,uelut oues escarum,sed si exclamemus, dicẽtes: Hæc omnia uenerunt super nos,& obliti non sumus te domine.Aut si obliti sumus nomen dei nostri, aut si expandimus manus dijs alienis,tu deus uerus require, ista qui optime nosti occulta cordis.Pro deo patitur, quidquid aduersi sustinuerit omnis sanctus. Quia sicut qui pecunias multas habet,si passus fuerit furis gladium, pro pecunijs suis passus est, ita qui sanctitatem in moribus obtinet,quicquid passus fuerit aduersi,pro deo patitur, quæ summa est integritas sanctitatis,& patitur inimicum, siue persecutorẽ fidei, siue persecutorẽ

mundi corporeum, siue per ipsum principem mundi & ministros eius. Tenentes ergo sanctitatē, clamemus domino. Quoniā propter te morte afficimur tota die, rogamus, ut exurgas & non repellas nos in finē, ne obliuiscaris inopiam nostram, & tribulationem nostram, quoniam humiliata est in puluere anima nostra, adhæsit in terra uenter noster. Quando enim corporalibus necessitatibus aggrauamur, uexatur in puluere anima nostra. Dum autē uēter noster terrenis dapibus adhæret, æternum nobis minatur interitum. Ostendimus tibi uulnera nostra, tu qui saluator es, exhibe uulneribus medicamina. Nemo enim ab humilitate pulueris liberam habebit animam, nisi tu per inuisibiles donaueris animæ cōtemptū pulueris corporalis. Nec habebit amorem ieiunij & orationis, ad contemnendum uentrem, qui terræ adhæret, nisi tu concesseris. Exurge domine adiuua nos & libera nos, propter hoc ipsum quod nominis tui splendore censemur, libera nos ab occupationibus pulueris, in quibus hūmiliatur anima nostra, & ab aggrauatione uentris. Quia si harū duarum specierum nobis concesseris dona, contemptum corporis & uentris, liberi erimus in Christo Iesu domino nostro, per quem & cum quo tibi est deo patri & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum Amen.

In finem pro his qui cōmutauntur filijs Chore ad intellectum canticum pro dilecto XLIIII.

ERuctauit cor meum uerbū bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribæ uelociter scribentis. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te deus in æternum. Accingere gladio tuo, super fœmur tuum potentissime, Specie tua & pulchritudine tua, intende prospere procede & regna. Propter ueritatem & mansuetudinem & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent in corda inimicorū regis. Sedes tua deus in seculum seculi, uirga directionis uirga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatē, propterea unxit te deus deus tuus oleo lætitiæ præ cōsortibus tuis. Myrrha & gutta & cassia à uestimentis tuis à domibus eburneis, ex qbus delectauerūt te filiæ regū in honore tuo. Astitit regina à dextris tuis in uestitu deaurato, circundata uarietate. Audi filia & uide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est dominus deus tuus & adorabunt eum. Et filiæ Thyri in muneribus, uultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta uarietatibus. Adducentur regi uirgines post eam, proxime eius afferentur tibi. Afferentur tibi in lætitia, & exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui domine, in omni genera/

generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in æternum,& in seculum seculi.

ERuctauit cor patris uerbum bonũ,omnia per ipsum facta sunt. Quia uniuersa suum eũ creatorem agnoscũt. Regi suo opera sua dicunt,hoc est,oĩa quæ subsistimus & mouemur & sumus opera tua. Lingua mea calamus est. Cuius calamus? Scribæ,inquit,uelociter scribentis. Quid turbãter,quid festinãter lingua prophetæ proferre uult,audiamus:Hoc,inquit uerbum quod pater eructauit,cuius omnia quæ sum⁹ opera sumus. Speciosus forma apparebit, & præerit filijs hominũ. Speciosus forma,id est,uirginea forma erit ortus ei⁹. Et diffusa gratia à labijs ei⁹ egreditur,per quã benedictus erit in æternũ. Et accingit gladium suũ super femur,ad amputandas omnes libidines. Ostẽdens speciẽ suam, id est,manifestans patrẽ,& pulchritudinem suam,id est,& spiritum sanctũ. Species enim filij pater est,& pulchritudo eius,spiritus sanctus,& in his intendit & prospere procedit,& regnat propter ueritatẽ:propter hanc de cœlo descendit, quia perierat à filijs hominũ:propter hãc procede, & regna propter ueritatem. Nec solũ propter ueritatẽ,sed & propter mansuetudinẽ,& propter iusticiã trinitas regnat. Pro his tribus specieb⁹ in Christo,ꝓpter ueritatẽ, pater ueritatis est. Propter mãsuetudinem filius,quia exinaniuit seipsum,& cum esset æqualis patri,formã serui suscepit,in qua speciosus apparuit,& propter iusticiam eius spiritus sanctus. Sic enim dicit ad Ioãnem cum baptizaretur. Sic decet nos implere omnem iusticiam. Et his dictis aperti sunt cœli, & in specie colũbæ uenit in eũ spiritus sanctus. Post hæc deduxit eum mirabiliter dextera eius, ex qua cæcos illuminabat,infirmos curabat,mortuos suscitabat. Sagittæ autẽ eius acutæ,omnibus notum est, sic ut ipsi mundi amatores pingerent sibi spiritum immundũ in specie cupidinis,intendentis arcum,& exprimentis sagittas,in amorem libidinis uulnerãtes. Ita ergo hic noster exprimet sagittas acutas potẽtissimas in amore regni cœlorum,ita ut renuncient homines & patrem & matrem, & omnia quæ possident. Insuper & seipsos abnegent & sequantur eum. Istæ sagittæ amicos regis liberant,inimicos regis occidunt. In corde enim percutiuntur,ubi eorum suggestiones inueniunt. Cũ enim obtinuerint istæ sagittæ in corde nostro uictoriam,tunc sedem Christi in mente nostra suscipimus, & uirgam rectam, hoc est,regulam rectæ fidei,uirgam regni eius appetimus,in qua sub disciplina agentes diligimus iusticiam, & odimus iniquitatem. Cum scilicet imitantes quem unxit deus oleo læticiæ præ cõsortibus suis. Sicut enim speciosus forma præ filijs hominum in carne natus apparuit,sic unctus chrismate præ omnibus Christus Iesus apparuit. Multi filij hominũ sancti ab Abel usq; ad Christum, sed nullus ex uirgine natus. Nullus hac specie æditus, hac forma manifestatus. Quis,inquit,erit similis deo inter filios dei? ut subaudiam⁹,illi gratia filij, hic natura,& multi Christi unctione olei: Hic autem angelis adorantibus,stellis indicantibus,prophetis præconãtibus,Ioanne metuente,cœlis apertis,patre de cœlis clamante,spiritu sancto adueniente de cœlis,& in eo manente. Christus est præ omnibus participibus,quibus hoc comparticipatus est nomen. Myrrha & gutta & Cassia à uestimẽtis eius. Myrrham in assumptionem corporis,Gutta cum attactu uestimentorum eius homines saluabantur. Cassia cum odor uitæ credentibus probabatur. Contra hoc uenit,ut dicatur,& Iudas uestimentũ eius tetigit & perijt. Milites autem etiam possiderunt uestimentũ eius. Et pro hoc ipsum ad interitum sunt deuoluti. Quomodo ergo odore uestimẽtorum eius salus animæ gignebatur. Audi Apostolum dicentem: Alijs quidem odor

uitæ in uitam. Aliis uero odor mortis in mortẽ. Sanè illud considerandum est, quod domus eũ eburneæ delectant. Eburnea domus est corpus castum, in qua tinea nõ facit ullam libidinẽ peccati. Vnde animæ dicitur, in cuius potestate da tum est corpus: Audi filia & uide, inclina aurem tuam his uerbis, ut obliuiscaris populum tuũ, id est, exempla peccantiũ, & domũ patris tui, id est, imitationem Adæ patris tui secundũ carnẽ. Quare hoc? Quia cõcupiuit rex decorem tuũ. Quis iste rex est? Quẽ adorãt, inqt, filiæ Tyri in muneribus. Si enĩ Tyrus, quæ superstitiosior cæteris ciuitatibus semper fuit, dat adorantes animas Christo, & munera offerentes, quanto magis uultũ eius adorabunt oẽs diuites plebis? Sanè gloriã omnem quam in gẽmis reginæ circunferũt extrinsecus ad uidẽdum hominibus, hic omnẽ gloriam filiæ regis ab intus esse uult in penetralibus mẽtis, ibi eam uult in fimbreis aureis circundari uarietate uirtutũ. Tunc adducentur uirgines, incorrupta fides, pacientia, prudentia, & proxime earũ adducẽtur in læticiam & exultationẽ, ut intrent in templũ regis. Vbi pro duodecim patriarchis, nati sunt deo filij alij duodecim, quos constituit principes Iesus, sup oẽm terrã, memores nominis sui in omni gente, cũ eis diceret, baptizate oẽs gentes. Propterea populi confitentur deo in æternũ, & in omnia secula seculorũ Amẽ.

In finem filijs Chore pro arcanis XLV.

DEus noster refugiũ & uirtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Propterea nõ timebimus dũ turbabitur terra, & trãsferentur montes in cor maris. Sonuerũt & turbatæ sunt aquæ eorũ, conturbati sunt mõtes in fortitudine eius. Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei, sanctificauit tabernaculũ suũ altissimus. Deus in medio eius non cõmouebitur, adiuuabit eã deus mane diluculo. Cõturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt regna, dedit uocem suã mota est terra. Dominus uirtutũ nobiscum, susceptor noster deus Iacob. Venite & uidete opera domini quæ posuit prodigia super terram, auferens bella usq; ad finem terræ. Arcum cõteret & confringet arma, & scuta cõburet igni. Vacate & uidete, quoniã ego sum deus, exaltabor in gentibus & exaltabor in terra. Dominus uirtutum nobiscum, susceptor noster deus Iacob.

QVando in lachrymis & in animi tribulatione fuderis orationem deo, securus esto quod deus tibi & refugium fit, & uirtus efficitur. Incipis non timere dũ conturbatur terra corporis tui. Quia transferũtur montes Apostoli domini, altitudinem eius prædicantes. Ipsi transferentur, in corde maris, in mẽtibus seculi fluctuantis, quantumuis sonent & turbentur aquæ eius, & conturbentur etiam ipsi montes, id est, Apostoli in fortitudine eius, id est, in passione eius, quantãuis peccata sint quæ conturbent animas: Et prædicantibus Apostolis, hi qui peccatorum opprimuntur conscientia, tribulentur, unus impetus Iordanis dat remissam peccatorum, & lætificat ciuitatem dei, cũ sanctificat tabernaculum corporis tui spiritus sanctus. Deus iam in te nõ cõmouebitur, cũ adiuuat animã tuam deus aspectu suo. Hebræ dicit: Adiuuauit eam deus mane diluculo, id est, cum tenebræ peccatorum per fluminis impetum transierint, deus qui lux est, initiũ lucis dat in cor eius, & adiuuat eã, id est, animã quæ dicit: Dominus

minus uirtutū nobiscū, susceptor noster deus Iacob, quantūcunq; conturbētur gentes, id est, idola colentes aduersus martyres domini, quantūuis inclinētur regna ad persecutionem eorum, dat uocem suam altissimus in corde eorū, & ita mouetur terra corporis eorū, ut penitus non timeant eos qui occidunt corpus, timentes autem illum qui & animā & corpus potest perdere in gehennam, ita contemnunt animas eorum, ut passionibus suis arcus eorum conterant, & arma eorum confringant. Qui hoc faciunt? qui uacant ab omnibus mundi curis, & uident, quoniam ipse est deus qui negatur à gentibus, qui à Iudæis crucifigitur, hic noster refugium, hic noster uirtus, hic noster adiutor, hic deus uirtutū, hic susceptor noster est, qui est etiam deus Iacob regnans cum patre & spiritu sancto nunc & semper, & in omnia secula seculorum Amen.

In finem pro filijs Chore, psalmus Dauid XLVI.

OMnes gentes plaudite manibus, iubilate deo in uoce exultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hæreditatem suam, speciem Iacob quā dilexit. Ascendit deus in iubilo, & dominus in uoce tubæ. Psallite deo nostro psallite, psallite, regi nostro psallite. Quoniā rex omnis terræ deus, psallite sapienter. Regnabit deus super gētes, deus sedet super sedem sanctā suam. Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dij fortes terræ uehemēter eleuati sunt.

OMnes gentes plaudite manibus. Sicut in aduētu diaboli omnibus gentibus planctus indictus est: Audiuimus enim uocem de cœlo dicētem, uæ terræ & mari, quia proiectus est diabolus ad uos, ita in aduētu domini Iesu in uoce exultatiōis dicitur: Oēs gentes plaudite manibus, deus cū summus, deus terribilis, qui est magnus super omnē terram, hic subiecit populos nobis. Hoc Apostoli dicunt: Subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Quādo hoc fecit? Quādo elegit nobis hæreditatē suam in specie Mariæ, quā dilexit spiritus sanctus, tunc ascendit in strepitu & in uoce tubæ. Herodes turbatur, pastores terrentur, magi fugiunt, infantes occidūtur, angeli psallunt, dicentes: Gloria deo in excelsis, qui dicunt pastoribus, quia ecce regnat deus super oēs gētes, deus sedet super sedem sanctam suā. Si sedes eius ubicūq; uirginitas illibata fuerit, quanto magis in Maria? Principes populorum cōuenerunt cum deo Abraham. Principes hoc loco angelos indicat, qui cum deo Abrahā ad Mariā conuenerunt, quando gloriam cecinerūt. Vt quid autem natus sit rex magnus, & ut quid conuenerint principes cum deo Abraham, audiamus: Ideo, inquit, conuenerunt, quia dij fortes terræ in superstitionibus suis, & in templis suis nimium eleuati sunt, ut his expulsis atque deiectis, regnet dominus Iesus Christus super omnes gentes in secula seculorum Amen.

Psalmus cantici filijs Chore secunda sabbati. XLVII.

MAgnus dominus & laudabilis nimis, in ciuitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione uniuersæ terræ, mons Syon latera Aquilonis ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges

ges terræ cõgregati sunt, cõuenerunt in unum. Ipsi uidentes sic admi rati sunt, conturbati sunt, cõmoti sunt, tremor apprehẽdit eos. Ibi do lores ut parturientis, in spiritu uehementi conteres naues Tharsis. Si cut audiuimus, sic uidimus in ciuitate domini uirtutum, in ciuitate dei nostri, deus fundauit eam in æternum. Suscepimus deus misericordi am tuam, in medioꝙ templi tui. Secundum nomen tuum deus sic, & laus tua in fines terræ, iusticia plena est dextera tua. Lætetur mons Syon, & exultent filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine. Circunda te Syon & cõplectimini eam, narrate in turribus eius. Ponite corda uestra in uirtute eius, & distribuite domos eius, ut enarretis in ꝓgenie altera. Quoniam hic est deus noster in æternum, & in seculum secu li, ipse reget nos in secula.

MAgnus dominus & laudabilis nimis. Laus domini pro diuersitate dono rum eius & operum est prædicãda. Laudatur in sanctis, laudatur in do nis cibi carnalis & spiritualis: laudatur in fabrica mũdi, & in diuersis, ut diximus, largitionibus suæ inæstimabilis pietatis. In isto autem psalmo qua de causa lau datur? Quia dilatauit, inquit exultationẽ uniuersæ terræ à monte Syon, à late re Aquilonis, ibi est ciuitas magni regis, ciuitas Bethleem. In huius ciuitatis gra uibus, id est, in his qui nulla sunt leuitate superflui, in his cognitus est dominus. quando suscepit eam. Quam eam? Exultationem utique, quam dilatauit omni terræ. In grauibus usque hodie cognoscitur dominus. Sicut enim si uideas ali quem leuem & uanum, ibi cognoscis diabolum: sic si quem uideris grauitate conspicuum, ibi cognoscis dominum Iesum Christum. Sicut tunc cognitus est in grauibus, in Mariæ integritate, & in Ioseph castitate. Statim autem ut in his cognitus est, reges terræ turbati sunt. Venerũt enim principes sacerdotũ & scri bæ populi ad regem, & ad stellæ indiciũ interrogati, dixerunt natum Christum in Bethleem Iudæ: Tunc, inquit, rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cũ eo. Etiam ipsi uidentes stellã tunc admirati sunt, & tremor apprehendit eos, ita ut admoniti in somnis nõ redirent ad Herodem regem. Misit autẽ rex, & occidit omnes infantes, & ibi matres corũ dolebãt in nece eorum. Sicut parturiẽtes do lerãt. Dolebant autẽ in spiritu uehementi. Cõtritæ sunt etiam naues Tharsis. Etymologiam fecit naues Tharsis nominando, quod tẽpore quo non est inuẽ tus dominus, & infantes occisi sunt, etiam nauigia regio sunt iussu uexata, qui bus magi, qui nõ redierant ad regem, credebantur fugere potuisse. Nos autem sicut audiuimus ab eis natũ regem: ita & uidimus in ciuitate dei nostri, quã fun dauit dominus in æternũ. Ibi suscepimus deus misericordiam tuã, in medio tẽ pli tui, secundũ nomẽ tuum, quo saluator diceris, ita & laus tua in fines terræ. Iu sticia enim plena est dextera qua nos dignaris eruere, & diabolum subiugare, quo facto lætatur mons Syon, lætatur ecclesia, & exultãt filiæ Iudæ, omnes ani mæ ex utero ecclesiæ iterata natiuitate progenitæ, propter iudicia tua domine, quibus hoc iudicasti, ut diabolũ subiugares, & animas hominũ liberares. Nunc uos ô animæ liberatæ & iterum genitæ, circũdate matrem uestrã Syon, & duo rum testamentorum plena lactibus ubera sugite, narrate in turribus eius mise ricordiam, quam consecuti estis. In turribus qui sunt ciuitatẽ defendũt, & hosti bus resistunt. Ponite corda uestra in uirtute eius. Considerate qua uirtute pro

uobis

uobis pugnat,& distribuite gradus eius, unumquenq; pro suo merito facite ad gradum accedere,ut illi iuste episcopatus sedem, illi iuste presbyterij gradũ tradas. Sic distribuite gradus eius,sine pecunia,sine acceptione personæ,ut enarretis in progenie altera. Quia hic est dominus deus noster,qui regnat cum patre & spiritu sancto filius dei,ipse reget nos in secula Amen.

In finem pro filijs Chore psalmus Dauid. XLVIII.

AVdite hæc oẽs gentes,auribus percipite oẽs qui habitatis orbem. Quiq; terrigenæ & filij hominum,simul in unum diues & pauper. Os meum loquetur sapientiam,& meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam, aperiam in psalterio propositionẽ meam. Cur timebo in die mala, iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui confidunt in uirtute sua, & in multitudine diuitiarũ suarũ gloriantur. Frater nõ redimit, redimet homo,non dabit deo placationem suam. Et preciũ redẽptionis animæ suæ,& laborabit in æternum,& uiuet adhuc in finem. Non uidebit interitum cũ uiderit sapientes morientes,simul insipiens & stultus peribunt, Et relinquent alienis diuitias suas, & sepulchra eorum domus illorum in æternum. Tabernacula eorum in progenie & progenie,uocauerunt nomina sua in terris suis. Et homo cum in honore esset non intellexit,comparatus est iumentis insipientibus,& similis factus est illis. Hæc uia illorum scandalum ipsis,& postea in ore suo complacebunt. Sicut oues in inferno positi sunt,mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino,& auxilium eorum ueterascet in inferno à gloria eorum. Verumtamen deus redimet animã meam de manu inferi,cum acceperit me. Ne timueris cum diues factus fuerit homo,& cũ multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia,neq; descendet cum eo gloria domus eius. Quia anima eius in uita ipsius benedicetur, cõfitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usq; in progenies patrum suorum, & usq; in æternum non uidebit lumen. Homo cũ in honore esset nõ intellexit,cõparatus est iumẽtis insipientibus,& similis factus est illis.

SOla Christi uox omnes uocat simul in unũm,exclusa omni acceptione personæ,diuitem & pauperẽ, nobilem & ignobilẽ, nec omnẽ omnino terrenum apicem dignitatis excludens,omnes inuitat,ex æquo aperiens in psalterio propositionem suam,ostẽdens quid timẽdum sit nobis in die mala.Ne iniquitas,inqt,calcanei circundet me. In se dicit,quod in te timeas. Calcaneus finẽ corporis notat,ad ipsum serpens attendit,ibi insidiatur. Hoc solũ timendũ est omnibus,ne in fine suo iniquitate sua capiantur. In quo enim opere quis inuentus fuerit in fine,in eo erit usq; in sempiternum. Vos autem qui confiditis in uirtute uestra,& in abundãtia diuitiarum gloriamini,hoc sciatis,quod nullus uos ab interitu redimat,non pater,non frater,nisi homo Christus Iesus,qui dedit seip-

sum redemptionem pro omnibus. Nullus uestrũ dabit deo portionem suam, precium redemptionis animæ suæ, ut laboret in æternum, & uiuat in finem, & non uideat interitũ, cum uiderit sapientes morientes. Si enim omnis illi magni & opinati, & sapientissimi mortui sunt, quomodo nõ insipientes peribunt, qui congregant diuitias, & miseri dũ possunt egentibus dare, nolunt. Hij relinquẽt alienis diuitias suas: Nã & cum plures domos habeant, sepulchra tantum erũt domus eorũ in æternum. Miser homo, hoc dũ in corpore est non intelligit, dũ quasi pecus cœperit mori, similis erit illis. Interim in hac uia in qua uiuũt, moni ta sancta scandalũ sunt illis, postea in ore suo benedicent. Cum sicut oues in in ferno positos, mors depascitur, tunc dominabũtur eis iusti in matutino tẽpore, quo lux resurrectionis inchoauerit, quãdo gloriosi à gloria sua expulsi parebũt, tunc deus liberat animã meam de manu inferni, accipiens me. Nõ ergo timeas paupertatem tuã, cum diuitias attendis alienas, quas bene nosti hic à moriente derelinquendas. Non eñ quando moritur secum tollit omnia, neq; simul descẽ dit cũ eo gloria domus eius. Anima deniq; eius ab adulatoribus in uita ipsius benedicetur. Post hæc confitebitur deo inuitus, quod eius bonitate multa ha buerit, multa potuerit, pœnitẽs quod cũ posset inopes iuuare, noluerit. Et quia sera confessio fructum indulgentiæ non capit, tempore quo progenies ingredi tur patrum suorũ, iam utiq; deposito corpore, usq; in æternũ nõ uidebit lumẽ. Quare? Quia cum esset in corpore ista non intellexit, modo cõparatus iumen tis insipiẽtibus, similis factus est illis. In quo tamen honore fuerit, si forte requi ris, similis deo fuit, & nunc similis est iumentis insipiẽtibus. Nõ eñ habens in se similitudinem dei, nõ uidebit lumen, sed amissa similitudine dei, dum cœperit quasi pecus uentri & libidini inseruire. Similis pecoribus iã factus, ita uilis erit deo, quàm uile est pecus. Et ideo sic intrat progenies mortuorum in peccatis suis, quos hic in ista uita imitatus, quia ibi sunt patres eorum, non quorum sunt semine propagati, sed quorũ sunt opera imitati. Deniq; Iudæi cũ filij Abrahæ essent: dicit eis dñs: Si filij Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis. Vide & qd adiecit: Vos ex patre diabolo estis, opera enim patris uestri uultis facere. Sic er go hic intrat in progenies patrũ suorũ, usq; in æternũ non uidebit lumen. Seruã tes autẽ in similitudinẽ dei, & non ea abiecta, similitudinem in se pecorũ sumit, uenient ab oriente, & occidente, & recũbent cum Abrahã, & Isaac, & Iacob in regno patris & filij & spiritus sancti, qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Asaph XLIX.

DEus deorum dominus locutus est, & uocauit terram. A so lis ortu usq; ad occasum, ex Syon species decoris ei9. Deus noster manifeste ueniet, deus noster & nõ silebit. Ignis an te ipsum præcedet, & inflãmauit in circuitu eius tẽpestas ualida. Ad uocauit cœlũ desursum, & terram discernere populũ suum. Cõgrega te illis sanctos suos, qui ordinãt testamẽtũ eius super sacrificia. Et an nunciabunt cœli iustitiã eius, quoniã deus iudex est. Audi populus meus & loquar Israël, & testificabor tibi deus deus tu9 ego sum. Nõ in sacrificijs tuis arguã te, holocausta autẽ tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiã de domo tua uitulos, neq; de gregibus tuis hir cos. Quoniã meæ sunt oẽs feræ siluarum, iumẽta in montibus & bo

ues.

ues. Cognoui omnia uolatilia cœli,& pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi,meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Nunquid manducabo carnes taurorum,aut sanguinem hyrcorum potabo. Immola deo sacrificium laudis,& redde altissimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis,eruam te & honorificabis me. Peccatori autē dixit deus,quare tu enarras iusticias meas, & assumis testamētum meum per os tuū? Tu uero odisti disciplinam,& proiecisti sermones meos retrorsum. Si uidebas furē currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malicia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris,& aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum, hæc fecisti & tacui. Existimasti inique quod ero tui similis,arguam te & statuam contra faciem tuam. Intelligite hæc qui obliuiscimini deum,ne quando rapiat & non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Deus non nomē est dei,sed indicium,quo superius aliquid indicari humana lingua non possit.Quod nomē participare uolēs cultoribus suis, hoc eos fecit nomine uocitari,ut ipse quidem cum sit deus deorum,qui seruiendo ei hoc meruerint nomine nuncupari. Quādo ergo locutus est pater? Aut quādo uocauit terram? Tūc sine dubio,quando ex Syon species decoris apparuit. Ipse tunc manifeste ueniet iudicare seculum per ignem. Ignis deniq; in conspectu eius ardebit,& circa eum erit tempestas ualida, Tunc congregabūtur Apostoli & martyres,& orthodoxi,quiq; doctores,qui ordinant testamentum eius super sacrificia,in præsenti erunt monitores,doctores Apostoli. Ipsi sunt cœli,qui narrant gloriam dei. Tunc ergo cum deus iudex esse cœperit annunciabūt hij omnes iusticiam eius,qui prædicant nunc misericordiam eius. Audi ergo hoc populus meus,audi & loquar. Tunc testificor te me uenturum esse ad iudicandum,qui nunc ueni ad redimendum. Ego utiq; deus tuus,non æstimes,quia in sacrificijs arguam te, obediētiam uolo magis quàm sacrificium. Præcepta mea custodiri super sacrificia statui Non enim manducabo carnes taurorū,aut sanguinē hyrcorum potabo, quicqd ambulat & uolat, meum est. Quid mihi me um pro tuo porriges? Hoc tuum est,si puro corde mihi laudes effundas,& reddas mihi uotum,quod in baptismate positus deuouisti,quo te renunciaturum diabolo spopondisti,& mea promisisti seruaturum te esse mandata. Hoc dū feceris,inuoca me in die tribulationis,tempore quo de isto corpore exies,& eripiam te de manibus dæmonum,& magnificabis me in donis meis. Tu autē qui lucra sectando gradum sacerdotij,aut tu qui gloriam humanam desideras, aut qui in furto participaris,& si ipse adulter nō es,tamē cum adulteris uiuis: Quare tu enarras iusticiam meam dicit dominus,cum aduersus fratrem tuum detrahas,& scandalum ponas? An taciturnitatē meam contemnens, speras me tibi esse similem? Ego arguam te,& statuam hæc ante faciem tuam, nolite obliuisci, domino quod promisistis,reddite,ne rapiat sicut leo,& non sit qui eripiat. Finis itaq; semper ante oculos est habendus: & in dei laudibus permanendū. Ibi enim est iter,in quo ostenditur salutare dei,qui regnat in secula seculorum Amen.

tatus. At ubi dictum est, morte dignus est uir qui fecit hanc rem, deus qui uenerat ad iudicium iudicandus, iustificatus est in sermonibus suis, & uicit dum iudicatur. Videamus nunc quid egit uictoria dei, tenuit imperatorem captiuũ, & tradidit sententiæ reum. Reus ad clementiam conuolat, & exuens se purpura induit se cilicio, cinerem tãquam panem manducans, & potum suum lachrymis miscens: Ostende, inquit, domine, quibus factis mutetur sententia. Si enim mihi in hac humilitate posito dignatus fueris indulgere, etiam impij ad te conuertentur. Miserere obsecro secundum magnam misericordiam tuam, quoniam iniquitatem meam ego agnosco. Agnosco iuste iratum te, iniuste egisse me. Tibi soli peccaui, omnis qui sub iudicio uiuit, cum deliquerit, peccat deo, peccat & legibus mũdi. Hic autem rex sub nullo alio nisi sub deo solo agens, ipsum solum super potestatem suam metuens, deo soli peccauit. Malũ, inquit, coram te feci, non fugi à facie tua. Volui enim ut iudicares me delinquentem, potius quàm ligares me fugientem. In iniquitatibus conceptus sum. Seruauit in cõfessione sua creatores bonum. Non enim dixit, cum iniquitatibus, aut cum peccatis genuit me mater mea, sed in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis genuit me mater mea. Dicendo enim matrem in suis iniquitatibus eum concepisse, & in peccatis seculi peperisse, signauit, Quia omne peccatum corde concipitur, & ore consummatur. Hic autem qui nascitur, sententiam Adæ habet, peccatum uero suum non habet. Tu domine ueritatem dilexisti. Tempore quo ego falsitatem composui, ut in grauiori pugna poneretur Vrias, hoc incertum & occultum in peccatis meis, quod erat in corde meo manifestasti mihi, & ita manifestasti mihi, ut ego cõtra meipsum proferrem sentẽtiam. Verum quia aspersione hysopi purificationem fieri sordium præcepisti: Asperges me hysopo, & mundabor. Lauabis me & super niuem dealbabor. Hoc fiet, si auditui meo dederis gaudium & lætitiam, cum dictum fuerit mihi: Pastor ouium, nuncio tibi gaudium magnum, quia natus est hodie dominus ex semine Dauid secundum carnem. Ecce gaudium, per quod exultant ossa humiliata, per quod auertis deus faciem tuam à peccatis meis, per quod omnes iniquitates meas deles, per ipsum cor mundum creas in me deus, per ipsum spiritum rectum innouas in uisceribus meis, ut desiderio spiritali, desiderium carnale excludã, & ita quicquid peruersum est execrer, ut quicquid rectum coram te probatur amplectar. Hæc deprecantem, non me proijcias à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Sed redde mihi lætitiam quam perdidi, & spiritum quem ad confirmandam indulgentiam tribuis, per ipsum confirma me. Tertio autem spiritum nominando trinitatem in unitate esse perdocuit. Cum ergo, inquit, me cõfirmaueris, deinde indulgentiam tuam docebo & ego iniquos, quia misereris & indulges impijs pœnitentibus, & hæc audientes impij, per pœnitentiam ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus. De hac utique sententia qua dixisti: Nõ recedet gladius de domo tua, libera me ab hac sententia, ut exultet lingua mea iustitiam tuam. Labia autem mea quæ a reatu meo clausa sunt, tu ea aperies indulgentia tua, quibus apertis, os meum annunciat laudem tuam. Verum quia in lege tua scriptum est, quod sacrificium pro unoquoque peccato offerri debeat. Nunc uero placari sacrificijs nõ uis, quod utique si uelles offerrem. Quia ergo his nõ delectaris, offero tibi in sacrificio spiritum cõtribulatum, cor contritum & humiliatum, ut benigne facias in bona uoluntate tua super Sion, ut auferas gladium ab eo, quem pro peccato meo cõstituisti, ut nõ destruatur, sed magis ædificentur muri Hierusalem. Tunc tibi accepta erunt sacrificia iusti

ciæ in oblationibus spiritus contribulati,& in holocaustis cordis humiliati. Et su per altare tuum imponētur uituli,id est,iuuenes qui cognoscunt tibi luxuriam ita displicere,ut punias,& per lachrymas spiritus contribulati delictum eius indulgeas. Hij uituli qui inferioribus uitijs luxuriæ erant,à semetipsis uolūtate super altare tuum,id est,in altitudine casti consilij imponentur. Quod autem solam historiam tractauimus eius uersiculi,quo iustificatur deus in sermonibus suis,& uincit dum iudicatur. Hæc res licet in iudicio saluatoris impleta sit. Vicit enim cum iudicatus est in passione sua,& sic uicit,ut obtineret omnem principatum,& potestatem,& uirtutem,tamen & quotidie iudicatur, sed dum iudicatur uincit. Dicere enim solemus: Vt quid mihi sic fecit deus? Quare hoc? Ecce iniqui regnant, iusti affliguntur,uincit cum iudicatur. Vt medicus qui desperatis iubet ad uelle seruiri,& omnia quæ desiderant,præcipit non negari. Quos autem scit posse saluari,iubet eos artari,amaris potiōibus potari,ferro secari,cauteriari. Sic fiet,ut dum saluati fuerint abstinētes,& mortui fuerint desiderijs proprijs acqescentes,iustificabitur medicus in sermonibus suis. Dicetur ei: Nos te iniuste culpabamus dum ligares,dum secares homines bonos, & malos nec secares,nec affligeres. Insuper etiā permitteres suis desiderijs frui. Huc accedit, ut dicamus de deo. Quia quē diligit dominus corripit. Sed rogemus ut corripiat nos iustus in misericordia sua,ut iudicia eius adiuuent nos, per dominum nostrum Iesum Christum,qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem intellectus Dauid, cum uenit ad eum Doech Idumeus & nunciauit Sauli,uenit Dauid in domum Abimelech. LI.

QVid gloriaris in malitia,qui potens es in iniquitate? Tota die iniusticiā cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatē,iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Dilexisti omnia uerba præcipitationis,lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo,& radicem tuam de terra uiuentium. Videbunt iusti & timebunt,& super eum ridebunt & dicent,ecce homo qui nō posuit deum adiutorem suum. Sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum,& præualuit in uanitate sua. Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei, speraui in misericordia dei in æternum, & in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti, & expectabo nomen tuum, quoniam bonum in conspectu sanctorum tuorum.

FVgiens Dauid à facie Saulis, uenit ad Abimelech sacerdotem, & panes sanctos inueniens assumpsit ipse,& qui cum eo erant. Quem cum prohiberet sacerdos,prohibendi causam Dauid prodidit,dicens: Mundi sumus ego & pueri mei à mulieribus. Cum ergo fugeris gladium principis mundi, & ad altare conuolaueris, & mundus panem sanctum assumpseris, non deerit qui

te diaboli impulsione affligat, persequatur, detegat. Et quia hoc ipsum nō alius nisi diabolus operatur, ipsi diabolo tota uerba huius psalmi stans in oratione cantabis, dicens: Quid gloriaris in malicia, qui potēs es in iniquitate, tota die, id est, omni die, iniusticia in cogitationibus agit. Lingua tua non cessas contra iustíciam cogitationibus ministrare cōsilia. Sicut nouacula acuta faciens dolum, tanto acumine cōcinnas dolos. Vt homo ipse sui in perniciem elaboret, & agēs præcipitium suum gaudeat. Propter hoc deus destruet te in finē. Cum enim finem fecerit homo peccatis suis à te persuasis, deus destruet te, & euellet te de corde eius, quia hoc est tabernaculum dei, & radicem tuam de terra uiuētium, id est, de corpore uiuentium deo. Videbunt iusti astutias tuas, & timebunt dominum, & super suggestiones tuas ridebunt, & dicent: Nos in omni opere deum in auxilium postulamus. Tu uero opus quod perpetrare suades, non ponitur ibi deus in adiutorio, sed qui operantur hæc sine deo sunt, spem suam in diuitijs mundi ponentes, si diuites sunt de diuitijs mundi præsumentes, si pauperes sunt à diuitibus mundi, & non à deo auxilium postulantes. Præualent in uanitate sua, sed his deficientibus. Qui sperat in misericordia dei, erit sicut oliua fructifera in domo dei, sperans in misericordia eius in æternum, & confitebitur domino in seculum beneficia eius in conspectu omnium sanctorum dei, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem intellectus Dauid pro Amalech LII.

DIxit insipiens in corde suo, non est deus. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, non est qui faciat bonum. Deus de cœlo prospexit super filios hominū, ut uideat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, nō est usq; ad unū.

Nónne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam ut cibum panis? Deum non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore, ubi nō fuit timor. Quoniam deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam deus spreuit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israël, cum conuerterit deus captiuitatem plebis suæ exultabit Iacob, & lætabitur Israël.

QVando dominus de cœlo prospexit per Iesum super filios hominum, Videns eum stultus populus Iudæorum, Dixit in corde suo: Non est deus. Omnes corrupti, omnes abominabiles facti sunt, non uoluntate dei, sed in uoluntatibus suis, ita ut non esset in eis qui faceret bona usque ad unum, dicendo usque ad unum. De his dixit qui dicunt de Christo, non est deus. Nam si de omnibus hominibus generaliter dixisset, non diceret esse plebem suam, quæ deuoratur ab eis sicut esca panis. Ab his utique qui deum eum non inuocauerunt, qui ibi trepidabant timore, ubi non est timor, id est, in custodia sabbati, in baptismatibus calicum, & urceorum. Deus autem dissipat ossa eorum qui hominibus placēt. Vnde magister noster Paulus dicit: Ego si adhuc uellem hominibus placere Christi seruus non essem. Ergo dum adhuc Iudæus esset, ostendit hominibus placuisse: Qui autem illis placere uolunt, inquit, cōfunden

tur, quia deus spreuit eos. Qui deus? Qui dedit ex Sion salutem Israel. Iacob supplantator, Israël uidēs deum interpretatur. Ergo & Iacob lætetur, qa supplā tat inimicū, & Israël exultet, quia uidetur inuisibilis, uidetur deus in genere eius facie ad faciem, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem in carminibus intellectus Dauid, cum uenissent Cyphei & nunciassent Sauli, nōnne Dauid absconditus est apud nos. LIII.

DEus in nomine tuo saluum me fac, & in uirtute tua libera me. Deus exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animam meam, & non proposuerūt deum ante cō spectum suum. Ecce enim deus adiuuat me, & dominus susceptor est animæ meæ. Auerte mala inimicis meis, & in ueritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus.

DEus in nomine tuo saluum me fac. Iste sermo orationis causas suas exsequitur: Libera me, inquit, quia alieni insurrexerunt in me, & fortes quæsierunt animam meam. Hij qui nō proponunt deum ante oculos suos. Dicit titulus & qui alieni, & qui sint qui quærunt animam eius. Qui ostenditur ad inimicos suos isse, & per eos euadere uoluisse. Vide amice, ne te credas inimicis in toto, uide, ne in necessitate positus furtum facias, & eo te putes posse refici, ne dicas de bono quia malus est, dum uis hominibus complacere, ne à uirtutibus pergas ad uicia, faciente aliqua necessitate, noli te eis credere. Ideo enim te suscipiūt, ut simulent tibi latibulum. Cæterum tradere te uolūt in gaudio ei qui te persequitur. Felix si non te credideris eis. Si uero credideris, clama ut propter nomen suum saluum te faciat dominus, ut uolūtatem tuā liberam faciat. Quia quàm diu in uitiorum cōnsensu iacet, libera non est. Cum autem dominus adiuuauerit te, & inimicos tuos disperdiderit, tunc uoluntarie sacrificabis ei, cum ex omni tribulatione eripuerit, & inimicos tuos despiciet oculus eius, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem in carminibus intellectus Dauid LIIII.

EXaudi deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam, intende mihi & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à uoce inimici & à tribulatione peccatoris. Quoniam declinauerunt in me iniquitates, & in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor uenerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo & *requiescam. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Expectabam eum qui saluum me fa/

me facit à pusillanimitate spiritus & tempestate, Præcipita domine diuide linguas eorum, quoniam uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate. Die ac nocte circundabit eam, super muros eius iniquitas,& labor in medio eius & iniusticia. Et non defecit de plateis eius usura & dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset,abscondissem me forsitan ab eo. Tu uero homo unanimis,dux meus & notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo dei ambulauimus cum consensu. Veniat mors super illos,& descendant in infernum uiuentes. Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum,in medio eorum. Ego autem ad dominum clamaui & dominus saluabit me. Vespere & mane & meridie narrabo & annunciabo,& exaudiet uocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi,quoniam inter multos erant mecũ. Exaudiet deus & humiliabit illos qui est ante secula. Non enim est illis commutatio, & non timuerunt deum,extendit manum suam in retribuendo. Contaminauerunt testamentum eius, diuisi sunt ab ira uultus eius,& appropinquauit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Iacta super dominũ curam tuam, & ipse te enutriet,non dabit in æternum fluctuationem iusto. Tu uero deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos,ego autem sperabo in te domine.

PRimus conuersationis status est,ut contristetur homo in exercitatione delictorum,& conturbetur potius quàm delectetur à uoce inimici, & tribulatione peccatorum. Veniat formido mortis super eum, ne in peccatis moriatur,& contegant eum tenebræ exteriores,ubi est fletus & stridor dẽtium. Sed si fieri potest,accipiat pennas animi in spiritu sancto,sicut columbæ descendentis de cœlo,& euolet fugiẽs inimicorum manus,longe uadat, fugiat à peccato, & quasi in solitudine positus, sic nullis curis inuoluatur humanis. Tũc enim expectat deum qui saluat eum à pusillanimitate & tempestate, ut præcipitet dominus, & diuidat linguas eorum. Quoniã uidit iniquitatem,& cõtradictionẽ in ciuitatem,quæ iniquitas,& die & nocte circundat eam super muros eius, id est,diabolus circundat animam super muros eius,ubicunq; se uicijs repugnare posuerit.Et non defecit de plateis eius,id est,in cogitationibus eius usura & dolus.Quoniam si inimicus maledixisset mihi,id est, si ipse diabolus per se mala loqueretur aduersum me,quia certus sum,quod me odiret absconderem me ab eo.Nunc uero tu unanimis dux meus & notus meus,id est,homo meus, exterior homo,utiq; corporalis,qui simul mecum dulces communicas cibos in mẽsa mysterij,tu contra me agis,tu cũ inimicis meis delectaris,in cõsilijs eorũ, per te ueniunt ad me,ueniat mors super eos.Et quia natura immortales sunt,descẽdant in infernũ uiuẽtes,quia nequitia in hospitijs eorum,in medio eorũ, id est, in suggestionib⁹ eorũ,id est,in medio suggestionũ eorũ.Si ergo ad dñm clamaueris

ueris, & uis ut dominus Iesus exaudiat te, uespere & mane & meridie, ipsi narrabis, ipsi confiteberis, ipsi preces effundes, & sine dubio ita exaudiet uocem tuam, ut liberet à bello eorum animam tuam, ab his qui approximant ei. Et inter multos hos, ipse erit tecum qui humiliet eos, qui se nunquam mutant, qui nunquam timent deum. Extendit manum suam deus, in retribuendo eis, quia ipsi sunt qui contaminant per consensum nostrum testamẽtum eius, & quamuis diuisi sint ab ira uultus eius, quia impassibilis est, tamen appropiat cor eius. Nõ eum latet, quia molliunt sermones suggestionum suarum super oleum, & ipsi sunt iacula. Tu uero Christiane, iacta in deum cogitationem tuam, & ipse te enutriet. Noli dicere: Quid mãducabo, quid bibã, quo operiar? Per istas enĩ cogitationes dæmones ipsi sunt iacula, quos deducet dominus in puteum interitus, si tu in deo iactaueris cogitatum tuum, & tibi quidem tollet fluctuationẽ, illos uero uiros sanguinum & dolosos, non permittet nec dimidiare dies suos, id est, ad quantũ tentationes parant, non permittit eos nec dimidiari in te, si dixeris in toto corde: Ego in te spero domine, qui regnas in secula seculorũ Amen.

In finem pro populo, qui à sanctis longe factus est in tituli inscriptione ipsi Dauid, cũ tenerent eum Allophyli in Geth, LV.

MIserere mei deus, quoniã conculcauit me homo, tota die impugnans tribulauit me. Conculcauerunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes aduersum me. Ab altitudine diei timebo, ego uero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos, in deo speraui non timebo quid faciat mihi caro. Tota die uerba mea execrabantur, aduersum me omnes cogitationes eorũ in malum. Inhabitabũt & abscondent, ipsi calca[illegible] meum obseruabunt. Sicut sustinuerunt animã meã pro nihilo saluos facies illos, in ira populos confringes. Deus uitam meã annũciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. Sicut & in promissione tua, tunc cõuertentur inimici mei retrorsum. In quacunq; die inuocauero te, ecce cognoui, quoniam deus meus es. In deo laudabo uerbum, in domino laudabo sermones, in deo speraui, nõ timebo quid faciat mihi homo. In me sunt deus uota tua, quæ reddam laudationes tibi. Quoniã eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu ut placeam coram deo in lumine uiuentium.

SI tenuerint te Allophyli, & à sanctis cogitationibus lõge fecerint, clama ad deum, dicens: Miserere mei domine, quoniam conculcauit me, homo utiq; exterior. Per te enim agunt contra te, per ipsum tota die pugnãt aduersum te inimici tui. Sed hi qui bellant aduersum te, timebunt, si dixeris deo: Ego domine in te sperabo, non timebo quid faciat mihi caro. Inimici mei uerba mea execrãtur, dicẽtes: Ita iste castitatẽ docet, seminemus ei libidines: hic qui contẽptum mundi prædicat, amorem pecuniæ immittamus ei. Aduersum te ergo sunt isti, consilia eorum in malum. Tãta subtilitate agẽtes, ut absconditi tibi sint, quod dæmones sint, putas autem angelos dei ministrare consilium. Illi autẽ inimici tui sunt, calcaneum tuum obseruantes, id est, finem tuum expectantes. Su

stinet

stinet animā tuam pro nihilo, ut dum se uilem æstimat, pro parui temporis delectamento, pereat in æternum. Anima autē dum uulneratur pro nihilo, illi qui eam uulnerant, salui sic esse uidentur, uictoria em̄ hostium salus est hostiū. Ne ergo eueniat, clama ad deū, nuncia ei uitam tuā, pone lachrymas tuas in conspectu eius. & sicut promisit, quoniam qui sperat in me, liberabo eum. Sicut in promissione sua pollicitus est, ita cōuertat inimicos tuos retro, ut cognoscas, quia tecum est deus tuus, & incipias in deo laudes canere, & nō timere quid faciat tibi homo, siue caro, siue ipse, qui inimicus homo in euāgelijs Christi detegitur tritico superseuisse zizanias, tunc ergo uota tua reddes dño, q̄ in baptismo posit⁹ ꝓmisisti. Renūciare te diabolo, & omnib⁹ pōpis & criminib⁹ eius. Tūc, inquā, cum eripuerit dñs animā tuam de morte luxuriæ, & oculos tuos de interitu cōcupiscentiæ, & pedes tuos à lapsu, tunc placebis in lumine uiuentiū, faciente domino Iesu Christo, per quē & cum quo tibi deo patri cū spiritu sancto est una diuinitas, indiuisa trinitas, ante oīa & nunc, & in cuncta secula seculorū Amen.

In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione cum fugeret à facie Saul regis Israël in speluncam. LVI.

MIserere mei deus, miserere mei, quoniam in te cōfidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Clamabo ad deū altissimū, deum qui benefecit mihi. Misit de cœlo & liberauit me, dedit in opprobrium cōculcātes me. Misit deus misericordiā suā & ueritatē suā, & eripuit animā me am de medio catulorum leonum dormiui conturbatus. Filij hominum dentes eorū arma & sagittæ, & lingua eorū gladius acutus. Exaltare super cœlos deus, & super omnem terram gloriā tuam. Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animā meam. Foderunt ante faciē meam fouēā, & inciderunt in eam. Paratū cor meum deus, paratum cor meū, cantabo & psalmū dicam domino. Exurge gloria mea, exurge psalteriū & cythara, exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine, & psalmū dicam tibi in gentibus. Quoniā magnificata est usq; ad cœlos misericordia tua, & ueritas tua usq; ad nubes. Exaltare super cœlos deus, & super oēm terrā gloria tua.

CVm fugeris à facie principis huius mundi persequentis te, sicut Saul persequebatur Dauid, Speluncam pete, id est, ita te constitue, ut ab inimico tuo inueniri non possis. Et tu quidem inimicum tuum inter manus habeas. Ille uero te nec uideat. Hoc enim eueniet, si ex toto corde dicas deo: Et in umbra alarum tuarum spero, donec transeat iniquitas, & clames ad deum altissimum, ipse mittit de cœlo, & liberat te, & dat in opprobrium conculcantes te. Si quod dicis deo, in te confidet anima mea, non fallas, si uere quod in ipso confidas factis ostendis. Qui enim in ipso confidit, non confidet in alio, non in auro, non in prædio, non in aliqua uirtute terrena: Alioquin in alijs cōfidēs mentitur deo, dicēs: In te cōfidet aīa mea. Si uero in ipso cōfidet, eripit aiam eius de medio catulorū leonū, ubi dormierat cōturbat⁹. Vbicūq; desperatio ē recupatiōis, somn⁹ mortis incūbit, noiauit catulos leonū, quorū dētes asseruit arma & sagittas, & linguam

guam gladium acutum:& in his dormiui,ait,conturbatus,ô somnũ, credo hic ille somnus est,de quo idem Psalmista dicit:Dormitauit anima mea præ tedio. Si ergo cõtra paraturas dæmonum paratum cor habeas,& deo psalmũ dicas, laqueos quos parauerunt animæ tuæ,ipsi ex eis ligabuntur,& foueas quas fode runt tibi,ipsi incidunt:si tamẽ in psalterio & cythara exurgas diluculo,id est, abijciens opera tenebrarũ,induaris arma lucis,tunc inuenies abundantẽ miseri cordiam eius à terra usq; ad coelos,& usq; ad nubes conscendens.Inuenies ueri tatem eius,tunc exaltatum super coelos inuenies deum, quod ascendit in coelo filius dei,& super omnem terram regnat gloria eius cum patre& spiritu sancto per omnia secula seculorum Amen.

In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione LVII.

SI uere utiq; iusticiam loquimini,recte iudicate filij hominũ. Etenim in corde iniquitates operamini in terra,iniusticias manus uestræ concinnant. Alienati sunt peccatores à uulua,errauerunt ab utero,locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem serpentis,sicut aspidis surdæ,& obturãtis aures suas. Quæ non exaudiet uocem incantantium,& uenefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum,molas leonum confrin get dominus. Ad nihilum deuenient tanq; aqua decurrens, intẽdit arcum suum donec infirmẽtur. Sicut cera quæ fluit auferẽtur,super cecidit ignis,& non uiderunt solem. Priusquã intelligerent spinæ uẽ stræ rhamum,sicut uiuentes sic in ira absorbet eos. Lætabitur iustus cum uiderit uindictã,manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utiq; est fructus iusto,utiq; est deus iudicãs eos in terra.

IVdæi uidentes dominũ Iesum Christum ferias uanas respuentem,& diebus sabbatorum hominibus subuenientẽ, ira erat in illis sicut similitudo serpẽtis, & sicut aspidis surdæ , & obturãtis aures suas.Aspides ideo ab incantãtibus nõ capiuntur,quia ponũt unam aurem in terram,& alteram aurem de caudæ suæ acumine obturant,ut non exaudiant uocem incantantis sapienter . Hoc quod sapienter addidit,nostrum incantatorem ostendit,qui non cessauit Iudæis incã tare sapienter.Illi autem clausis auribus,sicut aspides surdæ,cũ non attenderunt. His dicit spiritus sanctus:Si uere utiq; iusticiã loquimini, id est,si uere secundũ legem agitis,iuste iudicate filij hominũ,dicite culpam,& ita date sentẽtiam. Vt quid iniusticiam manus uestræ cõcinnant? alienamini ab utero matris Saræ,er ratis à uentre patris uestri Abrahæ,hoc Abraham non fecit,si filij Abrahæ esse tis,utiq; opera Abrahæ faceretis.Nũc uero alienati estis ab utero,non estis filij eius,errastis à uentre. Vos enim cuius opera uultis facere,huius filij estis, uos ex patre diabolo estis,loquentes falsa.Ille enim ab initio mendax fuit,& in ueri tate nõ stetit. Quare excæcauit uos malicia uestra? Cecidit eñ super uos ignis maliciæ,& uidentes non uidetis solẽ iusticiæ,sed sicut leones ora uestra in mor tis eius fremitu aperitis.Illo autem exsurgente à mortuis,deus conteret dentes eorum in ore ipsorum,molas leonum cõfringet dominus,ita ut ad nihilum de ueniant,uelut aqua decurrens,contra quos intendit arcum dominus donec in firmẽtur.Sicut cera liquefacta auferẽtur.Cera liquefacta ad naturã suam reuer titur

ditur & in statu suo iterum reintegratur. Ita uult eos affligi dominus, ut ad sta/tum pristinũ reuertantur. Priusq̃ producant spinæ uestræ Rhamnos. Spinæ na/turam hanc habent, ut in uirgulto magis quàm in arboribus prorũpant. Rham/nus autem arbor est spinea nullũ omnino afferens pomum. Ergo prius quàm spinæ uestræ in arborum duriciam conuersæ, radicitus fundatæ permaneant & effœtæ Rhamnus quasi uiuẽtes absorbeat uos spinosa & obdurata iniquitas ue/stra. Verum quoniã clamastis: Sanguis huius super nos & super filios nostros. Lætabitur cum uiderit uindictam impiorum, cum religauerit illũ in crucis pati/bulum, ita ut tollat & latronem & secum ad paradisum ducat, tunc lætabitur in hanc uindictam impiorum, hunc iustum uindicat dominus orans &, dicẽs: Pater, remitte illis. Vos autem impij dæmones tũc uidebitis quia est fructus iu/sto, cum uideritis filium dei manus suas lauare in sanguine peccatorum. Cum enim illi dicerent, incitati ab spiritibus immundis, reus est mortis, expandit in crucem Christus manus suas, & lauare eas cœpit in sanguine peccatorum. Fun/dens ex eis sanguinem & lauans peccata eorum, tunc dixit omnis homo, quia est utiq̃ fructus iusto. Domino Iesu Christo, & utiq̃ deus curam mũdi gerẽs, iudicat eos in terra, iudicio suo adiuuans eos, qui est benedictus in secula secu/lorum Amen.

In finem ne disperdas Dauid in tituli inscriptione: quãdo misit Saul & custodiuit domum eius ut interficeret eum. LVIII.

ERipe me de inimicis meis deus meus, & ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operãtibus iniquitatẽ, & de uiris sanguinum salua me. Quia ecce cœperunt animam meam, irruerunt in me fortes. Neq̃ iniquitas mea neq̃ peccatũ meum domi/ne. sine iniquitate cucurri & direxi. Exurge in occursum meum & ui/de, & tu domine deus uirtutum deus Israẽl. Intẽde ad uisitandas o/mnes gentes, non miserearis omnibus qui operantur iniquitatẽ. Con/uertentur ad uesperam & famem patientur ut canes, & circuibunt ciui/tatem. Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labijs eorum, quoniam quis audiuit. Et tu domine deridebis eos, & ad nihilũ deduces omnes gentes. Fortitudinem meã ad te custodiam, quia deus susceptor me/us es deus meus, misericordia eius præueniet me. Deus ostendit mihi super inimicos meos ne occidas eos, ne quando obliuiscantur populi mei. Disperge illos in uirtute tua, & depone eos protector meus do/mine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum, & cõpre/hendãtur in superbia sua. Et de execratione & de mẽdacio annuncia/buntur in consummatione, in ira consummationis & non erunt. Et scient quia deus dominabitur Iacob & finiũ terræ. Conuertentur ad uesperam & famem patientur ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergentur ad manducandũ, si uero non fuerint saturati & murmu/rabũt Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exaltabo mane mi/

ſericordiam tuam. Quia factus es ſuſceptor meus & refugium meum in di e tribulationis meæ. Adiutor meus tibi pſallam, quia deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia mea.

QVando domus corporis tuí á príncipe huius mundí cuſtodiri præcipi/tur, ut capiaris, & interficiaris gladio cuiuſcunq; peccati, ex totis uiſceri/bus exclama: Eripe me de inimicis meis deus meus, quoniã occupauerunt ani/mam meã, irruerũt ſuper me fortes. Ego enim caro ſum. Illi uero ſpiritus ſunt. Vnde aut patitur perſequtiones dæmonũ Chriſtianus, niſi quia ſine iniquitate uult curſum ſuũ currere, & iter ſuũ dirigere? Et ideo exurge domine in occur ſum mihi, & uide quia cupio ſine iniquitate currere. Iſti autẽ qui perſequuntur me, hi ſunt qui operãtur iniquitatem, qui conuertuntur ad ueſperum, & famẽ patientur ut canes & circũeunt ciuitatẽ. Ecce hij loquũtur in ore ſuo quaſi paci fici, ſed gladij ſunt in labijs eorum. Sed quantũcũq; ſe ſapientes exiſtiment hij ſpiritus immundi, tu domine irridebis eos. Pro nihilo enĩ apud te ſunt omnes gentes, ſiue de uirtute præſumentes, ſiue de aſtutia confidẽtes. Fortitudo mea, á te cuſtodiar, quia tu ſuſceptor meus es, ut te ſuſciperet homo. Tu ſuſcepiſti ho minem, ut miſericordia tua præueniret me, & oſtenderes mihi ſuper inimicos meos. Ideo enim immortalitatẽ eis non tolles, ut humano generi ſubiecti æter/nas pœnas luant. Videntes omnes angelos adorantes filium hominis ſedentẽ ad dexteram maieſtatis, & ipſe deſtruet eos: qui eſt protector meus, delicta o/ris eorum ſermo labiorum ipſorum. Siue tunc quando Adam ſeductus eſt, ſi/ue nunc, quãdo ſuggeſtionibus fœda conſilia pulchris mentibus ſubminiſtrãt, ut comprehendantur in ſuperbia homines, contemnẽtes præcepta domini ſui, & de execratione & mendacio dæmonum, compellantur ad malum, fiat ſuper eos ira indignationis tuæ & non erunt. Et ſcient quia tu deus dominaris in Ia=cob & in fines terræ. Ibi enim dominatur dominus, ubi fines faciunt terrenæ uo luptates, tunc conuertentur ad ueſperũ immundi ſpiritus, ubi uiderint. Quia lux mentibus noſtris deficit, & tenebræ creſcunt, tunc eſuriunt nos quaſi canes, & circũeunt ciuitatem, mentem uidelicet noſtram. Ipſi autem diſpergentur ad deuorandum feſtinãtes, uſq; ad interfectionem animæ. Hæc eſt enim ſaturitas eorum, ut uideãt interire pugnantem. Sed qui ſeruus Chriſti eſt dicit domino: Ego cantabo uirtutes tuas, dicam aduerſarijs meis: Non de uirtute mea aduer ſum uos arma corripio, ſed de uirtutibus dei mei confido, exultãs mane in mi ſericordia eius. Mane enim exultamus in miſericordia eius: cum tenebras á no bis peccatorum abſtulerit, & dederit lucẽ ſuam in cordibus noſtris. Exultamus in miſericordia eius, quia factus eſt ſuſceptor noſter & refugiũ noſtrum in die tribulationis. Adiutor meus tibi pſallam. Pſallit deo, q ſpiritu & ore pſallit, Pſal lit deo, qui ea quæ canit mittit in opera, & ſine ceſſatione dicit deo mens eius: Tu es miſericordia mea, per quam peruenitur ad uitam, euaſis omnibus inimi/cis, qui nos conantur occidere gladio noſtri conſenſus, de quorum nos conſilijs & uiolentijs liberat dominus Ieſus Chriſtus, qui regnat cum deo pater & ſpiri tu ſancto per omnia ſecula ſeculorum Amen.

In finem pro his qui commutabuntur in tituli inſcriptione ipſi Da/uid in doctrinam: cũ ſuccendit Neſopotamiam Syriæ & Sobal: & cõ/uertit Ioab: & percuſſit Edõ in ualle ſalinarũ duodecim milia. LIX.

Deus repulisti nos & destruxisti nos iratus es & misertus es nobis. Commouisti terram & conturbasti eam, sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura, potasti nos uino compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus. Et liberentur dilecti tui, saluum fac dextera tua & exaudi me. Deus locutus est in sancto suo, lætabor & & partibor sichimam & conuallem tabernaculorum metibor. Meus est Galaad, et meus est Manasses & Effraym fortitudo capitis mei. Iuda rex meus Moab olla spei meæ. In Idumæam extendam calciamentũ meũ, mihi alienigenæ subditi sunt. Quis deducet meusq; in ciuitatem munitam, quis deducet me usq; Idumæam. Nonne tu deus qui repulisti nos, & non egredieris deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione, quia uana salus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

Prostratus hostibus, uictoriã nos docuit domino reputare, quo irato uincimur, quo miserante uincimus. Ipse mouet terram corporis nostri, & conturbat eam, siue comminatione futuri iudicij, siue plaga aliqua præsentis exitij, pro qua rogamus ut sanet contritiones eius. Ostendisti enim populo tuo dura. Durũ cor Pharaonis in opere duro. Potasti nos uino compunctionis. Vbicũq; ira dñi, & passio cuiuscunq; plagæ est, aut calix iræ, aut uinũ ebrietatis memoratur, sicut dicit Hieremias ad Heirusalem: Inebriata es calice iræ & fororis domini. Tẽpore ergo quo potasti nos uino cõpunctionis in Aegypto, dedisti metuentibus te significationem, ut fugerent à facie arcus. Vt qui uastabat primogenita, respiciens significationem saguinis angi, non contingeret eos. Nũc ergo quia idem es deus qui tunc fuisti, saluum me fac non mea uirtute, sed tua dextera & exaudi me. Deus enim locutus est in sancto suo famulo Moyse. Lætabor & diuidam sicinam, & conuallem tabernaculorũ metibor. Ipsi dixit, meus est Galaad, & meus est Manasse, & Effrẽ fortitudo capitis mei: ipse dixit. Iu rex, hæc omnia deus locutus est in sancto suo implenda, id est, in domino nostro Iesu Christo. Triplici modo in sãcto locutus est. Locutus est in sãcto suo, id est, in Iacob locutus est de Effrẽ & Manasse, & de Iuda. Hæc ipsa locutus est in sancto suo, ut diximus in Moyse, sed in his abusiue locutus est, ut in Iesu Christo non abusiue, sed proprie complerentur. In ipso enim Iudas regnũ obtinuit, & regni eius nõ erit finis. Iuda ergo rex meus, Moab lebes spei meæ. Lebes .i. olla. Quia Moab stupri filius, in olla succensionis libido eius, & quia Idumæam occupauerũt Moabitæ: Eijciam, inquit, inde Moab, & ego ibi extendã calciamentum meum. Ergo & tu ô Christiane eieceris de terra quam inuaserat Moab. Et captiuato aut incẽso sicut olla rege libidinis, Allophilos cœperis habere subiectos, deducet te dominus in ciuitatẽ circũstantiũ, in petra refugij in auxilio suo, ubi te circũstat angeli & gubernant quousq; peruenias ad ciuitatem munitam. Cum regnum obtinueris super Idumæam, cum in corpore tuo ubi abundauit iniquitas, superabundat gratia, uide ne de tua uirtute præsumẽs, ista te implere posse confidas. Gloria enim hominis non est certa sed uana, sed clamans ad dominum, Dic cũ omnibus sanctis: Da nobis auxiliũ de tri-

bulatione, quia uana salus in homine, In te domine faciemus uirtutem, quia tu ad nihilum rediges omnes tribulantes nos, qui regnas in secula seculorum. A.

In finem in hymnis, psalmus Dauid. LX.

EXaudi deus deprecationem meam, intende orationi meæ. A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me. Deduxisti me, quia factus es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula, protegar in uelamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam, dedisti hæreditatem timentibus nomẽ tuum. Dies super dies regis adijcies, annos eius usq; in diẽ generationis & generationis. Permanet in æternum in conspectu dei, misericordiam & ueritatem eius quis requiret. Sic psalmũ dicam nomini tuo in seculum seculi, ut reddam uota mea de die in diem.

ECclesiam supra petræ soliditatem fundatam, & turrem fortitudinis factã in qua redduntur uota deo de die in diem, nullus ignorat. Sed tu ò amator uitæ æternæ, si uis exaudiri deprecationem tuam, si uis ut dum anxiatum fuerit cor tuum, id est, dum exieris de corpore, si uis ut turris tibi fortitudinis dominus appareat à facie inimici, si uis ut inhabites in tabernaculo eius in æternum, si uis protegi in uelamento alarũ eius, si uis accipere hæreditatem quã consequuntur timẽtes nomen eius, si uis ut dies super dies regis adijciat annos tuos, ut uitam tibi æternam conferat, & permaneas in æternũ in cõspectu dei, misericordiam & ueritatem instanter inquire. Et posteaquã eas charas amicas, & quasi spẽ uitæ tuæ possederis, sic psalle domino deo in seculo positus. Et quasi cotidie inicium faciens diligendi eas, redde uota tua de die in diem domino Iesu Christo, qui regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorũ Amen.

In finem pro Idythum psalmus Dauid. LXI.

NOnne deo subiecta erit anima mea, ab ipso eñ salutare meum. Nã & ipse deus meus & salutaris meus, susceptor meus non mouebor amplius. Quousq; irruitis in hominẽ interficitis uniuersi uos, tanquã parieti inclinato & macerie depulsæ. Verũtamẽ preciũ meũ cogitauerũt repellere, cucurri in siti, ore suo benedicebãt & corde suo maledicebãt Verũtamẽ deo subiecta esto aĩa mea, quoniam ab ipso paciẽtia mea. Quia ipse deus meus & saluator meus, adiutor meus nõ emigrabo. In deo salutare meũ & gloria mea, deus auxilij mei, & spes mea in deo est. Sperate in deo omnis cõgregatio populi, effundite corã illo corda uestra, deus adiutor noster in æternum. Veruntamen uani filij hominum, mendaces filij hominum in stateris, ut decipiant ipsi de uanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate & rapinas nolite concupiscere, diuitiæ si affluant nolite cor apponere. Semel locutus est deus duo hæc audiui, quia potestas dei est & tibi domine misericordia, quia tu reddes unicuiq; iuxta opera sua.

In

IN omnibus psalmis mysticus exuberat sensus, sed mihi cura propensior ad moralem explanationem incumbit, in qua agitur, ut id quod canimus, faciamus. Vt in proposito in quo deo subdita est anima tua, ita fixus & solidus maneas, ut non mouearis amplius, ut dum uenerint ad te spiritus immundi, & uoluerint te à seruitio domini separare, ingerentes tibi occasiones malas, cogitationes pessimas, dicas eis: Deus adiutor meus, ego per ipsum non mouebor amplius. Vos autē quousq; irruitis in homines. Et sicut paries ruitis super uniuersos nos, qui & meum honorem uultis à me repellere, siue preciositatem meam uilem facere. Et cum sitim habeam sancti propositi, & sicienter in eo curram, uos ore uestro benedicitis, id est, sub specie boni consilij suasiones affertis. Sed corde maledicitis, id est, hoc quod bonum dicitis ore uestro, malum mihi & perniciosum probatis. Audiamus sollicite locum istum. Dātur nobis à dæmonijs bona consilia plena dolis, emamus & reuēdamus, & lucra pauperibus erogemus. Nunquid non quasi bonum est, sed non permittit te hoc opere intrare in potentias domini. Item præsentes pecunias reponamus, unde scimus qd eueniat. Et hoc bonum uidetur, sed non facit Christi discipulum. Itē illi uiduæ iuuenculæ, melius nos quàm alij præbeamus solacium. Et hoc bonum est, sed dolis diaboli plenum. Hæc & multa his similia cū ore suo tibi benedixerint dæmones, corde suo maledicūt, & ideo dic illis: In deo salutari meo est gloria mea, nō migrabo à ꝓposito meo, quo uos statui contēnendos. Et dic fratribus meis: Sperate in eo omnis conuentus plebis meæ. Fundite coram illo corda uestra, quia deus adiutor noster est. His autem qui audiunt consilia malignorum spirituum, hoc ordine loquere: Vani filij hominum, mendaces in stateris quid uos mutuo consentitis inimicis uestris? Nolite sperare in iniquitatem, quia decipit sperātes in se. Rapinam nolite cōcupiscere, quia concupiscentia furandi, interficit amatorē suum. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere, quia radix omnium malorū est auaricia. Hoc solum quod semel locutus est diligenter ausculta; quia potestas dei est, & dei arbitratu cōsequimur misericordiā. Quia ipse reddet unicuiq; secundū opera sua. Vbi autem hæc ipsa dominus locutus sit, si forte requires agnosce. In Deuteronomio canitur: Quoniā ego deus, ego occidā & uiuere faciam, percutiam, ego sanabo, & non est qui eripiat de manu mea. Hæc ergo potestas dei est, & patris & filij & spiritus sancti, qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid cum esset in deserto Idumeæ. LXII.

DEus deus meus ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea quàm multipliciter tibi caro mea. In terra deserta in uia & in aquosa sic in sancto apparui tibi, ut uiderem uirtutem tuam & gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super uitas, labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in uita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum. Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te, quia fuisti adiutor meus. Et in uelamento alarum tuarū exultabo, adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Ipsi uero in uanum quæsierūt animā meam, introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes

tent laqueos, dixerunt quis uidebit eos. Scrutati sunt iniquitates, defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur deus. Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum, & infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum. Conturbati sunt omnes qui uidebant eos, & timuit omnis homo. Et annunciauerunt opera dei, & facta eius intellexerunt. Lætabitur iustus in domino & sperabit in eo & laudabuntur omnes recti corde.

EXaudi deus orationem meam cũ tribulor siue cum deprecor. Quam orationẽ? A timore ait inimici eripe animam meam, quia protexisti me à cõuentu malignantium, & à multitudine operantium iniquitatem. Tu domine à timore inimici libera animam meam, ipsa enim suscepit in se spiritum sanctũ. Isti autem sagittis in amaro arcu paratis, in occulto consistunt agentes, ut sagittent in occulto immaculatum. Tamen si non consenserit homo, etiam si sagittauerint eum, non timebit, non abscedit, stat uiriliter, ut recuperet sanitatem uulneratis. Vt illi aũt affirmantes sibi uerbum iniustum, in quo disputant ut abscõdat laqueos. Et audi quid dicant: Inuisibiles eis sumus, nõ uidebũt nos. Et ideo scrutantur corda hominũ iniquis ambagibus, sed per gratiam dei deficiũt scrutantes scrutinio. Videntes se defecisse, & hominem accedere ad superiorẽ gradum iustitiæ, faciunt ei cor altum, ut per elationem cordis eius exaltet se deus ab eo. Quantacũq; igitur in te, ò psalmista, uirtus contemnendi concrescit, tanto altitudo cordi suo decrescat. Insiste, quia omnis qui se exaltat humiliabitur. Tunc sagittæ paruulorum fiũt plagæ eorum, dabitur potestas etiam paruis de siderijs tuis, qui in Christo sunt. Paruulis, inquam, mox natis ex te desiderijs spiritalibus dabitur uirtus, ut sagittis suis plagas dæmonibus faciant, & pro nihilo cõputantes eos, contra ipsos faciant linguas eorum, id est, ea quæ suggesserint contra eos reuerti faciat. Quia sicut si consenserimus, ipsos uulneramus. In hac regula omnis homo qui nos cognouerit agere timebit deum, & adnunciat opera eius, & facta eius intelliget. Iustus autem qui est, non tristabitur in aduersis, sed lætabitur in domino, & sperauit in eo, & erit laus omnibus rectis corde in Christo domino nostro, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finẽ psalmus Dauid canticum Aggæi Hieremiæ & Ezechielis de uerbo peregrinationis, & de populo trãsmigrationis cũ inciperent proficisci. LXIIII.

TE decet hymnus deus in Sion, & tibi reddetur uotũ in Hierusalẽ. Exaudi orationẽ meã, ad te omnis caro ueniat. Verba iniquorũ præualuerunt super nos, & impietatibus nostris tu propiciaberis. Beatus quẽ elegisti & assumpsisti, inhabitabit in atrijs tuis. Replebimur in bonis domus tuæ, sanctũ est templũ tuum mirabile in æquitate. Exaudi nos deus salutaris noster, spes omniũ finiũ terræ & in mari lõge. Præparans mõtes in uirtute tua accinctus potẽtia: q cõturbas profundũ maris sonũ fluctuũ eius. Turbabũtur gentes & timebunt q inhabitãt terminos à signis tuis exitus matutini

delectabis. Visitasti terrã & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis, parasti cibum illorum, quoniam ita est præparatio eius. Riuos eius inebrians multiplica genimina eius, in stillicidijs eius lætabitur germinans. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium, & ualles abundabunt frumento, clamabunt etenim hymnum dicent.

IN Hebræo nõ habet nec Hieremiã, nec Aggæũ, nisi solũ Dauid. Sed Hesdra habens charitatem eorum, uoluit eos memorare, afferens istum psalmũ Dauid cecinisse eos in prophetationis suæ, initio, hoc est, extra terra aliena est & nõ potest cantare hymnos in terra aliena. Sit ergo Sion anima nostra ut deceat hymnum in ea dici. Decebit autem Sion eam esse, si reddiderit uotũ Hierusalem, si quod uotũ fecit deo se renũciaturum diabolo, & põpis eius impleuerit, tunc exaudit deus orationem eius cum omnis caro ad eum uenerit. Nõ est enim nec tribus nec gens, ex qua non genu flectetur domino Iesu Christo. Prædicantibus enim apostolis, in omnem terram exiuit sonus eorum. Et licet uerba iniquorum pharisæorũ, scilicet præualuerint super eos & impie eos afflixerint: Sed impietatibus, inquit, quas patimur tu propiciaberis: Beatus est enim dominus Iesus Christus, quem elegisti & assumpsisti, hic habitauit in tabernaculis tuis quãdo replesti in bonis domus tuæ, in qua sanctum templũ tuum regnat non manufactum, sed uerbo genitum, & uirginali utero procreatũ, cui dicimus: Exaudi nos deus salutaris noster, spem enim omni generi humano tu tribuisti, etiam his qui longe sunt, & his qui prope. Quando parasti mõtes in uirtute tua, quibus dixisti: Prædicate euangelium omni creaturæ. Signa autem credentibus hæc ostendetis, infirmos curabitis, cæcos illuminabitis, mortuos suscitabitis. Ab his signis turbatæ sunt gentes, & timent deum omnes qui habitant fines terræ, ab his enim signis timor dei super faciem terræ sumpsit exordium. Et in exitu matutini & uesperi delectabitur deus, id est, in oriente, & in occidente in ædificationibus ecclesiarum delectaberis, ex quo uisitasti terram aduentu tuo, & inebriasti eam sanguine tuo, quando flumen Iordanis repletum est aquis, uocibus scilicet prophetarum. Tunc parasti cibum non qui perijt, qa ita est præparatio tua. Riuos eius inebriasti, ita ut cũ esset hora diei tertia, illi ebrij putarentur. Tempore quo multiplacasti generationes eius. Cuius eius, id est, Iordanis, quod est baptismatæ. Ibi erant quando riuos eius inebriasti Parthi & Medi, & Elamitæ, Cretes, Syri, Arabes, Romani, Cyrenæi. Et penè oẽs gentes, ex qbus multiplicasti generationes eius, quando quasi stillicidijs cœlestibus cœpit exoriri. Tunc inchoauit corona anni diem sanctum pascha, & campi repleti sunt ubertate, omnia fertilitate congaudent, festiuitate epulantur, ita ut fines deserti pinguescant, & exultatione colles accingentur. Induuntur enim arietes mansuetudine ouium, non uentilabunt cornubus, & conualles abundabunt frumento corporis Christi. Quod quando accipiẽt, clamabunt arietes & oues simul hymnum dicentes Christo filio dei, qui regnat cũ patre & spiritu sancto in unitate deitatis, & in trinitate unitatis in secula seculorum Amen.

In finem canticum psalmi resurrectionis. LXV.

IVbilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius. Dicite deo quàm terribilia sunt opera tua domine, in multitudine uirtutis tuæ mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te deus & psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo. Venite & uidete opera dei, terribilis in consilijs super filios hominum. Qui conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede ibi lætabimur in ipso. Qui dominatur in uirtute sua in æternum, oculi eius super gentes respiciunt, qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum, & auditam facite uocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad uitam, & non dedit in commotionē pedes meos. Quoniam probasti nos deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi uota mea, quæ distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hyrcis. Venite & audite & narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit animæ meæ.

Ad ipsum ore meo clamaui & exultaui sub lingua mea. Iniquitatē si aspexi in corde meo, non exaudiet dominus. Propterea exaudiuit deus & attendit uoci deprecationis meæ. Benedictus deus qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.

IVdæorum terra sola iubilabat deo, sed quia nunc oculi eius, id est, dei super gentes per Christum attendunt, non iam sola Iudæa iubilat deo, sed omnis terra deo psalmū dicit nomini eius, & dat gloriā laudi eius, & dicit deo. Quia terribilia sunt opera tua in multitudine uirtutis tuæ, quibus te uerum deū dei filium declarasti, quando mentiti sunt inimici tui, dicentes: Nō est à deo, te dæmonia fugante, mortuos suscitante, leprosos mundante, paralyticos curante, mortuos suscitante, mare pedibus ambulante, uentis imperante. In hac multitudine uirtutis tuæ mentiebantur tibi inimici tui, dicētes: Scimus quia à deo es, & non accipis personas hominum. Plus autem in multitudine uirtutis tuæ tunc mentiti sunt, quando dixerunt te furatum à discipulis, cum iam resurrexisses, & omnis terra, in cuius corde fueras, adorat te. Illi dicebant militibus mentimini, dicite eum furatum uobis dormiētibus. Psalmus hic resurrectionē in titulo prænotat, nolite mentiri, si dormistis, non uidistis qui rapuit corpus. Aut enī uidistis rapientes & nō dormistis, aut dormistis & non uidistis. Quid mentini? Magis uenite & uidete opera domini, ipse est enim iste qui conuertit mare in aridā, ut transirent patres uestri per siccū per medium mare. Ipse est qui diuisit fluuium ut transirent eū pedibus patres uestri. Magis lætamini in unum

nū omnes ,quia ipse est qui dominatur in uirtute sua in æternum. Et quia oculi eius super gentes respiciunt. Vos Iudæi gaudete, quod promissum patris uestri complectur. Deus enim dixit Abrahæ: In semine tuo hæreditabo omnes gētes. Quid eis inuidetis,& more solito dominū ad iracundiam prouocatis. Ita ut dicat uobis: Quia auferetur à uobis regnū dei, & dabitur gentibus facientibus uoluntatem eius. Benedicite ergo gentes deum nostrum,& obedite uoci laudis eius. Hoc ecclesia in omnibus sequitur cum Apostolis & martyribus: Posuit,inquit, animā meam ad uitam,& non dedit commoueri pedes meos, quādo probasti nos deus,& examinasti igne passionum, sicut examinatur argentum. Induxisti in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, & homines supra capita nostra. Tamen transiuimus per ignem martyrij, & aquam baptismatis,& induxisti nos in refrigerium. Nā & in baptismo spiritu sancto & igne censiti sumus, quando intrauimus domum tuam in holocaustis, & reddidim⁹ uota, quæ locutum est os nostrum in tribulatione nostra. Holocausta medullata offerā tibi. Holocausta sine medulla offeret deo, qui corde inanis, corpore uidetur orare & psallere: Ego autem, inquit, medullata tibi offeram. Orabo spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallam & mente, offeram incensum arietū, uiriliter repugnans zelo ouium tuarum, aduersus omnem hæreticum, offeram tibi boues cum prædico, hyrcos cum imperium libidinis subiugo, uel iugulo. Venite & audite quanta deus fecit animæ meæ: ut animam meam eriperet, animam suam posuit: ut me à morte eriperet, mortem accepit. Si non credo te uerum deum,& iniquitatem negantis uides esse in corde meo, nō me exaudias deus. Verum quia credo te esse, ideo exaudisti me. Benedico te qui nō amouisti precem meam, nec misericordiam tuam à me, qui regnas cum patre & spiritu sancto per omnia secula seculorum Amen.

In finē in hymnis psalmus cantici Dauid. LXVI.

DEus misereatur nostri & benedicat nobis, illuminet uultū suū super nos,& misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra uiā tuā,& in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteātur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes. Lætentur & exultent gentes, quoniā iudicas populos in æquitate,& gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus,& metuant eum omnes fines terræ.

IN hymnis psalmus cantici est, quod canebant angeli gloria in excelsis, quando illuminando uultum suum super nos uenit, & benedixit nos, ut cognosceremus in terra uiam dei,& in omnibus gentibus salutare eius. Confiteantur hoc populi, quia uenisti ut lætentur gentes, quia incipiunt tuo iudicio agi in æquitate,& in terra corporis sui, à peruersitate recto tenore auferri & dirigi. Cōfiteātur & hoc populi omnes, quia Maria ex terreno corpore, sed cœlesti semine dedit fructum suū, ut benedicat ipse fructus in trinitate. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus. Ter deus dictus, unus in trinitate nominatus, quem metuunt omnes fines terræ, per omnia secula seculorum Amen.

Exurgat

In finem psalmus cantici Dauid. LXVII.

EXurgat deus & dissipentur inimici eius, & fugiãt qui oderũt eũ à facie eius. Sicut defecit fumus deficiãt, sicut fluit cera à fa cie ignis, sic pereant peccatores à facie dei. Et iusti epulentur & exultent in conspectu dei, & delectentur in lætitia. Cantate deo, psalmũ dicite nomini eius, iter facite ei qui ascendit super occasum, dominus nomẽ illi. Exultate in cõspectu eius, turbabuntur à facie eius, patris orphanorũ & iudicis uiduarum. Deus in loco sancto suo, deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit uinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulchris. Deus cum egredieris in conspectu populi tui, cum pertransieris in deserto. Terra mota est, etenim cœli distillauerunt à facie Sinai, à facie dei Israel. Pluuiam uoluntariam segregabis deus hæreditati tuæ & infirmata est, tu uero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea, parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit uerbum euangelizãtibus uirtute multa. Rex uirtutũ dilecti, dilecti & speciei domus diuidere spolia. Si dormiatis inter medios cleros pennæ colũbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit cœlestis reges super eam niue dealbabuntur in Selmon mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis, ut quid suspicamini montes coagulatos Mons in quo beneplacitum est domino habitare in eo, etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia lætantium, dominus in eis in Synai in sancto.

Ascendisti in altum, cœpisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus Etenim non credentes inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die cotidie, prosperũ iter faciet nobis deus salutariũ nostrorũ. Deus noster deos saluos faciendi, & domini, dñi exitus mortis. Veruntamen deus confringet capita inimicorum suorum, uerticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex Basan conuertam, conuertam in profundum maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderũt ingressus tuos deus ingressus dei mei regis mei, qui est in sancto. Præuenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuuenculãrũ tympanistriarũ. In ecclesijs benedicite deo domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Principes Iuda duces eorum, principes Zabulon & principes Neptalym.

Manda deus uirtuti tuæ, confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in Hierusalem tibi offerent reges munera. In-

Selmon locus est in quo purificabantur proselyti,uel hij,qui fatebantur grauioribus se pollutionibus inquinatos. κατ᾽ἀντίφρασιν locū Selmō uoluit dici omnē locum in quo hij qui nigrificauerunt peccatorum sordibus dealbentur. Ergo cū discernit dominus super terram Apostolos suos, quicūq; audierunt eos & crediderunt, si super fenicium fuerūt nigri,tanq̃ lana candida facti,quasi nix dealbati sunt in Selmon,in loco purificationis,ubi omnia peccata lauātur.ubi mons dei,est mons pinguis,nullus alius nisi Christus Iesus,ipse pinguis,sudans oleo lætitiæ,oleo chrismatis,mons coagulatus est.Hic ipse mons pinguis in unitate deitatis trinitatem coagulatam gerens. Videte ne suscipiatis in deitate aliū aliunde.Nam qui hæc faciunt,arguuntur,& dicitur eis: Vt quid sic suspicitis montes uberes,id est,ut quid plurale facitis deitatē. Coagulatum mōtem in unitate tenete,& patrem ac spiritum sanctum in uno domino nostro Iesu Christo suspicite. Ipse est enim mons in quo placuit deo habitare in eo,& in ipso dominus habitauit in secula seculorū.Huius currus decē milibus. Multiplex currus eius in passione agitatus est,ubi sibi ipse plus sufficit,quàm decem milia legiones angelorum,& milia lætantium,quæ fuerunt cum Moyse in Sina in sancto.Tūc ascendit in altum,id est,in crucem,cœpit captiuitatem,ipsam captiuitatē ligni primi,ipsam cœpit,& de peccato damnauit peccatum.De ligno,inquam,crucis lignum concupiscētiæ cœpit,& dona erogauit hominibus. Passus est etiam his, qui non credebāt,etiam his dona dedit in cruce positus,& nō parua dona. Audi quàm magna. Preces pro his fundebat,dicens: Pater remitte illis,quia ignorant.Dedit ergo dona hominibus,id est,credentibus, & nō solum credētibus, sed etiam his qui non credunt inhabitare dominum,qui non credūt.quia deus erat in Christo mundū concilians sibi.Benedictus dominus pater,benedictus deus filius.Benedictus dominus spiritus sanctus,quia prosperū iter crucis suæ fecit nobis deus saluator noster,qui ideo cruciari uoluit, ut nos saluos faceret. Ideo mortis exitium suscepit,ut conquassaret capita inimicorum suorum,& liberaret peccatores de manibus dæmonum,qui à uertice capilli perambulabant in delictis suis.Dixit dominus ex Basan cōuertam. Basan rex fuit,qui pro peccato captiuabat Israel. Ergo qui pro peccatis suis à Basan capti sunt,per crucem meam ex Basan cōuertam. Verum quia in abyssis & in profundo est locus diaboli,etiam inde cōuertam dicit interior diuinitas perfecta,perfecto homini suo Iesu Christo: Conuertā,inquit,etiā de profundo maris, donec intingatur pes tuus in sanguine passionis. Ibi lingua canum tuorum. Canum utiq; latrantium: Crucifige Crucifige. Ergo hæc lingua canum ex inimicis ab ipso diabolo excitata est. Post passionem autem uisi sunt ingressus tui deus,probatum est,quia ingressus est in homine deus,& est in sancto. De quo præuenerunt principes,prophetæ cōiuncti psallentibus in medio iuuēcularum, quæ exierant in occursum Dauid,cantātes: Vicit Dauid in decem milibus. Deiecto Golia,ibi Christus in Dauid erat uictor in medio iuuēcularum tympanistriarū. Verum quia ibi fuit imago,hic ueritas comprobatur. Nolite hæc in synagogis canere,sed in ecclesijs sanctorum,ibi benedicite dominū,non aliunde uenientem, non aduenā, nō nouū,sed ipsum qui semper est dominū de fontibus Israel. Ibi Beniamin adolescentior in pauore. Vbi? Ibi in ecclesijs sine dubio. Ibi Beniamin ille qui dicit: Ego Israelita sum ex tribu Beniamin. Quare adolescētior? Quia nouissimus natus est patri suo. Inter illos undecim cœpit esse duodecimus,sed in cōuiuio duplices partes accepit,ita ut amplius illis omnibus laborans,obtineret hūc ipsum laborem non sibi,sed gratiæ dei patris sui imputās. Ibi ergo Beniamin adolescē

tior, in pauore, id eſt, in exceſſu mentis. Ruit enim ſubito, & expauit: ruit in terra, & ſurrexit in cœlo: ruit perſecutor, & ſurrexit Apoſtolus: ruit Saulus, & ſurrexit Paulus. Vbi tamen ubi Beniamin? ubi ſi interrogas: ibi, inquit, ubi principes Iuda, ubi principes Zabulon, ubi principes Neptalim, ubi mandauit deus uirtutem ſuam, ubi cõfirmauit quod operatus eſt in nobis, ubi eſt templum in triduo ſuſcitatum, quod eſt in Hieruſalem, ubi offerunt reges munera, ubi increpantur feræ ſiluæ. Hæretici ſunt qui quaſi feræ in ſilua legis latebrã fouent, ut ex occulto lędãt concilium taurorum inter uaccas populorum. Lædere enim ſtudent ſacerdotum concilia, qui hoc loco tauri nominantur apti altario inter uaccas, id eſt, inter plebes ſurdas & ignaras agẽtes. Quare autẽ increpari à deo poſtulãtur? Vt inſipiẽtia eorum nota fiat omnibus, ne forte cum hij non increpãtur, excludant eos qui non ſunt deargentati, ſed probati ſunt argento. Diſſipa eos domine, quia bella uolunt. Veniant legati ex Aegypto Pharaone demerſo, mitte duces tuos ad Aegyptum, fungãtur legatione ex Aegypto, ipſam etiam interiorem partem Aegypti. Aethiopiam præueniat manus tua, ut regna terræ canant tibi, qui aſcendiſti in cœlos cœlorum ad orientem, quando dediſti uocẽ tuam uocem uirtutis, ut in tuo nomine Apoſtoli ſuper omnes infirmãtes, & ſuper dæmones, & ſuper ipſam mortem uirtutem imperandi ſuſciperẽt, ut facientes hæc ſigna dicerent gentibus. Date honorem deo, ſuper Iſraël magnũ nomẽ eius, & per eum qui uidet deum in Chriſto, cuius uirtus in nubibus, In Apoſtolis ſcilicet, quos mittens ad gentes, monuit, ne pluerent in Iudæam, ut cõpleret quod diceret: Mandabo nubibus meis, ne pluant ſuper eam pluuiam. Non enĩ iam in incredulis mirabilis uult eſſe, ſicut ſemper fuit in incredulis mirabilis, ſed nunc mirabilis in ſanctis, quibus credentibus dat uirtutem, & per ipſos dat fortitudinem plebi ſuæ benedictus deus in ſecula ſeculorum Amen.

In finẽ pro his qui cõmutabuntur, pſalmus ipſi Dauid. LXVIII.

SAluum me fac deus, quoniam intrauerũt aquæ uſq; ad animam meam. Infixus ſum in limo profundi, & nõ eſt ſubſtantia. Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Laboraui clamans raucæ factæ ſunt fauces meæ, defecerunt oculi mei dum ſpero in deum meum. Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Confortati ſunt qui perſecuti ſunt me inimici mei iniuſte, quæ non rapui tunc exoluebam. Deus tu ſcis ſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita. Non erubeſcant in me qui expectant te domine, domine uirtutum. Non cõfundantur ſuper me, qui quærunt te deus Iſraël. Quoniam propter te ſuſtinui opprobrium, operuit cõfuſio faciem meam. Extraneus factus ſum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Quoniã zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantiũ tibi ceciderũt ſuper me. Et operui in ieiunio animã meam, & factum eſt in opprobrium mihi. Et poſui ueſtimentum meum cilicium, & factus ſum illis in parabolam. Aduerſum me loquebãtur qui ſedebant in porta, & in me pſallebant qui bibebant uinum. Ego uero orationem meã ad

te domine

te domine,tēpus beneplaciti deus. In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me in ueritate salutis tuæ. Eripe me de luto ut non infigar,libera me ab his qui oderunt me,& de profundis aquarum. Non me demergat tēpestas aquæ,neq; absorbeat me profundum,neq; urgeat super me puteus os suū. Exaudi me domine quoniā benigna est misericordia tua,secundum multitudinem miserationum tuarum respice me. Et ne auertas faciē tuam à puero tuo,quoniā tribulor uelociter exaudi me. Intende animæ meæ & libera eā,propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum,& confusionē meam,& reuerentiam meā. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me, improperium expectauit cor meū & miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur & non fuit, qui consolaretur & non inueni. Et dederunt in escam meam fel,& in siti mea potauerunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum,& in retributiones & in scandalū. Obscurentur oculi eorum ne uideant, & dorsum eorum semper incurua. Effunde super eos iram tuam,& furor iræ tuæ comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta,& in tabernaculis eorum nō sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt me,& super dolorem uulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatē super iniquitatem eorum,& non intrent in iusticiam tuam. Deleantur de libro uiuentium,& cum iustis non scribantur. Ego sum pauper & dolens,salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico,& magnificabo eum in laude. Et placebit deo super uitulum nouellum cornua perducentem & ungulas. Videant pauperes & lætētur,quæ rite deum & uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dominus & uinctos suos non despexit. Laudent illum cœli & terra,mare & omnia reptilia in eis. Quoniam deus saluam faciet Sion,& ædificabuntur ciuitates Iudæ. Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam. Et semen seruorum eius possidebit eam,& qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

IN domino nostro Iesu Christo duas substantias dei & hominis cōfitemur, & uirtutes deo tradimus,infirmitates homini applicantes,cuius uocē in isto psalmo ab initio usq; ad finē prophetatam aduertimus. Consuetudo habet humana sermonē,ut grauem calūniam patientem,graui dicamus tempestati accūbere,hoc ordine aquas usq; ad animā suam peruenisse significat. Dicēdo autem in limo profundi se infixū,fabricā primi hominis sonat,in qua fixum cruci tempestas seditiosi populi mersit eum in mortem. Rogat nunc pro discipulis,ut nō erubescant in eo,qui expectant resurrectionē eius,neq; cōfundantur qui requirunt te in me deus Israël. Quoniā propter te,inquit,portaui improperiū,dū facio uoluntatē tuam,illos offendi,operuit reuerentia faciē meam palmis attra-

ctatam, exterus factus sum fratribus meis, oẽs me derelicto fugerũt. Hoc ideo passus sum, quia zelatus sum domũ tuam, quia eieci de templo tuo negociatio/ nes, operui ieiunio animã meam, quadraginta diebus totidemq; noctibus nihil accipiens, indut⁹ sum sacco, forma serui. Iudutus sum rex cœlorũ, & factus sum illis in parabolam, hinc inde uerborum insultationibus subiacẽs. Aduersum me exercebantur sacerdotes, ipsi in portis eligũtur sedere, sicut Hieremias dicit, ode runt arguentem. In portis ergo hij accipiunt pontificium iudicandi & corripiẽ di, quasi qui claues ciuitatis teneãt in portis sedere memoranť, & in me psallebãt ebrij. Ego uero orationẽ fundens agebam, ut eriperes me de luto mortis, ne ibi adhærerem, ut nõ urgeret super me puteus os suum. Puteus pro diabolo hoc loco positus est. Puteus à potando dicitur, ipse potauit primos homines, & per

Forte * poculum.

* populũ oris sui aperuit super eos os in morte. Vnde sancti in passione euadẽ tes dicũt: Nisi dominus fuisset in nobis, forsitan uiuos deglutissent nos, qui mi/ nistri utiq; eiusdem inimici: Sustinui, inquit, qui simul cõtristaretur & non fuit. Non enim poterat simul pati diuinitas, sicut sol si in ligno sit, quãdo conciditur simul concidi non potest, ita diuinitas simul fuit passioni, & simul non patieba/ tur tristiciã. Quæsiui consolantem & non inueni, tot milia saturati, tot milia sal/ uati, infiniti edocti, & nec unus inuentus est mihi consolator tempore quo de derunt in esca mea fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Propter hoc facta est mensa eorum coram ipsis in laqueũ. Mensam hic synagogam canit, ad quã, qua si refecturi spiritaliter euntes, laqueum æternæ mortis incurrũt. Obscuratos ha/ bentes oculos ne uideant lumen ecclesiæ, dorsum suum parietibus uanis incur/ uant. Et ideo apponitur iniquitas super iniquitatem ipsorum, quia & ipsi gemi/ nant iniquitates suas. Occiderunt Christum, sanctos persecuti sunt, ecclesiam ne gant, uoces prophetarum euacuant. Et ideo delentur de libro uiuentiũ, & cũ iu stis non scribũtur. Non habent eñ partẽ cum Abraham, neq; cũ oĩbus sanctis ueteris testamenti, quia contẽpserunt pauperẽ in aspectu, illum de quo oẽs pa/ tres eorũ concionati sunt: Pauper, inquit, ego & dolens. Pauper ut nos diuites faceret, dolẽs ut nos à doloribus æternis eriperet. Factus est hostia deo pro no bis, pacificans in sanguine suo, siue qui in terris sunt, siue qui in cœlis. Et placuit in sacrificio crucis, quasi uitulus nouellus cornua producẽs duorũ testamẽtorũ, & ungulas quatuor euãgeliorum, quod uidentes pauperes lætantur. Pauperes Apostoli, non habentes duas tunicas, non perã, non pecuniã in zonis suis. Vn/ de & Petrus mendicãti infirmo: Argentũ & aurum nõ habeo, sed quod habeo hoc do tibi. In nomine Iesu surge & ambula. In his operib⁹ magnificatus est do minus Iesus Christus in laude, quod uidẽtes pauperes gratulantur, quia sic ex/ audit pauperes dominus, & uinctos suos non spernit. Laudate eũ cœli, quia as cendit, & terra quia resurrexit, & mare qa pedib⁹ illud ambulauit, & Sion quia ædificabit eã non habentem maculã, neq; rugã, & ciuitates Iudæ aĩæ Apostolo rum, quæ inhabitãtur à Christo, & hæreditatẽ primã acquisiuit eas. Semen etiã seruorũ Christi possidebunt, eas qui nõ possident terrenas uanitates. Aposto/ lorum utiq; doctrinas possident, & qui diligunt nomen dñi inhabitabũt in ea, id est, in fide, in doctrina, in ecclesia. In qua regnat dominus noster Iesus Chri/ stus cum patre & spiritu sancto, nunc & in cuncta secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid in rememoratione quod saluum fecit eum dominus. LXIX.

Deus in

DEus in adiutorium meũ intende, domine ad adiuuandum me festina. Confundantur & reuereãtur, qui quærunt animam meam. Auertantur retrorsum & erubescant, qui uolunt mihi mala. Auertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi euge euge. Exultent & lætẽtur in te omnes qui quærũt te, & dicant semper magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum. Ego uero egeuus & pauper sum, deus adiuua me. Adiutor meus & liberator meus es tu, domine ne moreris.

IN re rememoratione inqt Dauid, eo quod saluũ me fecit dñs ibi dixit saluũ me fac dñe, hic gratias agit saluatus. Quid tamen orauit, ad adiuuãdum me festina, festinãter suscita me à mortuis, ut erubescant statim erubescẽtes, qui dicunt mihi, euge euge. Exultent hij qui sperant in te, & qui quærunt te, & dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuũ. Liquet Apostolos, & quæsisse & dilexisse: Ego uero, ait, mendicus & pauper sum. Exinaniui eñi meipsum, factus obediens usq; ad mortem. Deus adiuua me, non eñi fragilitas humana resurgit, nisi potẽtia fuerit diuina releuata. Adiutor ergo & liberator meus esto domine, ne tardaueris, deus qui regnas in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid filiorũ Ionadab & priorum captiuorũ LXX.

IN te domine speraui non confundar in æternum, in iusticia tua libera me, & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, & salua me. Esto mihi in deum protectorem, & in locum munitum, ut saluum me facias. Quoniam firmamentũ meum, & refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis, & iniqui. Quoniã tu es patientia mea domine, domine spes mea à iuuẽtute mea. In te cõfirmatus sum ex utero de uẽtre matris meæ, tu es protector meus. In te cãtatio mea semper, tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam. Ne proijcias me in tempore senectutis, cum defecerit uirtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi, & qui custodiebant animã meam consiliũ fecerunt in unũ. Dicentes deus dereliquit eũ persequimini & cõprehẽdite eũ, quia non est qui eripiat.

Deus ne elongeris à me, deus meus in auxilium meũ respice. Confundãtur & deficiant detrahentes animæ meæ, operiantur cõfusione & pudore, qui quærũt mala mihi. Ego autẽ semper sperabo, & adiciam super oẽm laudem tuã. Os meũ annunciabit iusticiã tuam, tota die salutare tuũ. Quoniã non cognoui literaturã introibo in potentias dñi, domine memorabor iusticiæ tuæ solius. De⁹ docuisti me à iuuentute mea, & usq; nunc pronũciabo mirabilia tua. Et usq; in senectam & seniũ, deus ne derelinquas me. Donec annunciẽ brachium

tuum, generationi omni quæ uentura est. Potentiam tuam & iustici am tuã deus usq; in altissima quæ fecisti magnalia, deus quis similis tibi. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus uiuicasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam, & conuersus consolatus es me. Nam & ego confitebor tibi in uasis psalmi ueritatem tuam deus, psallam tibi in cythara sanctus Israël. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi & anima mea quam redemisti. Sed & lingua mea meditabitur iusticiam tuam, cum confusi & reueriti fuerint, qui quærunt mala mihi.

PSalmus, inquit, filiorũ Ionadab, & priorũ captiuorũ. Vidẽdum est cũ quibus canit Dauid. Cum filijs Ionadab, de quibus Hieremias dicit patria cõstitutione uinum non bibere, & uocẽ domini increpantis memorat, quia dictũ est. Filij Ionadab custodiunt præcepta patris sui, & non bibent uinũ. Nõ ergo putemus filios Ionadab cum Dauid cecinisse psalterium, sed sobrietatis uiros participes fuisse, & in psallendo deo. Nõ enim canebatur ad libitum, sed ad gemitum, ubi captiui primi simul lachrymas funderent, dicentes: Deus meus eripe me de manu cõtra leges agẽtis & iniqui. In te confirmatus sum ex utero. Ex utero utiq; uirginali. Nos dicimus in deo cõfirmatũ Christũ, q tanquã prodigium factus est multis incredulis, credẽtibus autem extitit adiutor & fortis. Repletũ est os eius non in cibo, nõ ebrietate, sed laude, & non est protectus in tpe passiõis cũ deficeret uirt⁹ eius: Nõ est penitus derelict⁹ tẽpore quo dicebãt inimici: Deus dereliquit eũ. Tunc deus non discessit ab eo, quo resurgente erubuerunt, & confusi sunt insultãtes auersi retro, & confusi uolentes animã eius, nullam cognoscens aliam negotiationem, nisi hanc, ut intraret in potentias domini. Nũc exterior interiori dicit: Quæ fecisti magnalia deus, qs similis tibi, quãtas ostẽdisti mihi tribulationes multas & malas, & cõuersus ecce uiuificasti me, & de abysso terræ iterum reduxisti me. Dicendo iterum quæstionem fecit. Semel ẽm passus, semel mortuus, semel sepult⁹, semel de abysso terræ reduct⁹. qd est hoc iterum? Iterum dicendo exclusit noua. Ita nos pœnitentiæ recuperationem negãtes, & prædas leonum in eorum faucibus relinquentẽs, noster hic pastor non relinquet prædam, non uidet lupum & fugit, sed uiuentes de ore leonum oues eripiẽs, iterũ suis gregibus præsentat incolumes, hoc est, iterum, qui in ipso sepulti sumus per baptismũ, & Christum induti morimur, quando nos morti tradimus cõsentiendo inimicis nostris, qui nos sic terrenis uoluptatibus implicãt, ut uideamur in abysso terræ demersi. Sed quia nõ patitur in nobis perire quod contulit, iam per baptismũ semel à mortuis suscitatos ad uitam æternam, ab æterna uita per diaboli exclusos astuciã, in eo iterũ Christus de abysso terræ reducit, in quo multiplicans iusticiam suam, id est, excõmunicans eum, & à pacis osculo proijciens, conuersus iterum consolatur, reddens ei communionem quam abstulerat, osculum quod negabat: Et ego, inquit, confitebor, ait, quia confessio est quæ liberat pœnitentem. Cõfitetur ergo in oratione sua domino deo suo peccata sua. Dei autem ueritatẽ in uasis psalmi. Quæ sunt uasa psalmi? In uasis psalmi ueritatẽ dei nunciãt, qui intus intra uasculũ corporis sui ueritatem rectæ fidei habent inclusam. Namq; si incorporaliter quispiam pœnitentiæ

Etiam Hieronimus in commentarijs pro literatura uertit negotiationem. Atq; ita habet psalterium Romanũ.

tentiæ suæ afflictiones ostendat, à peccato abstineat, in ieiunio, cinere, cilicioq́ pmaneat. Nisi in uasis psalmi ueritatē teneat, omnia quæ laborauerit euanescūt. Facilius per ueritatem fidei sine sua ad indulgētiam ueniet, quā per afflictionē suam sine ueritate attinget. Age ergo in confessione tua correptionē etiam si ne cilicio, & in psalmi uasculo ueritatem include. Psalmus enim quem canis, ad deum non peruenit, nisi intus in uasculo suo ubi psalmum includit memoria. In uase, inquam, ipso ueritas dei simul fuerit commorata. Tunc psallis in cythara sancto Israël, tunc gaudent labia tua, dum cantas domino, & anima tua quam redemit, quam iterum de abysso reuocans liberauit, & confundit æterna confu sione qui quærebat eā. Solus enim creator eius possidet eam, qui regnat in secu la seculorum Amen. Lxbt.

Psalmus Dauid in Salomonem LXXI.

DEus iudiciū tuum regi da, & iusticiam tuam filio regis. Iu dicare populum tuū in iusticia, & pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo, & colles iusticiam. Iu dicabit pauperes populi, & saluos faciet filios pauperū, & humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole & ante lunam, in generati one & generationem. Descendet sicut pluuia in uellus, & sicut stillici dia stillātia super terram. Orietur in diebus eius iusticia, & abundan tia pacis, donec auferatur luna. Et dominabitur à mari usque ad ma re, & à flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo proci dent Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Reges Tharsis & in sulæ munera offerent, reges Arabū, & Saba dona adducent. Et ado rabunt eum omnes reges, omnes gentes seruient ei. Quia liberauit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adiutor. Parcet pau peri & inopi, & animas pauperū saluas faciet. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, & honorabile nomen eorū corām illo. Et ui uet & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabūt de ipso semper, tota die benedicent ei. Erit firmamentum in terra in summis montium, su per extolletur super libanum fructus eius, & florebūt de ciuitate, sicut fœnum terræ. Sit nomen eius benedictum in secula, ante solem per manet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ, om nes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus Israël, qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra fiat fiat.

QVi prophetiam in psalmis credunt, tenent illam regulam quam cecinit Zacharias dicens, de deo, quod ipse locutus sit per os prophetarum, li beraturum se nos ab inimicis nostris. Quod autē in capite huius psalmi legis dnm nostrum Iesum Christum, explanatorem inuenies. Dicit eñ in euāgelijs:

Pater non iudicat quemquam,sed omne iudicium filio dedit. Quod ergo per os sanctorum promisit in filio suo,rex uerum impleuit,cuius tūc imaginem Salomon gerens, sapientis nomen accepit,habens in se scintillam sapiētiæ. Hic aute ipsa sapiētia ueniens dedit pacē mōtibus,id est, Apostolis, & collib⁹ iusticiā, id est, plebibus,iudicauit cum iusticia pauperibus,contēnens personas diuitū, Humiliauit calumniatorem,id est,populum Iudaicum. Permanet cū sole,imo super solem,quia ad dexteram patris permanet sedens,& ante lunam in secula. Lunam hoc loco nō pro causa lunæ,sed pro æternitate memorauit domini Iesu Christi.Et descendit sicut pluuia in uellus,id est,in uelleribus lunæ, sicut Gedeon signum uictoriæ in uelleribus lunæ percepit. Nam & uerbū suum pater sic iussit sicut pluuia expectari:Expectetur,ait,sicut pluuia uerbum meum. Ergo quem in Deuteronomio iussit expectari sicut pluuiā,in euangelijs præsentauit sicut pluuiam.Non utiq; ex inferioribus semine humano erumpēte progenitum, sed uerbo patris de cœlorum altitudine quasi pluuiā uenietem exortū. Exortū,inquā,in tenebris mundi lumē rectis corde.Orta est in diebus eius iusticia & abundātia pacis.Pacē meā do uobis,non talē qualē hic mūdus habet,sed pacē meā illā qlē habēt cœli,in qua dñatur Christ⁹ à mari usq; ad mare,hoc est, sup oēm terram aquis maris & fluminum circundatam. Coram illo procident Aethiopes.Aethiopes nigredinis circundati perfidia,non in corio carnis,sed in sensibus animæ.Propter hoc procident ante eum,& terram inimici eius lingēt, ut indulgentiam ab eo consequi mereantur. Reges autem Tharsis & insulæ munera offerunt,id est,qui regnant in corpore suo securi & munera offerūt, reges Arabum & Saba dona adducunt,qui dominātur moribus Barbaris.Hij dona adducunt animas suas,ut ipsas ei tradant ad adorandum eum cum regibus terræ,qui terrenis uoluptatibus dominantur.Omnes autem gentes seruiēt ei,quia liberat pauperem à potente. Vide causam,ideo ait omnes gētes seruient ei, qa liberat pauperem,sensum eorum à potente & astuto diabolo,qui eos suasit opera manuum suarum timere & colere.Ex usuris & iniquitate liberauit animas eorum.Ampliabantur usuræ animabus eorū,quia quod debebatur deo,idolis tradebatur (& illis accipientibus,si tamen uel dici potest illis accipientibus,qui nihil nec accipiūt, nec recusant) dæmonijs ergo accipiētibus quod soli deo debebatur,istis & debitum cōcreuit & fœnus. Vidēs pius,cui pater iudicium suum tradidit in reddēdo eos satis esse mendicos,hoc iudicauit:Inuicem,inquit, uos homines remittite uobis debita, & uobis remittit pater uester qui est in cœlis. Et adiecit:Si non remiseritis,nec uobis remittit.O liberantē ex usuris & iniquitate animas,uerē præclarum nomen tuum nobis,qui uiuis in secula seculorum,uiuis & dabitur tibi aurum Arabiæ.Aurum enim terræ illius est magnū,aurum accipis probatum,fulgidum in Apostolis,in martyribus,in confessoribus,in uirginibus.Aurū accipis,non tibi potest fieri impostura.Erit firmamentum tuum in terra corporum nostrorum,non in conualle fletus, sed in summis montibus superextolletur fructus tuus,& supergredietur altitudinē etiam Libani mōtis, & floriet in altitudinibus Apostolorū.Quid floriet audiamus:Sicut fœnū, inquit,ergo in illa altitudine laudata floriet fœnum.Floret in ecclesia usq; hodie, ut pascantur iumenta,nihil cum populo defectionibus agitur.Ibi ergo producitur fœnum iumentis.Perfectorum enim est solidior cibus,quia ergo fœnū floret montes,nemo fugiat ecclesiam,ueniant omnes ut benedicatur ibi deus Israēl,qui facit mirabilia solus,& sit ibi nomen maiestatis eius benedictum in secula,ut repleaē maiestate eius oīs terra fiat fiat,ipsi gloria in secula seculorū Amē.

Defe/

Defecerunt hymni Dauid filij Iesse Psalmus Asaph. LXXII.

QVàm bonus Israël deus, his qui recto sunt corde. Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos, pacẽ peccatorũ uidens. Quia non est respectus morti eorum, & firmamẽtum in plaga eorum. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.

Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniqtate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum, transierunt in affectum cordis.

Cogitauerũt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cœlum os suum, & lingua eorum transiuit in terra. Ideo conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus, & si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores, & abundantes in seculo obtinuerũt diuitias. Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocẽtes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Si dicebã narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobaui. Existimabam ut cognoscerem, hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei, & intelligam in nouissimis eorum. Veruntamen propter dolos posuisti eis, deiecisti eos dum alleuarẽtur. Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quia inflammatum est cor meum, & renes mei cõmutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui. Vt iumentũ factus sum apud te, & ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in uoluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi in cœlo, & à te quid uolui super terrã. Defecit caro mea & cor meũ, deus cordis mei, & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant se à te peribunt, perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere deo bonũ est, ponere in domino deo spem meam. Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Sion.

CVm deus omnibus bonus sit, & nulli sit malus, quid sit uoluit dicere. His bonus, qui recto sunt corde. Hæc dictio humanis sensibus applicãda est his, qui uituperant iudicia dei, dicentes: Ille perfidus, ille iniquus, sordidus, truculentus, sanus est. Ille autem innocens, castus, humilis, insania fatigatur, infirmitate concutitur, & his similia. Hec rectis corde uirtutum semina cõprobantur. In quibus probata fides segetẽ suã in æternæ uitæ amœnitate suscipiat, & in seculo q̃si in hyeme glaciali positi primæ anastasis quasi primi *uerbi flores expectent. Lætantes itaq; in pace sua peccatores, quod cum hominibus non flagellãtur te- Forte * ueris.

tur teneat superbia, fiant crassi, prodeat ex adipe eorũ iniquitas, ponant in cœlo os suum, & loquantur iniquitatem in excelso, dicant nõ esse scientiam in deo, qui tamẽ sunt audiamus: Hij sunt, inquit, peccatores, & abundantes, qui in seculo obtinuerunt diuicias, mei autem penè moti sunt pedes, & à recto itinere penè effusi sunt gressus mei, quia dixi in corde meo: Ego sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocentes manus meas. At ubi consideraui omnia tẽpora ista esse quæ peccãtibus ministrãtur, & subito eos deficere & perire propter iniquitatem suã, & istam uitã eos quasi somniũ transire. Et quia de⁹ in ciuitate sua Hierusalẽ quã præparat sanctis, imaginem eorum ad nihilũ rediget, tũc inflammatum est in amore dei cor meũ, & renes mei resoluti sunt, id est, ad castitatis libertatem à mali exempli uinculo resoluti. Ideo enim ad nihilum redactus sum, hæc cogitans, quia nesciui nõ esse condignas passiones huius temporis ad futuram gloriam. Postea quàm didici, etiam iumentum æstimatus, & pecus ad occisionem positus, tamẽ permãsi semper tecũ. Tenuisti manum dexterã meam, in uolũtate tua deduxisti me, & cum gloria assumpsisti me. Hæc in domino Iesu Christo cõpleta sunt. Ipse tenuit generi humano dexteram iam mortuo iam fœtẽti, duxit à uoluntate diaboli ad uoluntatem suam, & assumpsit in gloriam, qui audẽter diceret: Quid mihi restat in cœlo? Hoc est in terra positus ita cœlestẽ uitã exercui, ut dum in cœlo ascẽdero, nihil mihi supersit quod in terra positus non impleuerim, nihil enim præter te uolui super terrã, etiam si defecit cor meum, & caro mea in passiones, & pars mea, quia deus est, non defecit, sed manet in secula. Non enim pereunt, nisi hij qui longe se faciunt à deo conseruatore suo, & ipse non perdet, nisi illos qui fornicantur ab illo, id est, quorum anima alterum ducit deum, aut à ueritatis coniugio se falsitate cõmiscet. Vnusquisq; autem nostrũ his probatis dicat. Mihi autem adhærere deo bonum est, & ponere in domino spem meam, ut adnunciem omnes laudationes dei in portis filiæ Sion. Filia Sion aĩa credens Christo, quæ in finem psalmi inueniet laudes, quas sibi in titulo defecisse testatur. Defecerunt ei laudes, quia zelata est in peccantibus, quas inueniet in finem, si adhæserit domino, & in ipso suã spem ex integro collocarit, qui regnat in secula seculorum Amen.

In finem intellectus Asaph. LXXIII.

VT quid deus repulisti in finẽ, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ. Memor esto cogregationis tuæ, quam possedisti ab initio. Redemisti uirgã hæreditatis tuæ, mons Sion in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te in medio solemnitatis tuæ. Posuerunt signa sua signa, & non cognouerunt sicut in exitu super summũ. Quasi in silua lignorũ securibus exciderũt ianuas eius in idipsum, in securi & ascia deiecerũt eam. Incenderunt igni sanctuariũ tuum in terra, polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorũ simul, quiescere faciamus oẽs dies festos dei à terra. Signa nostra nõ uidimus iam nõ est propheta, & nos nõ cognoscet amplius. Vsq; quo deus improperabit inimicus, iritat aduersarius nomẽ tuum in finẽ. Vt quid

auertis

auertis manum tuam,& dexteram tuam de medio sinu tuo in finem.

Deus autem rex noster ante secula operatus est salutē in medio terræ. Tu confirmasti in uirtute tua mare,contribulasti capita draconū in aquis. Tu confregisti capita draconum,dedisti eum escā populis Aethiopū. Tu dirupisti fontes,& torrētes,tu siccasti fluuios Ethan.

Tuus est dies,& tua est nox,tu fabricatus es auroram & solem. Tu fecisti omnes terminos terræ,æstatem & uer tu plasmasti ea. Memor esto huius inimicus improperabit domino,& populus insipiens incitabit nomen tuum. Ne tradas bestijs animas confitentes tibi,& animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. Respice in testamētum tuum,quia repleti sunt qui obscurati sunt terræ domibus iniquitatum. Ne auertatur humilis factus confusus pauper & inops laudabunt nomen tuum. Exurge deus iudica causam tuam, memor esto improperiorum tuorum eorum quæ ab insipiente sunt tota die.

Ne obliuiscaris uoces inimicorum tuorum, superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

IRatus est dominus super Israël, cum esset arca dei in Silo, cum Ofni & Finees filij Heli in sacrificijs suis & in fornicationibus,nec increpati corrigerentur. Tradita est etiā arca testamenti aduersarijs,& gloriati sunt qui oderūt eum in medio atrij eius. Quasi in silua lignorum exciderunt ianuas munitionum. Incenderunt igni ubicunque inuenerunt sanctuariū,id est,locum orationis eorum exstructum. Et quiescere fecerūt festos dies domini in terra,dicentes: Iam in Israël non est propheta,utique audientes Heli mortuū & duos filios eius,qui summam sacerdotij tenebant occisos in prælio. Samuel adhuc erat infantulus,cuius nec opinio cœperat. Et ideo uidibatur improperare inimicus populus gentium & insultare,in quo rogat ne animas pauperum suorum obliuiscatur dominus in sempiternum.ut exurgat & iudicet causam suam, quia superbia eorum qui odiebant eum,ascendebat nimis. Hactenus historicus sermo cœperit finē. Est enim & in nobis arca testamenti domini,quā quotidie hostes conantur eripere,id est,animi constantiam, quæ pro defensione uirtutum contra uitia bella cōmittit. Si ergo huius arcæ sacerdotes ,id est,corpus & anima mea ex cōsensu coluerunt,requiescit super eam dominus,& non audebunt dæmonia,nec bellū in cute consistere. At ubi hæc per negligentiam sacerdotum cesserit,capitur ab aduersarijs,& malignatur inimicus in sancto,& gloriantur qui oderūt dominū in eo. Post hæc cum lachrymis orandus est dominus,ut animas pauperū non obliuiscatur dominus in sempiternū,non auertatur in perpetuo,humilis factus, confusus,ut non in æternum tradatur bestijs anima quæ cōfitetur ei:ut memor sit creaturæ suæ,quia repleti sunt qui obscurati sunt terræ domus iniquitatū. Exurgat erga dominus & iudicet causam suam,quoniā per occasionem peccatorū meorum inimicus improperat domino: Memor,inquit,esto domine improperiorum tuorū,qui ab insipientibus fiunt tota die,ut nō obliuiscaris uoces quærētiū te per pœnitentiā,& cōtemnētiū te superbia ascendat ad te,ut illis superbientibus reddas,& nobis cōfitentibus parcas,qui regnas in secula seculorū Amē.

In finem

In finem ne diſperdas uel corrumpas, Pſalmus cantici Aſaph. LXXIIII.

CONfitebimur tibi deus, cõfitebimur & inuocabimus nomẽ tuum. Narrabimus mirabilia tua, cũ accepero tempus ego iuſticias iudicabo. Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant in ea, ego cõfirmaui colũnas eius. Dixi iniquis, nolite inique agere, & delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu ueſtrum, nolite loqui aduerſus deum iniquitatem. Quia neq; ab oriente, neq; ab occidente, neq; à deſertis montibus, quoniam deus iudex eſt. Hunc humiliat & hunc exaltat, quia calix in manu domini uini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc, uerũtamen fex eius non eſt exinanita, bibent omnes peccatores terræ. Ego autẽ annunciabo in ſeculum, cantabo deo Iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua iuſti.

ALiquanta in ſeptuageſimo tertio idcirco prætermiſimus pſalmo, quia in ſeptuageſimo quarto ea credidim⁹ melius declaranda: Confitebimur, inquit, tibi deus. Si peccata confitemur, nõ ut ſciat quæ ignorat, ideo confitemur, ſed ut ea quæ optime nouit indulgeat. Quia confitemur eum & nomẽ eius inuocamus. Confeſſio enim pœnitentis ad indulgentiam non attendit, ſi rectæ fidei inuocatio nominis dei non fuerit ſubſecuta, in qua confeſſione narrantur omnia mirabilia eius, quæ ſancti ſymboli textus oſtẽdit. Verum quia (ut dixi) in anteceſſione huius pſalmi aliquãta tranſiui, quæ ſunt in iſto reddẽda. Hæc ſunt, ut narres cõtra Manicheum omnia mirabilia eius, & non dicas aduerſis & contrarijs mundum agi, & alium lucis dominum, alium tenebrarum, alium noctis, alium diei, ſed unum eundẽmq; dominum confitentes, narremus omnia mirabilia eius, dicẽtes: Tuus eſt dies, & tua eſt nox, tu feciſti ſolem & lunã, æſtatem & uer tu feciſti. Cõfirmaſti in uirtute tua mare, tu confregiſti capita draconum in aquis, id eſt, capita dæmonum in baptiſmate. Quod autem aquis dixit, uoluit oſtendere unum baptiſma in aquis poſſe omnibus celebrari, fluminum, maris, fontium, torrentium, ſtagnorum, ibi capita dæmonũ confringuntur, id eſt, in omnibus aquis. Caput autem draconis magni in pœnitẽcia confringet dñs, & dat eũ in eſcã populo Aethiopũ. Aethiopes a plaga meridiana nigri ſunt. Hi ergo qui dæmoniorum meridianorum ruinam patiũtur, nigri fiunt apud deũ, & pro ipſa nigredinis perfidia, Aethiopes appellantur. Hij itaq; cũ baptizarentur, quia in aquis confracta ſunt capita dæmonum, uenenum omne in aquis fluentibus euanuit. Et illos iam mũdos, quum ab omni ueneno defecatos exhibuit, nunc in ſicco poſitis, draco magnus ipſe princeps draconum aduenit, quẽ ſuis cibantes nefarijs factis ueneno eius iterum nigrarunt. Verum quia pœnitẽtibus auxilium diuinæ pietatis occurrit, confringitur & huius caput draconis in ſicco. Aqua ibi ſola lachrymarũ eſt. Et quia non ſunt fluuij circa eum ſalientes, quæ tantum nefas ueneni abluant, datur eis in cibo, & dicitur eis. Quando draconum capita in aquis uobis confracta ſunt, guſtaſtis & uidiſtis quàm ſuauis eſt dominus. Modo quia dominum reliquiſtis, guſtate & uidete quàm amarus eſt diabolus. Ibi guſtaſtis mel & lac, hic guſtate cinerem pro pane, & lachrymas

uestras

uestras in poculis miscete. Ibi uestes candidas & mundas, hic sacceas sordidas. Ibi habuistis gaudium, hic mugitũ gemitũq;, inter suspiria excrepate. Sicq; Aethiopes esse cessabitis, & pristinus uobis candor splendorq; redditur. Ibi enim uobis rumpent iterum fontes & torrentes, ubi siccati fuerunt fluuij Aethan. Aethan *fluuij in deserto Sina inuẽti sunt. Ex quibus qui gustasset, nõ sicut de Myrrha amaritudine replebatur, sed statim tumore correptus, mortis periculo subiacebat. Quando ergo quando cõuertit solidam petram in stagna aquæ, & rupem in fontes aquarum, isti Aethan fluuij dei nutu siccarũt. Quod factũ ad hoc ducit, quia pœnitentibus Aethan fluuij exsiccantur. Et ex desperato lapide atq; durissima petra in deserto, & in squalentibus locis posita fontes pariter erumpunt atq; torrentes. Hæc fecit rex noster, Deus ante secula qui est ipse. Hæc fecit in secula qui operatus est salutem in medio terræ, in domino nostro Iesu Christo, qui dixit iniqs: Nolite iniqua agere, & nolite deliquẽtibus exaltare cornu, nolite extollere in altum cornu uestrum, nolite loqui aduersus deum iniquitatem. Siquis autẽ uobis dixerit, Ecce hic Christus, aut ecce hic, illic, nolite credere, quia neq; ab oriente, neq; ab occidente, neq; à desertis mõtibus, sed sicut fulgur ita ueniet, quoniã deus iudex est. Nõ sic uenit quomodo homo uenit, sed quomodo deus iudex, ut superbũ humiliet sicut promisit, & exaltet humilem ferens calicem in manu uini meri plenum mixto. Ex quo inclinat ex hoc in hoc. Vinum duas species habet, unam unde infirmos sanat, aliam unde sanos debilitat. Ex uno eodemq; uino iustis propinatur ad salutem, peccatoribus ad interitum irrogatur. Sicut ignis iustis proficit ad splendorem, aduſturam infertur iniustis, fex tamen calicis non exinanitur, ut bibant non pauci. Sed omnes peccatores terræ, quod uno eodemq; poculo alijs salus, alijs interitus ueniat, etiam hodie qui indignæ gustauerint. Vnde salutem dignæ gustantes hauserũt: inde isti, ut ait Apostolus, sibi iudicium sumunt. Nos aũt hæc scientes, si uolumus gaudere in secula seculorũ, ita cantemus deo Iacob, ut omnia peccatorum cornua confringamus, id est, uiciorum uentilationes contemnendo frangamus, & uirtutum cornua exaltemus in domino nostro Iesu Christo, qui regnat in secula seculorum Amen.

Aliter Mora.

In finẽ in carminibus canticũ ad Assyrios psalmus Asaph. LXXV.

Notus in Iudæa deus, in Israël magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Sion. Ibi cõfregit potẽtias, arcũ, scutũ gladium, & bellũ. Illuminãs tu mirabiliter à montibus æternis, turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum: & nihil inuenerunt omnes uiri diuitiarũ in manibus suis. Ab increpatione tua deus Iacob, dormitauerũt qui ascenderunt quos. Tu terribilis es & quis resistet tibi, ex tunc ira tua. De cœlo auditum fecisti iudicium, terra tremuit & quieuit.

Cum exurgeret in iudicium deus, ut saluos faceret omnes mansuetos terræ. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi. Vouete & reddite domino deo uestro, omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili & ei qui aufert spiritum principum, terribili apud omnes reges terræ.

CAnticum contra Assyrium, id est, contra diabolum incheamus. Contra eum enim notus factus est in Iudæa deus, in Christo mundum reconcilians sibi. In Israel magnum nomen eius. Israel homo Iudæus. Deũ ergo qui uidit hominem & credidit deum, in ipso primum factum est nomen eius. Ita ut diceret ei: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meã. Et quia portæ inferi nõ præualebũt aduersus eam. Ibi confregit cornua arcuum, & scutũ, & gladium, & bellũ, fecitq; in pace locum eius, & habitationem eius in Sion, & illuminauit ei à montibus æternis, à prophetis qui fuerunt ab initio. Cõtra quam turbantur usq; hodie omnes insipientes corde. Et qui moriuntur in peccatis suis dormientes somnũ mortis suũ, id est, somnũ suæ dormientes. Nihil inuenerunt in manibus suis. Ibi omẽs uiri diuitiarũ. Hic enim nascentes quæ inuenerunt, hic morientes relinquunt. Non solũ diuites dormiunt, sed & fortes qui ascenderunt equos. Deus enim terribilis est, & nemo potest resistere ei. Tunc in ira sua, cũ enim cœperit iudiciũ de cœlo iaculari, terra tremet & quiescet, cum exurgere cœperit in iudicio deus, in quo non saluabit alios, nisi omẽs mansuetos terræ. Ibi cogitatio hominis confitebitur ei, & reliquiæ cogitationũ diem festũ agent deo. Sic erunt omnes dies iustorum, quomodo nobis semel in anno sanctus dies est paschæ. Omnes ergo sancti dies festos agent deo: & uos, inquit, si uultis gaudere cum sãctis uouete & reddite domino deo uestro omnes qui in circuitu eius offertis munera. Memores debent esse quid uouerint, aut cui uouerint. Nam in baptismatis consecratione uouerunt seipsos tradere, & omnibus operibus diaboli renunciare. Hoc reddite domino deo uestro, ante oculos hoc habẽtes, quia etiam principum auferet spiritus, cum à uoto discedunt. Et est terribilis etiam regibus terræ, ipsi gloria in secula seculorum Amen.

In finem pro Idythum, psalmus Asaph. LXXVI.

VOce mea ad dominum clamaui, uoce mea ad deum & intẽdit mihi. In die tribulationis meæ deũ exquisiui manibus meis nocte contra eum, & nõ sum deceptus. Renuit consolari anima mea, memor fui dei & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Anticipauerũt uigilias oculi mei, turbatus sum & non sum locutus. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar & scobebam spiritum meum. Nũquid in æternum proijciet Deus, aut non apponet ut complacitior sit adhuc. Aut in finẽ misericordiam suam abscidet, à generatione in generationem. Aut obliuiscetur misereri deus, aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua, quis deus magnus sicut deus noster, tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis uirtutem tuam, redemisti

in brachio tuo populum tuum filios Iacob & Ioſeph. Viderunt te aquæ deus uiderunt te aquæ & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi.

Multitudo ſonitus aquarum, uocem uiderunt nubes. Etenim ſagittæ tuæ tranſierunt, uox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ, commota eſt & contremuit terra. In mari uia tua & ſemitæ tuæ in aquis multis, & ueſtigia tua non cognoſcētur. Deduxiſti ſicut oues populum tuum, in manu Moyſi & Aaron.

IN iſto pſalmo promittit ſe propheta omnia mirabilia dei ab initio memoraturū, & cauſam huius cōmemorationis exponit. Ac memorās præterita bona, de malis præſentibus querelatur: Clamaui, inquit, ad dominū in die tribulationis. Et expādi manus meas coram eo in noctibus, & non ſum deceptus. Modo autē tantas moras faciet in ſubueniendo dominus, ut dicā: Nūquid in æternum obliuiſcetur miſereri deus, aut continebit in ira ſua miſericordiam ſuam? Et dixi, modo cœpit mutatio dexteræ excelſi: Et ut oſtendam, inquit, quia modo cœpit, memoror ero ab initio mirabilium eius, in quibus liberauit populum ſuum. Quis enim tam magnus deus quàm deus noſter, quem uiderūt aquæ maris, & timuerunt. Turbatæ ſunt abyſſi, dantes uiam ſiccam pedibus filiorum Iſraël & Ioſeph. Poſt hæc uocem dederūt nubes: In columna enim nubis uox erat, quando ſagittæ dei in Aegyptios tranſierunt. Vox tonitrui eius in rota. Moyſes rotæ comparatur. Rota licet in terra uoluatur, tamen dum ſteterit, magna pars eius aliena eſt à terra, & parua pars eius in terra cōſiſtit. Vox ergo dei in rota eſt, qui paruis rebus terrenis contentus, totū quod ſurſum eſt quærit, quod ſurſum eſt, pergit ubi Chriſtus eſt. Illuxerunt choruſcatiões eius, orbi terræ quando in mari uiam fecit. Et ſemitam in aquis multis, quando deduxit uelut oues popolum ſuum, in manu Moyſi & Aaron. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum Amen.

Intellectus Aſaph. LXXVII.

ATtendite popule meus legem meam, inclinate aurem ueſtram in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum, loquar propoſitiones ab initio. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres noſtri annunciauerunt nobis. Non ſunt occultata à filijs eorum in generatione altera. Narrantes laudes domini & uirtutes eius, & mirabilia eius quæ fecit. Et ſuſcitauit teſtimonium in Iacob, & legem poſuit in Iſraël. Quanta mādauit patribus noſtris nota facere ea filijs ſuis, ut cognoſcat generatio altera. Filij qui naſcentur & exurgent narrabunt filijs ſuis. Vt ponant in deo ſpem ſuam, & non obliuiſcantur operum dei, & mandata eius exquirant.

Ne fiant ſicut patres eorum generatio praua & exaſperans. Generatio quæ non direxit cor ſuum, & non eſt creditus cum deo ſpiritus eius. Filij Effrem intendentes & mittentes arcū, conuerſi ſunt in die belli. Non cuſtodierunt teſtamentum dei, & in lege eius noluerunt

ambulare. Et obliti sunt benefactorũ eius,& mirabilium eius quæ ostendit eis. Coram patribus eorũ fecit mirabilia in terra Aegypti in cãpo Thaneos. Interrupit mare & perduxit eos,& statuit aquas qua si in utre. Et deduxit eos in nube diei,& tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in eremo, & adaquauit eos uelut in abysso multa. Et eduxit aquã de petra,& eduxit tanquam flumina aquas. Et apposuerũt adhuc peccare ei in ira cõcitauerũt excelsũ i inaquoso. Et tentauerunt deũ in cordibus suis,ut peterẽt escas animabus suis.

Et male locuti sunt de deo, dixerunt, nunquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram & fluxerunt aquæ & torrentes inundauerũt. Nunquid & panem poterit dare,aut parare mensam populo suo. Ideo audiuit dominus & distulit & ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit in Israël. Quia non crediderunt in deo, nec sperauerunt in salutari eius. Et mandauit nubibus desuper,& ianuas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad mãducandũ, & panem cœli dedit eis. Panem angelorũ manducauit homo,cibaria misit eis in abundantia. Transtulit austrũ de cœlo,& induxit in uirtute sua africũ, & pluit super eos sicut puluerem carnes, & sicut arenã maris uolatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorũ eorum circa tabernacula eorum. Et manducauerũt & saturati sunt nimis,& desiderium eorum attulit eis,nõ sunt fraudati à desiderio suo. Adhuc escæ eorum erãt in ore ipsorum,& ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum & electos Israël impediuit. In omnibus his peccauerunt adhuc,& non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in uanitate dies eorũ,& anni eorum cũ festinatione. Cum occideret eos quærebant eũ,& reuertebantur & diluculo ueniebant ad eum. Et rememorati sunt,quia deus adiutor est eorum, & deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo,& lingua sua mentiti sunt ei.

Cor aũt eorũ nõ erat rectũ cũ eo,nec fideles habiti sunt in testamẽto eius. Ipse aũt est misericors, & propicius fiet peccatis eorũ & nõ disperdet eos. Et abundauit ut auerteret irã suã & nõ accẽdit omnẽ irã suã.

Et recordatus est,quia caro sunt spiritus uadens & non rediens, quotiens exacerbauerunt eum in deserto, in irã concitauerunt eum in inaquoso. Et conuersi sunt & tentauerunt deum,& sanctum Israël exacerbauerunt. Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in Aegypto signa sua,& prodigia sua in campo Thaneos. Et conuertit in sanguinem flumina eorũ,& imbres eorũ ne biberent. Misit in eos cynomiam & comedit eos,& ranã & disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum,& labores eorũ lo

custæ

custæ. Et occidit in grandine uineas eorum,& moros eorum in prui/
na. Et tradidit grandini iumenta eorum,& possessiones eorũ igni.
Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & iram &
tribulationem,immissionẽ per angelos malos. Viam fecit semitæ iræ
suæ, non pepercit à morte animarum eorum, & iumenta eorũ in mor
te conclusit. Et percussit omne, primogenitum in terra Aegypti pri-
micias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham. Et abstulit sicut
oues popolum suum,& perduxit eos tanꝗ gregem in deserto. Et de
duxit eos in spe & non timuerunt,& inimicos eorũ operuit mare. Et
induxit eos in montem sanctificationis suæ,montem quem acquisiuit
dextera eius. Et eiecit à facie eorum gentes, & sorte diuisit eis terrã in
funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tri-
bus Israël. Et tentauerunt & exacerbauerunt deum excelsum,& testi/
monia eius non custodierunt. Et auerterunt se & non seruauerũt pa
ctum,quemadmodum patres eorum conuersi sunt in arcũ prauum.
In irã concitauerunt eum in collibus suis,& in sculptilibus suis ad æ-
mulationem eum prouocauerunt. Audiuit deus & spreuit,& ad ni-
hilum redegit ualde Israël. Et repulit tabernaculum Sylo,tabernacu-
lum suum ubi habitauit in hominibus. Et tradidit in captiuitatẽ uir/
tutem eorum,& pulchritudinem eorum in manus inimici. Et condu
sit in gladio populum suum,& hæreditatem suã spreuit. Iuuẽnes eo-
rum comedit ignis, & uirgines eorum non sunt lamentatæ. Sacerdo
tes eorum in gladio ceciderunt,& uiduæ eorum non plorabantur. Et
excitatus est tanꝗ dormiens dominus,tanquàm potens crapulatus à
uino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiter
num dedit illis. Et repulit tabernaculum Ioseph, & tribũ Effrem non
elegit. Sed elegit tribum Iuda,montem Sion quem dilexit. Et ædi-
ficauit sicut unicorniũ sanctificium suũ in terra quam fundauit in secu
la. Et elegit Dauid seruum suum,& sustulit eum de gregibus ouium:
de postfœtantes accepit eum. Pascere Iacob seruum suũ & Israël hæ-
reditatẽ suam. Et pauit eos in innocẽtia cordis sui, & in intellectibus
manuum suarum deduxit eos.

QVod promisit deo in septuagesimosexto, hoc in septuagesimoseptimo
hominibus tradit: Ibi dixit deo: Memor ero ab initio mirabiliũ tuorũ.
Hic dicit populo: Loquar propositiões ab initio, uirtutes & mirabilia eius quæ
fecit, ut cognoscat gñatio altera, ut filij nascẽtes exurgãt. Ipsi narrẽt filijs suis, ut
nõ cõfidant in mũdi lucris, nõ in terrenis cupiditatibus seculi, sed in deo solo
ponant spẽ suã, & nõ obliuiscãtur opa dei sui, & mandata eius exquirãt. Vt nõ

fiāt ficut patres eorū,genus prauū & peramarū. Sanè genus cū dicis,ante cōsi dera. Non em̄ creaturā in damnabilibus deus,fed uoluntatē condēnat. Vides ergo, quia genus uituperando quæſtionem fecerat,eruens hunc fermonem, à creatoris iniuria expofuit, non effe generis uiciū,fed uoluntatis. Profecutus enim ait. genus, inquit,quod non direxerit cor fuū. Et quafi interrogatus effet, quomodo non direxerint cor fuum,refpondit: Quia non cuftodierunt teſtamentum dei,& in lege eius noluerunt ambulare. Dicendo noluerunt,exclufit culpā à genere,& crimen uoluntatis oftendit,per quam obliti funt benefactorum, & mirabilium dei, quando diuifit mare ut tranfirent,& ftatuit aquas eius hinc inde quafi in utre. Quando duxit eos in columna nubis per diem, & in columna ignis per noctem. Quando rupit in deferto petram,& adaquauit eos uelut in abyffo multa,& potati gratias non egerunt,fed appofuerunt peccare. Et ita ut male loquerentur de deo,ut dicerent: Ecce de petra eduxit aquam, nūquid panem poterit dare? Hæc dicebant,quia non credebant deo fuo,nec fperauerunt in falutare eius. Et mandauit nubibus defuper. Et ianuas cœli aperuit. Ianuas abufiue dictū,ficut de terra: Aperuit, inquit,os fuum. Aperiendi caufa exegit, & in terra os,& in cœlis ianuas nominare,& pluit illis manna ad manducādum: Manna,Latine quod dicimus,quid eft hoc,dicit Hebræus. Cum ergo tanquam femen coliandri pluerent cœli,interrogantes filij Ifraēl nomen dederūt, dum quærunt. Nam dicentes: Quid eft,id eft,manna, de hoc quod intergabant uerbo,nomen fpecies ipfa fufcepit,quod auxefin faciēs adiecit. Panem cœli dedit eis per occafionē mannæ, panis qui de cœlo defcēdit nominatus eft: Panē,inquit,angelorum mādiucauit homo. Quicquid æternitatē in potādo,& in manducando præftat,angelicum eft,non habens putētes atq; ftercoreas digeftiones. Habent em̄ uniuerfa uiuēdi materiam,& fiue angeli,feu quæcūque in cœlo uiuunt,non fibi fine alimento fufficiunt. Ducuntur enim fame & fiti,fiue laudis domini. Et efuriunt & fitiunt iufticiam eius, per quam pinguefcunt, & æternum apicem tenet. Sicut è contrario apoftatæ angeli efuriunt & fitiunt iniufticiam, & ex eo opere faginātur. Nam & quod dicit dominus gaudere angelos in cœlo fuper unum pœnitentem. Oftēdere uoluit,ad eorum refectionem rediffe per iufticiam,eum qui per iniufticiam uentres dæmonum faginabat. Quāta funt etiam in corporibus, quæ fine ftercorea digeftiōe reficiūt, ut eft nuncius bonus, ut eft odor optimus,ut eft afpectus mirabilis, ut eft gratia maiorū,ut eft opinio optima, quæ dicitur etiā offa inpiguare. Hæc ideo diximus, ut oftendamus omnia quæ in cœlo & quæ in terra funt inuifibilia atque uifibilia,& menfuras fuas habere,quia folus deus immenfus eft. Et per cōpaginem fuæ qualitatis fubfiftere,quia folus deus incorporeus eft. Et per aliam fubftantiam uiuere,quia folus deus nullius eget. Ipfe autem omnibus eft neceffarius,ipfi nullus. Sed quia nimia gratia pietatis fuæ,facturam fuam in omnibus diligit,dignatur per legem. Per uirtutum iudicia, per cōpunctionem cordis, per magnitudinem operum hominum inuitare animum. Et ideo non folū panes angelorum, fed & auium carnes innumerabilium concupifcentibus tribuit etiam ingratis. Et ne inultum ingratorum crimen pofteritas non timeret, cum adhuc efcæ eorum erant in ore eorum,ira dei uenit fuper eos,quia nō crediderunt mirabilibus eius. Defecerunt in uanitate dies eorum,& anni eorum cum feftinatione. Verum quia, ut dixi, tu fi non malo coactus beneface re non uis: Cum occideret, inquit, eos quærebant eum, & conuertentes dilu-

culo

culo ueniebāt ad eum. Tūc recordati sunt, quia deus adiutor & protector eorū est: Sed dicētes, inquit, tu es deus noster. Hoc sola ait, lingua mētiti sunt ei, cor autem eorum nō erat rectum cum eo. Vnde & dominus dicit: Populus, inqt, hic labijs me diligit, cor autem eorum longe est à me. Hæc quare hæc? Quia fides nō est habita testamento eius. Sine fide autem, ut ait Apostolus, impossibile est placere deo. Discutiamus parūper de quo testamento agatur. Audi Apostolū: Hominis, ait, testamentum nemo irritum facit, aut superordinat. Abrahæ dictum est: In semine tuo hæreditabo omnes gentes: Nō, inquit, dixit in seminibus, quasi in multis, sed in semine tuo, quod est Christus. Hoc ergo testamentum quod cum Abraham patre eorum habuit deus, dum compleret in filio suo, fides nō est habita testamento eius. Ipse autem est misericors, etiam in cruce positus, propicius fit peccatis eorum, & cum posset non disperdidit eos, ita ut rogaret patrem suū, ut & ipse indulgeret eis. Quia recordatus est quod caro sunt, nihil in spiritu sapientes, & spiritus essent euntes, & non reuertentes. Ideo sæpe dominus peccatoribus in hoc mundo læticiam & abundantiam & potētiam usurpatam relinquit, quia scit quæ passuri sunt in gehennæ incendio, & condolens eis, auertit in hoc seculo iram suam ab eis. Hoc considerans, quod euntes ibunt in interitum æterni incendij, & ultra non redeunt: Quotiens, inquit, exacerbauerunt eum in deserto, non recordantes diem qua liberauit eos dominus de manu tribulantis, & inimicos eorum prius decem plagis percussit, postea etiam in mari mersit, ipsos autem eduxit tanquàm pastor oues in deserto, & induxit in montes sanctificationis suæ, & eiecit à facie eorum gentes. Et post omnia, quid fecerunt? Auerterunt se, inquit, & non obseruauerunt pactum sicut patres eorum, ita etiam ut in sculptilibus suis æmularētur eum: Propter hoc, inquit, repulit tabernaculum Sylon. Facit hic locus contra hæreticos q dicunt pro duorum peccatis filiorum Heli, deus iustus omnem Israël populū tradidit Philistæis, Spiritus uero sanctus detegens crimē uniuersi populi dicit. Quod auerterunt se à deo, & nō obseruauerint præcepta eius, sicut & patres eorum: Ideo, inquit, ad nihilum redegit nimis Israël, & ideo repulit tabernaculum Sylon, ideo conuertit in captiuitatem uirtutem ipsorum. Et pulchritudinē eorū, id est, arcam testamenti domini tradidit in manus inimici. Cōclusit in gladio populum suum, & hæreditatem suam spreuit, ita ut & sacerdotes eorū gladio caderēt, iuuenes ignis cōmederet, uirgines sine lamento perirēt, uiduæ sine plorantibus interirent. Venimus nunc ad locum, qui nos ab historia ad mysticum & moralem auditū impellat. Excitatus est, inquit, tanquam dormiēs dominus. Quotiēscunq; ergo captiuitas siue carnalis, siue spiritalis uenit, sciamus dormire dominum, & tam diu dormit, quādiu inueniantur idonei, qui ausi sint excitare eum. Hoc nāq; est quod finxit dominus noster Iesus Christus in naui dum transfretaret, nimia & incomparabili tempestate nauis in qua erat cum discipulis suis, agebatur, ita ut nihil superesset, nisi ut mergerētur in fluctibus. Accedentes discipuli ad dormientem dominum, clamore eum nimio excitant, dicentes. Præceptor perimus. Ille autem surgens imperauit uentis, & quieuerūt undæ & tranquillatæ sunt. Non ergo ideo dormit dominus, ut somno teneatur. Semper uigilat, & nunquam dormiet omnino, neque dormitabit. Sed quando ei nos silentium facimus tale, quale qui dicat: Sic uos siletis, sicut solet fieri silentium patrifamilias ut quiescat, ecce quiesco, ecce sileo, ecce dormio, non orationum gemitibus pulsor, non psalmorū uocibus inquietor,

nec assiduis deprecationibus excitor, grandi hoc uestro silentio ego dormio, & me dormiēte uenit super uos aut spiritalis, ut dixi, aut carnalis tepestas, qua compulsi ad regē cōfugiatis, ut eius uigiliis liberemini, cuius somno capimini. Deniq; excitatus precibus sanctorū, audite quid fecerit: Percussit, inquit, oēs inimicos in secreto natiū eorum. Tantaq; muriū copia extitit, ut nullus eorū esset cuius anus nō à muribus roderetur. Ita ut sicut dicit liber primus regnorū, exirēt prominētes extales eorum. Hoc ergo est quod ait nūc in isto psalmo, excitatū dominū percussisse inimicos, in posteriora. Opprobriū, inquit, sempiternum dedit illis, & repulit tabernaculū Ioseph, in regno Saulis. Duæ istæ tribus tenebāt imperiū Ioseph scilicet & Beniamin. Vnde adiecit, tribū Effrē non elegit ut, subaudiatur ad regnū, sed elegit tribū Iuda ad regnū, quod licet in Dauid tunc pactum sit, in Christo cōpletum est. In mōte Sion quē elegit, in quo ædificauit sicut unicornis sanctuariū suum, ibi natus, ibi baptizatus, ibi tētatus, Ibi in uirtutibus manifestatus, ibi passus, ibi mortuus, ibi sepultus, ibi exurgens mortuis tertia die, ibi ascendit in cœlis. In terrā quā fundauit in secula, id est, in Sion, id est, in ecclesia sanctorū. Nā ibi elegerat Dauid seruū suū, quando eū tulit de gregibus ouiū, ut pasceret Iacob, & Israël hæreditatē suam, quos pascet usque hodie dei filius sine malicia cordis, & in sensu manuū uarū deducet nos. Ideo enim man⁹ suas in cruce leuauit, ut in gloria manuum suarū dirigat nos, qui regnat cū patre & spiritu sancto in secula seculorum Amen.

Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEus uenerūt gentes in hæreditatē tuam, polluerunt templū sanctū tuum, posuerunt Hierusalem in pomorū custodiam. Posuerūt morticina seruorū tuorū escas uolatilibus cœli, carnes sanctorū tuorū bestiis terræ. Effuderūt saguinem ipsorū tanquam aquā in circuitu Hierusalē, & nō erat q sepeliret. Facti sumus opprobriū uicinis nostris, subsānatio & illusio iis q in circuitu nostro sūt. Vsq; q̄ domine irasceris in finē accēdetur uelut ignis zelus tuus. Effunde iram tuā in gentes quæ te non nouerunt, & in regna quæ nomē tuū non inuocauerūt. Quia comederunt Iacob, & locū eius desolauerūt. Ne memineris iniquitatū nostrarum antiquarū, cito anticipēt nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus salutaris noster, & propter gloriā nominis tui libera nos, & propicius esto peccatis nostris, ꝓpter nomen tuū. Ne forte dicāt in gentibus, ubi est deus eorū, & innotescant in nationibus corā oculis nostris. Vltio sanguinis seruorū tuorum qui effusus est, introeat in cōspectu tuo gemitus cōpeditorum. Secundū magnitudinē brachii tui possidē filios mortificatorū. Et redde uicinis nostris septuplū in sinu eorū, improperiū ipsorū quod exprobrauerūt tibi dn̄e. Nos aūt popul⁹ tuus & oues pascuæ tuæ, cōfitebimur tibi in seculum. In generatione & generationem annunciabimus laudem tuam.

SEptuagesimus & octauus psalmus apicē antecessoris sui secutus, lamentū simul deo cum oratione effundit. Cuius historia præteritam cædem Philistinorum

ftinorum explanat, prophetiam futuram Nabuchodonosoris commemorat moralis nostri huius spiritalis prælij. Vt uere dicendum est: plorat uenisse gentes in hæreditatē dei. Et liber Regum primus de Salom, & arca testamenti memorat. Et Hieremias de Hierusalem & de tēplo, si prophetico modo hunc psalmum quæris explanat. Nos uero qui Hierusalem nostram animam dicimus, si tamē rex pacificus requiescit in ea, hæc quando per consensum suum, & per negligentiam suam, dum non repugnādo superatur. Ac dum peccādo deo ab eius offensione discesserit, ueniūt ad eam gentes. Ad eam utiq; quam in hæreditate sua possidet. Christus, & polluunt tēplum sanctū eius, sanctū factū in baptismo corpus eius. Ponunt Hierusalem, ueluti pomorū custodiam. Ita desertam faciunt eam, ut putes illam ciuitatem magnam in uilem casulam hortulani conuersam. Posuerūt mortalia seruorum tuorum escas uolatilibus cœli. Hoc loco uolatilia spiritus immundi nominantur, de quibus dicit Apostolus: Spiritus aëris huius. Ipsi uelut uolucres commedunt per luxuriam carnes sanctorum tuorum. Commedūt simul bestiæ terræ, si effunderint sanguinem eorum, uelut aquam circa ipsam Hierusalem. Et non fuerit qui sepeliat, dum nemo est qui exemplo uitæ ab interitu mortis abscondat. Tunc efficimur in derisu omnibus dæmonijs, qui ideo uicini nostri & inimici dicuntur, quia nec uno quidem puncto ab inimicitijs iuxta nos positi non recedunt. Ad hæc rogandus dñs, ut effundat super eos iram suam. Quia ipsa sunt regna quæ nomē eius non inuocant, sed comedunt cotidie Iacob, & locum eius, quod erat ornatum moribus, in eremum conuertunt. Eueniunt nobis hæc si memor sit dominus iniquitatum nostrarum, utinam antiquarum & nō nouarum. Sed quia remedium uulneratis est necessarium, cito nos anticipent misericordiæ tuæ deus. Quia pauperes facti sumus nimis, perdidimus aurum pudicitiæ, argentum bonæ conscientiæ. Nosipsi præda hostium facti sumus. Propter honorem nominis tui domine libera nos, & propicius esto, ne gaudeant increduli, & dicāt: Vbi est deus eorum. Defende sanguinem seruorum tuorum, qui effusus est. Sicut enim in ruina hominum habent dæmones, ita in reparatione nostra gaudium habent angeli. Spiritus uero nequissimi interitum paciuntur, cum intrauerit in conspectu dei gemitus compeditorum. Si tantum gemitus pro peccatis non potest fieri, nisi intret in conspectu dei. Et incipit secundum magnitudinem brāchij sui possidere dominus filios mortis. Vt qui erant filij mortis, incipiant esse & filij uitæ. Cum reddiderit inimicis septuplum, quia quod septiformi spiritu in baptismatis tempore promissum est, horum est suggestionibus ab ijs qui promiserant denegatum. Satis autem facientes spiritui sancto, quem in consecratione suscepimus, dicamus ei nos: Populus tuus, & oues gregis tui, siue pascuæ tuæ, confitebimur tibi in secula, & in seculū seculi narrabimus laudes tuas, qui regnas cum patre & filio sancte spiritus, nūc & semper in æterna secula seculorum Amen.

In finem pro his qui commutabuntur. Psalmus pro Assyrijs testimonium Asaph. LXXIX.

QVi regis Israël intēde, qui deducis uelut ouem Ioseph. Qui sedes super cherubin manifestare coram Effraim, Beniamin & Manasse. Excita potentiā tuā & ueni ut saluos facias nos Deus uirtutū cōuerte nos, & ostēde faciem tuā & salui erimus. Domine deus uirtutū q̊usq; irasceris sup orationē serui tui. Cibabis nos

pane

pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Posuisti nos in contradictionem uicinis nostris, & inimici nostri sub sannauerũt nos. Deus uirtutum conuerte nos, & ostende faciem tuã & salui erimus. Vineã de Aegypto transtulisti, eiecisti gentes & plantasti eã. Dux itineris fuisti in conspectu eius, & plantasti radices eius & impleuit terram. Operuit montes umbra eius & arbusta eius cædros dei. Extendit palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines eius. Vt quid destruxisti maceriam eius, & uindemiant eã omnes qui prætergrediũtur uiam. Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus eam. Deus uirtutum conuertere respice de cœlo & uide & uisita uineam istam. Et perfice eam quã plantauit dextera tua, & super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni & suffossa: ab increpatione uultus tui peribunt. Fiat manus tua super uirum dexteræ tuæ, & super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus à te, uiuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus. Domine deus uirtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus.

Adhuc eadem per eadẽ de exitio & tribulatione populi in isto psalmo cantat. Rogans ut qui regit Israël intendat, excitet potẽtiam suam, quia nullus dignus inuenitur qui eũ audeat excitare. Ipse ergo excitet potentiam suam, ueniat & saluos nos faciat. Verũ quia inuisibilis est, & à nullo penitus uideri potest, sumat materiam per quam dignetur faciem suam ostendere, quam si ostenderit ille, nos salui erimus. Veluti si in periculo glaciali positi, ubi uis frigoris minatur interitum, liberãtur sine dubio, si ostendatur eis solis aspectus. Quãto magis dei nobis ostensa facie. In domino nostro Iesu Christo nos salui erimus. Si ergo sentimus captiuitatem uineæ domini, quã de Aegypto per aquam & spiritum sanctum transtulit, quam eiectis dæmonijs plantauit, qui ita fuit uia in conspectu nostro, ut diceret: Ego sum uia. Qui ita plantauit radices nostras in fide sua, ut repleret omnẽ terrã corporis nostri. Et esset in nobis uinea uera, cuius umbra operuit mõtes, omnibus sanctis melior. Cuius arbusta præstantiora essent, & altiora cædris dei, hanc exterminauit in passione. Aper de sylua, populus incredulus, & singularis ferus depastus est eam. Quem prius & in nobis tumultum Christus patitur, quando permittimus rabiem dæmonum in corde nostro ingredi, ubi suscepimus Christum. Et ideo cibus nobis non debet esse gaudij, sed panis lachrymarum, & potus in lachrymis, si sentimus quia facti sumus in opprobrium uicinis, & ipsi deriserunt nos. In oratione enim lachrymarum permanentes, deus uirtutum respicit de cœlo, & uidet & uisitat uineam istam, & dirigit eam quam plantauit in nobis dextera eius per filium hominis IESVM, quem confirmauit sibi incenso igne, & suffossa manu, quando Abrahã incenso igne, & armata manu gladio, paratus fuit filiũ suum iugulare coram domino. Tũc iurauit Abrahæ, quod filiũ eius ita confirmaret sibi, ut in ipso hæreditaret omnes gentes. Ergo memor esto domine quod iurasti, & repara quod donasti, ut non discedamus à te. Non ẽm discedemus à te, si tu uiuificaberis nos. Nos autẽ semper nomẽ tuum inuocabimus, Alia enim spes nostra non est, nisi ut tu conuertas nos, dando bona con-

na cõsilia in cordibus nostris ,& ostẽdẽdo nobis faciem tuam. Cuius nos aspe-ctu saluemur, in Christo Iesu domino nostro, qui tecũ & cũ spiritu sancto ui-uit & regnat in secula seculorum.

In finẽ ꝓ torcularibus, Psalmus ipsi Asaph quinta sabbati. LXXX.

EXultate deo adiutori nostro, iubilate deo Iacob. Sumite psalmum & date tympanum, psalterium iocundum cũ cythara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die solẽnitatis uestræ. Quia præceptum in Israël est, & iudicium deo Iacob. Testimonium in Ioseph posuit illud, cũ exiret de terra Aegypti linguã quam non nouerat audiuit. Diuertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino seruierunt. In tribulatione inuocasti me, & liberaui te & exaudiui te in abscõdito tempestatis, probaui te apud aquam contradictionis. Audi populus meus & cõtestabor te, Israël si audieris me, non erit in te deus recens, neq; adorabis deum alienum. Ego em̃ sum dominus deus tuus quia eduxit te de terra Aegypti, dilata os tuum & implebo illud. Et non audiuit populus meus uocem meam, & Israël non intendit mihi, Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum ibunt in adinuẽtionibus suis. Si populus meus audisset me, Israël si in uijs meis ambulasset. Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei, & erit tempus eorum in secula. Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos.

IN septuagesimonono psalmo uinea reparatur. Et in octoagesimo pro torcularibus agitur. Exultate deo adiutori nostro, quia surrexit uinea eius. Iubilate deo Iacob, reparata est uinea eius. Surrexit enim quem exterminauit incredulus populus. Ipsum utiq; exterminauit q dixit: Ego sum uitis uera. Ipsum qui dixit. Exterminauerunt manus meas & pedes meos. Ipse uero qui exterminauit populus, apro syluestri est acrior, ecce surrexit. Qui ibi plorabatis, hic exultate: qui ibi tacuistis, hic iubilate: qui ibi anxiati estis, hic in psalmis & hymnis cõgaudete, & in die insigni, id est, in die redẽptionis domini. Quia ipsa est dies solẽnitatis nostræ, in quo præceptũ dare dignatur dominus ad testimonium Ioseph, eo quod uisitatione uisitaturus esset eos dominus. Ergo Ioseph testimonium de ipso posuit, cum exiret de terra Aegypti, linguam quam non nouerat audiuit, post quadringentos triginta annos. Audiuit uocem dei per noctem Moysi genus Abrahæ, sicut ei promissum fuerat, cum diuerteret ab oneribus grauissimis dorsum eius. Quando manus eius in cophino seruiebant, in luto & latere. Tunc in tribulatione inuocasti me, & liberaui te, dicit ad Israël dominus exaudiui te in abscondito tempestatis, te exaudiui & inimicos tuos mersi. Probaui te in aqua contradictionis, in murmure pessimo, in quo & Moyses seruus irreprehensibilis uisus est offendisse. Audi nunc populus meus. Et loquar Israël, & testificabor tibi, me quẽ crucifigis ego sum deus. Et qui deus? Ipse qui te eduxi de terra Aegypti. Dilata os tuum, & ego ad implebo illud. Quid est quod tantopere iubes, ut dilatet os suum populus

crimi

criminosus atque incredulus, qui crucifixit dominum. Dilata, inquit, os tuum, & ego adimplebo eum. O piissimus saluator, & humani generis euidentissimus reparator, Dilata os tuum, & ego adimplebo illud. Si uultis euadere mortem quam incurristis, bibite sanguinem quē fudistis. Sed quid sequitur? Non audiuit populus uocem meam, & Israel non intendit mihi. Et ideo dimisi eos secundum desideria cordis eorū, & abierunt in adinuentionibus suis. Ad populum hunc ego ueni, ad hunc populum, & antequam uenirem prophetas misi. Ad hunc solum populum apostolos antequam paterer destinaui, qui me penitus audire contempsit. Si enim me audisset, aut si in uijs meis ambulasset. Ad nihilum inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manū meā. Sed principes sacerdotum, & scribæ & pharisæi, qui erant inimici domini Iesu Christi, ipsi mentiti sunt populo dicentes: Non est à deo. Illi autem miseri contra salutem suam illis mentientibus crediderunt. Et eum qui eos liberare uenerat negauerunt. erit tamen tempus eorum in æternum. Cum enim plenitudo gentium introierit, tunc omnis Israel saluus fiet, tunc cibabūtur & ipsi ex adipe frumenti, & de petra melle saturabūtur credentes, ex quo ceciderunt inuidētes. Potens ēst enim dominus iterum inserere illos. Nos autē in fide eius stemus, ut ad nihilū inimicos nostros redigat. Et super tribulantes nos, siue spiritales hostes, siue carnales, mittat manum suam, per Christum dominum nostrum, qui regnat cum patre & spiritu sancto per omnia secula seculorum. A.

Psalmus Asaph. LXXXI.

Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat. Vsque quo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno & pupillo, humilem & pauperem iustificate. Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris liberate. Nescierūt neque intellexerunt, in tenebris ambulāt, mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram, quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus.

Omne quod honorifico nomine generaliter nuncupari potest, hoc speciale dei est, per naturam in comprehēsibilis maiestatis eius, qua est deus, & dicitur tamen homini, dedi te dominū Pharaonis, dicitur & dominus homo, cum deus solus sit dominus, dicitur sanctus homo, cū deus solus sit sanctus, dicitur bonus homo, cum nemo bonus sit, nisi deus solus. Et hoc est deo simile in hominibus, quod ea quæ deus naturaliter possidet, homo per imaginem suscipit, tanto plus simulaturus, quanto fuerit amplius suis moribus eius similitudinem imitatus. Vnde & in præsenti psalmo deus ipse loquitur his quibus iudicādi tribuit potestatem: Ego, inquit, dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Vos autē sicut homines moriemini, & sicut unus de principibus cadetis. Vnus de principibus, id est, diabolus & Iudas tradiτor, & Saul & Hieroboam, aut unus ex hijs, qui principatum tenuerunt. Sic & uos cadetis, quia iudicatis iniquitatem. Et facies peccatorum sumitis, non iudicatis pupillo & egeno, humilem, & pauperem non iustificastis, non eripuistis pauperem & egenum, nec de manu peccatorū liberastis. Et licet generaliter dicta sint ista de iudicibus &

pauperi

pauperib⁹, tñ Pharisæis, unà cũ principib⁹ sacerdotũ prophetia carminis sonat. Nescierũt em̃ neq; intellexerũt, q̃a dictũ est illis: Nisi credideritis nõ intelligetis. Illi si credidissent, intelligerent suũ esse dñm quẽ negabant, & diligentẽ se odio persequebatur iniquo. Esto secundum incredulitatem uestram non erat dominus, frater tamẽ erat Hebræus ex Hebræis, & parentes, fratres dicebatis apud uos esse. Dicite ergo quæ fuerit causa odij: Quare, inquiũt, infirmos curat in sabbatis? Et hoc meretur medicus odium pro salute fratrũ incurrere, & pro, charitate sua, uestra execrabilitate uexari. Verũ quoniã qui odit fratrem suũ in tenebris ambulat, atq; mouebuntur omnia fundaměta terræ, cum exurget deus, ut iudicet terram. Recedamus ab odio fratrum. Quia qui odit fratrem suum, nescit quo eat, quia circundãt eum tenebræ. Agamus ergo sollicite de fine psalmi, ut cum surrexerit dominus iudicare terram, & nos in hæreditate capiat, in omnibus gentibus, qui regnat in secula seculorum Amen.

Canticum psalmi Asaph. LXXXII.

DEus quis similis erit tibi, ne taceas, neq; compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignauerunt consilium, & cogitauerunt aduersus sanctos tuos Dixerunt uenite & disperdamus eos de gente, & non memoretur nomẽ Israẽl ultra. Quoniam cogitauerunt unanimiter simul aduersum te, testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorũ & Ismahelitæ. Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalech alienigenæ cum habitãtibus Tyrũ. Etenim Assur uenit cum illis, facti sunt in adiutoriũ filijs Loth. Fac illis sicut Madian & Sisaræ, sicut Iabin in torrente Cyson. Disperierunt in Endor, facti sunt ut stercus terræ. Pone principes eorum sicut Oreb & Zeb & Zebeæ & Salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt hæreditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam, & sicut stipulam ante faciem uenti. Sicut ignis qui comburit siluam, sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum domine. Erubescant & cõturbentur in seculum seculi, & confundantur & pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus, tu solus altissimus super oẽm terram.

OCtogesimus secundus psalmus habet quidem nomina gẽtium aduersus Israelitas dimicantium, contra quas exoratur altissimus deus, solus q̃ est super omnem terram dominus. Dicit autẽ cõtra Hebræos has gentes insurrexisse, Moab ex Loth, Amelech ex Cham. Hij erant in tabernaculis Idumææ, & cum his associati sunt Ismahelitæ. Hij conabantur tenere sanctuarium dei captiuum. Cõtra hos ut non sileat, neq; compescatur dominus, exoratur. Ideo autem in capite habet, Deus quis similis tibi. Et in finem, Tu solus altissimus super omnem terram. Quoniã in dijs suis confidentes aduersum nos excitantur, qui te habemus deum, qui similem non habes. Tu enim solus es altissimus sup omnem terram. Nos autẽ, quia istæ omnes gẽtes ab Apostolis occupatæ in Christi

hæreditate titulatæ sunt. *Si* hos factos ciues sanctorum per gratiam credimus, & domesticos dei, non de his dicamus: Inimici tui domine sonauerunt, sed de dæmonijs, quorum consilijs totus mundus, & carnaliter concutitur, & spiritaliter fatigatur. Tamen non uinceremur carnaliter ab hostibus uisibilibus, si nos inuisibiles spiritaliter uinceremus. Nemo enim intrat in domũ fortis, & uasa eripit, nisi fortem ligauerit. Fortes ergo spiritales homines sunt, quorũ uasa carnes sunt exteriores, hoies sunt, cum illis interioribus agent dæmonia bellum. Quos cum uicerint, & occupauerint uasa eorum, id est, corpora eorũ, quæ pro armis bellicis tractabant aduersus inimicos. His occupatis, illi excitant gẽtes, quia illos qui contra eos spiritaliter pugnare consueuerant, & armis orationũ, & puræ cõscientiæ uincere, sciunt se penitus non habere. Da enim unum spiritalem, qui istum psalmum contra centum milia gentes, præsumens de cõsciẽtia, proferat, & uides protinus euenire uictoriam. Verum quia cum his nobis adhuc congressio est, quos spiritaliter conamur uincere. Quia eos nondũ uicimus, etiam si nos uicisse putemus. Quia si uicissemus spiritaliter, ut dixi, nequaq̃ carnaliter uinceremur. Agamus ergo, ut quia terrenæ nobis superantur & occupãtur prouinciæ, spiritales nobis patriæ non negentur, ut uel in fine uitæ nostræ in bono studio inueniamur, quia cogitant aduersum nos, dicentes: Disperdamus eos ex gente, ut non memoretur deus nomen eorum amplius. Sciũt enim dæmones, quia si peccamus, sic erimus deo execrabiles, sicut & ipsi sunt. Rogemus dominum, ut sicut ignis comburit siluas, & ut flãma cõburens montes, ita persequatur eos in tempestate sua. Quia dicunt, inquit, hæreditate possideamus sanctuarium dei. Sanctuariũ dei est, ubi mysteriorum sunt reposita sacramẽta, ibi caro cœlestis, ibi sanguis diuinus, ibi charismatis ultus, ibi fons perẽnis est, & lex diuina, ibi sunt omnia ista intus in nobis, qui per fidẽ sanctuaria dei facti sumus. Ergo excitemus in zelum dominum, dicentes ei: Domine quos tuo sanguine redemisti, quos tu sanctuarium dignatus es facere, inuaduntur ab his, qui aduersum testamentum tuum disposuerunt. Imple facies eorum ignominia, ut cõfundantur & pereant in æternum. Dum enim illi perierint qui impediunt cognoscere dominũ, Tunc cognoscet omnis gens, quia tu solus es altissimus sup omnem terrã. *Sicut* deiectis deniq; ubiq; templis & idolis in ecclesia dominus regnat super omnem terram corporis nostri, regnat dominus Iesus Christus, qui est cum patre & spiritu sancto unus deus & solus altissimus per omnia secula seculorum Amen.

In finem pro torcularibus filijs Chore psalmus LXXXIII.

QVàm dilecta tabernacula tua domine uirtutũ cõcupiscit & deficit anima mea in atria domini. Cor meũ & caro mea exultauerunt in deũ uiuum. Etenim passer inuenit sibi domũ, & turtur nidũ ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine uirtutum, rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua dñe, in secula seculorũ laudabunt te. Beatus uir cuius est auxiliũ abs te, ascensiones in corde suo disposuit in ualle lachrymarũ in loco quẽ posuit. Etenim benedictionẽ dabit legislator, ibunt de uirtute in uirtutem, uidebitur deus deorũ in Sion. Domine deus uirtutum exaudi orationem meã, auribus percipe deus Iacob. Protector noster aspi-

ce de

ce de⁹, & respice in faciẽ Christi tui. Quia melior est dies una in atrijs tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorũ. Quia misericordiã & ueritatem diligit deus, gratiã & gloriã dabit dominus. Nõ priuabit bonis eos, qui ambulant in innocẽtia, domine uirtutũ beat⁹ hõ qui sperat in te.

CVm in octogesimo secundo psalmo confusi fuerint & perierint, qui occupare uolentes sanctuariũ dei, dabant fastidiũ castitatis, & legendi, & psallendi pariter, ac de bonis rebus cogitãdi impedimenta gignabãt. Regnante in nobis domino nos, qui eramus filij Choreb praeuaricatoris. Hoc malo patre à terra deuorato, dei filij efficimur. Et qui ante ignẽ alienũ à deo bibimus, & auariciae ferre cogitabamus. Nunc igne amoris diuini succensi dicimus: Quã amabilia, quã dilecta, quamq́ pulchra tabernacula tua, in quibus habitas dñe deus uirtutũ. Quae sunt ipsa tabernacula, de quibus dicit? Quia cõcupiscit & deficit anima mea in atrijs eius, in quibus & cor eius & caro exultat noui huius amatoris, in quibus, inquit, passer Christus inuenit sibi domũ: Inibi & turtur nidũ, id est, ecclesia, ubi cõgreget pullos suos: Vbi sunt, inquit, altaria tua domine uirtutum, id est, mysteria tua, rex meus & deus meus. Beati qui ad ea pertingunt, quia in aeternũ laudabunt te. Ibi enim auxilium habentes tuũ, ascẽsiones ponũt in corde suo, non in cõuiuijs ridentium, sed in conualle lachrymarum. Ibi enim benedictionem accipiunt à te, à quo legem susceperunt, & uident in his deum deorũ in Sion, id est, in ecclesia tua, in qua dñe deus uirtutũ exaudies preces, nõ uitiorũ deus ille amet me, illud acquirã, illud habeã, has uitiorũ preces dedignatur dñs uirtutũ. Et quid amplectitur? Da mihi castitatẽ, sapientiã, conteptũ mundi, patientiam, charitatẽ, bonã suspitionẽ in proximo, si ista uirtutũ genera sunt, & de⁹ uirtutũ est quẽ oramus. His utiq́ rebus annuit, qbus nos suae faciet naturae consortes. Cũ respicit in faciem Christi sui, & hominẽ uiderit sedẽtem ad dexteram suam, per quem melior dies una, quia aeterna erit, & noctem non habebit, in laeticia erit credentium, melior erit haec dies una in regno eius super milia annorum, quae sunt in terra consumpta. Qui haec autem credit, plus elegit abiectus esse in conuersatione credentium. Quia domus dei nõ cemento constat & calcè, sed in homine credente, & eius pcepta seruante. Inter nos ergo melius est mihi pro abiecto haberi, quàm si pro rege habear in tabernaculis peccatorum, ubi misericordiam & ueritatẽ diligit dominus, & post misericordiã uiderit & ueritatem custoditam ab eo, cui eam dedit dominus. Post haec gratiã & gloriam dabit, ita ut sine successione eas possideat. Non enim priuabit bonis eos, qui ambulauerint in innocẽtia. Ad haec dicamus omnes: Domine deus uirtutũ, beatus uir q sperat in te. Vir cum dixeris, non sexum discreuisti, sed mẽtẽ. Foemina eñ uirũ aget uirtutũ. Amat rex quae iure uir dicitur, cũ uitia q̃ foeminã etiam uirũ faciunt, animi sui credulitate prostrauerit per gratiam dñi nostri Iesu Christi, qui regnat cũ patre, & spiritu sancto in secula seculorũ Amen.

In finem filijs Chore LXXXIIII.

BEnedixisti domine terrã tuam, auertisti captiuitatem Iacob. Remisisti iniquitatẽ plebis tuae, operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti oẽm iram tuã, auertisti ab ira indignatiõis tuae. Conuerte nos deus salutaris noster, & auerte iram tuã à nobis.

Nunquid in æternũ irasceris nobis, aut extendes iram tuã à genera- tione in generationẽ. Deus tu cõuersus uiuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Ostende nobis domine misericordiã tuam, & saluta re tuũ da nobis. Audiã quid loquatur in me dominus deus, quoniã loquetur pacẽ in plebem suã. Et super sanctos suos, & in eos qui con uertuntur ad cor. Verũtamen prope timẽtes eũ, salutare ipsius ut in habitet gloria in terra nostra. Misericordia & ueritas obuiauerunt si bi, iusticia & pax osculatæ sunt. Veritas de terra orta est, & iusticia de cœlo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatẽ, & terra nostra dabit fructum suum. Iusticia ante eum ambulabit, & ponet in uia gressus suos.

Octogesimus quartus psalmus nihilominus Chore filijs applicatur. Chore filij sunt, quibus pater ignẽ alienum in altare uolens ponere, tollitur & pater Christus, per gratiã cõdonatur. Sicut eñ illius ignis libido est cõtra deũ & cõtra Moysen, id est, contra legẽ uadens, ita huius ignis, corda credentiũ in amplexu misericordiæ & ueritatis excitat, ita ut iusticia & pax osculẽtur se. Qñ autẽ ista gesta sint, si requiris ausculta. Quãdo benedixit dñs terram suã aduentu suo, tunc auertit captiuitatẽ Iacob. Tũc remisit impietatẽ plebis suæ, mitigauit oẽm iram suã, & auertit à nobis iram indignationis suæ. Ostẽdẽs nobis misericordiam suã, & salutare suũ in Christo dans nobis. Audiam⁹ quid loquatur, qui uenit & benedixit terrã suam: Pacem meã, inquit, do uobis. Ecce sic loqtur pacem in plebẽ suam. Primo super sanctos, id est, super Apostolos. Post hæc su per eos, qui per Apostolos cõuertuntur ad eum. Prope est enim timẽtibus deum salutare ipsius, si inhabitauerit gloria, id est, spiritus sanctus in terra nostra, id est, in corporib⁹ nostris, quo habitãte, misericordia & ueritas occurrũt sibi in nobis charis amplexibus. Iusticia uero & pax osculantur se. Quia ueritas q est Christ⁹, de terra, id ẽ, de Maria orta est, & ita iusto hoc iudicio factũ est, quod cum fieret docebamur, quod iusticia de cœlo prospexit, Cũ dñs daret hanc benedictionẽ Mariæ, In qua quasi terra nostra, ex nostra utiq; materia, daret fructum suũ. Suum utiq; hominem perfectũ, ex semine Dauid secundũ carnẽ, ante quẽ iusticia ambulauit in Ioanne baptista, ut ita poneret in uia gressus suos, ut ipse esset uox Esaiæ uaticinatione promissa, qua clamaret in deserto huius seculi: Parate uias dñi, rectas facite semitas dei nostri. Nã & Zacharias sic dicit Ioanni. Tu quidẽ puer propheta altissimi uocaberis. Præibis eñ ante faciem dñi, parare uias ei⁹. In ipso ergo iusticia ante eũ ambulauit, ut ipsa iusticia, per Christũ poneret in uiã qua iretur ad cœlos gressus suos, ut sequamur uestigia eius, q pctm̃ nõ fecit, nec inuẽt⁹ est dolus in ore ei⁹, ipsi gloria in secula seculorũ Amẽ.

Oratio Dauid LXXXV.

Inclina domine aurẽ tuã & exaudi me, quoniã inops & pauper sum ego. Custodi animã meã, quoniã sanctus sum, saluum fac seruũ tuũ deus meus sperantẽ in te. Miserere mei domine, quoniã ad te clamaui tota die, lætifica animã serui tui, quoniã ad te domine animã meã leuaui. Quoniã tu domine suauis & mitis, &

tis,& multæ misericordiæ omnibus inuocātibus te. Auribus percipe domine orationē meā,& intende uoci deprecationis meæ. In die tribulationis meæ clamaui ad te,quia exaudisti me. Non est similis tui in dijs domine,& nō est secundum opera tua. Oēs gentes quascūq; fecisti uenient & adorabunt corā te domine,& glorificabunt nomē tuum. Quoniā magnus es tu & faciēs mirabilia,tu es deus solus. Deduc me domine in uia tua & ingrediar in ueritate tua,lætetur cor meū ut timeat nomē tuum. Confitebor tibi domine deus meus, in toto corde meo,& glorificabo nomē tuum in æternum. Quia misericordia tua magna est super me,& eruisti animā meā ex inferno inferiori.

Deus iniqui insurrexerunt super me,& synagoga potētium quæsierunt animā meā,& nō proposuerunt te in cōspectu suo. Et tu domine de⁹ miserator & misericors, patiēs & multæ misericordiæ & uerax.

Respice in me,& miserere mei,da imperiū tuum puero tuo,& saluū fac filiū ancillæ tuæ. Fac mecū signū in bono ut uideant qui oderunt me,& confundantur, quoniā tu domine adiuuisti & cōsolatus es me.

DVm in octogesimo secundo aieret: Deus quis similis tibi. Nūc in octogesimo quinto dicit: Non est similis tui in dijs dn̄e, Quod si interrogauerat quasi ignarus, edocuit. Ibi contra oēs gentes: Hic omnes gentes, inquit, quas fecisti, non uenient & bellabūt, ait, sicut ibi dixerat: Sed uenient, inquit, & adorabunt corā te domine. Vnde ista tibi præsumptio? Si inclinaueris, inquit, aurem tuam,& audieris me,& custodieris me, quia sanctus sum, id est, quia sanctificatus sum,& lætificaueris me, quia seruus tuus sum,& in die tribulationis meæ clamantē me ad te exaudieris,& deduxeris me in uia tua, & ambulauero in ueritate tua,& liberaueris animā meā ex inferno inferiori,& hos iniustos spirit⁹ immundos, qui insurrexerunt in me cōfuderis, tūc lætabitur cor meū de uictoria, & timebit nomen tuū de pugna. In prælio ēm hoc unū & solum solatiū habui, quod te dn̄m meum me timere gloriabar. Cum hij qui insurrexerūt in me, nō proponerent te ante oculos suos. Verū quia misericors & miserator es, & contemptores tuos nō occides, sicut in illis misericors es, in me uerax esto,& da potestatē tuā puero tuo Iesu Christo,& saluū fac filiū ancillæ tuæ Mariæ. Illo ēm exurgēte à mortuis & ascendēte in cœlū, nos Apostoli & discipuli eius habebimus signū crucis ei⁹ in bono cū uniuersis q credim⁹, ita ut uideāt in frōtibus nostris signū tuū.& cōfundātur, siue uisibiles, siue inuisibiles inimici. In ipso ēm signo adiuuas,& in ipso cōsolaris nos, qui regnas in secula seculorum Amen.

Psalmus cantici filijs Chore LXXXVI.

FVndamenta eius in montibus sanctis, diligit dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Memor ero Raab & Babilonis, scientibus me. Ecce alienigenæ & Tyrus & populus Aethiopū, hij fuerūt illic. Nunquid Sion dicet homo,& homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Dominus narrauit in scripturis populorū, &

principũ horũ qui fuerũt in ea. Sicut lætantiũ omniũ habitatio in te.

OMnes penè psalmi qui in filijs Chore titulãtur, lætitia pleni sunt. Nõ ẽm secuti iniquitatem patris, alienũ à deo ignem libidinosum assumunt, sed hoc amantes quod diligit dominus. De ciuitate gloriosa loquũtur. Quod tamẽ principium dederit psalmo octogesimo sexto prophetiæ spiritus, requiramus. Fundamẽta eius. Adhuc nõ dixisti cuius,& dicis iam eius? Vnde apparet deũ tibi ostendisse ciuitatem, cuius te positio, dum cantares domino, appellauit,& dans tuæ cogitationi respõsum, subito exclamasti: Fũdamẽta illius ciuitatis quã cogito, cuius portas diligit dñs super oia tabernacula Iacob, de qua gloriosa di/cta sunt à ꝓphetis. Fũdamenta eius in mõtibus sanctis. Ibi sunt fundamẽta ciui tatis, quos Christus mõtes excelsos fecit, quorũ uertices cœlũ pulsant, in qbus transfigurãtur in splẽdore, in qbus apparent cũ eo Moyses & Helyas, in qbus lex & prophetia cũ Christo cõcordant, in quibus apertis cœlis, clamat pater de Christo suo: Hic est, in quo mihi bene cõplacui, ipsum audite. In ipsis mõtibus fundamẽta sunt ecclesiæ collocata. Fundamentũ autẽ ibi nemo potest ponere, præter id quod positũ est. Saxũ ẽm positũ est solidũ. Et si quis præter hoc quod positum est posuerit, in arenã posuit, sed forte dicis, cũ unum fundamentũ me/moret Apostolus, quomodo hic plura memoras fundamẽta? Ad hoc illud res/pice, Si regẽ dixeris Christũ solum, dicitur tibi, rex regũ est, Si dñm, respõdebit tibi, dñs dominãtiũ est. Si sanctũ, sanctus sanctorũ est, Sic & si solũ fundamẽtũ memores, fundamentũ fundamentorũ negare non poteris. Vñ idem Aposto lus superædificari credentes Christo desiderat & exoptat, super fundamẽtum Apostolorũ & prophetarũ. In hac ergo ciuitate memorabo Raab, excipiẽtem nuncios,& Babylonẽ ducentẽ captiuos, gentiũ scilicet plebes sordidas in forni/catione, sicut Raab,& superbas in uirtute sicut Babylon. Has dico, inquit, in ista ciuitate uẽturas, ut sciãt te. Ibi ẽm & alienigenæ, ibi Tyrij, ibi etiã popul⁹ Aethio pũ clamabũt de Apostolis, dicẽtes, Audiuim⁹ eos unusquisq; linguis nostris lo/quẽtes magnalia dei. Ibi cognouimus matrẽ Sion dicentẽ, quod homo & ho/mo natus sit in ea, in Sion prouincia matrẽ ciuiũ Hebræorũ dicentẽ: Cognoui mus nos gẽtes, quod hõ Adã primus factus sit ex terra in animã uiuentẽ, nunc alius homo nouissimus Adam natus sit ex uirgine, in spiritu uiuificãte: Primus homo generat filios q possideat terrã, secũdus homo generat, qui possideãt cœ los. Ecce hõ & homo, hoc uos gẽtes unde nostis? In Sion, id est, in ciuitate, cu/ius fundamẽta, in montib⁹ sanctis sunt. Ibi nobis dictũ est: Dñs hoc narrauit in scripturis populorũ & principũ, q fuerunt in ea,& hoc didicimus quod in habi tatione eius nullus erit tribulãs, nullus suspirãs, nullus flens, nullus afflictus, sed lætãtiũ erit oĩm habitatio in ea. Quorũ lætitia, quia uerbis exprimi nõ potuit, cõ paratiõe distincta est, ut quãta põt omniũ nostrorũ, qui in seculo sumus lætitia in unã summã colligi, tãta in uno ei habitatore fundatur, per eũ qui fundauit eã altissimus, regnãs cũ filio patre & spiritu sancto, ꝑ æterna secula seculorũ Amẽ.

Canticum psalmi filij Chore in finẽ pro Amalech, ad respõ dendum intellectus Heman Izraitæ. LXXXVII.

DOmine deus salutis meæ, in die clamaui & nocte coram te. Intret in cõspectu tuo oratio mea, inclina aurẽ tuã ad præ/cẽ meã. Quia repleta est malis anima mea,& uita mea in/ferno appropinquauit. Aestimatus sum cũ descendẽtibus in lacum.

factus

factus ſum ſicut homo ſine adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in ſepulchris, quorũ non es memor amplius, & ipſi de manu tua repulſi ſunt. Poſuerunt me in lacu inferiori, in tenebroſis, & in umbra mortis. Super me confirmatus eſt furor tuus, & oẽs fluctus tuos reduxiſti ſuper me. Longe feciſti notos meos à me, poſuerunt me abominationẽ ſibi. Traditus ſum & nõ egrediebar, oculi mei languerũt præ inopia. Clamaui ad te domine, tota die expandi ad te manus meas. Nũquid mortuis facies mirabilia, aut medici ſuſcitabunt & cõfitebuntur tibi. Nunquid narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuã, & ueritatem tuã in perditione. Nunquid cognoſcentur in tenebris mirabilia tua, & iuſticia tua in terra obliuionis. Et ego ad te domine clamaui, & mane oratio mea præueniet te. Vt quid domine repellis orationẽ meam, auertis faciem tuã à me. Pauper ſum ego & in laboribus à iuuentute mea, exaltatus autẽ humiliatus ſum & cõturbatus. In me trãſierunt iræ tuæ, & terrores tui cõturbauerunt me. Circũdederunt me ſicut aqua tota die circũdederunt me ſimul. Elõgaſti à me amicũ & proximũ, & notos meos à miſeria.

IN huius pſalmi titulo nominantur quidẽ filij Chore, ſed pſalmus canticũ ſuum pro Malech dirigit, & dat intellectũ Eman Iſraelitæ, Malet, id eſt, deſtitutum uocant, Eman inopẽ. Ergo ad deſtitutum & pauperẽ ſermo eſt. Credo ad illum deſtitum, quẽ relinquentes diſcipuli ſolũ in manibus, fugierũt. Ad quẽ autem pauperẽ, niſi ad eum, de quo Apoſtolus memorat: Quia cũ diues eſſet, pauper pro nobis factus eſt, ita ut oculi eius infirmati ſint præ inopia. Pauper, non habens diuitias immortalitatis in paſſione. Cuius oculi præ ipſa infirmitate in morte clauſi ſunt. In qua dicit, medici ſuſcitare non poſſunt, in qua dicit poſitum ſe in lacu inferiori, in tenebris & in umbra mortis. Tempore quo poſuerunt eum abominationem ſibi, quo traditus eſt Iuda: Tunc inquit, quando traditus ſum & non egrediebar. Calicem nõ exiebam paſſionis, de manibus ligãtiũ me. Tunc oculi mei infirmati ſunt præ inopia. Nõ ẽm utebar ſalutẽ deitatis, ſed patiebar infirmitatẽ humanitatis aſſumptæ. Audiamus ergo qd ipſe hõ aſſumptus loquatur: Feciſti naſci ex uirgine, ut narrantes mirabilia tua, credãt homines, & ab incredulitate fugiẽtes, ad uitã adtingãt. Ambulare feciſti ſup equora tumentia ſiccis pedibus, imperare uentis, cæcis lumen reddere, infirmantibus ſalutem, mortuis uitã quàm amiſerant reuocare. Quid modo ad mortẽ me ire pmittis? Nũqd narrabũt in ſepulchris miſericordiã tuã, aut in perditiõe poſiti, agnoſcũt ueritatẽ tuã, aut cognoſcũt iuſticiã tuã reducti in terrã obliuiõis? Hæc ſunt q̃ clamaui ad te in oratione mea, dũ dicerẽ: Si fieri põt trãſeat à me calix paſſionis. Verũ quia nõ poteſt trãſire niſi bibã illum, fiat uolũtas tua, exalter in cruce, humilier in conſpectu iudicis, & uidear cõfuſus in mortẽ, & hoc modo ſim exaltatus, & humiliatus, & confuſus. Verum quia inter mortuos liber ſum, mane oratio mea præueniet te, & uidebunt reſurgentem, quem uiderant tota die expandiſſe in cruce manus ſuas. Et poſt hæc in ſepulchro poſitum, à quo longatus eſt omnis amicus, & omnis proximus, pro ipſa miſeria paſſionis. Intrat enim oratio eius in conſpectu dei. Et inclinauit aurem ſuam ad precem eius, & ui-

ta eius quæ in infernum appropinquauit, exurgat à mortuis. Dum enim mane factum fuerit, statim oratio eius præueniet, promissionem resurrectionis perficiens, ut non solum se uiuentem exhibeat, sed & in cœlis ascendentem ostẽdat. Cui gloria in secula seculorum Amen.

Intellectus Ethan Ezraitæ LXXXVIII.

MIsericordias domini in æternum cãtabo. In generatione & generationẽ, annunciabo ueritatem tuã in ore meo. Quoniam dixisti in æternum misericordia ædificabitur in cœlis, præparabitur ueritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis, iuraui Dauid seruo meo usq; in æternum præparabo semen tuũ. Et ædificabo in generatione & generationem sedem tuam. Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim ueritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniã quis in nubibus æquabitur domino, similis erit domino in filijs dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus uirtutum quis similis tibi, potens es dñe, & ueritas tua in circuitu tuo.
Tu dominaris potestati maris, motũ autem fluctuũ ei9 tu mitigas.
Tu humiliasti sicut uulneratũ superbum, in brachio uirtutis tuæ dispersisti inimicos tuos. Tui sũt cœli, & tua est terra, orbẽ terræ & plenitudinẽ eius tu fundasti, Aquilonẽ & mare tu creasti. Thabor & Hermon in noĩe tuo exultabũt, tuũ brachiũ cũ potentia. Firmetur man9 tua & exaltetur dextera tua, iusticia & iudicium præparatio sedis tuæ.
Misericordia & ueritas præcedẽt faciẽ tuam, beatus populus qui scit iubilationẽ. Domine in lumine uultus tui ambulabũt, & in iusticia tua exultabũt tota die, & in noĩe tuo exaltabũtur. Quoniã gloria uirtutis eorũ tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrũ. Quia domini est assumptio nostra, & sancti Israël regis nostri. Tunc locutus es in uisione sanctis tuis, & dixisti posui adiutoriũ in potẽte, & exaltaui electũ de plebe mea. Inueni Dauid seruũ meum, oleo sancto meo unxi eũ. Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachiũ meũ confortabit eũ. Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis nõ apponet nocere ei. Et cõcidã à facie ipsius inimicos eius, & odientes eũ in fugã conuertã. Et ueritas mea & misericordia mea cũ ipso, & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponã in mari manũ eius, & in fluminibus dexteram eius. Ipse inuocabit me pater meus es tu, deus meus & susceptor salutis meæ. Et ego primogenitũ ponã illum, excelsum præ regibus terræ. In æternũ seruabo illi misericordiã meã, & testamẽtũ meũ fidele ipsi. Et ponã in seculũ seculi semẽ ei9, & thronũ ei9 sicut dies cœli. Si autẽ dereliq̃rint filij ei9 testamentũ meũ, & in iudicijs

meis nõ

meis nō ambulauerint. Si iusticias meas prophanauerint, & mādata mea nō custodierint. Visitabo in uirga inīqtates eorū, in uerberibus peccata eorū. Misericordiā autē meā nō dispergam ab eo, neq; nocebo in ueritate mea. Neq; prophanabo testamentū meū, & quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Semel iuraui in sancto meo si Dauid mentiar, semen eius in æternum manebit. Et thronus eius sicut sol in cōspectu meo, & sicut luna perfecta in æternum, & testis in cœlo fidelis. Tu uero repulisti & despexisti, distulisti Christū tuum.

Auertisti testamentum serui tui, prophanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius, posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes uiam, factus est opprobrium uicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum, lætificasti omnes inimicos eius. Auertisti adiutorium gladij eius, & non es auxiliatus ei in bello Destruxisti eum ab emundatione, & sedem eius in terra collisisti. Minorasti dies temporis eius, perfudisti eū confusione. Vsq; quo domine auertis in finem, exardescet uelut ignis ira tua. Memorare quæ mea substantia, nunquid enim uane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui uiuet, & non uidebit mortem, eruet animā suam de manu inferni. Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine, sicut iurasti Dauid in ueritate tua. Memoresto domine approbrij seruorum tuorum, quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobrauerūt inimici tui domine, quod exprobrauerunt commutationem Christi tui. Benedictus dominus in æternum fiat fiat.

DE tempore illo, quo numeratus est populus huius psalmi historia declaratur. Mysterium uero psalmi, ad domini nostri passionē extenditur. Dicamus ergo prius historicū sensum, & de hoc ad sensum mysticū conuertamur. Ethan Hebræi humiliatū uocāt. Humiliatur ergo rex Dauid per diminutionē populi. Totū de misericordijs dñi excitat carmē. Se misericordias dicit domini æternas cantare, deū dicit dixisse, in æternū misericordiā ædificare, cœlos. Dicit misericordias cōfiteri dñi, dicit sibi seruo suo iurasse, & hāc ueritatē in cœlis præparasse, quādo disposuit testamētū electis, tunc iurasse Dauid seruo suo. Quid autē iurasset inferius pandit. Quod si etiā filij eius, inquit, reliquerint legē meā, uisitabo in uirga, & in uerberibus peccata eorū, misericordiam uero meam nō tollam ab eis, neq; nocebo ueritatē meā. Et adiecit: Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar. Tu autem domine repulisti, & expulisti, & distulisti Christū tuum, id est, Dauid regē. Quia per occasionem unius facti eius, totus populus moritur. Et ideo ait: Nunquid in uanum cōstituisti filios hominum. Quis est homo qui uiuit, & non uidebit mortē? Aut quis eruit animā suam de manu inferi? Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ dñe, sicut iurasti Dauid in ueritate tua? Sufficiat nobis historicus sermo, ascēdam⁹ ad mysticū. In Christo em̄ misericordia æterna ædificata est, nō manufacta ædificatio, sed spū sancto cōposita. Cui⁹

ueritas ē ita in cœlis pparata,ut diſpoſito teſtamēto legis ſuæ iuraſſet Dauid ſeruo ſuo,quod de fructu uētris eius poneret ſuper ſedē ſuā,cui nullus ſimilis eſſet inter filios dei,ut eſt magnus & metuendus ſuper oēs,qui in circuitu eius ſunt. Oēs eñ ſerui eius ſunt. Signū autē dedit ſeipſum eſſe dñs Ieſus Chriſtus,cū in naui poſit⁹, ipſe dominatus eſt ſuper poteſtates maris,& motū fluctuū eius ipſe mitigauit,& humiliauit ſicut uulneratū ſuperbum,ipſum diabolū,& in uirtute brachiʼ ſui diſperſit oēs dæmones. Tunc ſuos oſtendit cœlos,cū cæcis lumen cœlorū daret. Suam oſtēdit terrā,cum ſepultos iuberet eam mortuos reddere. Se quoq; Aquilonē creaſſe oſtēdit,cū eius flatibus imperaret. Thabor & Hermon in eius nomine exultauerunt,cū uiderent habitatores horū mōtium Hieroſolymis uicinorū,infirmos ſuos ſaluari,ab eo paralyticos curari,leproſos mūdari,mortuos ſuſcitari. Ipſi montes,id eſt, Thabor & Hermon in Ieſu nomine exultabunt,dicentes ei: Tuū brachium,& tua potētia,quia firmatur man⁹ tua, & exaltetur dextera tua ſuper omnē ægrotantiū ſanitatem. Nos exultamus,nō ſolum te iſta faciente,ſed & diſcipulos tuos uidemus dñe in lumine uultus tui ambulātes,quoniā gloria & uirtus eorū tu es. Tua eſt eñ deus aſſumptio hcis, quod locutū te ac dixiſſe per os ſanctorū,ſacra teſtatur ſcriptura,electuri electū de plebe dei,in quo glorietur gloria manus tuæ,qui tibi deo diceret in ueritate: Pater meus es tu. De quo & tu diceres: Ego primogenitū ponā eum,ut in nomine eius omne genu flectatur cœleſtiū,terreſtrium,& infernorū,& omnis lingua confiteatur. Quia dñs Ieſus in gloria eſt dei patris qui poſuit in ſeculum ſeculi ſedē eius,cui teſtamentū ſuum in æternum fideliter ſeruat. Cuius dies ſicut dies cœli ſunt repromittit. Hic tñ pro peccatis noſtris ab inimicis ſuis tētus,prophanata eſt in terra ſanctitas eius. Nō permiſit, nec in uno diſcipulo adiutoriū gladiʼ eius,ſed clamat ei: Recōde gladiū tuum in theca ſua. Et cū poſſet ei exhibere pluſq; duodecim legiones angelorū,noluit auxiliari ei in hoc bello,ſed minorauit dies tēporis eius,& perfudit eum tanta confuſione,ut cū impijs deputatus,in medio homicidarū crucis cōpelleretur ſubire patibulum. Nō eſt hoc iraſcentis dei,ſed miſerentis. Quid tamen dicit? Quia patitur,quouſq; accenditur, uelut ignis ira tua. Memorare dñe,quia ex uirgine me genuiſti, & memor eſto quæ ſit mea ſubſtantia. Quia cum omnes homines moriātur in peccatis ſuis,ita ut nullus ſit qui uiuat, & non uideat mortem,& penè nullus ſit,qui eruat animam ſuam de manu inferi (concluſa ſunt enim omnia in incredulitate,ut omnibus miſerearis). ueniant miſericordiæ tuæ promiſſæ domine,& memor eſto Apoſtolos, quos continui in ſinu meo, lucratores multarum gentium, quos exprobrauerunt inimici tui domine,quos exprobrauerunt ad commutationē Chriſti tui,alium Chriſtum expectantes,iſtum qui paſſus eſt denegātes. Nos autem qui ſcimus iubilationem in lumine uultus eius ambulemus. Et quem fleuimus patientem,gaudeamus à mortuis reſurgentem,& adorantes eum,dicamus ei: Benedictus es domine in æternum fiat fiat. Orantes ut in fine noſtro cōfeſſio nobis iſta proficiat, per ipſum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui regnat cum patre,& ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum Amen.

Oratio Moyſi hominis dei LXXXIX.

DOmine refugiū tu factus es nobis à generatiōe in generationem. Priuſq; montes fierent aut formaretur terra,& orbis à ſeculo & in ſeculum tu es deus, ne auertas hominē in humilitatem & dixiſti conuertimini filiʼ hominum. Quoniam mille

anni

anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præterijt. Et custo dia in nocte, quæ pro nihilo habentur eorũ anni erunt. Mane sicut herba trãseat, mane floreat & trãseat, uespere decidat, induret & arescat. Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras, in conspectu tuo, seculum nostrum in illuminatione uultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt, & in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur, dies annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta anni. Hij autem in potentatibus octo ginta anni, & amplius eorum labor & dalor. Quoniam superuenit mansuetudo & corripiemur. Quis nouit potestatem iræ tuæ, & pre timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac, & eruditos corde in sapientia. Cõuertere domine usq; quo, & deprecabilis esto sup seruos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua exultauim⁹, & delectati sumus in omnibus diebus nostris. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus uidimus mala. Respice in seruos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos, & opera manuum nostrarũ dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

OCtogesimus nonus psalmus canit dominum nostrum, qui refugium factus est nobis in Christo Iesu. Hũc esse qui fecit montes, & firmauit terram & orbem, à seculo, & in seculum, anteq; ista fierent, iam tunc regnasse. Interroges Dauid, & dicas ei: Vnde hoc nosti? Quia deus tu⁹ antequã fieret terra, iam deus erat & regnabat? Respõdebit tibi: Moyses ille magnus propheta, qui locutus est cum deo facie ad faciem, quasi loquatur cum amico suo. Ipse ex ore dei didicit, & ipse nos docuit. Hæc q̃re egimus? Quia legim⁹ in titulo: Oratio hominis dei. Quæ ergo ab ipso didicerat, ipsius ei nomini cõsecrauit. Quæ autem causa in mysticum uadit? Quia præuidit anathemabiles esse hæreses, dicturas filium dei, qui refugium factus est nobis in Christo, nõ fuisse priusq; mũdus fieret, & firmaretur terra & orbis. Cõtra hos ait: A seculo & in seculum tu es deus. Nõ auertas hominem in humilitatem, hoc est, in humilitate positum hominem non condẽnas, quia dixisti: Conuertimini filij hominum, hoc est, dixisti te superbis resistere, humilibus gratiam condonare. Ne auerseris hominẽ in humilitate positum, qui quasi herba oritur, & quasi flos, quod mane ortum, uespere arescit. Cum apud te mille anni sic sint, sicut una dies, aut sicut custodia in nocte. Custodia in nocte quarta pars noctis est, quam sibi pastores diuidũt, ut ternis horis alijs custodientibus, alijs quiescentibus transeatur. Quod autem memorat, quia defecimus in ira tua, hoc memorat, quod antecessor in psalmo cecinerat, Post populi numerum in ira tua defecimus, quia posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, & seculum nostrũ in lumine uult⁹ tui. Cõtra herbam & araneam, & contra flos fœni, domine qui semper misertus es hominibus, quid moueris? Tibi anni mille sic uidẽtur, sicut nobis nocturna uigilia. Nostri autem anni, qui sicut aranea meditãtur, uix ut multum octoginta anni sunt, & plus est in eis nobis labor & dolor. Quid tanta mansuetudo uenit sup miseros,

ros. Quid tam grauiter corripimur? Quis nō potestatem iræ tuæ? Nūquid sciebam te irasci, si ego populum numerarem? Sufficeret, quia impeditum corde fecisti sapere. Conuertere domine aliquantulum, & esto deprecabilis super seruos tuos. Quotienscunq; transierunt à nobis tenebræ peccatorum per correptionem, quali in mare positis misericordiam præbuisti, per quàm exultauimus & delectati sumus, in omnibus diebus, quibus nos humiliasti, & in annis quib⁹ uidimus mala. *Sic fac* & modo, quia iam dexterā tuam notam fecisti, & erudisti nos, & fecisti sapere quod desipuimus. Noli delectari in mortem nostrā, qui dixisti peccantibus: Conuertimini filij hominum, quia non delectaris in perditione uiuorum. Respice obsecro in seruos tuos, & in opera manuū tuarū, quia sicut scriptum est: quia opera manuum tuarum nos omnes, quia patres indignatione tua correpti defecerunt. Dirigantur filij eorum per aduentum domini nostri Iesu Christi filij tui, ut sit splendor domini dei nostri super nos, per quē opera manuum nostrarum. Per ipsum enim directus est ois tenor disciplinæ, emēdata lex, correcta peruersitas, ægtas adimpleta, ipsi gloria in secula seculorū Amē.

Laus cantici ipsi Dauid xC.

QVi habitat in adiutorio altissimi, in protectione dei cœli cōmorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu, & refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenātium, & à uerbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis ejus sperabis. Scuto circundabit te ueritas eius, non timebis à timore nocturno. A sagitta uolante in die, à negocio perambulāte in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano.

Cadent à latere tuo mille & decem milia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis considerabis, & retributionem peccatorum uidebis. Quoniam tu es domine spes mea altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscū ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.

Quoniam in me sperauit liberabo eum, protegam eum quoniam cognouit nomen meum. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cū ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

MVlti putāt libertatem arbitrij eousq; sibi posse sufficere, ut sese per ipsam libertatem ab hostibus inuisibilibus eruere posse cōfidant. Libertatem autem arbitrij, & negare periculū est, & nudare peccatum. *Si* enim negaueris, omnibus frena laxasti: si nudaueris, decepisti. Nā negas si dixeris: Deus si uult bonus sum, Si nō uult bonus non sum. Cum constet deum uelle oēs homines saluos fieri, & unusquisq; suo fit iniquus arbitrio. Nudas autē, cum tantum ipsi arbitrio dederis, ut eum rebus diuini adiutorij denudaris. Nam qui habitat in adiutorium altissimi, & qui in ꝓtectione dei cœli cōmoratur, & dicit domino:

Susceptor

Susceptor meus es, & refugiũ meum, quia dicit sperabo in eum, quia ipse liberabit me de laqueo dæmonũ, & à uerbo aspero suggestionũ eorum. Si ita dixeris, si ita credideris, tunc demum in scapulis suis obumbrabit te, & sub pennis eius sperabis. Pennæ dei angeli eius sunt, quorũ custodiæ mancipamur. Scuto circũdabit te ueritas eius. Scuto corporis, sanguinis, chrismatis, quo scuto & defendimur & coronamur. Sic enim psalmus alius asserit, quod scuto bonæ uoluntatis coronet nos. Hoc etiam in isto psalmo, ut non timeamus à timore nocturno. Libidinosæ scilicet uoluptatis, cuius sagitta uolat per diẽ. Quod enim in aspectu luminis concupiscitur, huius negocium in tenebris perpetratur, aut in ruina, aut in dæmonio meridiano perficitur. Sed si habitaueris in adiutorio altissimi, cadẽt à latere tuo mille, & decẽ milia à dextris tuis. Sinistrum in eo, qui sub auxilio dei agit, nõ nominatur, sed latus tantũ exponitur contra quod mille insurgunt, à dextris autem decem milia. Latus hoc sinistrum quod noluit nominare, liberum arbitrium est, contra quod minor pugna laxatur: In dextera autem dei auxilium est. Et ideo prius nominauit latus, quia in arbitrio est, ut credas prius, ut dum credideris gratiam consequaris. Inuenies tam multiplicem uirtutum cuneum, auxiliorum in dextera. Ipsa armat trophæo crucis frontem, ipsa loricam mysteriorum assumit, ipsa suscipit salutis remedia, ipsa loquẽtis exprimit signa. Nam & quod memorat sapientia dei, quod uias quæ à dextris sunt nouit dominus, peruersæ autem sunt à sinistris. Hoc ostendere fortasse uoluit, quod quando uincimus, partis dextræ uirtutibus tradimus: quando autem uincimur, sinistræ parti infirmitatibus applicamus. Auxilium nõ uincitur dei, sed nostri libertas arbitrij superatur. Qui si propẽsiores fuerimus in dextera, angelis suis mandat de nobis, ut custodiant nos in omnibus uijs nostris. Ita ut si super Aspidem & Basiliscum ambulemus, id est, super diabolũ, Et regnum eius conculcare possimus & leonem & draconem. Hæc enim dicit dominus, quoniam in me sperauit liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meũ. Inuocauit me, ego exaudiam eum. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum adimplebo eũ, & ostendam illi salutare meum. Ipsi gloria in secula seculorum Amen.

Psalmus cantici in die sabbati. XCI.

Bonum est cõfiteri domino, & psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandum mane misericordiam tuam, & ueritatẽ tuam per noctem. In decachordo psalterio, cum cantico in cithara. Quia delectasti me domine in factura tua, & in operibus manuum tuarũ meditabor. Quam magnificata sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Vir insipiens nõ cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Cum exorti fuerint peccatores sicut foenum, & apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Vt intereant in seculum seculi, tu autem altissimus in æternum domine. Quoniã ecce inimici tui domine, quoniam ecce inimici tui peribũt, & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum & senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos, & ab insurgentibus in me malignãtibus

audiet aures mea. Iustus ut palma florebit, sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in dono domini, in atrijs domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi,& bene pacientes erunt ut annuncient. Quoniam rectus dominus deus noster,& non est iniquitas in eo.

DIe sabbato inimici domini pereunt, ut die dominica amici domini gratulentur. Sabbato eñ iacet dominus in sepulchro mortuus,& die dominica adoratur inter angelos uiuus. In hac re nimis profũdæ factæ sunt cogitationes eius, quas uir insipiens non cognoscit,& stultus nõ intelligit ea. Nobis autem bonum est,si confiteamur peccata nostra cotidie, & psallamus nomini eius altissimo,si annunciemus mane,à tenebris peccatorum exuti,misericordiã eius, & dũ uenerit nobis nox quæstionum, nequaquam ad libitum, quæ nescim⁹, usurpãdo loquamur. De deo enim loqui etiam uera, quia periculosum est timeamus. Ea ergo quæ lucida sũt in scripturis sanctis,præiudiciũ ab obscuris locis pati non debent,utpota proferamus aliquid breuiter,ex quo uniuersa noscantur. Habes in lucido positum,non esse personarum acceptionem apud deum,hoc Petrus,hoc Paulus, hoc omnes euãgelistæ testantur. Quod si non dicerent, tam lucida definitio est, ut illis eam tacẽtibus crederemus. Quid nũc? Cõtra hanc in obscuro nascitur quæstio. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Et cui uult miseretur,& quem uult indurat,& multa similia. In his positus in nocte deuenisti. Non potes luci diei noctis huius caliginem tradere,& diei medio uim tenebrarum inferre. Si est tibi sermo,annuncia ueritatem in nocte, sin aliâs,sit digitus tuus super os tuũ. Si enim mille tales quæstiones inuenias,nunquàm probabis domini per electionem personæ unum uelle,recusare alium. Aliud est,si doceas Esau bonũ fuisse in operibus suis,& inique odio habitũ. Aut Iacob malorum operum reum iniuste delectum. Sed rumpamus moras alieni operis,& in decẽ chordarum psalterio delectet nos dominus in factura sua,& in operibus manuum eius,quas expandit in cruce. In his,inquam,operibus exultemus. Ibi enim magnificata sunt opera eius, quæ uir insipiens non cognouit. Populus incredulus Iudæorum,qui sicut fœnũ exorti, parauerunt operantes iniquitatem,ut intereant in seculum seculi. Atque domino in æternum manẽte,hij peribunt & dispergentur super uniuersam faciem terræ omnes Iudæi operantes iniquitatem. Christus autem ut palma floret,plantatus in domum suam,in atrijs domus dei nostri florebit,& multiplicabitur in senecta uberi. Hic senecta non ipsius,sed seculi senectam commemorat,quia secula finiuntur,& senectute deficiunt. Dominus autẽ in æternum permanet. Nec hoc accipias ingrate,quod palmæ florenti comparauerit eum. Quia comparatus minus est ab eo cui comparatur. Nõ palma florens ipse est,& comparatio Christi diuinitatis comparatur ipsi palmæ semper florenti,qui ad dexteram patris sedens, uictoribus ramos suos porrigit,de floribus suis coronam tribuens. Et de fructibus perpetua refectionẽ saginam imptiens. Ipsi gloria in secula seculorũ Amẽ.

Laus cãtici Dauid in die ante sabbatũ qñ fundata est terra. XCII.

DOminus regnauit decorem indutus est,indutus est dominus fortitudinẽ & præcinxit se. Etenim firmauit orbẽ terræ qui nõ commouebitur. Parata sedes tua ex tunc,à seculo tu es. Eleuauerunt flumina domine,eleuauerunt flumina uocem suam.

Eleua

Eleuauerunt flumina fluctus suos, à uocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis, domum tuã decet sanctitudo domine in longitudine dierum.

Dominus regnauit, id est, regnum adsumpsit in cruce. Decorem induit in resurrectione. Induit enim infirmitatem in uirtute, & præcinxit se æternitatem, & firmam fecit terram in resurrectione sua. Et paratam sedem habens, ascendit in cœlum sedens ad dexteram patris. Hunc præconata sunt flumina scripturarum sanctarum, super hunc eleuauerũt uoces suas, à uocibus aquarum multarum, id est, gentium potentius clamantes. Omnes enim scripturæ gentium, uoces habent: uirtutes habent istæ scripturæ, regibus imperant, illi deseruiũt. Ergo cum eleuarẽt flumina uoces suas, mirabilis factus est Christus. Elationi maris, id est, mũdi huius regibus & sublimibus, nec his tantũ, sed & mirabilis in excelsis, dñs cœlos ascẽdẽs, tunc testimonia dei credibilia facta sunt nimis. Dedit enim potestatẽ, ut in nomine eius sanitates generi humano operarentur. Qui cum dei filium prædicabant, & hijs ista signa facientibus, testimonia eius facta sunt nimis credibilia, & domum eius quam Pharisæi dicebant non posse suscipere sancta præcepta, legis ueteris testamenta suscepit. Et decent ea sancta sanctorum, ut ibi habitent in seculo seculorum Amen.

Psalmus Dauid quarta sabbati. XCIII.

DEus ultionum dominus deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbis. Vsquequo peccatores domine, usq; quo peccatores gloriabuntur. Effabuntur & loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniusticiam. Populum tuum domine humiliauerũt, & hæreditatem tuam uexauerunt. Viduam & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt. Et dixerunt non uidebit dominus, nec intelliget deus Iacob. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet, qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uanæ sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eũ. Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Quia non repellet dominus plebem suam, & hæreditatem suam nõ derelinquet. Quo adusque iusticia conuertatur in iudicium, & qui iuxta illã omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi aduersus malignantes, aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuuit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus, misericordia tua domine adiuuabat me. Secũdum multitudinẽ dolorum meorum in corde meo, cõsolationes tuæ lætificauerunt animã meam. Nunquid adhæret ti

tibi sedes iniquitatis q fingis laborem in præcepto. Captabant in a/nimam iusti, & sanguinem innocentem condemnabunt. Et factus est mihi dominus in refugium,& deus meus in adiutorium spei meæ. Et reddet illis iniquitatem ipsorum ,& in malicia eorũ disperdet eos, disperdet illos dominus deus noster.

DEus uindex esse populi sui iudicibus canit,qbus leue uidetur psonas pec cantiũ sumere, in iudicio orphanis & egenis,ab hijs aũt q exaltant domi nũ in cordibus suis,& iudicant terrã in corporibus suis, hij reddũt retributio/nẽ supbis. Applicare possum⁹ testimoniũ Apostoli, quo ait: *Si nos ipsos iudica remus,nõ utiq; iudicaremur.* Iudicamus aũt nosipsos,quãdo finem uicijs poni mus,& principiũ uirtutibus collocamus. Quod si nõ facimus,populũ dei,id ẽ, uirtutẽ humiliamus, & hæreditatem eius, quæ nobis promittitur, spernimus, Viduam & aduenã occidentes. Vidua est anima,quæ nõ habet uirũ,uerbũ aut intellectum prudẽtiæ. Hãc si aut uerbo tuo aut exẽplo decipias, quam liberare debueras,uiduã interficis. Aduena est,qui ciuis esse sanctorum nõ nouit. Hu/ic si te amatorẽ mundi ostendas, tollis ei fidem futuræ ciuitatis,& quasi inter/feceris eum spiritaliter,à præsenti psalmo argueris. Sic etiam orphani occidun/tur. Orphani sunt, qui deum se posse patrẽ habere sanctè uiuendo nõ credũt. Hic tu sapis,& nosti filios dei fieri posse credẽtes,si exemplũ cõtrariũ præbeas, quo se filios dei fieri contemnant ,orphanos occidisti. Nã si de his orphanis & de aduenis & uiduabus agit. Ergo qui coniuges,aut ciues, aut habentes patrẽ & matrẽ filios occiderit,criminis reatum euadit. Aut si taceret psalmigraphus. Quis unq; de hoc facto nõ argueret criminosos? Verũ quia hæc agẽtes nos ipsi qui putamus nos sapere, sic nobis uidetur, quod has minucias ruinarum quæ p nos fiunt nõ requirat dominus & non intelligat,ista quæ nos intelligere nolumus. Clamatur nobis ,intelligite q insipientes estis,id est, uos qui desipui/stis in populo positi ,dũ unus alterius sectamini exẽpla ad cõtemptũ domini, & stulti,aliquando sapite qbus impatur & dicitur sapite. Ostenduntur suo arbi/trio nõ sapere,dicũt eñ: *Modo deo hinc erit curæ,ut audiat singula uerba no/stra ,& uideat singula quæq; facta nostra. Ad hæc respõdetur eis. Ergo q audi tũ dedit tibi ,ipse nõ audit:qui tibi uisum tribuit, ipse nõ respicit: q tibi scientiæ saporẽ infudit,ipse non sapit. Ille totus sapientia est ,& uidet cogitationes ho/minũ, qui sibi sapere uidetur,quoniã ipsæ cogitationes eorũ uanæ sunt. Beatus homo est quẽ hoc ipsum erudierit dñs nõ eligẽdo negligẽtem , sed legẽ suã do cẽdo credentẽ. Hic mitigabitur in diebus malis,quãdo dæmones parant pec/cantibus foueas,tunc non repellet dominus plebem suam,id est,de suo auxilio præsumentẽ,& hæreditatem suã non derelinquet,sed protegit à tẽptationibus eos, dans eis tolerantiã p promissam hæreditatẽ uitæ æternæ. Et facit eos expe/ctare retributionẽ,quo adusq; iusticiam cõuertat in iudicio ,& qui tenent eã,id est,ipsam iusticiã omes q recto sunt corde. Verũ quia maligna cõsilia mẽtibus ministrantes insistũt,contra quos animo satis est arguit pugnandum,qui nouit per singulas quasq; suggestiones acriter dimicandũ clamat: Quis exurget me/cum pugnãs aduersum operantes iniquitatem? Quæso te agonista fortissimæ indica mihi, quo ordine hostiũ impetus euasisti. Ad hæc audi respõsũ. Nisi,ait, dominus adiuuasset me,modico minus habitasset in inferno anima mea. Si di cebã cum lachrymis domino,quia motus est pes meus,& à recti tenore auer/sus, statim tantũ & amplius misericordia eius adiuuauit me,quantã multitudi nẽ do/

Fort.*.Mon.

nē dolorū esse uidebat in corde meo,& cōsolationibus suis lætificauit aiam meā. Dicas fortè ô auditor,grādis hic labor est. Sed labor iste tēporalis est,& præmiū laboris æternū,nō adhæret deo sedes iniquitatis. Qui eñ formar fatigationē aut laborē,aut dolorē in præcepto,siue pro labore certaminis,seu pro labore martyrij,æterni gaudij præmiū non negauit. Dū enim captauerint peccatores animā iusti confitētis deum,& sanguine eius innocentē condemnauerint, tūc efficitur ei dominus in refugium,& deus erit in auxilio spei eius,ita ut reddat eis iniquitates ipsorū,& in malicia disperdat psecutores eorū,q regnat in secula seculorū A.

Laus cantici ipsi Dauid. XCIIII.

VEnite exultemus dño ,iubilem⁹ deo salutari nostro. Præoccupemus faciē eius in cōfessione,& in psalmis iubilemus ei. Qm̄ deus magnus dñs,& rex magnus sup oēs deos,qm̄ nō repellet dñs plebē suam. Quia i manu eius sunt oēs fines terræ,& altitudines mōtiū ipsius sūt. Qm̄ ipsius est mare & ipe fecit illud,& siccā manus eius formauerūt. Venite adoremus & procidamus & ploremus ante dominū q fecit nos,quia ipse est dñs deus noster. Et nos populus pascuæ eius,& oues manus eius. Hodie si uocē eius audieritis,nolite obdurare corda uestra. Sicut in iritatione secundū diē tētationis in deserto,ubi tētauerūt me patres uestri,probauerūt & uiderūt opa ea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi,& dixi semper errāt corde. Et isti nō cognouerunt uias meas, ut iuraui in ira mea si introibunt requiem meā.

LAus cantici hæc est, ut exultemus nō in delectationibus uanis. Sed in domino antequā præoccupemur, nos præoccupemus faciē eius in cōfessione peccatorū nostrorū, credētes quod nō repellet plebē suā cōfitentē sibi, ille q magnus est sup omnia,cuius cœli sunt,cuius mōtes,q terrā manibus suis fundauit. Venite,hūc adoremus,nō in forma serui eū attendētes,putemus eū hominē purū. In ipso est,q hæc omnia fecit. Venite adoremus dominū, ploremus qa pius est,ipse est qui fecit nos. Ipse est pastor,cuius nos oues sumus. Audiamus uocē eius,& sequamur eū quocūq uadit. Ideo eñ pastor uocē ad oues emittit, ut audientes eū sequantur. Aut eñ pascua procurauit,aut ab insidijs ferarū eruere studet. Vñ clamatur nobis hodie,ut si uocē eius audierim⁹,non obduremus corda nostra,sicut fecerunt p quadraginta annos filij Israēl in eremo. Et quia nō audierūt uocē eius,nō introierūt in requiē eius. Nos aūt audiamus pastorē nostrū,& sequamur uestigia eius,ut euadētes mortē deserti huius, cū Iesu terrā fluentem lacte & melle mereamur intrare,ipsi gloria in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid quādo domus ædificabatur post captiuitatē. XCV.

CAntate dño canticū nouū,cātate domino omnis terra. Cantate domino & benedicite nomini eius,annūciate de die in diem salutare eius. Annūciate inter gētes gloriā eius,in omnibus populis mirabilia eius. Quoniā magnus dominus,& laudabilis nimis,terribilis est super omnes deos. Quoniā omnes dij gentiū dæmonia,dominus aūt cœlos fecit. Cōfessio & pulchritudo in conspectu ei⁹, sanctimonia & magnificētia in sanctificatione eius. Afferte dño patriæ

gentiũ,afferte domino gloriã & honorẽ, afferte domino gloriã nominí eius. Tollite hostias & introite in atria eius, adorate dominũ in atrio sancto eius. Cõmoueatur à facie eius uniuersa terra,dicite in gentibus quia dominus regnauit. Etenim correxit orbẽ terræ,qui nõ cõmouebitur, iudicabit populos in æquitate. Lætentur cœli & exultet terra,commoueatur mare & plenitudo eius, gaudebunt campi & omnia quæ in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna siluarum à facie domini quia uenit,quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terræ in æquitate,& populos in ueritate sua.

QVi plorauimus pœnitẽtes in nonagesimoquarto, in quinto & nonagesimo gratulemur. Ibi eñ domũ nostrã fleuimus, credẽtes nos p misericordiã eius ad ædificationẽ huius domus iterũ posse pertingere. Vnde & titulus ad hæc eadẽ consentit q post captiuitatẽ ipsam domũ ædificari cõscripsit, quã ædificans Christus, dat gaudium omni terræ,& ideo dicitur, ut cãtet domino oĩs terra cãticũ nouũ & benedicat nomẽ eius. Habuit eñ captiuitatẽ mũdus per Adã, quã captiuitatẽ postq̃ Christus conuertit, ædificauit domũ gloriosissimã nõ habentẽ maculã neq; rugam,quo ædificãte domũ, templa uniuersa destructa sunt. Probatũ est enim quod oẽs dij gentiũ qui in tẽplis positi essent, habitarẽt in eis dæmonia. Hic aũt qui fabricauit domũ, ipse est qui cœlos fecit,confessione eius nascitur omnis,qui non cõfitetur dominũ Iesum,anathemabili fœditate despicitur. Qui aũt confitẽtur fulgebũt sicut sol in cõspectu dei. Sanctitas eñ & magnificẽtia est in ipsa sancta cõfessione eius. Vniuersæ ergo patriæ gentiũ inuitamini, uenite,afferte domino,quid afferemus domino, Afferte gloriã quã incassum idolis præbuistis. Afferte honorẽ, quo frustra idolorũ antistites honorastis. Tollite hostias ab idolis, & hic introite in domum quã ædificauit, & adorate eũ in aula sancta eius, & gens genti dicat. Quia unus dominus regnat à ligno crucis,quia per lignũ concupiscentiæ regnũ dei ab hominibus recesserat,modo p lignũ crucis regnum reuersum est dei,qui firmauit eã in orbem terræ,ut nõ cõmoueatur. In qua ecclesia iudicat populos in æquitate,& gẽtes in ira sua. Pro hoc opere lætantur cœli in sanctis,lætatur & terra in nobis peccatoribus. Ad hoc gaudiũ mouetur mare,uulgus ignobile & fluctuans, & plenitudo eius, id est,diuites plenĩ opibus,hij cõmouentur ridentes humiles Christi, & psalmos eius, & doctrinam eius frigidas nænias cõputantes. Ligna uero siluarũ q lignei & siluestres uidẽtur mũdi sapiẽtibus,tũc exultabunt ante faciẽ domini, cũ uenerit iudicare terrenos. Nõ enim iudicat,ut personas potentiũ accipiat,sed sola æquitate totũ orbem terrarũ iudicat,& populos in ueritate cõfirmat p omnia secula seculorũ Amen.

Psalmus ipsi Dauid quando terra eius restituta est ei. XCVI.

DOminus regnauit exultet terra, lætẽtur insule multæ. Nubes & caligo in circuitu eius,iustitia & iudiciũ correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius. Alluxerũt fulgura eius orbi terræ,uidit & cõmota est terra Mõtes sicut cera fluxerũt à facie dñi, à facie domini omnis terra. Annũciauerũt cœli iustitiã eius, & uiderũt omnes populi gloriã eius. Confundãtur omnes q adorãt sculptilia,& qui gloriãtur in simulacris suis. Adorate

tate cũ omnes angeli eius, audiuit & lætata est Sion. Et exultauerunt filiæ Iudæ propter iudicia tua domine. Quoniã tu dñs altissimus super omnẽ terram, nimis exaltatus es super oẽs deos. Qui diligitis dominũ odite malũ, custodit dominus animas sanctorũ suorũ de manu peccatorũ liberabit eos. Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Lætamini iusti in domino, & cõfitemini memoriæ sanctificationis eius.

SEcurus cãtas in nonagesimo sexto, qui in nonagesimoqnto dominũ cognouisti. In hoc ẽm psalmo, & terra exultat de resurrectione sanctorũ, & insulæ nõ omnes, sed in quibus habitãt sancti. Ecce enim ueniet sicut ꝓmisit in anteriore psalmo, uenit ut iudicet, & nubes & caligo in circuitu eius, iustitia & iudiciũ directio sedis eius. Ignis ante eũ præcedit, ignis duo officia peracturus. Vno enim eodemq; aspectu amicos dei illuminat, & inflãmat inimicos eius. Quando apparuerint fulgora eius orbi terræ, tũc montes sicut cera liquescent ante faciẽ eius, & à facie dñi tremet terra, omnibusq; rebus metuentibus ac formidantibus atq; tremẽtibus. Confundẽtur oẽs q adorant idola, cũ uiderint oẽs in resurrectiõe gloriam domini Iesu Christi, tunc sola lætabitur Sion, id est, ecclesia. Exultabunt & filiæ Iudæ, id est, synagogæ omnes, quæ ante aduentum domini prophetas habuerũt, aduentũ domini præconãtes. Propter iudicia domini iusta, præiudiciũ posterioris tẽporis nõ habebũt. Quoniã idẽ dominus nũc, qui tũc ante aduentũ domini in synagogis illuxit, ipse est solus super oẽs deos. Quicũq; ergo bonũ domini diligitis, odite omne quod malũ est. In odio enim mali, boni dilectio cõprobatur. Sed & siqui uos pro amore boni fuerint persecuti, securi estote, nolite timere eos q occidũt corpus. Custodit ẽm dominus animas sanctorũ suorũ, & de manu peccatorũ liberat eas. Ignis enim q inflãmaturus est delinquẽtes, lux efficitur iustis et rectis corde lætitia. Nolite ergo metu pœnæ sed amoris gaudio seruare iustitiã, ut etiam in hoc mũdo iam gaudeatis in domino, & confitemini memoriæ sanctitatis eius qui regnat in secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid. XCVII.

CAntate dño canticũ nouũ, qa mirabilia fecit. Saluabit sibi dexterã eius & brachiũ sanctũ eius. Notũ fecit dominus salutare suũ, in cõspectu gentiũ reuelauit iustitiã suã. Recordatus est misericordiæ suæ: & ueritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra, cantate & exultate & psallite. Psallite domino in cythara in cythara & uoce psalmi, in tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. Iubilate in conspectu regis domini moueatur mare & plenitudo eius orbis terrarũ & qui habitãt eo.

Flumina plaudẽt manu simul mõtes exultabũt à cõspectu dñi, quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iustitia & populos in æquitate.

CAusas cãtici præsentis ipse psalmus exponit. Dicit enim ideo nouũ canticũ, ut cantetis exhortor, quia mirabilia fecit & sicut dixit. Ideo cãtate quia mirabilia fecit, quasi si audisset sibi dici semper mirabilia fecit dominus, nõ ergo nouũ sed uetus est canticũ mirabilia diuina cãtare, ad hæc ille respondeat noua mirabilia nouũ carmen exposcũt. Dic ergo nouũ nobis, quæ sunt noua mirabilia? si interrogas audi. Dix erũt Iudæi in cruce posito domino saluũ faciat eũ, hunc aũt

monia eius & præcepta quæ dedit eis. Quicunque ergo immitantur eos, hij iudiciũ futurum nõ solũ non metuũt, sed etiam diligũt. Dicamus ergo dño nostro Iesu Christo: Tu es dñe q cũ Moyse & cũ Aaron locutus es, tu exaudisti eos, tu ꝓp eius fuisti illis, tu uindicasti in omnibus studijs eorũ. Exaltemus ergo dominũ deũ nostrum in Christo. Et adoremus in monte sancto eius, in celsitudine fidei eius, quæ altitudine sua nubes penetrat, dum credimus quoniã ipse est dominus deus noster, cui gloria in secula seculorum Amen.

Psalmus in confessione. XCIX.

IVbilate deo omnis terra, seruite domino in lætitia. Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus, ipse fecit nos & nõ ipsi nos. Populus eius & oues pascuæ eius introite portas eius in cõfessione, atria eius in hymnis cõfitemini illi. Laudate nomẽ eius quoniã suauis est dñs in æternũ misericordia eius, & usq; in generationẽ & generatonẽ ueritas eius.

OMnis terra ad iubilationẽ inuitatur, ut sine personarũ acceptione sciatur esse uocatio. Venite omnes q laboratis, & onerati estis, & intrate in conspectu eius in exultatione. Scitote quod dominus Iesus Christus, non est alius quàm qui cũ Moyse locutus est. Ipse est deus q fecit nos, de quo Moyses locutus est, quod fecerit hominem, ipse fecit nos, eius enim factura sumus omes homines. Deniq; multi cupiẽtes filios, quia deus nõ dat non habent: Multi nolentes, quia seminantes nolunt fructũ. Eo quod contra ordinẽ nolunt, etiã quia in iuste nolũt, deus iuste creaturam iubet semini dare responsum. Et ut probetur, quia ipse fecit uos. Dũ non nostro arbitrio, uel dantur filij, uel negantur. Ergo quia eius populus sumus, efficiamur oues pascuæ eius agnoscentes pastorem dicentem. Ego sum pastor bonus. Et intremus portas eius in confessione unitatis: laudantes nomen sanctum eius, quia suauis est: credentes, quia est in æternum misericordia eius. Credentibus & promissionibus eius ueritas, quæ manet in secula seculorum Amen.

Psalmus ipsi Dauid. C.

MIsericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Psallã & intelligã in uia immaculata quoniã uenies ad me. Perãbulabã in innocẽtia cordis mei, in medio domus meæ. Nõ proponebã añ oculos meos rẽ iniustã, faciẽtes præuaricatiões odiui. Nõ adhæsit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar. Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terræ ut sedeat mecum, ambulans in uia immaculata hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam, qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderẽ de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

IVdicium sine misericordia hijs qui non faciunt misericordiam, misericordiam autem faciẽtes euadunt iudiciũ. Scis ergo ò homo, unde ponaris in dexteram

xteram pastoris? Fac misericordiam & iudicium securus expectas. Non eñ dicit iniustis ad sinistram positis: Ite in ignem æternum, quia mentiti, quia fornicati, quia diuersa facinora commisistis. Sed quia esuriui, & nō dedistis mihi mãducare, sitiui & nō potastis me, peregrinus & nō suscepistis me, infirmus & nō uisitastis me. Cum ergo ignis criminibus debeatur, cur criminibus nō imputetur supplicium, quo crimina per misericordiam remittantur: Ite ergo, inquit, in ignem æternum, quia unde ignis extinguitur contempsistis. Audistis enim scriptũ, quod eleemosyna à peccato liberat. Audistis quia sicut ignis extinguitur ab aqua, ita ab eleemosyna tolluntur uniuersa peccata. Ite ergo in ignem, quia uiuere eum uobis uos fecistis. Ego autem misericordiam uobis super faciẽ terræ, cum iudicio feci cantari, ut ille iudicium euaderet, qui misericordiam non negaret. Psallam ergo & intelligam in uia immaculata, & intelligam quando uenies ad me, ut si hospitem te uidero, suscipiam, si esurientem, reficiam. Intelligam quando uenies, ne putem qualẽcũq; hominem, & recusem. Si enim perambulẽ in innocentia cordis mei, non propono ante oculos meos rẽ iniustam, Iniustum est enim ut, consorti naturæ non miserear, in quo inhabitas Christe. Sed & facientes præuaricationẽ odio habeã, nō adhæreat mihi cor prauũ. Declinãtes à me malignos nō cognoscam, loquaces occultos persequar, cũ supbis & inuidis non communicem. Sed sint oculi mei super fideles terræ, qui terrã corporis sui fideliter seruant, ut isti sedeant mecum. Ambulãs autem in uia immaculata hic mihi ministret. Non quæram ab his aliquid consequi qui reprehensibiliter uiuunt in domo mea, Non inhabitet superbiam faciẽs, id est, in domo corporis mei non habitet inimicus, qui suadet contẽni dominũ. Quia hæc est radix superbiæ. Sed in matutinis interficiã omnes peccatores terræ, id est, in ipso ortu suo peccata orientia interficiam, & uiuere non sinam cum pereant de ciuitate dñi. Ciuitas domini anima nostra est, in qua habitat rex & sancti, apices ciues dei, qui ex ipso sunt nati. Cum ergo nascuntur peccatorũ cogitationes in anima, mox ut natæ fuerint occidantur. Et pereant de ciuitate domini omnes qui operantur iniquitatem, ut sit dominus in ciuitate sua requiescẽs, cum omni comitatu uirtutum cui, gloria in secula seculorum Amen.

Oratio pauperis cũ anxiaretur, & coram dño effudit precẽ suã. CI.

Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te ueniat. Nō auertas faciẽ tuam à me, in quacũq; die tribulor inclina ad me aurem tuã. In quacũq; die inuocauero te ueloci ter exaudi me. Quia defecerũt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut cremiũ aruerunt. Percussus sum ut fœnũ & aruit cor meum, quia oblitus sum commedere panẽ meũ. A uoce gemitus mei adhæsit os meum carni meæ. Similis factus sum pellicano solitudinis, factus sũ sicut nicticorax in domicilio. Vigilaui & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabãt mihi inimici mei & qui laudabãt me, aduersum me iurabant. Quia cinerẽ tãq; panẽ manducabã, & poculum meum cum fletu miscebam. A facie iræ indignationis tuæ, quia eleuans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui. Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale

riale tuũ in generatiõe & generationẽ. Tu exurgẽs misereberis Sion, quia tempus miserendi eius quia uenit tempus. Quoniam placuerũt seruis tuis lapides eius,& terræ eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine,& omnes reges terræ gloriam tuam. Quia ædificauit dominus Sion,& uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium,& non spreuit preces eorum. Scribantur hæc in generatione altera, & populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso suo,dominus de cœlo in terram aspexit. Vt audiret gemitus cõpeditorum ,ut solueret filios interemptorum. Vt annunciẽt in Sion nomen domini,& laudem eius in Hierusalem. In cõueniendo populus in unum,& reges ut seruiant domino. Respõdit ei in uia uirtutis suæ, paucitatem dierum meorũ nuncia mihi. Ne reuoces me in dimidio dierum meorũ, in generatione & generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti ,& opera manuum tuarũ sunt cœli. Ipsi peribunt tu autẽ permanes, & omnes sicut uestimentũ ueterascent. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur,tu autem idem ipse es,& anni tui non deficient. Filij seruorum tuorum habitabunt,& semen eorum in seculum dirigetur.

Legimus clamorem Sodomorum ascẽdisse ad deum,& ita demũ sulphureo eos imbre crematos. Prius ergo quàm ad fletum & ad ieiunium pro peccatis nostris animum cõuertamus,non audeamus dicere. Clamor meus ad te perueniat. Ne forte non sit talis clamor,qui misericordiã cõsequatur. Ne forte sit in eo ira, causatio,maledictio,adulatio, detractio, insultatio,mẽdacium, & cætera his factis similia. His ergo uicijs pessimis nostro clamore sonante,rogandus est deus,ne clamor hic ad eũ perueniat. Sed te,in aliquibus factis nefarijs constitutis nobis,rogemus dicentes. Ne auertas faciẽ tuam à me. Et dicendum est. Auerte faciem tuam à peccatis meis. Renunciemus ergo omnibus uicijs,& passionibus,& facti pauperes spiritu,præterita nostra facta plangentes, ita nos in huius carmine psalmi fundamus orantes ,ut clamor noster ad eũ perueniat,& non auertat faciem suam à nobis. Quid tamen flentes dicamus nos, qui pro peccatis oramus ,his uersiculis edocemur: Dies,inquit,mei sicut umbra declinauerunt,id est, perdidi quod uixi,quia in peccatis sicut fœnum arui. Fœnum autem & stipula & lignum esca ignis est. Et ideo tribulos,quia & ossa mea sicut frixorium,id est,fasciculum sarmenti aridum,ita confrixa sunt ,parata ad incendium gehennæ. Percussus sum sicut fœnũ ,& aruit cor meum. Percussus sum cõpunctione futuri supplicij ,& propter hoc oblitus sũ manducare panem. A uoce autem gemitus mei,adhæserũt ossa mea carni meæ ,factus sum sicut pellicanus in solitudine, id est ,sicut auis illa quam pellicanũ uocant, quæ non habitat nisi in desertis,habens escas ueneno eremi & incultis amaritudinibus plenas. Factus sũ sicut nicticorax in domicilio. Coruus præ nigredine obscurus est,iam nocte quasi nigrior, cui & obscuritas nigredinem gemiat. Ergo & ego, inquit, duplicatam nigredinem peccatorum in me deplorans. Voces meas quasi nicticorax dirigo. Clamãs solus ,sicut passer solitarius i ædificio.

In

In qua tota die exprobrauerũt me inimici mei, & qui dudum laudauerũt me, nunc aduersum me iurabant, id est, non *læto illius uiuã. Quomodo enim ui/uebas, ut sic illi iurarent: Ideo, inquit, sic iurabant, quia cinerẽ sicut panem mãdu cabã, & potum meũ fletibus miscebam. Hoc quare? A facie iræ tuæ, & indigna tionis tuæ. Cuius iræ? Pro peccatis utiq; ĩ iudicio debitæ. In quo hic q eleuãtur & exaltantur, ibi allidãtur necesse est. Cum ergo moriatur omne genus ho/minum in peccatis, quid superest, nisi ut persona totius seculi, tibi preces flebi li effundat eloquio. Nullus enim saluabitur, nisi tu domine exurgens miserea/ris Sion. Venit eñi tẽpus, ut uenias & miserearis Sion. Quia beneplacitos ha/buerũt serui tui lapides eius. Lapides utiq; de quibus legitur: Lapides iusti uol uuntur in ea. Qui enim serui dei sunt, bene illis placent libri omnes ueteris te/stamenti, qui habent in se unum lapidem angularẽ. Nec solum lapides benepla citos habuerunt, sed & terræ eius miserebuntur. Terra lapidum, corpora sunt a/nimarũ. Nõ solum nobis animæ sanctæ placent, si serui dei sumus, sed ipsa cor pora eorum in quibus afflicti sunt, torti, combusti, ac diuersis supplicijs mace/rati miserãtes ueneramur. Quomodo miserantes? Dolor nobis est in afflictio/ne & supplicio quo passi sunt, & gaudium nobis est in perseuerantia qua uice/runt. Cũ ergo domine & tu ueneris, & sancti tui pro testimonio nominis tui passi fuerint. Tunc timebunt gentes, & omnes reges terræ gloriam tuam. Tũc ædificabitur ecclesia tua in Sion, & uideberis in maiestate tua, cũ respexeris de excelso tuo Iesu Christo, ut audias gemitum cõpeditorum, & soluas filios inter emptorũ. Interẽpti sunt patres nõ oẽs sancti q nobis prædicauerunt Christũ. Nos ergo ligati eramus à sathana, quia hij qui genuerunt nos uerbo uitæ, fue/runt interempti. At ubi cognouimus eos in cœlis gaudere & possidere glori/am Christi, ædificata est ĩ nobis Sion, & uisus est domin' in maiestate sua. Gau/demus enim, quia respexit in orationes eorum, & non spreuit preces eorũ. Scri psimus passiones eorum in progenies alteras, & populus qui creabitur, usque in sempiternum laudat dominum, in sanctis suis. Ibi cõueniunt populi in unũ, & regna, ut seruiant domino. Per quos paucitas dierum nostrorum regitur, & nunciatur nobis propè esse finem, reliquum esse, ut & qui utuntur hoc seculo, tanquam non utantur. Præterit enim figura huius mundi, & transeunte figu/ra, ueniet ueritas Christus, cui dicimus: In secula seculorũ sunt anni tui. Inicio terram ipse fundasti, & cœli opera manuum tuarum sunt. Non ergo nouũ do/minũ adoramus in Christo, sed eum qui est, & semper idem est, cuius anni nõ deficient. Quod autem de cœlo, & terra dicit: Ipsi peribunt. Promissionem il/lã cõfirmat, qua cautum est futurum cœlum nouum & terram nouã, in quibus filij seruorum Christi habitent. Paulus seruus Christi, similiter & omnes Apo/stoli serui Christi. Nos qui credidimus per eos, filij seruorum ipsius sumus. Et si secuti fuerimus uestigia eorum, sicut illi Christi, habitabimus cum eis in cœ/lo nouo & in terra noua. Et semen uerbi quod nobis spem dedit credentibus, tunc capiet in remuneratione nostra fructũ, quod iam finem non habeat, sed maneat directum à deo inreuocabile ad dimidium dierum. Dimidium dierũ prima iuuentus est, & ultimum dierum senectus. Ibi ergo iam nec in dimidio dierum finiuntur, nec in senectute moriuntur. Quia cœli noui sunt, rorem im mortalitatis manantes, & terra noua est mortis gremium non habens, sed ha/bens uitam dominum Iesum Christum, qui regnat in secula seculorũ Amen.

For. * lege il.

Psalmus ipsi Dauid. CII.

Benedic

Benedic anima mea domino,& omnia quæ intra me sunt no
mini sancto eius. Benedic anima mea domino,& noli obli
uisci omnes retributiones eius. Qui propiciatur omnibus
iniquitatibus tuis,qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit
de interitu uitam tuam, qui coronat te in misericordia & miseratio-
nibus. Qui replet in bonis desiderium tuum, renouabitur ut aquilæ
iuuẽtus tua. Faciẽs misericordias domin⁹ & iudiciũ oibus iniuriã pa
tiẽtibus. Notas fecit uias suas Moysi, & filijs Israël uolũtates suas.
Miserator & misericors dominus,lõganimis & multum misericors.
Non in perpetuum irascetur,neq; in æternum comminabitur. Non
secundum peccata nostra fecit nobis, neq; secundum iniquitates no-
stras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem cœli à terra,
corroborauit misericordiam suam super timentes se. Quantum di-
stat ortus ab occidente,longe fecit à nobis iniquitates nostras. Quo
modo miseretur pater filiorum,misertus est dominus timentibus se,
quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus est,quoni
am puluis sumus,homo sicut fœnum ,dies eius tanquam flos agri sic
efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo,& non subsistet, &
non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autẽ domini ab
æterno,& usq; in æternum super timentes eum. Et iusticia illius in fi
lios filiorum,his qui seruãt testamentum eius. Et memores sunt mã-
datorũ ipsius ad faciendum ea. Dominus in cœlo parauit sedem su
am,& regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino o-
mnes angeli eius potentes uirtute,facientes uerbum illius ad audien-
dam uocem sermonũ eius. Benedicite domino omnes uirtutes eius,
ministri eius qui facitis uoluntatem eius. Benedicite domino omnia
opera eius,in omni loco dominationis eius,benedic aïa mea domino.

Benedicimus nos dominũ,cum facim⁹ aliquod tale opus,quo nomen do-
mini benedicatur.Nam quo modo potest deus ab homine benedici, ni-
si hoc solum modo, quod opus ex omnibus interioribus nostris faciẽdum est.
Si enim misericordes fuerimus uisceraliter, & ille cũ benedicitur à nobis,pro-
pitiabitur omnibus iniquitatibus nostris, sanat oẽs infirmitates nostras, replet
in nobis desiderũi nostrum,& coronat nos in regno suo,pro miseratiõe sua, &
misericordia sua. Misericordibus eñ dictur⁹ est: Venite benedicti patris mei,
percipite regnum quod uobis paratũ est ab origine mũdi. In quo regno mors
non erit, nec dura senectus debilitat uires, sed renouantur ibi iuuentutes,ut a-
quilæ,ibi misericordibus faciet misericordias dominus, & iudiciũ omnibus in-
iuriam patientibus. Ipse utiq; deus,qui notas fecit uias suas Moysi,ipse qui ostẽ
dit filijs Israël uoluntatẽ suam. Ipse est deus in Christo, siue mũdum conciliãs,
siue sanctos remunerans, siue misericordias misericordibus faciens. Ipse qui pa
tiens,ipse qui multum misericors est,si nos uiderit paciẽtes,& misericordes, nõ

secundum peccata nostra faciet nobis, neque secundũ iniusticias nostras reddet nobis, sed secundum altitudinẽ cœli à terra, cõfirmat super nos misericordiam suam. Et quantũ distat ortus ab occasu, tantum elongat à nobis iniquitates nostras. *Sicut pater filijs, sic miserebitur nostri, si misericordes fuerimus.* Si cõsideremus in hominibus flentibus, aut egentibus, uel necessitatẽ pacietibus figmentum nostrum, in qua mensura mensi fuerim⁹ aliorũ necessitates, in ea metietur nobis. Nõ fui misericors in causa aliena, nõ mihi miseret̃ in mea. Subueni egẽti, subuenitur mihi. Indulsi peccanti, indulgetur mihi. Cõsideraui unius figmẽti me algentẽ in mollibus, & dolui super nudum, & uestiui eum. Efurienti compassus, alui. Ergo quia consideraui figmentum unum meũ & indigentis, considerat & ille figmentum meum, & recordatur, quia caro sum terrena & puluis. Ex quo si dignatus fuerit, nos poterit suscitare. Nã si hoc non esset, quis computaret hominem, qui sicut flos agri, ita floriet, & transiet spiritus eius ab eo, & nõ est, & locum suũ non agnoscet amplius. *Si uero misericordiã temporalem exercuerimus fratribus nostris, misericordiam consequamur sempiternã, quã perficiet super timentes se dominus.* Iusticiam autem suã in filios filiorum, qui quoniam non potuerunt pauperum carnaliũ curam gerere. Spiritalium pauperum curam egerũt, ut aut uerbo aut exemplo suo, ad iusticiæ diuitias prouocẽt spiritaliter mendicãtes. *Si uis uidere diuitem & mendicum, sancti Apostoli Ioannis lege Apocalypsin.* Huic ergo similes sunt omnes diuites in auro & argento, & in fide, aut in operibus iusticiæ mendicantes. Iusticia autem dei in filios filiorum. Filij Apostolorum sunt omnes magistri bonorũ consiliorum. Et sicut ipsi filij eorum sunt, ita qui audiunt eos, filij filiorũ sunt, custodientes testamentum dei, & memoria tenentes mandata dei, non ut inflentur scientia, sed ut faciãt ea quæ memoriter norunt. Videamus nũc illum, cui pater in cœlis parauit sedem suam. Dominus enim domino parauit. Et dixit dominus domino, sede à dextris meis. Ibi ergo sedet regnans, & regni eius non erit finis. Ideo quia dici potest, si semper fuit filius cum patre, quomodo ei ante parauit, & postea dixit sede? Aduertendũ est ergo, quia filio hominis, parauit deus sedẽ suam. Nam fili⁹ dei qui assumpsit istum filium hominis, semper fuit in sinu patris, & est, & futurus est. *Sicut enim fluuius, quãuis per multas terrarũ prouincias uadat, de sinu tamen fontis sui nunquàm recedit, ita & dei filius inuisibilis lætetur cum Iacob,* Splendeat in rubo, sit in colũna nubis, sit in columna ignis, sit in nubæ, sit in duce, & in qua uoluerit forma pro salute hominum, de patris tamen sinu non recedit. Nec enim legis, qui fuit in sinu patris, sed qui est in sinu patris ipse narrauit. Hunc benedicunt angeli, potentes uirtutes, obtẽperantes uerbo eius. Hunc benedicent uirtutes omniũ inimicæ*. Ipsæ enim faciunt uoluntatẽ eius. Hunc bñdicẽt omnia opera eius in omni loco dominatiõis eius. Vbicunque enim aliqua creatura est, locus dominationis eius est, quia ipse creauit uniuersa. Hunc operibus pijs benedicat anima nostra in omni tempore, qui regnat cum patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum Amen.

*Forte * ministre.*

Psalmus ipsi Dauid CIII.

BEnedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es uehementer. Confessionem & decorẽ induisti, amictus lumine sicut uestimẽto. Extendens cœlũ sicut pellem, qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubẽ ascensum tuum, qui

ambu/

ambulas super pennas uentorum. Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut uestimentum amictus eius, super montes stabũt aquæ. Ab increpatione tua fugient à uoce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes & descendunt campi, in locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non transgredientur, neq; conuertentur operire terram. Qui emittis fontes in conuallibus inter medium montium pertransibunt aquæ. Potabunt omnes bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua.

Super ea uolucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt uocem. Rigans montes de superioribus suis, de fructu operum tuorũ saciabitur terra. Producens fœnum iumentis & herbam seruituti hominum. Vt educas panem de terra, & uinum lætificet cor hominis.

Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmet. Saturabuntur ligna campi, & cedri libani quas plantauit, illic passeres nidificabunt. Herodij domus dux est eorum, montes excelsi ceruis, petra refugium erinacijs. Fecit lunam in tempora, sol cognouit occasum suum. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ siluæ. Catuli leonum rugientes, ut rapiant & quærant à deo escam sibi. Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam usq; ad uesperam. Quàm magnificata sunt opera tua domine omnia in sapiẽtia fecisti, impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnũ & spaciosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt. Draco iste quẽ formasti ad illidendum ei, omnia à te expectãt, ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligẽt, aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Auertẽte autem te faciem turbabuntur, auferes spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur. Emitte spiritum tuum & creabũtur, & renouabis faciem terræ. Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant. Cantabo domino in uita mea, psallam deo meo quàm diu sum. Iocũdum sit ei eloquiũ meum, ego uero delectabor in domino. Deficiant peccatores à terra & iniqui ita ut non sint, benedic anima mea domino.

PEruenimus ad psalmũ centesimũ tertium, qui continet uniuersam fabricã mũdi, in qua magnificatur dominus uehemẽter. Sed cum fabricã memorat, aduentũ domini manifestat. Prius enim quàm ueniret dei filius, nõ erat hominum dominus. Cõfessionem & decorem indutus. Oẽs enim in dijs & simu

lachris suis, & in uanis figmētis spem collocātes à deo recesserant. Deniq; Apostolus hoc ipsum asserit cum dicit, quod adueniens dominus cōcluserit omnia in incredulitatem, ut omnium misereatur. Per ipsum enim confessionem & decorem induit deus, per mediatorem dei & hominum. Mediatorē qui est filius hominis. Cuius hominis? Filius Dauid, Filius Abrahæ. Sic em̄ legis euangelij caput: Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. Quis autem sit iste filius hominis, ne forte putes eum talem qualis fuit Moyses, aut Iesus naue filius, aut Helyas, aut unus ex magnis, non ita est. Hic enim dominus eorum est, & illi serui eius. Hic enim amictus est lumine sicut uestimentum. Ipse est qui extendit cœlum sicut pellem, & tantū eum extendit, ut & meretrices & publicanos capiat, qui non capiebat nisi solos immaculatos. Et quia quando tenditur pellis, super ipsam aqua aspergitur, ita hic tensurus cœlos sicut pellem, texit in aquis superiora eorum. Non enim poterant tendi, & usq; ad peccatores attingere, nisi aqua sacri baptismatis tegerentur, ad ipsos cœlos posuit nubes ascēsum suum. Videntibus Apostolis, ambulans super pennas uentorum. Vēti enim in nubibus agunt, & alia uia nō est qua ascensum suum ad cœlos haberet, nisi ambularet super pennas uentorum. Tūc fecit angelos suos spiritus. Angeli nuncij. Latino sermone uocātur, & euangelium bonum nūcium explanatur. Angelos ergo suos, id est, Apostolos, tunc fecit spiritus, quando eis dixit: Accipite spiritū sanctum, & euangelizate omni creaturæ. Et tūc eos fecit ignem urentem, cum ipse spiritus sanctus, sicut ignis consedit in eis. Tūc fundauit terram in stabilitatem suam, terrenas scilicet mentes gētium, quæ fuerunt in fabrica turris diuisæ, nunc ad stabilitatem suam reuocans, in uno uerbo Iesu Christo corroborat, & ita fundat in eis ecclesiam super hanc petram, ut non inclinetur in seculum seculi. Huius sanè terræ abyssus, sicut palliū amictus est. Agāt sibi philosophi infructuosas exquisitiones, & magno labore dicāt se posse discere, quod terra subtus se abyssum habeat, quo ueluti pallio amiciatur, nos ad terram istam quæ fundatur in stabilitate ecclesiæ, sermonis aciem dirigamus. Abyssus enim circundat eam. Nō enim habet finem altitudo diuiciarum sapientiæ, quæ circundat eam, & super montes eius stabunt aquæ. Quicūq; sursum cor habent montes sunt, & super ipsos stant aquæ. Stat super ipsos baptismatis sanctificatio, stant in fide recta, non circunducuntur omni uento doctrinæ. Qui tamen isti sunt montes, diligenter ausculta. Isti sunt, qui ab increpatione dei fugiunt. Fugiūt utiq; facta quæ increpantur à deo, & à uoce tonitrui eius formidant, timent cōminantem incendium sempiternum, & à prohibitis uniuersis, sua facta suspendunt. Ascendunt montes cogitantes regna cœlorum. descendunt montes cogitātes quemadmodum terrenas actiones suas, in locum quem fundauit dominus dirigant. ubi terminum posuit deus, & iussit non transgredi, & positum terminum non transgrediuntur, ut operiant terram, sicut operuit terram Adam. Ex folijs ficulneis operuit terram, & abscondit se. Isti non transgrediūtur terminum, quē posuit dominus, & non operiēt terram. Et quia non est operta, rigat eā dominus de superioribus. Si enim distectam eam inuenerit, imber rigat eam, ueniens de superioribus. Si uero tecta fuerit, & cœlo abscon ditur, nec de superioribus rigatur. Si uero pateat cœlis, & imber eam cœlestis infuderit, producat fœnū iumentis, dabit doctrinam talem simplicibus ad escam animæ eorum, qualem capere possunt. Dabit herbam seruituti hominum. Herbā inter initia, uenientibus ad deum herbam proferet. Non enim possunt solidioribus cibis refici. Perfectorum namq; est solidior cibus, qui discretionem habere possint boni & mali.

 Post

Post herbã dabit spicã & incipit educere panẽ de terra. Sicut ẽm lac de uberib⁹ sic de terra per herbã attingitur ad spicã, de spica puenitur ad panẽ, q de cœlo per imbrem descẽdit. Ergo per fontem perennẽ, uenit tibi panis de terra Mariæ uirginis. Imber iste qui in Maria uenit, audi qualiter uenit. Angelus ei dicit: uirtus altissimi, id est, ex alto ueniens obumbrabit tibi. Et exiuit nobis panis de terra. Nos ergo ad nos redeamus, qui hunc ex alto uenientem imbrem accipimus, si ueniẽs ex superioribus fons, nos sibi patẽtes inuenerit. Accipimus panẽ quod confirmet cor nostrũ. Accipimus uinũ, quod lætificet cor nostrũ, & duabus confirmationibus cordis acceptis, exhilarantur facies nostræ oleo chrismatis, ita ut per lignum crucis facientur omnia ligna campi, id est, omnis turba simplicitatis, inter quos sunt diuites & sublimissimæ potestates, quas pro celsitudine cedros libani nuncapauit. In his passeres nidificant. Nõ dixit in omnib⁹ passeres nidificabunt. Sunt enim aliquanti qui diligunt Christianos, & sua eos ope sustentant, qui in his requiescentes nidificant deo, qui passeres ideo nuncupantur, quia cœlestia & alta petentes, sic se iungunt conuersationibus hominum, ut fugiant ipsos homines, in quorum domibus nidificare probantur. In his passeres qui nidificant, fulicæ domus dux est eorum. Fulica in aqua manet, in aqua nidificat, in aqua uiuit, & aqua domus est eius. Horũ ergo passerum fulicæ domus, id est, aqua ipsa dux eorum est passerum. Ibi sunt mõtes excelsi, ceruis fugientibus diabolum, fugientibus mundum, Ibi est petra præstans refugium, siue Erinacijs Ericiorũ filij. Quia minora habentes iacula, à canibus non timentur, siue leporibus, quia & lepores canes fugiunt, & Erinacij. Qui ergo fugiunt hos canes, de quibus clamat Paulus: Videte canes, uidete malos operarios. Inueniunt sibi petrã in refugium, & iuxta semita positos, canum morsus effugiũt, nunc euasimus montes ac siluas, & facies nobis cœli resplẽdet, in qua uidemus lunam factam, in tempore passionis lucentem in tenebris. In quo tamen tempore doce, in tempore passionis diximus. Quomodo? Quia tũc sol iustitiæ occasum suum, ipsa sexta hora diei posuit tenebras, & facta est nox, in quo transierunt omnes bestiæ siluarum, pharisæorum ferocitas. Et eorum qui deuorãt plebem dei, sicut escam panis, tam spiritales bestiæ quàm carnales. Sed propterea dedit lunam in nocte, ut habentes lumen cœleste, ferarum morsibus euadamus. In ipsa enim tenebrositate eius abundant catuli leonum, id est, filij dæmonum omnes hæretici non docentes sancta, sed rugientes ut rapiant, & quærant à deo tollere escam sibi, Orto autẽ sole iustitiæ, siue resurgẽte ab inferis domino ad Iudæos, siue exurgente per assertionem catholicam contra hæreticos. Hoc ergo oriente uniuersæ diffugiunt bestiæ, tendẽtes insidias, & in cubilibus suis se collocabunt. Iudæi ad synagogas suas, & hæretici ad synedria sua. Illic congregabuntur, & quàm diu resplendet nobis sol iustitiæ, illi in cubilibus suis dormiunt, nõ sunt ausi exire ad lucem. Omnis enim qui male agit, odit lucem. Qui odit fratrem suum, in tenebris ambulat, bestia est, dormit & ipse cum Iudæis & hæreticis, sicut Iudæi in cubilibus infidelitatis. Et hæretici in cubilibus malæ credulitatis collocant se & dormiunt. Ita his de medio atra nox odij oculis eorum incumbit, & nihil præter tenebras uidentes in odio dormiunt. Qui autem homo est & non fera, exiet ad opus suum credens & bene credens, & ab operatione sua quam inchoauit, lucescente sibi sole iustitiæ, operatur usq; uesperum, id est, quàm diu in hac luce perdurat, & hæc non suis uiribus reputans clamat: Quã magnificata sunt opera tua domine. Oia hæc in sapientia fecisti, siue uisibilia secundum Apostolum, siue inuisibilia. Repleta est enim terra

Pro Herodio fulicã uertit. Hieronymus uertit Miluũ.

creatura eius. Venim⁹ ad fines terræ intremus nũc mare. Hoc mare magnũ & spaciosum, nõ te docet pro magno propheta psalmograph⁹ patriarcha, imò san ctus spũs in his q loqtur, hoc nos habuit docere, qa magnũ est mare et spaciosum & ibi repentia quorũ nõ est numerus. Animantia magna & parua, & qa ibi na ues transeunt, non hoc docuit quod nullus ignorat, sed scire nos uoluit mare magnum & spaciosum esse, omnem legem noui & ueteris testamenti ibi repentia, quorum nõ est numerus in lege Iudæi, in lege Samara, & in lege hæretici & in lege catholici, in lege reges, cõsules, diuites, pauperes. In lege pusilli & magni, ibi naues transeunt, sole ecclesiæ uniuersarum prouinciarum, quæ epibatas du cunt ad regna cœlorum, à ciuitatibus terrenis ad ciuitatem Hierusalem matrẽ nostrã. Qui autem sine naue fuerit in hoc mari magno inuentus, inueniet dra conem qui formatus est ad illudendum eis. Notandum tamen est. quia deo di citur: illic est, inquit, draco quam formasti, quia Manichæi dicunt principem te nebrarum à se habere principium. Ergo ut creatura assignetur deo. Deo dicitur quem tu formasti, quod autem sequitur ad illudendum eis, illis utiq; qui naues recusant, & quasi animales sine magistro catholico, & ab Apostolis ducentem traditionem legis se fluctibus, & altitudinibus tradunt. Ergo, quia extra ecclesi am sunt, inter animalia pusilla & magna uagantes inueniunt draconem, ita sibi illudentem, ut putent se melius catholicis sapere, & ad arbitrium suum inueni unt perpetuæ mortis interitum, cũ deuenerint in profundum. Quid tamen ut domine patiens & multum misericors & Iudæi & hæretici, & ingrati simul cum seruis tuis. Omnes quam diu in isto sunt corpore omnes à te expectant, ut des illis escam in tempore isto. Isto uitæ præsentis, quia si tu non dederis, nullus colligit. Aperis manum tuam super bonos & malos, & imples oẽ animal be nedictione, sed cũ auertis faciem tuam, tunc turbabuntur, cum auferes spiritus eorum & defecerint, & in terra sua reuertẽtur, de qua assumpti sunt. Cũ autem fuerit resurrectionis tempus, ueniet spirit⁹ tuus, & resuscitabũtur hij in quibus renouasti faciem terræ, qui in nouitatem uitæ ambulauerunt, qui ambulauerũt in nouitatẽ spiritus, & nõ remanserunt in uetustate literæ, in quibus oia uetera trãsierunt, & facta sunt omnia noua. In ipsis erit gloria domini in secula seculorũ cum beatus fuerit in operibus suis, quæ nũc operatur cum patre & spiritu san cto, qui respicit terram, id est, corpora fidelium, & facit ea tremere iudicium fu turum. Qui tangit montes & fumigant. Fumus mõtium nubes facit. Ergo eos qui sensum ad gloriam cœlestem exaltant, ita ut apud homines in terra inimi ci * esse uideantur, ut in futuro inueniantur excelsi, hos tanget dominus, & dãt fumum oris sui, proferentes sermonẽ, qui nubes sunt oculorum, & facient mul tos plorare peccata sua, multos lauare ea eleemosinis, multos festinare ad fontẽ sacrũ. Sic ergo tactu dei montes fumigant ad inundationem nubium, quæ plu uiam dantes iam sordes abluunt, quàm frugibus & arboribus nascendi copi am administrãt. Cantemus ergo ipsi domino deo nostro in uita nostra, & psal lamus ei quàm diu uiuimus, suauis sit ei laudatio nostra catholicis assertionibus suauificata. nihil morbo Iudæorum, nihil morbo hæreticorum circunferens, ut & nos delectemur in domino cum deficere cœperint hæretici, aut Iudæi à ter ra & iniqui, ita ut non sint, tunc læta anima nostra benedicens domino in omni tempore, Ipsi gratias aget, cui gloria in secula seculorum Amen.

Fort. imineti.

Alleluia

Alleluia. CIIII.

Confitemini domino,& inuocate nomen eius,annunciate in ter gentes opera eius. Cantate ei & psallite ei,narrate om nia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius, lætetur cor quærentium dominum. Quærite dominum & confirmamini,quærite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius quæ fecit prodigia eius & iudicia oris eius. Semē Abrahā serui eius filij Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster,in uniuersa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui uerbi, quod mandauit in mille generationes. Quod disposuit ad Abraham & iuramenti sui ad Isaac. Et statuit illud Iacob in præceptum,& Israel in testamentum æternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan funiculum hæreditatis uestræ. Cum essent numero breui,paucissimi & incolæ eius. Et pertransierunt de gente in gentem,& de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis,& corripuit pro eis reges. Nolite tangere Christos meos,& in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem super terram, & omne frumentum panis contriuit. Misit ante eos uirum in seruum uenundatus est Ioseph. Humiliauerunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransijt animā eius,donec ueniret uerbum eius. Eloquium domini inflammauit eum,misit rex & soluit eum, princeps populorum & dimisit eum. Constituit eum dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Vt erudiret principes eius,sicut semetipsum & senes eius prudentiam doceret. Et intrauit Israel in Aegyptum,& Iacob acola fuit in terra Cham. Et auxit populum suum uehementer, & firmauit eum super inimicos eius. Conuertit cor eorum ut odirent populum eius, & dolum facerent in seruos eius. Misit Moysen seruum suum, Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis uerba signorum suorum, & prodigiorum in terra Cham. Misit tenebras & obscurauit & non exacerbauit sermones suos. Conuertit aquas eorū in sanguinem,& occidit pisces eorum. Edidit terra eorum ranas in penetralibus regū ipsorum. Dixit & uenit cynomia & cynifes in oībus finibus eorū. Posuit pluuias eorū grandinē, ignē cōburentem in terra ipsorū. Et percussit uineas eorū,& ficulneas eorū,& cōtriuit lignum finiū eorū. Dixit & uenit locusta, & brucus cuius non erat numerus. Et commedit omne fœnum in terra eorum,& commedit omnem fructum terræ eorum. Et percussit omne primo-

genitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento & auro,& nō erat in tribubus eorum infirmus. Læta est Aegyptus in profectione eorum, quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum,& ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt & uenit coturnix,& pane cœli saturauit eos. Disrupit petram & fluxerunt aquæ,abierunt in sicco flumina. Quoniam memor, fuit uerbi sancti sui quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione,& electos suos in lætitia. Et dedit illis regiones gentium & labores populorum possederunt. Vt custodiant iustificationes eius,& legem eius requirant.

Alleluia in isto psalmo principium sumpsit,quam qui interpretantur gloria deo creatori omnium,uerum dicunt. Ad omnes enim gentes imperat nuntiari gloriam eius,& enarrari omnia mirabilia eius, quomodo ex uirgine natus, quomodo exēplo & uerbo docuit, quomodo uirtutes exercuit,quō in cruce pependit, quomodo mortuus,sepult⁹,resurrexit,& ea quæ ante passionem docuit,post resurrexionem suam iterū confirmauit,quomodo ascendit in cœlos,& misit paraclitū,qui in conspectu gentium,quasi ignis dispersus,uniuersarum gentiū quæ in præsenti erant linguas in Apostolos reseraret.ita'ut quod imperatum fuerat in præsenti psalmo ab ipso spiritu sancto tunc adimpletum', gentes ipsæ de Apostolis dicerent: Nonne isti,inquiunt, Galilæi sunt?& quomodo nos unusquisq; linguis nostris audiuimus eos loquentes magnalia dei? Tūc ergo gentibus cōfessi sunt dn̄m,& inuocauerunt nomen eius,nomen quod Iudæa sola retinebat,tunc annūciauerunt inter gētes magnalia eius. Tūc iure primo cantatum est in aduentu sancti spiritus alleluia,in quo narrauerunt omnia mirabilia eius, & docuerūt gentes hoc ordine: Nolite laudari in uirtute regum uestrorum, neque in potentia præliorum uestrorum, sed deponentes potentias arcuum & scutum & gladium & bellum,pacem assumite,Et Christū quem prædicamus uobis,uestro nomini sociate,ut uos qui dicimini gentes, dicamini Christiani,& laudemini in nomine sancto eius. Et lætetur cor uestrū,q quæritis dominum,quærite Christum,& confirmamini. Et quia ascēdit in cœlis & parat uobis gaudiū sempiternū,quàm diu ad eū pertingatis, quærite faciem eius semper,memētote mirabilia eius quæ fecit,quæ supradiximus ꝓdigia eius. & iudicia oris eius,quæcunq; apostoli,quæcunq; quatuor euangelistæ testātur, non ex gentibus uenientes, sed ex semine Abraham serui eius,qui sunt filij Iacob electi eius. Nō est enim Christus deus recens,non aduena,non nouicius, sed ipse est dominus deus noster,qui semper fuit,& qui in Hebræorū gēte tantū ceremonia collocauerat,nūc uult,ut in uniuersa terra sint iudicia eius. Quid nunc uultis Iudæi? Dicite si uultis, arguimus uos noscentes,& dicimus uobis: falsas habetis scripturas. Si uere deus erat qui cū Abrahā locutus est,cur quod promisit implere non potuit? si non potuit,omnipotens non est,si potuit & noluit,mentitus est. Ad hæc Paulus clamat Hebræus ex Hebræis,impossibile est mentiri deum. Docete ergo impletum quod iurauit deus per semetipsum dicens: In semine tuo hæreditabo oēs gētes,quod disposuit ad Abrahā & iuramē ti sui ad Isaac,statuit illud Iacob in præceptū & Israël in testamētum æternum:

Dicens

Dicens,tibi quidē dabo terram Chanaan,funiculum hæreditatis uestræ. Et quā do hoc factū est? Cū adhuc essent ipsi ex Cham numero breues,paucissimi & incolæ in ea. Tūc ptransierūt de gēte in gētē,de regno Chananeorū ad populū Aegyptiorum, non, tñ permisit hoiem nocere eos, & corripuit pro eis reges, sicut Amalech,& cæteros,& dixit eis. Nolite tāgere Christos meos, & in prophetas meos nolite malignari. Vñ Amalech rex dixit ad Abrahā. Nisi deus admonuisset me nocte in uisione,habueram peccare in te,sed corripuit me in uisione & admonuit me,ut rogem te,& ores pro me. Egimus hactenus & mysticum & historicū sensum,sed una nobis quæstiūcula uidetur in manibus. Quæritur enim,quomodo uerbum hoc mādauit in mille generationes,quod dispo suit ad Abraham. Has mille generationes gentium edocere,laciniosa satis nar ratio flagitat. Sed ut prout potuerimus iuuāte domino,cōmatice transeamus. De gēte ad gentē,de regno ad populum alterum. Noë tres filios habuit, Sem Chā, Iafeth. Sem primogenito pars facta est à Persida & Bactris usq; in Indiam lōge,& usq; Rhinocoruras,quæ spacia terrarū habent linguas sermone barbarico uiginti & septem,in quibus linguis gentes sunt patriarum quadringētæ sex,nō diuersarum linguarum,sed, ut dixi,diuersarum patriarum,uerbi gratia. Cum una lingua Latina sit,sub una lingua diuersæ sunt patriæ, Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentū, Tuscorum,& his atq; huiuscemodi patrijs similia si dicamus. Cham uero secūdus filius Noë,à Rinocoruris usq; Gadira,habens linguas sermone Punico à parte Garamatum Latino,à parte Boreæ barbarico,à parte meridiani Aethiopum & Aegyptiorum ac barbaris interiorib⁹ uario sermone numero uiginti duabus linguis,in patrijs trecētis nonaginta & quatuor. Iafet autē habet flumē tigridē,qui diuidit Mediam & Babiloniam,in patrijs ducentis sermone uario,in linguis uiginti tribus. Fiūt ergo omnes simul linguæ septuagintaeduæ, patriæ autem generationū mille, quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt. Habet,ut diximus, Iafeth flumen tigridē, qui diuidit Median & Babiloniam. Sem autem Eufraten. Cham uero Geon, qui uocatur Nilus. In his tripartitis gētibus ex uno homine manantibus, trinitas per dominum nostrum Iesum Christum hominem perfectum apparuit, & solus his mille generationibus per lignum suæ passiōis occurrit,quia memor fuit uerbi quod iurauerat in mille generationes,dicens Abrahæ, quod in semine tuo hæreditabo omnes gentes. Et sicut filijs Israel famē passuris succurrit Ioseph,qui uenditus est,qui postquam uenditus est,ad regnum ascendit,& fame perituris aliquantis gentibus & patrijs frumentatione reposita caute succurrit, Ita uenditus à Iuda Christus,in triumpho crucis exaltatus est. Ante quidē passus synagogam falsam testem,sicut Ioseph dominam meretricem. Post hæc exurgens à mortuis accepit regnū, ut in noīe ei⁹ omne genu flectatur,cœlestiū, terrestrium,& infernorum,& fame pereuntibus his mille generationibus, apertis horreis,manuum suarum profluentissima largitate succurrit, non solam eis speciem frumenti,sed & uini & olei administrans. A cunctis eas aduersitatibus liberauit. Vocauit enim famem super terram eorum,prius qui in idolis cōfidebant,& omne eis firmamentum panis contriuit,quia panem uerum qui de cœlis descenderat ignorabāt. At ubi uenit uir perfectus,qui in seruū uenūdat⁹ est, posteaquā ferrū pertrāsiuit animā eius, qa eloquiū falsæ testis inflāmauerat irā super eū. At ubi misit rex de cœlo & soluit eū,& princeps q est deus in Christo mundū concilians sibi,dimisit eū soluens ab omni uinculo fragilitatis,continuo statuit eum dñm domus suæ. Dominū in cœlo & in ecclesia,& principē omnis possessio-

in beneplacito populi tui, uisita nos in salutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ, ut lauderis cũ hæreditate tua. Peccauimus cũ patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerũt memores multitudinis misericordiæ tuæ. Et iritauerunt ascendentes in mare, mare rubrum. Et saluauit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam. Et increpauit mare rubrum & exiccatum est, & deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et saluauit eos de manu odiẽtiũ, & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remansit.

Et crediderunt uerbis eius, & laudauerunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius, & non sustinuerũt consilium eius. Et concupierunt concupiscentias in deserto, & tentauerunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum, & misit saturitatem in animas eorum. Et iritauerũt Moysen in castris, Aaron sanctum domini. Aperta est terra, & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abyron. Et exarsit ignis in synagoga eorum, flamma combussit peccatores. Et fecerunt uitulum in Oreb, & adorauerunt sculptile. Et mutauerũt gloriam suam in similitudinem uituli, comedentis fœnum. Obliti sunt deum, qui saluauit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Vt auerteret iram eius, ne disperderet eos, & pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt uerbo eius, & murmurauerunt in tabernaculis suis, non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manum suam super eos, ut prosterneret eos in deserto. Et ut deijceret semẽ eorum in nationibus, & disperderet eos in regionibus. Et initiati sunt Beelphegor, & comederunt sacrificia mortuorum. Et iritauerunt eum in adinuentionibus suis, & multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees & placauit, & cessauit quassatio. Et reputatum est ei ad iustitiam, in generatione & generationẽ, usq; in sempiternum. Et iritauerunt eum ad aquam cõtradictionis, & uexatus est Moyses propter eos, quia exacerbauerũt spiritum eius.

Et distinxit in labijs suis, non disperdiderunt gentes quas dixit dñs de⁹ illis. Et cõmixti sunt inter gẽtes, & didicerũt opera eorum, & seruierũt sculptilibus eorũ, & factũ est illis in scãdalũ. Et immolauerũt filios suos & filias suas dæmonijs. Et effuderunt sanguinem innocẽtem, sanguinẽ filiorũ suorũ & filiarũ suarum, quas sacrificauerũt sculp

tilibus

tilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus, & contaminata est in operibus eorũ, & fornicati sunt in adinuentionibus suis. Et iratus est furore dñs in populũ suũ, & abominatus est hæreditatẽ suam. Et tradidit eos in manus gentium, & dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulauerunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum sæpe liberauit eos. Ipsi autem exacerbauerunt eũ in consilio suo,& humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et uidit cũ tribularentur,& audiuit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui,& pœnituit eum secundum multitudinem misericordiæ suæ. Et dedit eos in misericordias in conspectu omniũ qui cœperãt eos. Saluos fac nos domine deus noster,& congrega nos de nationibus. Vt confiteamur nomini sancto tuo,& gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus Israël à seculo & usque in seculum, & dicet omnis populus fiat fiat.

ALleluia primum egit ut baptizentur credentes. Alleluia secundum, agit ut reconcilientur pœnitentes. Ibi suscepit plebem suam in exultatione,& electos suos in lætitia. Hic pœnitẽtes exaudit,& dat eos in misericordiam in cõspectu oim, q eos ceperãt. Beati sunt ergo,q custodiũt iusticiã. Non ẽm ad hoc ueniũt:ut à suis hostibus capiãtur. Hij autẽ q capti sunt clamãt ad misericordẽ, dicentes. Peccauimus cũ patribus nostris: Iniuste egim⁹, iniqtatẽ fecimus. Nec illud cũ aliqua cõtrouersia respicias uolo,quod dixi, oẽs q non custodiũt iusticiam, capiuntur ab hostibus suis. Illos enim magis hostes respice,qui cum esse pro certo noscantur,pro certo uideri non possunt. Et cum illos aspectu mentis adtẽderis, illum plus uidebis à suis hostibus possideri,qui post peccatum exultat, nullo flagello percussus. Verũ quia uerus Christianus ille est,qui pro suis quotidie peccatis exorat,suscipiat regulam pœnitentiæ, Excluso noua ita * ut centesimum quintum psalmũ centesimoquarto subiungat, non recuset flentem in quinto,quem in quarto lætantem accepit. Et sicut ille cantauit alleluia, & iste alleluia decantet. Ibi diues factus in argento & auro egreditur gaudens,hic mendicus effectus reuertitur plorans. Et ibi alleluia cantatum est, & hic alleluia cantatur. Ibi confitemini dictum est,& inuocate nomen eius,hic confitemini dicitur quoniam bonus. Dicite peccata uestra,unde exacerbastis dominum. Dicta uit enim super uos sententiam,ut deijciat uos in nationibus,& dispergat uos in regionibus. Confitemini bono,confitemini uolẽti parcere. At illi: Peccauimus, inquiunt,cum patribus nostris. Peccauimus cum patribus, non de tempore posuit. Cum patribus enim,tunc peccauerunt quando irritauerunt ascendentes in rubrum mare, quando operuit aqua tribulantes eos. Posteaquam crediderunt uerbo dei,& cantauerunt laudem eius,statim obliti sunt operum eius. Et cõcupierunt concupiscentiam in deserto,ollas Aegypti,& irritauerunt in siccitate, & data est eis petitio eorum,& data est saturitas in animam eorum. Saturitatem secuta est luxuria,& iritatus est dominus à superbis Dathan,Choreb, & Abyron. Et siue pro igne alieno,siue pro superbia contra Moysen usa,aperta est terra,& deglutiuit eos uiuentes. Populus autẽ liberatus,immemor liberatoris sui, memoratur superstitiones Aegypti. Quibus memor aurum suũ in uituli similitudinem

*Legendũ arbitror excluso nouato. Nã is non recipiebat pœnitẽtes.

tudinē fundit, adorat opera manuū suarū. Oblitus est eū qui liberauit eū, pro quo facto dū uellet dns disperdere eos, stetit Moyses dicens: Domine dele mē de libro tuo, si istis non parcis. Putas ne tu ô Moyses plus misericors es, quàm ille qui blasphematus manna pluit. qui contemptus de petra producit aquas. Non tu plus misericors, sed uoluit dominus affectum tuū ducibus populi recitari, ut sic agant circa peccantes, sicut te fecisse cognoscunt, non cito damnēt, sed uolentem dominum condemnare, suis precibus flectant. Audi quid cātas: Dixit, inquit, ut disperderet eos, si non Moyses stetisset in cōfractione qua coeperat agi populus: Stetit, inquit, in cōspectu eius, ut auerteret iram eius, ne disperderet eos. Iam si placet, quia longus est psalmus, transeamus ad causam nostrā ab historia Iudæorū. Omnia em̄ nobis ista post baptismatis consecratione eueniunt. Ingredimur enim per baptismum terram fluētem lac, & mel. Et post hæc pro nihilo habemus terram desiderabilem, quando polluimus terrā corporis nostri. Nō enim uere credimus uerbis dei perpetuum incendium comminantibus propinquis temporalibus factis. Et quia deo non credimus murmuramus in tabernaculis mentium nostrarum, Quia non exaudimus uocem domini. Qua frōte dicimus deo: Exaudi uocem nostrā, qui nō exaudimus uocem domini. Insuper etiam consecramus Bilfegor, uentri & libidini seruientes, aut illos colimus, qui colunt uentres nostros, aut illos quorum persona à mundo suscipitur. Quos cū sciam⁹, aut turpes in factis, aut iniustos in iudicio, tamen quia potentum amicicijs copulātur, aut ipsi potētes sunt, hos in sacerdotio cōsecramus, hos dignos clamamus & iustos, per quos māducamus mortuorum sacrificia. Hij eni q offerunt siue pecunias, siue munera ecclesijs, & mortui sunt in peccatis suis. Propterea utiq; offerunt, ut nostris precibus reuiuiscant, nos uero peiora scelera committentes. Illa quæ offerunt sacrificia mortui commedimus. Illi autem in sua morte perdurant, quia nostro non reuocabuntur exemplo, sic fit ut irritemus dominum in his studijs nostris, & multiplicatur super nos ruina. Pereunt urbes, pereunt prouinciæ, quia pereūt disciplinæ. Supercst ut stet finees, & exoret pro nobis, id est, stet populus martyrum, qui nō timuerūt sicut finees sāguinem fundere. Vt his orantibus cesset à nobis quassatio, ut hoc quod euadimus, quia nostra iusticia nulla est, illorum reputetur iusticiæ, à generatione & generatione usq; in æternum. Nunc uidendum est, qualiter & nos sicut illi iritamus dominū ad aquā cōtradictiōis, ita ut uexetur Moyses propter nos, qui exacerbamus spiritum eius. Ita, ut dixi, liquet psalmus hic in historia, ut penitus & expositor necessarius non sit. Sed quia à litera ingressi sumus infra literam, Videamus quomodo iritetur dominus ad aquam contradictionis. Post baptisma unum, aqua nobis contradictionis exoritur, contradicitur nobis aqua baptismatis, unus enim deus, una fides, unum baptisma. Ibi uexamus Moysen, Moyses lex dei est, uexamus legem eius contemnentes præcepta eius. Insuper etiam exacerbamus spiritum eius sanctū, in quo signati sumus in die redemptionis. Hoc autē facimus, quando non disperdimus gentes quas dixit dominus, quando nutrimus uicia, amantes ea quæ odit dominus, commiscemur inter gentes, similia aut peiora facientes, quā gentes quæ ignorāt deum. Seruimus sculptilibus eorum, deum habentes uentrem & gloriam in stercore. Hinc nascitur nobis scandalum, id est, libido. Tunc immolamus filios nostros & filias nostras dæmonijs, id est, sensus nostros, qui ex nobis quasi filij nascūtur. Et cogitationes nostras dæmonijs tradimus. Effundimus sanguinem innocentem, id est, sanguinem animarum simplicium, quæ nostro exemplo delinquunt. Sanguinem utiq; eorum sacrificamus sculptilibus

Sic legendum censeo. comminanti pro iniquis temporalibus factis.

o Clam

Cham, Cham irrisor patris est. Hij ergo qui irrident legem dei nostri, his eos sacrificamus qui nostro exemplo delinquunt. Iacent enim ante ora eorum de ipsis loquuntur, de ipsis risus, de ipsis iocus, de opprobria uniuersa reperiunt. Ille monachus hoc egit, ille clericus hoc, illa sanctimonialis hoc, sic interficitur terra sanguinibus, id est, terrenæ mentes interficiũtur hoc ordine, si ille qui sanctus uocatur & nonnus sic agit, ego quis aut quotus sum ut non agam, sic interficitur uicio nostro terra sanguinibus, & contaminatur in operibus nostris. Quia fornicamur in obseruationibus nostris, id est, in proposito sancto positi, aut corde, aut opere fornicamur. Ideo irascitur dominus super populum suũ, & abominatus est hæreditatem suam. Ideo tradidit nos in manu inimicorum, & dominantur nostri qui oderunt nos. Et tribulant nos inimici nostri, & humiliant nos sub pedibus suis, sæpe diximus: Parce domine, & sæpe liberauit nos. Nos autem iterum liberati exarsimus in cogitationibus nostris. Nihil nobis superest, nisi ut de isto corpore exeamus. Si cõtempsimus quæ passi sumus, quæ passuri sumus contemnimus. Ibi enim passio finem non habet, iam ex integro pœniteamus. Quia sicut contemnentes deum, deum nobis fecimus cõtemnentem, ita dum pœnitemur ex animo, deum nobis facimus pœnitentẽ. Nos pœnitemur, quia contempsimus: ille pœnitetur se dictasse sententiam. Tu facta renouas, ille sententiam: tu pœniteris, & ille pœnitetur secundũ multitudinem misericordiæ suæ, & tollens à nobis iram, dat nobis misericordiam, in cõspectu omnium qui cœperunt nos. Clamamus ergo ad saluatorẽ ex animo dicentes: Saluos fac nos domine deus noster, & congrega nos de nationibus, ut ultra non seruiamus peccato. Nec mores nostri similes sint gentibus, quia etiam si in gentibus dispergamur, sicut Daniel & tres pueri, nõ sumus inter gẽtes, si eis moribus non miscemur: Quin imò gloriamur in laude eius, cum uidẽtes homines opera nostra bona, laudant & benedicũt deum Israël, & dicet omnis populus, fiat fiat, id est, fiat fiat, semper tale opus in quo benedicatur deus, qui regnat in secula seculorum Amen.

Nunnus hoc uerbo Aegyptio ni fallor usus est Hier.

Alleluia alleluia. CVI.

Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nũc qui redempti sunt à domino quos redemit de manu inimici, & de regionibus aggregauit eos. A solis ortu & occasu, ab aquilone & mari. Errauerunt in solitudine in inaquoso, uiã ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Esurientes & sicientes, anima eorũ in ipsis defecit. Et clamauerũt ad dominũ cum tribularentur, & de necessitatibus eorũ eripuit eos. Et deduxit eos in uiam rectam, ut irent in ciuitatem habitationis, Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominũ. Quia saciauit animam inanem, & animam esurientem saciauit bonis. Sedentes in tenebris & in umbra mortis, uinctos in mendicitate & ferro. Quia exacerbauerunt eloquia dei, & consilium altissimi iritauerũt. Et humiliatũ est in laboribus cor eorũ & infirmati sunt, nec fuit qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris, & umbra

mortis

mortis,& uincula eorũ disrupit. Confiteantur dño misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominũ. Quia contriuit portas æreas,& uectes ferreos cõfregit. Suscepit eos de uia iniqtatis eorũ,propter iniusticias enim suas humiliati sunt. Omnẽ escã abominata est anima eorũ, & appropinquauerunt usq; ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur,& de necessitatibus eorum liberauit eos. Misit uerbum suũ & sanauit eos ,& eripuit eos de interitionibus eorum.

Confiteantur domino misericordiæ eius,& mirabilia eius filijs hominum. Et sacrificent sacrificium laudis,& annuncient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis. Ipsi uiderunt opera domini, & mirabilia eius in profundo. Dixit & stetit spiritus procellæ,& exaltati sunt fluctus eius.

Ascendunt usq; ad cœlos & descendunt usq; ad abyssos,anima eorũ in malis tabescebat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. Et clamauerunt ad dominũ cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in aurã, & siluerunt fluctus eius. Et lætati sunt quia siluerunt, & deduxit eos in portũ uoluntatis eorum. Cõfiteantur domino misericordiæ eius,& mirabilia eius filijs hominum. Et exaltent eũ in ecclesia plebis,& in cathedra seniorum laudent eũ. Posuit flumina in desertũ,& exitus aquarũ in sitim. Terram fructiferam in salsuginẽ,à malicia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarũ, & terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocauit illic esurientes,& constituerunt ciuitatem habitationis. Et seminauerunt agros & plantauerunt uineas,& fecerunt fructum natiuitatis. Et benedixit eis & multiplicati sunt nimis,& iumenta eorum non minorauit. Et pauci facti sunt,& uexati sunt à tribulatione malorum & dolore. Effusa est contentio super principes,& errare fecit eos in inuio & nõ in uia. Et adiuuit pauperẽ de inopiã & posuit sicut oues familias. Videbũt recti & lætabũtur & omnis iniquitas opilabit os suum. Quis sapiẽs & custodiet hæc & intelliget misericordias domini.

Tertium alleluia canitur in psalmo cẽtesimosexto,in quo usus noster cotidianus retexitur. Audi Nouatiane audi de quibus loqtur. uult enĩ in isto psalmo agere contra te specialiter spiritus sanctus. Tu enim dicis,qui adhuc nõ sunt redempti,ipsi possunt ad indulgentiam p pœnitentiã peruenire. Nos dicimus illi per fidẽ solam ad indulgentiã attingũt. Isti autẽ qui iam redempti sũt, nõ per fidem solã,quia iam crediderunt sed per pœnitentiã,perueniunt ad misericordiã redemtoris. Denique audi qd dicat. Dicant,inquit,hij qui redemti sunt à dño,quos redemit de manibus inimicorũ, utiq; per baptismũ de regionibus,cõgregauit eos,utiq; ad fidem, à solis ortu & occasu,ab aquilone & ma-

ri. Hij errauerunt, id est, à recti tenore recesserunt, passi siccitatē in uia, id est, in Christo ambulantes, quia ipse est uia. Passi siccitatē sermonis, dū nullus docet, nullus exhortatur, aut nullus est cuius exemplo perfunderentur. Passi sicci-tatem errauerunt, & ciuitatē habitationis nō inuenerunt, non inuenerūt cuius exēplo spiritaliter uiuerent, sed desertū huius mundi passi, esurientes & sicientes anima eorū in ipsis deficit. Quia cibū uerbi dei & boni exēpli non habuit, & clamauerūt ad dominū cum tribularentur, id est, dū pœniterētur. Et de necessi tatibus eorū liberauit eos. Reduxit eos in uiam rectā, per pœnitentiam sunt re uocati ad Christū, ut per ipsum perueniant ad ciuitatē habitationis. Et possint refici sermonibus sanctis. Cōfiteātur dño misericordiæ eius, & mirabilia eius fi lijs hominū. Quia satiauit animā quæ fame peribat, & animā esurientē. Quid esurientē? Bona utiq; quæ nō habebat esurientem. Ergo bona saturauit bonis pœnitentē, & sedentem nō in schematibus mūdi, non in publico gloriantē, sed sedentē in tenebris, & in uinculis in mendicitate & in ferro. Quare hoc, inqui-unt mūdi homines, quid sibi uolūt isti religiosi plorare, sedere in uinculis, sede-re in tenebris? Vbi est scriptū? Ecce hic scriptū est, quia illā animam respicit de-us, quæ sedet in tenebris & in uinculis, pro eo quod exacerbauerit dominum, & cōsiliū altissimi spreuerit. Qui humiliāt in labore & ieiunijs cor suū. Quia er-go cor contritū ac humiliatū deus nō despiciet, audi qd sequitur: Clamauerūt, inquit, nō cum epularentur, sed cū tribularētur. Ipsi eñi sibi imponūt tribulatio nis iugū. Ne forte dū præterita facta ad indulgentiā peruenire postulant incur-rāt præsentia. Lætus eñi animus facile lapsum incurrit, qđ tristi & afflicto dif-ficile euenit. Humilietur ergo in labore, ieiunio cor nostrū, nō eū lætificet uino, & ostendentes infirmitatē nostrā medico cœlesti, clamemus ad eū. Ipse enim educet nos de tenebris & de umbra mortis. Et uincula nostra disrumpet, ita ut cōfiteamur ei, quia contriuerit nobis portas æreas. Portæ æreæ sunt cōsuetudi nes uiciosæ, quæ sic claudunt nos, ut propemodū etiā arbitriū nostræ liberta-tis includāt. Nāq; qui cōsueuimus uerbi causa iurare, iurare iam nolumus, sed quasi porta clausa huius cōsuetudinis, uolentē egredi non sinit. Sic enim fit, ut etiā non uolens ex ore meo proferre iuramentū. Sic & de uniuersis uitijs dictū puta. Quia in ipsis uicijs, uelut in portis æreis impingimus, fugiētes & uolētes egredi non ualemus. At ubi tribulantes clamauerimus ad Christū, confringit portas æreas, & uectes ferreos comminuit. Vectes eñi ferrei immundi spiritus sunt, qui portas nobis impiæ cōsuetudinis claudunt. Hic si se subduxerit domi-nus, libertas ipsa nostri arbitrij euanescit. Sed nō se subducit dominus, nisi in spi ritu tribulanti cum lachrymis exoretur. Mittet enim uerbum suū sicut misit an-te filium suum. Mittit eū & sanat nos, & sicut redemit nos de manu inimici, ita nunc eripit nos de interitu nostro. Confiteātur ergo domino pluraliter miseri-cordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominū, ut sacrificent sacrificium laudis. Ideo annunciant opera eius in exultatione, & non in tribulatione: Hij, inquit, q de-scēdunt mare in nauibus. Mare descendunt in nauibus, q in conuersatione san cta in isto mundo degūt. Ipsi eñi faciunt operationem in aquis multis, id est, & uerbo & exēplo suo, eorum qui eos aut audiūt, aut imitantur operationem, in aquis multis facere referuntur. Ipsi uident opera domini cottidie, ad hoc ua cant ut uideant opera domini, quæ iste mūdus sic dū fruitur nō uidet. Hij autē non solū opera dñi uident, sed mirabilia eius in profundo considerāt. Verum qa nullus iustus sine tētatione transijt. Audi quid de eis dicatur: Ascēdunt, inqt. usq; ad cœlos. Quid est ascendūt? Disce in Petro, ut qđ in ipso inueneris, in o-mnibus

Tribulanti dicit Grece, p eo qui tribulatur.

mnibus cernas. Ascendit Petrus usque ad cœlos, dicens domino: Etiã si oportuerit me tecũ mori, non te negabo. Descẽdit usque ad abyssos, cũ negat. Post hæc ita turbatus est & motus est, sicut ebrius. Et omnis sapientia eius ita deglutita est, ut nisi clamasset ad dominum cum tribularetur, & ploraret amarissime, nõ de his necessitatibus euasisset, fleuit ergo & statuit ei procellam in aurã. Audi dicentem dominum: Petre, ait, petit sathanas, ut uentilet uos sicut triticum in area. Ego autem intercessi pro te, quasi qui dicat, statui tibi procellam in aura, & feci ut sileant à te fluctus eius. Lætatus est Petrus, quia siluerunt, & deduxit eum in portum uoluntatis suæ, in ecclesia sine dubio. Vbi exaltant eum in ecclesia populi. Et in cathedra seniorum laudãt eum, quia posuit flumina in deserto, id est, in deserto huius seculi perambulans, quousque perueniret ad Romã. Prædicauit baptismum Iesu Christi, in quo uniuersa flumina benedicuntur usque hodie à Petro. Ipse posuit exitus aquarum in sitim, ita ut qui exierit foras ab ecclesia Petri, siti pereat. Posuit terrã fructiferã in salsuginem. Sicut salsugo terram à fructu reuocat, ita litera mundi à fructu spiritali reuocat mentes. Sed per Petrũ in salsugine literarũ positam Romam, fecit eam fructũ afferre. Vnde autem ipsa terra salsuginẽ haberet expressit: A malicia, inquit, hominum inhabitantium in ea. Et adiecit: Posuit, inquit, desertum ab aquis, quæ peccata lauant. Posuit in stagno aquarum, abundant aquæ baptismatis. Martyrum pœnitentiæ eleemosynarum abundant in deserto isto, quod ante Petri aduentũ siccum fuit & aridum, hoc nunc excultum est cum constitueretur in eo ciuitas ecclesiæ, in qua cottidie seminãtur agri, & plantantur uineæ, ut fiat fructus natiuitatis, quos benedixit deus, & fecit ut multiplicarentur. Sed post hæc persecutio facta est, & pauci facti sunt. Multi eñ uocati, pauci uero electi. Pauci uero ad martyrij palmam attingere meruerunt. Quando effusa est contentio super principes mundi, Tunc seduxerunt eos in inuio, & nõ in uia, id est, in idolis & non in Christo, qui uia est. Sed adiuuauit dominus pauperem de mendicitate, & respexit, quia tentationes ferre populus credens ei omnino non poterat. Adiuuauit eum de mendicitate uirium, & posuit sicut oues familias in uniuersam faciem terræ, statuens eis pastores & pascuas, quæ uidentes recti lætabuntur. Non recti uero murmurabunt, sed iniquitas omnis aduersus ecclesiam dei, & aduersus oues & pastores iam obstruxit os suum. Qui sapiens est intelligit hæc, & cum intellexerit, nihil aliud intelligit, nisi misericordiam domini, qui regnat in secula seculorum Amen.

Canticum psalmi ipsi Dauid. CVII.

Paratum cor meum deus paratum cor meũ, cantabo & psallam in gloria mea. Exurge psalterium & cythara, exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine, & psallã tibi in natiõibus. Quia magna est sup cœlos misericordia tua, & usque ad nubes ueritas tua. Exaltare super cœlos deus, & super omnẽ terram gloria tua ut liberentur dilecti tui. Saluum fac dextera tua & exaudi me deus locutus est in sancto suo. Exultabo & diuidam siccimam, & conuallem tabernaculorũ dimetiar. Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Effraim susceptio capitis mei, Iuda rex meus, Moab lebes spei meæ. In Idumæam extendam calciamentum meum, mihi alie-

nigenæ amici facti sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitã, quis deducet me usq; in Idumæã. Nónne tu deus qui repulisti nos, & nõ exibis deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione, quia uana salus hominis. In deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

PSalmus centesimus septimus ex duorum psalmorum finibus probatur esse cõstructus, ex parte quinquagesimisexti & quinquagesiminoni. Quam considerationem, si diligenter sensus spiritalis attendat, uidit satis necessarium deo cor suum, & omnes occasiones mundi ab eo separans, paratum deo alludet in psalmo & in uerbo cõgeminat. Quid est enim dicere deo: Paratũ cor meum, nisi hoc, ut dicat ei: Veni domine paratum cor meum, & in rem tibi præparatam ingredere, ut cantem & psallam in gloria mea. Quam autem suam gloriam memoraret adiunxit: Exurge, ait, gloria mea in psalterio & in cythara, ut in ipsam gloriam exurgam diluculo, mox ut mihi auxilium tuum, fulgescens. tenebras à me meorum excluserit peccatorum, tunc & in populis confitebor, & dicam: Quia non sum dignus uocari seruus tuus pro peccatis meis, non me iactabo in superbia, etiam cum me per indulgentiam tuam mundatum agnouero. Sicut ille qui uas electionis factus clamabat dicens: Non sum dignus uocari Apostolus. Et hæc confessus in populis domino, cœpit psalmum dicere inter gẽtes. quem psalmum Paulus cecinit inter gentes. Hũc sine dubio. Quia magnificata est usq; ad cœlos misericordia eius. Qui uenit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorũ primus, ait, ego sum. Et hæc ueritas eius, usq; ad nubes peruenit, id est, usq; ad Apostolos peruenit ueritas qui est Christus. Iam prophetæ silent, soli Apostoli loquũtur, & apostolorũ discipuli. Quid loquuntur? Quia exaltatus est super cœlos deus dei filius, & sedens ad dexteram patris, super omnẽ terrã eius gloria prædicatur, ut liberẽtur in toto orbe terrarũ, qui sunt dilecti eius, in quibus clamat ecclesia: Saluũ me fac dextera tua, & exaudi me. Nisi eñ dextera eius traxerit ab inferis animam nostrã, id est, ab inferis cogitationibus, nõ saluamur à descendentibus in lacũ, id est, non eripimur, sed à fornicationis laqueo innodamur Sed sicut non eripimur, nisi per dexteram eius, sic nõ eripit nos dextera eius, nisi dicamus credentes. Saluum me fac dextera tua & exaudi me. Ad hæc deus, inqt, locutus est in sancto suo, id est, in domino Iesu Christo locutus est deus. Exultabo & diuidã Siccimã. Ciuitas est quam Hebræi humiliauerunt in gladio, quia soror eorum ibi corrupta fuerat. Nunc uero quia mens eorum corrupta est, in gentes misit deus filium suũ, qui hanc urbem gẽtium tollat de potestate Hebræorum. Et diuidam eã Apostolis, & conualles tabernaculorum eius metiar in tres partes, ita ut ipsas tres partes in uno regno coniũgam, & sit trinitas dei in trinitate populi Hebræorũ, Græcorum & Latinorum. Ex his tribus eatur in cunctis partibus mundi, ut nostri sint omnes per fidem, qui sine fide nostri esse non possunt. Sint nostri Galaad & Manasse in gentibus, & Effrem fortitudo capitis nostri in benedictionibus. Sit Iuda rex meus in Christo, sit Moab olla spei meæ. Moab filia Loth, ex quo Moabitæ sunt gentes, quæ angelis ducibus euasit pluuias igneas de cœlo uenientes, pro qua rogat, ut nõ ardeat in Sodomiticijs flãmis, sed i spiritu ferueat sancto, & cũ filijs suis, id est, gẽtibus quæ ignorãt deũ, sit olla spei meæ: In Idumæam, inquit, id est, inhabitationem gentiũ. Ibi extendã calciamentũ meũ, non inde fugiant discipuli mei, excutientes puluerem de pedibus suis, sed ibi

eant extendẽtes calciamentũ ſuum,ut dicatur de eis: Quã ſpecioſi pedes euan gelizantiũ pacem,euangelizantiũ bona. Hæc aũt & nobis euenient ut euada/ mus calores Sodomiticos,& flãmis ſancti ſpiritus accendamur. Si Allophylos conemur euincere,& eos quotienſcunq; contra nos arma corripiunt, id eſt,im mundos ſpiritus ſubiugare nitamur,ut merito dicamus. Mihi Allophyli ſubdi/ ti ſunt. Quibus ſubditis,quis deducet nos in ciuitatẽ munitã,niſi filius dei. Aut quis deducet nos in Idumæã,niſi dñs Ieſus Chriſtus. Ipſe enim dat nobis auxi liũ. Vnde nobis dat auxiliũ: de exultatione, an de tribulatione: De tribulatio/ ne,inquit,quaſi qui dicat nõ meretur auxiliũ conſequi,qui ſe tribulantem non exhibet Chriſto,& crediderit,qa uana ſalus eſt in homine. In deo eñ facimus uirtutẽ. Quã uirtutẽ: Vt uicia per conſuetudinẽ ſubiugentur,& uirtutes animi ſublimentur. His incumbentes ſtudijs, in deo faciamus uirtutem,& ipſe ad ni/ hilum rediget tribulantes nos,qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

In finem pſalmus Dauid. CVIII.

DEus laudẽ meã ne tacueris, quia os peccatoris & os doloſi ſup me apertũ eſt. Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa,& ſermonibus odij circũdederunt me,& expugnauerũt me grã tis. Pro eo ut me diligerent detrahebãt mihi,ego autem orabam. Et poſuerũt aduerſum me mala ꝓ bonis, & odiũ pro dilectione mea.

Conſtitue ſuper eũ peccatorẽ,& diabolus ſtet à dextris eius. Cum iudicatur exeat condemnatus,& oratio eius fiat in peccatũ. Fiãt dies eius pauci,& epiſcopatum eius accipiat alter. Fiant filij eius orphani & uxor eius uidua. Nutantes transferãtur filij eius & mendicẽt,ejci/ antur de habitationibus ſuis. Scrutetur uenerator omnẽ ſubſtantiã eius, & diripiant alieni labores eius. Non ſit illi adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum ,in generatione una deleatur nomen eius. In memoriã redeat iniquitas patrũ eius in conſpectu domini,& peccatum matris eius non deleatur. Fiãt contrà dominũ ſemper, & diſpereat de terra memoria eorũ,ꝓ eo quod non eſt recordatus facere miſericordiã. Et perſecutus eſt hominẽ inopẽ & mẽdicũ,& cõpunctũ corde mortificare. Et dilexit maledictionẽ & ue niet ei,& noluit benedictionẽ,& elongabitur ab eo. Et induit maledi/ ctionẽ ſicut ueſtimentũ & intrauit ſicut aqua in interiora eius, & ſicut oleũ in oſſibus eius. Fiat ei ſicut ueſtimentũ quo operitur, & ſicut zo na qua ſemper præcingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi a/ pud dominum, & qui loquũtur mala aduerſus animam meã. Et tu domine fac mecũ propter nomẽ tuũ,quia ſuauis eſt miſericordia tua.

Libera me quia egenus & paup ſum ego,& cor meũ cõturbatũ eſt in tra me. Sicut umbra cũ declinat ablatus ſum, & excuſſus ſum ſicut lo cuſtæ. Genua mea infirmata ſunt à ieiunio, & caro mea immutata eſt propter oleum. Et ego factus ſum opprobrium illis,uiderunt me

& mouerunt capita sua. Adiuua me domine deus meus, saluum me fac propter misericordiam tuam. Et scient quia manus tua hæc, & tu domine fecisti eam. Maledicent illi & tu benedices, qui insurgunt in me confundantur, seruus aũt tuus lætabitur. Induantur qui detrahũt mihi pudore, & operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor dño nimis in ore meo, & in medio multorum laudabo eũ. Qui astitit à dextris paupis, ut saluã faceret à persequẽtibus animam meã.

VEnimus ad psalmũ centesimũ octauũ, quem Apostolus Petrus interpretatur in Iudã Ischarioten. Huius nos pedissequi uiam quã ipse aperuit ambulemus, homo perfectus interiorẽ suũ alloquitur, dicens: Deus laudẽ meã ne tacueris, quasi qui dicat homines uituperatiões in me excitãt falsas. Tu deus meus laudẽ meam nõ taceas. Redi ad cõscientiã tuã ò homo dei, q Christũ sequeris. Et cum os peccatoris & dolosi sup te apertũ fuerit, gratulare securus esto. Quia os peccatoris ad uituperationẽ tuam aperitur in terra, & ad laudẽ tuam os dei aperitur in cœlo. Loquantur aduersum te, sicut pharisæi contra dominũ lingua dolosa, & sermonibus odij circũeant te, & expugnẽt te gratis. Nota tibi gratis non uitio tuo sit, nõ culpa tua sit, sed eorum mendaciũ ueritati tuæ seruiat. Seruit eñ mendaciũ ueritati, si famã nõ timeas hominũ. Nihil eñ agit falsus testis, nisi ut ipsam cõmaculet. Si times hoc, seru⁹ effectus es, si nõ times liber es. Time ergo solum deũ, & de bona conscientia præsumẽs, sentiat se propositi tui famã esse ancillam, & eã cõpelle seruire magis quàm imperare uirtuti. Nã si eã timueris, eris omniũ qui obtrectare poterunt seruus. Et timebis uerũ dicere, ne de te falsa confingant. Dicas forsitan: Et quid faciã si uulnerauerint opinionem meã. Hoc fac quod iste fecit, cuius carmẽ exponis: Pro eo, inquit, ut me diligerẽt detrahebant mihi, ego aũt orabam. Ostendit tibi quid facias. Nunc ad maledictiones accedentes, caueamus exitũ rerũ, ne ad homines ista dirigamus, & putemus nobis hanc regulam datam, quo maledicamus eos qui nos iniquo odio persequuntur. Hoc euangelicus magister omnino prohibuit, unde ad principẽ maliciæ currendũ est animo. Et quotienscũq; maledictiones cãtaueris, ipsi eas quẽ maledixit dñs decãtabis. Ipse eñ ponit aduersum nos mala pro bonis, siue dũ bona opamur, qa mala nobis per suũ excitat zelũ. Siue dũ idola ostẽdit, mala pro bonis ostẽdit. Siue dũ cõcupiscẽtias carnis exagitãt, cũ sint mala oĩa opa concupiscẽtiæ. Ille ipsa mala pro bonis ostẽtat. & odiũ pro dilectiõe immittit, ita ut uideatur nobis amare ac diligere, cũ ad peccatũ tribuit facultatem. Constitue aduersus eũ peccatorem. Quomodo stare potest hoc diligenter ausculta. Aduersum me constituit discipulum meum, aduersus eum constituatur discipulus eius. Et sit persecutor diaboli, qui persecutor extiterat Christi, & stet diabolus à dextris eius ad confutandum, & ad conuincendum. Stetit diabolus à dextris Pauli, ita ut iudicans eum Paulus, faceret eum à se exire condemnatum, & totam orationem & consilium eius statueret in peccatum. Ipse fecit dies eius paucos. Paulo enim gentibus prædicante, non multo tempore obtinuit principatum in templis. Post hæc cessauit princeps esse super gentes, & magisterium eius accepit ille qui dicebat: Ego sum magister gentium, in fide & ueritate. Ille eñ fuerat magister gentiũ, in infidelitate & fallacia. Tunc hij quibus dictum fuerat à dño: Vos de patre diabolo estis. deiecto incredulitatis rege facti sunt orphani, facta est & uxor diaboli uidua.

Sicut

Sicut enī uni uiro desponsata est ecclesia ,per fidē sic per infidelitatē nō sponsa sed uxor est potestas incredulitatis ,quæ dabat pōtificiū dominandi sacerdotibus tēplorū,siue synagogæ,seu hæreticorum ecclesijs. Hæc potestas deiecto diabolo efficitur uidua, ita ut anathemati filij eius ejciātur ut mēdicent. Perscrutur fœnerator dn̄s noster omnem substantiam eius,exigit ab ea, id est, ab ipsa potestate usuras uerbi prudentiæ,quibus illa male usa est. Diripiūt alieni omes labores eius , ostēduntur iniuste docuisse, iniuste scripsisse,iniuste fabricasse. Et ista omnia diripiunt alieni à societate eiusdem potestatis,quæ potestas desiciens in ipso diabolo deum adiutorem penitus non habet. Nec est qui misereatur orphani eius in generatione una, id est, in solo populo Christiano deletur nomen eius. Ibi in memoriam redit iniquitas patrum eius. Cottidie legitur in ecclesia in conspectu dei: Quanta mala fecerunt Christo , apostolis & martyribus,& peccatum matris eius populi, hoc est,peccatum potestatis eius non deletur. Sed fit contra dominū semper,& perdet de terra memoriam. Ecce perijt potestas persecutorum, quia ipsi rerum domini serui sunt Christi. Perijt ergo de terra potestas. Illa quæ non est recordata,ut faceret misericordiam, sed persecuta est hominē. Quē hominem? Pauperem,inquit,& mēdicū,Christum utiq;,& in passione & in suorum martyrio. Dilexit maledictionem Adæ quæ per Christum aufertur ,& ueniet ei:noluit benedictionē quæ per Christū affertur , & utiq; elōgabitur ab eo. Nota ex arbitrio euenisse,ut nollet propter hæresim,quæ dicit deū alios prædestinasse ad benedictionem, alios ad maledictionem. Hic enim ex dilectione sua maledictionē habere probatur, & nolle suum benedictionis præmium nō habere. Vnde & adiecit,quod ipse se indueerit maledictionem, sicut uestimētum. Sicut enim per fidem dicitur nobis: Christum induistis,ita aper infidelitatem induit se homo maledictū,id est,diabolū, qui intrat sicut aqua sanctis ad liberandū ita istis ad necandum. Et sicut oleū sanctis ad exhilarandum ,ita impijs ad tribulandum, fitq; eis ipsa maledictio sicut uestimentū quo induti sunt, & sicut zona qua præcingūtur. Hoc opus eorū q detrahūt fidei catholicæ,& qui quærūt mala sanctis & orthodoxis definitionibus,quibus dn̄s facit misericordiā propter nomen suū. Quia & si peccator sit. quicūq; tamen propter hoc quod recte fidei est misericordiā consequitur. Si cor eius cōturbatum fuerit de timore iudicij,& excussus fuerit de manu peccati sicut locusta,& genua eius infirmētur in ieiunio , & caro eius imutata fuerit à pinguedine destituta,tūc inueniet misericordiā q licet dicat,& uere dicat: Viderūt me,& mouerūt capita sua,sicut pharisæi in Christo,ita dæmonia in Christiano. Dū pateretur enī Christus,pharisæi mouerūt capita sua insultātes,& dū passionibus premitur Christianus,uident eū dæmones consentientē & insultāt ei. Sed argutus dei seruus clamat: Adiuua me domine,ut sciāt quia manus tua me cū,& tu domine fecisti ea. Ea isto loco sic accipe,sicut dixit Pilato dn̄s: Non haberes potestatē,nisi data tibi esset desuper,ita paruæ & nos relinquimur tentationi. Et ideo ait: Tu dn̄e fecisti ea,ut moueant super me capita sua. Sed qa fidelis es,& nō pateris nos tētari supra ꝙ possumus, fac ut induātur,sicut diploide cōfusionē. Diploidis est siue chlamydis in quadruplici amictu,siue quæcūque alia species,quæ in ante duplex est,& à tergo duplex. Ergo quadrifariā confusionē induuntur dæmones,quando nos quadrifariam euangeliorum liberatione arripimus. In qua cōfitemur dn̄o nimis in ore nostro,& in medio multorū laudamus eū confitentes. Et quia ipse est q stat à dextris paupis, ut saluet à persequentibus animas nostras Christus filius dei, qui regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum Amen.

Tempore Arnoldi illius ... fuit, ... erat ... hæresis.

Psalmus

Psalmus ipsi dauid. CIX.

DIxit dominus domino meo sede à dextris meis. Donet ponam inimicos tuos scabellum pedũ tuorum. Virgã uirtutis tuæ emittet domin⁹ ex Sion, dominare in medio inimicorũ tuorũ. Tecũ principiũ in die uirtutis tuæ, in splendoribus sanctorũ ex utero ante luciferum genui te. Iurauit dominus & non pœnitebit eũ, tu es sacerdos in æternum secũdum ordinem Melchisedech. Dominus à dextris tuis, confregit in die iræ suæ reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorũ. De torrente in uia bibet, propterea exaltabit caput.

CEntesimi noni psalmi caput, & à Pharisæis Christus inquirit, dicẽs: Si Dauid in spiritu uocat Christum dominum, dicens: Dicit dominus domino meo, sede à dextris meis. Si ergo, inquit, uocat eũ dominũ Dauid, quomodo eius est filius. Interrogantis est ista oppositio, non negãtis. Nos enĩ eũ & dei filiũ ante luciferum ex deo deum genitũ credimus. Et Dauid eum filiũ per partum uirginis Mariæ profitemur, qui ascendens in cœlis, sedet ad dexterã patris, unde uẽturus est iudex. Habebit inimicos suos scabellum pedum suorum, secũdum quod & Apostolus dicit: Cũ euacuauerit omnem principatum, potestatem & uirtutem. Tunc oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus eius. Cuius inimicos si interrogas, respondebit tibi, eius sine dubio, cuius uirgã uirtutis misit domin⁹ ex Sion. Virga uirtutis, hominis corpus est ex uirgine nati, quã uirgam ex Sion misit dñs, ut dominetur in medio inimicorum suorum. Non ergo sicut damnabilis Fotinus credit, ex Mariæ partu sumpsit exordium, sed ante luciferum est ex patris ore progenitus. Hic qui per mysterium panis ac uini sacerdos factus est in æternum, secundum ordinẽ Melchisedech, qui panem & uinum solus obtulit in sacerdotibus, dum Abraham uictor reuerteretur de prælio. Videamus nunc quomodo à dextris eius, confracti sunt in die iræ eius reges. A dextris domini in cruce positi fixus erat latro, quem sibi uindicabant reges & principes tenebrarum. Hos confregit in die iræ suæ. In die utiq; iræ, quam patiebatur eorum qui eum crucifigebant. Et confractis his principibus conquassauit capita multa. Ita ut capitales criminosi dicerent, homicida per fidem uno uerbo saluatus est. Quare nõ & nos credamus? In crucẽ positus ille unus, multos nos in terra numero copioso cõuertit. Per illum qui de torrente in uia bibit. De torrente iracundiæ Iudæorum in uia bibit calicem passionis. In uia immaculata ambulans, conquassauit capita dæmonum in terra in corpore constitutus. Et exaltauit caput hominis dum à cõfusione erigit, à confusione utiq; primæ præuaricationis. Et nisi filius dei in uia bibisset, non exaltasset caput hominis deiectum ad terras. Non ergo dicas, qa conquassauit capita criminũ, Christus ipse exaltauit caput. Nõ enim dixit exaltauit caput suum, sed simpliciter ait: Propterea, inquit, quod diiudicauit deus in nationibus, & impleuit ruinas dæmonum. Vt ubi abũdauit iniquitas eorũ, superabundaret Christi gratia. Et quia bibit calicem passionis de torrente seditionis, in illa uia qua dicit ego sum uia, propterea exaltauit caput in libertate ligni crucis, quod fuerat deiectum in præuaricatione ligni concupiscentiæ. Agamus ergo ipsi gratias, qui regnat cum patre unus deus cũ spiritu sancto in secula seculorum Amen.

Alle-

Alleluia. CX.

C Onfitebor tibi domie in toto corde meo, in consilio iusto rũ & cõgregatiõe. Magna opa domini, exquisita in omes uolũtates eius. Cõfessio & magnificẽtia opus eius, & iusticia eius manet iu seculũ seculi. Memoriã fecit mirabiliũ suorũ misericors & miserator dominus, escam dedit timentibus se. Memor erit in seculũ testamenti sui, uirtutem operum suorũ annunciabit populo suo. Vt det illis hæreditatẽ gentiũ, opera manuũ eius ueritas & iudicium. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculũ seculi, facta in ueritate & æquitate. Redẽptionẽ misit dñs populo suo, mandauit in æternũ testamẽtum suum. Sanctum & terribile nomen eius, initium sapientiæ timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eũ, laudatio eius manet in seculum seculi.

C Entesimus decimus psalmus in cõsilio sanctorũ cõfitetur magna opa dñi natiuitatis, passiõis, resurrectionis, & in cœlos ascẽsionis. Magna hæc opa dñi, magna & exqsita in omnibus uolũtatibus eius. Magna sunt quidẽ omnia opa eius ab initio seculi, sed ista non solũ magna, sed & exquisita in omnibus quæ ab initio uoluit & fecit. Cõfessio trinitatis & magnificentia deitatis, opus eius, iusticia eius immutabilis perseuerat in secula seculorum, in qua iusticia, memoriam fecit mirabilium suorũ, dicens: Hæc quotienscũq; feceritis, in mei memoriã facietis. Quando hoc dixit, misericors & miserator dominus? Tũc sine dubio, quando escam dedit corporis sui timentibus se. Et hoc testamentũ memor erit dominus in æternũ, per quod uirtutem operũ suorum annũciauit populo suo. Per quod dedit eis hæreditatẽ gẽtium, per quod nõ in fantasmate ut anathemabilis Manichæus sõniatus est, sed & in ueritate in iudicio, & quæcũq; legũtur mandata eius fidelia & sancta sunt. Confirmata in Christo manentia in seculũ seculi, quia facta sunt in ueritate. In ipso utiq; dño nostro Iesu Christo cõpleta, & in eius æquitate sunt custodita, quãdo redemptionem per apostolos misit populo suo dicens: Item baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos custodire omnia, quæ mandaui uobis. Quia fidelia omnia mandata sunt, in quibus mãdatis ita sanctum, & ita terribile est nomen eius, ut initium sapientiæ huius timor sit domini. Nam qui sine timore est, incidit in malum, qui autem timorem dei habet, caput sapientiæ habet, per quem intellectũ habebit bonum, ita ut laus eius maneat in seculum seculi. Manẽs imò permanens in timore dei, habebit in Christo laudem, & in ipsa laus manet in secula seculorum Amen.

Alleluia teuersionis Aggæi & Zachariæ. CXI.

B Eatus uir q timet dñm, in mãdatis eius uolet nimis. Potẽs in terra erit semẽ eius, generatio rectorũ benedicetur. Gloria & diuitiæ in domo eius, & iusticia eius manet in seculũ seculi. Exortũ est in tenebris lumẽ rectis, misericors & miserator & iustus. Iocũdus homo qui miseretur & cõmodat, disponet sermones suos in iudicio, quia in & æternũ non cõmouebitur. In memoria æterna erit

iustus, ab auditione mala uon timebit. Paratum cor eius sperare in domino, cõfirmatũ est cor eius, non commouebitur donec despiciet inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator uidebitur & irascetur dentibus suis fremet & tabescet, desiderium peccatorum peribit.

VIr dei Hesdra propheta, cum recapitularet omnẽ legem, dei nutu quaedam adiunxit, Vnde etiam Aggaeo & Zachariae istum titulum consecrauit. Canamus ergo centesimũ undecimum psalmum, & demus laudẽ eius, quasi in uno uiro perfecto omnibus sanctis, ut quod de uno dixerimus, sit de omnibus dictum. Et quod singulariter fuerit explanatum, uniuersalis sanctitas capiat. Beatus uir qui timet dominum. Finẽ praeteriti psalmi praesentis principio collocauit, ut hoc quod dixit in illius fine, laudem timentis dominum manere in seculum seculi, hic in principio ipsi qui timet dominum beatitudinẽ applicaret, cuius beatitudinis & species declararet & facta. Quis ergo q timet dominũ? Sine dubio, qui mandata eius cupit nimis potens erit semen eius in terra nõ in petrosa, nec secus uiam, nec inter spinas, sed in terra bona. Potens est & generatio, quae ex ipso semine nascitur, semper in benedictione erit. Gloria & diuitiae in domo eius. Audiamus dei sapiẽtiam alloquẽtem: Et si diuitiae, inquit, diligantur in hac uita, quid sapientia locupletius quae omnia possidet? Qui ergo sapientiam intra domum corporis sui habere meruerit, habet intus gloriam. Habet & diuitias non caducas, non quas tinea exterminat, non quas fures rapiunt, sed illas diuitias, quas memorat in seculum seculi permanere, per quas orietur in tenebris huius mundi lumen rectis corde, quorum uidẽtes homines opera, glorificent patrem qui est in coelis, sit tantum misericors & miserator homini. Sicut sibi uult homo effici dominum, sit pius, sit iocundus, misereatur & cõmodet, & in iudicio non personam inopis confundat, & potẽtis accipiat, quod si non fecerit in aeternum non commouebitur. Memoria autem eius aeterna erit, & dum coeperit tuba sonare de coelo, dum coeperit ignis strepitu gehennae frendentibus globis flammas euomere, hic penitus non timebit. Quare? Quia paratũ semper fuit cor eius sperare in domino. Ideoq; cõfirmato corde non commouebitur, donec uideat inimicos suos in ipsum mitti incendium. Omnes scilicet immundos spiritus, qui ab inimicitijs, quàm diu sumus in isto corpore, omnino non cessant. Verũ quia, ut dixi, si unum aliquem beatũ istum uirum in isto opere nominat, omnibus applicabitur, qui eiusdem facti similitudinem perpetrarit. Sic dicam in beato Laurẽtio haec omnia & prophetata & facta. Dispersit enim omnia, & dedit pauperibus, non reposuit, non occultauit, dispersit & dedit pauperibus. Ideo iusticia eius temporalis non est, sed permanet in aeternũ, & cornu eius, id est, Christus eius, qui in ipso regnat, exaltatur in gloria. Hoc peccator uidit rex amarissimus, uidit quoniam dispersit & dedit pauperibus, dentibus coepit fremere & tabescere, sed desiderium peccatoris perijt. Desiderium autẽ iusti martyris, manet in secula seculorũ A.

Alleluia alleluia. CXI.

LAudate pueri dominum, laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum, ex hoc nunc & usq; in seculum. A solis ortu usq; ad occasum laudabile nomẽ domini. Excelsus super omnes gentes dominus, & super coelos gloria eius. Quis sicut

sicut dominus deus noster qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra. Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem. Vt collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætãtem.

VEnite pueri, nolite expectare, nolite dicere: nõdũ senes sumus. Ordo nascẽdi est, ordo uero moriendi non est. Venite ergo pueri, non ad laborem aliquem, sed ad laudem. Laudate pueri dominum, laudate nomen domini in Christo. In ipso enim nomen domini benedicitur, ex hoc nunc & usque in secula. Non in Iudæa sola, sed in omnẽ terram à solis ortu usque ad occasum laudabile est factum in Christo nomen domini. Antea enim quot gentes, tot & sectæ tot & dij, sed ab aduentu domini Iesu Christi, ita hæ omnes superstitiones à gentibus renũciatæ sunt, & unum laudant deum & confitentur in Christo. Ipse est enim excelsus super omnes gentes dominus, cuius in terra quidem magna humilitas extitit, sed super cœlos magna est gloria eius. Quis enim sicut dominus deus noster q in altis habitans, & humilia respicit, non sicut de tecto attẽdit ad terram, sed quũ in forma dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit, formã serui suscipiens, ut suscitaret de terra inopem illũ cui dixerat iratus: Terra es & in terram ibis. Hũc suscitauit de terra inopem, quia perdiderat diuitias uitæ æternæ & paradisi. Hũc de stercore erigit in Christo, & collocauit eum cum principibus, id est, cum Apostolis, q sunt principes populi dei. Et quis est qui collocauit eum? Ille sine dubio qui eum assumpsit, filius utique dei filium hominis. Vbi collocauit eum cum principibus populi? Sine dubio ubi fecit habitare in domo eam quæ sterilis fuerat, habitare in domo, id est, ipsam domum fieri, & dixit ei: Lætare sterilis quæ non paris, quia multi filij desertæ magis quàm eius quæ habet uirum, & fecit eam matrem in filijs exultantẽm. Sanctam utique ecclesiam, in qua trinitas regnat patris & filij & spiritus sancti, in unitate deitatis, nunc & semper, & in secula seculorum Amen.

Alleluia Alleluia. CXIII.

IN exitu Israël de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro. Facta est Iudæa sanctificatio eius, Israël potestas eius. Mare uidit & fugit, Iordanis cõuersus est retrorsum. Mõtes exultauerunt ut arietes, & colles sicut agni ouium. Quid est tibi mare quod fugisti, & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum. Mõtes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ouium. A facie domini mota est terra, à facie dei Iacob. Qui conuertit petrã in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua & ueritate tua, ne quando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunque uoluit fecit. Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audiẽt, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo. Si-

miles illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Domus Israël sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorū est. Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorū est. Qui timent dominum sperauerunt in domino, adiutor eorū & protector eorum est. Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis. Benedixit domui Israël, benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timent dominū, pusillis cum maioribus. Adijciat dominus super uos, super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino qui fecit cœlum & terram. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. Non mortui laudabunt te domine, neq; omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui uiuimus benedicimus domino, ex hoc nunc & usq; in seculum.

VIdeamus in exitu Israël de Aegypto, quomodo profecta sit domus Iacob de populo barbaro. Quomodo facta sit Iudæa sanctificatio eius. In Bethleē Iudææ nascitur Christus, qui sanctificat eos qui fugiunt Pharaonem, & sequentem Moysen, id est, legem dei, ueniunt ad aquam, per ipsam transeūtes exeūt ad locum quietis & silentij, qui alio nomine locus desertus dicitur. Desertus utiq; à sceleribus mundi, ibi inueniunt manna uenientem de cœlis. Sanè cum uenissent ad mare credētes, mare eos uidit & fugit. Fugit ut præberet credētibus trāsitum, & inimicis eorum aptaret interitum. Similiter & Iordanis cōuersus post se, & ipse, ut transitum dei populo præpararet. Sine aqua enim nec terra Aegypti fugitur, nec terra repromissionis intratur, ut quid tamē mare fugerit diximus, & Iordanis quare conuersus est retrorsum exposuimus. Nunc uideamus montes, quare exultant, ut arietes, & colles uelut agni ouium. Nunquid montes, terra & saxa ipsa exultant. Sed montes sunt prophetæ, qui uident uoces suas impletas in Christo, qui locuti sunt altitudines dei. Gaudent enim prophetæ ut arietes, in omnibus gaudent, uidentes pastorem natum, qui animam suam ponat pro ouibus, & sic gaudent sicut arietes. Colles uero sic gaudent, sicut agni ouium. Hij utiq; colles sunt, qui humilem scientiæ locum tenēt, nihil scientes nisi aut signare frōtem, aut nomen domini inuocare, ita gaudēt sicut agni ouium. Oues scientiam & sui habēt & uocem pastoris audiunt & cognoscunt eum, & sequuntur eum quocūq; uadit. Agni uero ouium suarum uoces intelligunt, quia adhuc pastorē intelligere nequeunt, tamen per oues, id est, matres suas, sequuntur & ipsi pastorem dominū Iesum Christum. Ante cuius faciem cōmota est terra, quando conuertit solidam petram in stagna aquæ, id est, saxea corda fecit aquas ex uentre suo producere, salientes ad uitā æternam, & rupem, id est, inaccessibile saxum incredularum gentium pectus cōuertit ad fontes aquarū. Hæc in figura facta sunt, ut historia Exodi loquitur, & psalmus iste testatur, sed scripta sunt ista, ait Apostolus, non ad eorum narrationem, sed ad nostram ædificationem, in qua clamamus domino, dicentes: Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Non per merita nostra, sed pro misericordia tua concede, ut non dicant increduli, ubi est deus eorum. Exurge à mortuis & ascende in cœlo sursum, quia tu es qui regnas in cœlo & in terra, & omnia quæ uolueris operaris. Nam idola gentium ex quocunq; metallo muta & surda & cæca sunt, similes illis sint confidentes in eis. Nos autem omnes de

domo Israël speramus in te domine, ut tu adiutor noster & protector noster esse digneris, qui memor nostri, de cœlo descendēs benedixisti nos. Benedixisti domū Israël, nascendo ex Maria. Benedixisti domū Aaron, fundendo sacerdotium. Benedixisti omnes timētes dominum, eligendo Apostolos pusillos cum maioribus. Ibi erant Iacobus & Ioannes cum maioribus, utiq; cū essent pusilli. adijciat dñs super uos. Addat uobis Paulū, sup uos & sup filios uestros. Addat uobis populum credētium. Benedicti uos domino, qui fecit cœlum & terram. Ipsum enim prædicatis qui fecit. Cœlū cœli domino, terram dedit filijs hominum. Quicquid cœleste est in mentibus, in actibus, in cogitationibus, hoc domino deputandū est. Quicquid autē terrenum, quasi mortale & miserum contemnendum, etiam si culpa careat. Est enim quicquid fuerit de terra mortale, in quibus non dignatur laudari dominus. Nec ab his laudari uult qui descēdunt in inferno, id est, qui in inferiorib⁹ uitæ actibus degūt, sed qui uiuimus in eo qui dicit: Ego sum uita, nos benedicimus dominum. Si tamen uiuimus recedentes ab omni opere mortali, benedicimus patrem & filium & spiritū sanctum, qui regnat in secula seculorum Amen.

Alleluia. CXIIII.

Dilexi, quoniam exaudiet dominus uocem orationis meæ. Quia inclinauit aurem suam mihi, & in diebus meis inuocabo. Circundederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me. Tribulationem & dolorem inueni, & nomē domini inuocaui. O domine libera animam meam, misericors dominus & iustus, & deus noster miseretur. Custodiens paruulos dominus, humiliatus sum & liberauit me. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animā meā de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino in regione uiuorum.

Causas dilectionis domini explicat psalmista in cantico: Dilexi, inquit, dominum, quia cum circundarēt me dolores mortis, & suggestiones dæmonum circumuallarent me, Ego ad tribulationem iui, ipsam quæsiui, ipsam inueni, & sic nomen domini inuocaui. Nescio quo enim modo, quando læticiam in uenimus, nomen domini de summis labijs inuocamus. Tribulationē uero, aut ipsi nobis per abstinentiam & pœnitentiam excitantes, aut casu aliquo incurrētes, talis clamor cordis nostri excutitur, ut ad ipsas excelsi dei aures attingat. Tamē uideamus quid fecit, ut liberationem domini mereretur. Opus est enim nobis qui uolumus liberari, scire quid fecerit, qui se liberatum annūciat. Dic nobis, quid fecisti, ut te dominus liberaret: Humiliat⁹ sum, inquit, & liberauit me. Cōcordat euangelijs ista sentētia. Dicit em̄ in euangelijs liberationis ipsius magister & dominus, quia omnis qui se humiliat exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur. Tenenda est humilitas, ex qua liberatio & exaltatio æterna conquiritur. Per ipsam enim eripitur anima à morte, & oculi liberātur à lachrymis, id est, nihil pœnitēdum admittunt. Et pedes liberantur à lapsu. Stant enim humiles in proposito sanctitatis, qui ut placeant domino in regione uiuorum, perseuerant stantes in regione mortalium, ut transeāt de morte ad uitam, per dominum nostrum Iesum Christum, qui regnat in secula seculorum Amen.

Alleluia. CXV.

Credidi propter quod locutus, ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax. Quid retribuam domino, pro oibus quæ retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam,& nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius,preciosa in conspectu do/ mini mors sanctorum eius. O domine quia ego seruus tuus, ego ser uus tuus & filius ancillæ tuæ. Dirupisti uincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis,& nomē domini inuocabo. Vota mea domino red dam in conspectu omnis populi eius,in atrijs domus domini in me/ dio tui Hierusalem.

Antequam dicat quid locutus sit,fidem suam exponit: Credidi, inquit. Quid credidisti? Natū & passum,& quia credidi, ideo humiliatus sum nimis. Cum autem credidi hoc locutus sum,si dominus rerum exinaniuit seip/ sum,& pro me formam serui suscepit. Quid ego miser faciam? Quid retribu/ am domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Quantumuis dicat se homo ser uire ad uicissitudinem beneficiorum eius. Omnis homo mendax est. Quid enim dignum retribuet homo domino, nisi forte passionem passione com/ pensans? Calicem salutaris accipiam,& nomen domini inuocem. Preciosa est enim in conspectu domini mors sanctorum eius: Si tamen in ipsa morte doce/ at se seruum dei,& filium ancillæ eius. Ancilla dei est disciplina sancta. Qui eṁ in fine corporis dixerit domino ueraciter: O domine ego seru⁹ tuus,id est,non te contempsi,& filius sum ancillæ tuæ,id est,disciplinæ tuæ uelut filius obtempe raui. Disrumpet dominus uincula eius quibus à diabolo implicatur, & sacrifi/ cat deo hostiam laudis,ita ut uota sua domino reddat in atrijs domus domini, in conspectu omnis populi eius,id est,in eorum cōspectu,qui populus dei est, non populus huius mūdi,ut uidear ab hominibus ad perditionem laboris san/ cti,sed coram sanctis qui gloriātur in medio tui Hierusalem,in qua imperator est Christus, qui regnat cum patre & spiritu sancto, per omnia secula seculo/ rum Amen.

Alleluia Alleluia. CXVI.

Laudate dominum omnes gentes,laudate eum omnes pō puli. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius,& ueritas domini manet in æternum.

Laudate dominum omnes gentes. Exclusi sunt Iudæi,qui tulerunt clauem regni cœlorum,nec ipsi ingrediebantur, nec uos ingredi permittebant. Oēs laudate dn̄m, qui absque personarum acceptione omnes homines uult saluos fieri. Omnes gētes laudate,quoniam confirmata est super nos misericor dia eius. Exclusit enim merita nostra, & induxit super nos misericordiam suam, quam confirmauit super nos per indulgentiam omnium peccatorum, creden/ tibus & pœnitentibus sit promissa. Veritas ipsa domini manet in æternum. In hoc enim confirmatio misericordiæ eius pietatis ostenditur,in quo corrigentes à peccato,uenia nos & indulgentia comitantur,nostrúmque desinere à pecca/ to,dei indulgere est,cui gloria per omnia secula seculorum Amen.

Alleluia

Alleluia Alleluia. CXVIII.

CONfitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc Israël quoniam bonus, quoniam in seculũ misericordia eius. Dicat nũc domus Aaron quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum, quoniam in seculum misericordia eius.

De tribulatione inuocaui dominũ, & exaudiuit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino, quàm confidere in homine. Bonum est sperare in domino, quàm sperare in principibus. Omnes gẽtes circũdederũt me, & in nomine domini quia ultus sum in eos. Circundantes circundederunt me, & in nomine domini quia ultus sum in eos. Circundederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis, & in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus euersus sum ut caderem, & dominus suscepit me. Fortitudo mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit uirtutem, dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit uirtutem. Non moriar sed uiuam, & narrabo opera domini. Castigãs castigauit me domin9, & morti nõ tradidit me. Aperite mihi portas iusticiæ, ingressus in eas confitebor domino, hæc porta domini, iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Hæc est dies quem fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. O domine saluũ me fac, ó domine bene prosperare, benedictus qui uenit in nomine domini.

Benediximus uobis de domo domini, deus dominus & illuxit nobis. Constituite diem solennẽ in condensis, usque ad cornu altaris.

Deus meus es tu & cõfitebor tibi, deus me9 es tu & exaltabo te. Cõfitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem. Cõfitemini dño quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

CONfitemini domino quoniã bonus, quoniã in seculũ misericordia eius. Licet in æternũ regnet misericordia eius, tñ cõfessio in isto seculo poterit prodesse peccãtibus. Post istud eñ seculũ, cõfessio penitus nõ ualebit ad ueniã. Itaq; cum est tempus confitendi domino fateamur. Est enim in isto seculo paratissima misericordia eius. Si uis discere ita esse, docere te poterit & domus Israël, & domus Aaron. In scripturis omnib9 ueteris testamẽti ibi legis, quia quotienscunq; conuersus est populus ad confessionẽ & pœnituit, totiens est misericordiam cõsecutus. Quod si ad legendũ incapax esse uideris, require homines

 qui timẽt

qui timent dominũ,& ipsi tibi ostendunt quomodo cõfitentibus parata sit mi sericordia eius. Nã & ego in tribulatiõe mea cõfessus sum,& inuocaui dominũ, & exaudiuit me in latitudine. Verũ quia & nos ipsi nobis hostes sumus, dũ cõ tra salutẽ nostrã aliquid cõcupiscimus,& nihilominus extra nos alios inimicos habemus uisibiles atq; inuisibiles, oremus ut dñs nobis adiutor esse dignetur cõ tra inimicitias istas quas memorauimus, & tunc demũ nõ timebimus inimicos nostros. Melius est eñ confidere in dño,quã cõfidere in homine. Nota tibi cõ fidentiã quam teneas Christiane. Noli cõfidere in te, noli dicere, sic te liberũ ha bere arbitrium, ut tu tibi in te ipso confidas. Habes quidẽ liberũ arbitrium, sed noli de eo præsumere, de deo præsume, quia uinci non potest, nã liberum arbi trium uinci potest. Bonũ est confidere in dño, quã confidere in homine, aut in principibus. Si eñ confidas in dño, tunc poteris dicere: Oẽs gentes circundede runt me, & in nomine domini ultus sum eos: Hoc libertas arbitrij dicere nõ po test, aut si dixerit, docebo eam aperte mentiri, aut certe ab initio seculi det mihi qui sine dei auxilio euaserit, siue uisibiles, siue inuisibiles inimicos. Attẽde etiam in auxilio positis, quid accidat: Impulsus sum, inquit, uersatus sum ut caderem, & dñs suscepit me. Et subiungat si potest: Fortitudo mea & laus mea libertas ar bitrij, & ipsa facta est mihi in salutem. Hoc si nõ potest dicere, Imò quia nõ po test iuste dicere, dicat se à domino suscipi, & fortitudinẽ oẽm auxilijs diuinis as scribat. Eius eñ dextera fecit uirtutẽ, si quã in nobis habemus. Eius dextera ex altat nos ex inferno inferiore. Ipse eñ facit, ut uiuamus, & nõ moriamur, ut nar remus opera eius. Ipse castigans castigat nos in misericordia, & morti nõ tradet nos. Nũc forte audiat me prædestinationẽ docens, & arbitriũ hominũ infrin gens, putet me libertatẽ arbitrij ita excludere, ut peccãtes existimẽ dei abiectio ne peccare. Quod peccamus, nostri arbitrij docebitur, qui cõtẽnimus gratiam. Vide quãta libertas est arbitrij tui, negetur à seruo dñs, ut dicat homo deo: no lo tibi credere, & faciat sibi tẽplũ ubi idolũ colat, aut synagogã ubi suũ abneget saluatorẽ. Quod ergo malũ facimus, per libertatẽ incurrimus, quia nõ dignatur dñs iustus coacta seruitia. Si uero aliquid boni fecerimus, imputabimus largito ri, qui bona omnia ad se cõfugientibus præstat, secundũ illud quod ipse digna tus est repromittere. Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Pulsemus ergo, & cũ propheta in isto psalmo cãtemus: Aperite mihi portas iusticiæ, & ingressus eas confitebor dño. Hæc nos clamamus amminicu lis auxilijsq; diuinis, unde nobis uox respõsionis eorũ uidetur audiri: Hæc por ta quã pulsatis nõ est homini libertate cõcessa, sed est in dñi auxilio cõstituta, & soli iusti introibũt per eã. Cõfiteamur ergo dño, quoniã ipse exaudit nos, & ip se nobis efficitur in salutẽ. Veniamus nunc ad lapidẽ quem reprobauerunt ædi ficantes. Hic lapis legitur in Daniele excisus sine manibus, id est, sine opere uiri natus ex uirgine. Aedificãtes erant Iudæi soli super uniuersam faciẽ terræ. Oẽs eñ gentes in destructione idolorũ morabantur, soli Iudæi sub omnipotenti & uero deo ædificationẽ legis & prophetiæ tractabant, quibus ab origine mundi per Moysen quid egerit circa humanũ genus, quidue gesserint circa deũ homi nes notũ faciens, & hoc notũ fecit, quod in nouissimis tẽporibus suscitaret eis ex fœmore Iudæ regẽ Christũ, de quo ipse Moyses diceret: ipsum audietis tan quã me per oĩa. de quo iurauit deus pater ad Dauid, dicens: De fructu uentris tui ponã super sedẽ tuã. De quo iurauit ad Abrahã, quod in semine tuo benedi cabo oẽs gentes. de quo per Esaiam dixit deus, quod uirgo in utero cõcipiet, & pariet Emanuel. Hæc & his similia multa in ueteribus libris inuenies, quæ & Iu dæi ad ædificationẽ populi legẽtes ædificãtes noiati sunt. Hij dũ ædificant per

uenerunt ad lapidē angularē, qui duos parietes amplecteretur, & duos conderet in semetipso. Et quia ipsi in uno pariete stare uolebant, reprobauerūt lapidē, qui non erat aptus ad unū, sed ad duos. Vidēs deus iniustā reprobationē hominum, ipse quod probauerat illis nolentibus ordinauit, & hunc lapidē ipse per se posuit in capite anguli, ut ex duobus testamentis, & ex duobus populis ædificatio surgeret, quā increduli relinquentes à deo derelicti sunt. Credētes autē superædificant supra fundamentū hoc, quod ex angulari lapide in capite anguli positum utrāq; constringit & continet, & ipsum lapidē mirabilem in suis oculis habentes cōfitentur hunc esse diē, cui non succedit nox, quē horæ nō diuidūt, quē umbra non impedit. Exultemus ergo & lætemur in eo, q à lumine uero nostras tenebras fugaturus illuxit. Benedictus q uenit in nomine dñi. Benedixit nos in domo dñi. deus dñs & illuxit nobis. Nos ergo cōstituamus diem dominicā, in confrequētationibus usq; ad cornua altaris. In qua die dicamus deo: Deus meus es tu, & confitebor tibi, deus meus es tu, & exaltabo te. Confitebor gemens peccata mea, exultabo gaudēs indulgētia tua. Sic deniq; sequtur: Cōfitebor, quia exaudisti me, & factus es mihi in salutē. Et quasi qui sodales hortetur, ut sicut ipsi indultū est cōfitenti, & illis confitentibus dimittatur: Et uos, inqt, confitemini dño qm̄ bon⁹, qm̄ in seculū misericordia ei⁹, q regnat in secula seculorū Amē.

Alleluia. CXVIII.

BEati immaculati in uia, qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutātur testimonia eius, in toto corde exquirunt eū. Nō enim q operātur iniquitatē in uijs eius ambulauerūt. Tu mādasti mādata tua custodiri nimis. Vtinā dirigātur uiæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc nō cōfundar cū perspexero in oibus mādatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ. Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas usquequaque.

IN quo corrigit adolescentior uiā suam, in custodiēdo sermones tuos. In toto corde meo exqsiui te, ne repellas me à mādatis tuis. In corde meo abscōdi eloquia tua, ut nō peccē tibi. Benedict⁹ es dñe, doce me iustificationes tuas. In labijs meis pronūciaui oia iudicia oris tui. In uia testimoniorū tuorū delectat⁹ sum sicut in oibus diuitijs. In mādatis tuis exercebor, & considerabo uias tuas. In iustificatiōibus tuis meditabor, nō obliuiscar sermones tuos.

REtribue seruo tuo, uiuifica me & custodiam sermones tuos. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra, nō abscōdas à me mādata tua. Cōcupiuit aīa mea desiderare iustificatiōes tuas in oī tpe. Increpasti superbos, maledicti q declināt à mādatis tuis. Aufer à me opprobriū & cōtēptū, quia testimonia tua exqsiui. Etenim sederūt principes, & aduersum me loqbantur, seru⁹ aūt tu⁹ exercebatur in iustificatiōib⁹ tuis. Nā & testimōia tua meditatio mea ē, & cōsiliū meū iustificatiōes tuæ.

ADhæsit pauimento anima mea, uiuifica me secundum uerbum tuum. Vias meas enunciaui & exaudisti me, doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in uerbis tuis. Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei. Viam ueritatis elegi, iudicia tua non sum oblitus. Adhæsi testimonijs tuis domine, noli me confundere. Viã mãdatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

LEgem pone mihi domine uiam iustificationum tuarum, & exquiram eam semper. Da mihi intellectum & scrutabor legem tuam, & custodiã illam in toto corde meo. Deduc me in semitã mãdatorum tuorum, quia ipsam uolui. Inclina cor meũ in testimonia tua, & non in auaritiam. Auerte oculos meos, ne uideant uanitatem, in uia tua uiuifica me. Statue seruo tuo eloquium tuũ, in timore tuo. Amputa opprobrium meũ quod suspicatus sum, quia iudicia tua iocunda. Ecce cõcupiui mãdata tua, in æquitate tua uiuifica me.

ET ueniat super me misericordia tua domine, salutare tuũ secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi uerbum, quia speraui in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usquequaq;, quia in iudicijs tuis supersperaui. Et custodiam legem tuam semper, in seculum & in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine, quia mãdata tua exquisiui. Et loq̃bar de testimonijs tuis in conspectu regũ, & non cõfundebar. Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi. Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & exercebor in iustificationibus tuis.

ALleluia cũ alphabeto inchoat, quod est magisteriũ dei in Alleluia, & eruditio hominib⁹ tradenda in alphabeto. Dicamus ergo beatos & immaculatos Christi discipulos, q usq; hodie in uia sunt, q est Christ⁹. Ipse eñ q se dixit uiã, ipse dixit eis: Manete in me, sicut & ego in uobis. Ergo manent isti beati, qa Apostoli immaculati, qa obtẽperantes p omnia. in uia, quia in Christo sunt. ambulant, quia in toto orbe terrarũ eorũ ambulat sancta doctrina, q̃ est in lege dñi. Prim⁹ beatitudinis gradus in Aplis cõsummatus est. Secũdus nobis est reseruatus. Sicut eñ in primo psalmo, Beatus est q in lege dñi meditabit̃ die ac nocte. Legẽtẽ uoluit negligẽtẽ. Nã q legit, si nesciat qd legat, negliget. De⁹ eñ sciri uult oia suarũ mysteria literarũ. Et sicut qđ scriptũ nõ inuenies, si q̃ras incurris: sic qđ scriptũ est, si nõ inq̃ras, argueris. Beat⁹ eñ pfect⁹ esse nõ poteris, nisi scrutatus fueris testimonia ei⁹, & in toto corde exq̃rũt eũ. Nõ eñ militãtes, negotiãtes, terrena cogitãtes, his studijs occupari possunt, nõ eis uacat, mũdũ custodiũt, eius totas partes agunt. Tu qd facis Christiane, si militas homini scrutare legẽ eius, qa si quid licet iam ignarus incurreris, morieris. Nescire eñ legem nemini licet, ne-

gotiator es, inquire pretia constituta, quia si nescius licet incurreris, non euades. Seru⁹ Christi es, scrutare testimonia eius. Si enim illis non uacat, tu qui clericū aut religiosum profiteris, nec tibi fortè uacare uis, legem suam deus cui debeat delegare responde. Noui isto loco multos dicere: ergo simplices non uidebunt regnum dei, qui scrutari ista non possunt. Audi charissime, à nullo deus quod non potest quæret, mutus non damnabitur de taciturnitate, nec æger culpabitur de labore. Voluntas sola sufficit deo, ubi possibilitas deest, ipsa reum efficit, ipsa sanctū, de his quibus uerè uoluit, & uerè non potuit. Ergo excussimus nos de uncino obiectionis, & à simplicibus utcunque eruimus te. Cum modo causas quas memoraui tractabo, qui nosti discutere, qui nosti species uestium, species uini, species cibi, species argenti. Ista & his similia, etiam si nō possideas, nosti tamen, & quid imposturæ habeant, & quid ueritatis obtineāt discutis. Quid uicini tui agunt, non te latere uis, quid loquantur extranei, quid iudex ciuitatis senserit, quid noui constituerit imperator, quid agant orientales, quid occidentales, quid rustici per omnia rura quærātur, ista & multa his similia scrutaris, ueniis ad mandata dei, & tolles te & dices: Nihil melius nisi simpliciter uiuere. Ergo ne astutia ex contemptu cōcepta simpliciter uiuit, & quis domini sui iussa custodit, quæ custodire non poterit, nisi ante didicerit, dicente sancto spiritu per prophetam. Nisi quis didicerit iusticiam super terram, ueritatem nō faciet. Et sicut maius est uoluntatem dei facere quàm nosse, ita prius est nosse quàm facere. Illud merito præcedit, hoc ordine. Et fieri potest ut obsequendi uoto offendat, qui qualiter obsequi debeat ante non didicit. Nobis ergo desiderātibus ac dicentibus, utinam dirigātur uiæ meæ ad custodiēdum iustificationes dei. Nō confundimur, dum respicimus ad omnia mandata eius. Si tamen confiteamur domino in directione cordis, in eo quod didicerimus iudicia iusticiæ eius. Tātum enim exigitur quantum sapimus, non quantum non sapimus, imò quantū sapere possumus, non quantum non possumus. Verum quia mandata, inquit, tua custodiri uis nimis, non me derelinquas usquequaque. Non est enī aliud ubi adolescētiæ uias corrigam, nisi in custodia sermonum tuorum. Videamus nūc orationem, qui orat non mentitur deo in uerbis orationis suæ: In toto, inquit, corde meo exquisiui te. Si uerum dicis, nō te repellet à mādatis suis: In corde, inquit, meo abscondi eloquium tuum, ut non peccem tibi. Nō ergo ideo ad sciẽtiam laboraui pertingere, & præcepta dei memoriter retinere, ut uiderer sciolus, & per scientiam inflatus superbia increpatione aptarer, sed ideo ut non peccarem tibi. Doce ergo me, ait, domine iustificationes tuas. Ad hæc respōdebit tibi ille quem oras, ut doceret te iusticias suas: Hæc est, inquit, iusticia mea, ut omnia quæ uis ut faciat tibi homo, eadem tu homini facias. Si amplecteris iusticiam dei dices: In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui, & in his delectatus sum, sicut in oībus diuitijs. Videamus nūc quid est quod sequtur. In mādatis tuis me exercebo. Sicut tyronia corpus exercet, ita animam diuina præcepta instituunt. Docēt enim ea qualiter pugnos caute suscipiat, qualiter fortiter reddat. Et considerabo, ait, uias tuas, id est, attendo qualiter superasti, & ipsa imitabor exempla. Siquidem qui nos docuit sic dixit: Imitatores mei estote sicut ego magistri: Nō obliuiscar, inquit, sermones tuos. Vides quia obliuio res uitij est nō naturæ: Retribue, inqt, seruo tuo. Quid tibi uis retribui? Amoris, inqt, affectū ut uiuā. Et si tibi uitā dedero qd facies? Forte dixit uiuam & epuler, læter, ædificē, agros excolā, agā causas, & cætera q̄ cū tpe pereūt, nō hoc dixit, sed qd ait, uiuam & custodiā sermones tuos. Verum quia intra apices tuos thesauros

ocultos

oculos ſentio, quos inuenire non poſſum, tu dominc reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. Caute ſanè accipiẽdum eſt quod adiecit: Incola, id eſt, peregrinus ego ſum apud te in terra, id eſt, nihil terrenum quæro, quod quæro, hoc mihi noli abſcõdere. Non abſcondas à me mandata tua. Nõ enim concupiſcit anima mea, niſi deſiderare iuſtificationes tuas. Et quia ſcio te increpare ſuperbos, aufer à me opprobriũ & cõtemptum. Superbi ſunt enim, qui contemnunt dominum imperantem, & maledicti ſunt qui declinant à mãdatis tuis. Tuis ſanè, quia nobis piè agentibus, principes aëris huius deiectiões excogitãt. Idcirco adiecit. Quod hĳ principes, ait, aduerſum me loquebantur. Ego uero ſeruus tuus exercebar in tuis iuſtificatiõibus. Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt, & conſilium meum iuſtificationes tuæ. Videamus quod cõſilium ſecutus ſis in iuſtificationibus domini: Adhæſit, inquit, pauimẽto anima mea, hoc eſt, iacui in pauimento, te domine deprecans, te exorans, uiuifica me ſecundum uerbum tuum. Quid enim promiſit deus? Promiſit, inquit, deus dicẽs. Quia in me ſperauit, ego liberabo eum. Ecce ego ſperans in te iam pauimẽto adhæſi. Tu qui ſuſcitas de terra inopem, uiuifica me ſecũdum uerbum tuum. Vias tuas enunciaui, & exaudiſti me. Conſidera quid ſe feciſſe dixit, ut exaudiretur quid eſt uias tuas enunciaui? Hoc eſt quibuſcũq; mihi poſſibilitas loquẽdi fuit, * hoc illis calle oſtendi, q̃bus parebant ueſtigia. Per ipſos enim euaditur mors, & peruenitur ad uitam. Quãdo ergo uias tuas enunciaui, tunc exaudiſti me. Artem exaudiẽdi didiciſti Chriſtiane, ſi exaudiri uis, uias dei nuncia, doce caſtitatem, humilitatem, contemptum mundi, & quicquid petieris exaudiris, & rogans te doceri à domino, quid doceas collibertum, dicito. Ego quia uolo uias tuas enunciare, ut exaudias me, uiam iuſtificationum tuarum fac, ut intelligã, & exercebor in mirabilibus tuis. Exerceri argutari eſt: Argutus, inquit, ero non piger. Quid tãtum promittis? ecce una tẽtatio naſcitur, & moueris ita ut dicas: Dormitat aĩa mea præ tædio. Dormire corporis eſt non animæ. Quãtus ſopor tuum corpus inuaſit, qui & animam dormitare compellit. At ille, iſta mihi euenerunt, quia de me præſumpſi. Excita me dñe quia dormio. Excitas autem me, ſi confirmaueris me in uerbis tuis. Confirmas autem me in uerbis tuis, ſi uiam iniquitatis, id eſt, ipſum tentatorem amoueas à me. Niſi enim lõge eum feceris à me, in ſomno animæ, & in mentis meæ tædio permanebo, Tu ergo uiam iniquitatis amoue à me, & in uia tua miſerere mei. Meum eſt enim eligere uiam ueritatis, tuum eſt cõcedere electionis huius effectum. Et quia adhæſi teſtimonĳs tuis, credens ut omnis qui petit accipit. Peto domine, noli me cõfundere. Naturaliter cõfuſio naſcitur, quãdo quod poſcitur denegatur, & ab eo qui prædicat eum quem petiturus eſt, nihil negare poſcenti. Vnde & hic ab hac confuſione ſe liberari deſiderans clamat: Domine noli me cõfundere. quid tamen poſtulas uideamus. Quid curris uiam mandatorum? Quid poſtulas intellectum ut ſcruteris legem dei? Quid ducem quæris uiæ dei? Pande quid poſtulas: Inclina, inquit, cor meum in teſtimonia tua, & non in auariciam. Ideo ergo dormitabat anima tua præ tædio, quia de auaricia cogitabas, attẽdẽs ad ea, quæ uidentur, quæ in uanitate conſiſtunt, quia dum teneri putantur effugiunt. Ora ergo, ut auertat oculos tuos, ne uideant iſtam uanitatem ſiue in ambitionibus mundi, ſiue in concupiſcentĳs carnis. Et dic domino, ut ſtatuat ſeruo ſuo eloquium ſuum in timore ſuo, & amputet opprobrium quod ſuſpicatus es. Quid enim ſuſpicatus es, cũ præ tædio dormitares dixiſti: Quid manducabo, quid bibam, quid operiar? At ubi inclinauit dominus cor tuum in teſtimonia ſua,

Port.* Hos illis calles.

nia sua, liberauit te ab auaricia, & cœpisti quærere regnũ dei & iustitiam eius, credens quod hæc omnia apponantur tibi. Modo ergo iam rogas, ut huius suspicionis opprobrium amputetur à te. Opprobriũ est enim, ut credas hominẽ sollicitum esse de seruo suo, & deum negligere seruiẽtem sibi. Peccaui domine, quia ita suspicatus sum: parce, quia iudicia tua iocũda sunt. Ecce credo, ecce nihil cõcupisco nisi mandata tua, fac ut ueniat super me misericordia tua, si salutare tuum super me uenerit, secundum eloquium tuum quod promisisti. Quærite regnum dei, & ista omnia apponentur uobis. Dum ergo compleueris salutare tuum secundum eloquium tuum, ego respõdebo exprobrantibus mihi uerbum, quia in sermonibus tuis spero. Non ergo auferas ex ore meo uerbum ueritatis usquequaq;. Ecce inficias in deum uadis. Ergo deus alicui tollit uerbũ ueritatis ex ore? Hoc diabolus facit, tollit ueritatem, & mittit mendacium. Quid ergo deo loquar ostẽde: Ego, inquit, uolo respondere exprobrãtibus mihi uerbum, quia in sermonibus dei sperans, nihil cogitaui de uentre, sed de mente: nihil de terra, sed de cœlo. Cum ergo dicerem deus omnia parat seruis suis, illi, id est, increduli, siue immundi spiritus huius prædicationis ueritatem conuertebant in mẽdacium. Tu ergo domine cum compleueris quod de te dum crederem repromisi, & illis respondebo exprobrantibus mihi uerbum, & non est ablatus ex ore meo sermo ueritatis usq;quaq;, quia bene feci, ut sperarem in sermonibus tuis. Non ergo custodiam nũmos meos, non diuitias meas, non gloriam inanem, sed custodiam legem tuam semper in æternum. Audiuimus nũc, quid est quod dicat se ambulasse in latitudine, quia mandata dei quæsiuit, cum latitudo ad mortẽ ducat. Nõ ita est ista latitudo. Vis scire quomodo ambulat homo in latitudine? Quia mandata dei exquirit. Latũ ambulat quem affectus non ligat carnis, spaciatur quem rerũ sarcinæ non coartant. Loquitur testimonia dei etiam in conspectu regum, & nulla confusione dicetur ei: tu possides, quid contemptum prædicas mundi? Nulla trepidatio, quia nec gloriã ab eo, nec censum expectat, sed ad deum solum leuat manus suas, quem solũ diligit, & exercetur in iustificationibus eius, qui regnat in secula seculorum Amen.

Memor esto uerbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti. Hæc me consolata est in humilitate mea, quia eloquiũ tuum uiuificauit me. Superbi inique agebant usq;quaque, à lege autem tua non declinaui. Memor fui iudiciorum tuorum à seculo domine, & consolatus sum. Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Memor fui nocte nominis tui domine, & custodiui legem tuam. Hæc facta est mihi, quia iustificationes tuas exquisiui.

Portio mea dñe, dixi custodire legem tuã. Deprecatus sum faciem tuã in toto corde meo, miserere mei secundũ eloquium tuũ. Cogitaui uias meas, & cõuerti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum & nõ sum turbatus, ut custodiam mãdata tua. Funes peccatorũ circũplexi sunt me, & legẽ tuã nõ sum oblitus. Media nocte surgebã ad confitendũ tibi, super iudicia iustificationis tuæ.

Particeps

Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium man/ data tua. Miſericordia tua domine plena eſt terra, iuſtificationes tu as doce me.

BOnitatem feciſti cum ſeruo tuo domine, ſecũdum uerbum tuum. Bonitatem & diſciplinam & ſciẽtiam doce me, quai mandatis tuis credidi. Priuſquam humiliarer ego deliqui, propterea eloquium tuum cuſtodiui. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſu/ perborum, ego autẽ in toto corde meo ſcrutabor mandata tua. Coa/ gulatum eſt ſicut lac cor eorum, ego uero legem tuã meditatus ſum. Bonum mihi quia humiliaſti me, ut diſcam iuſtificatiões tuas. Bo/ num mihi lex oris tui, ſuper milia auri & argenti.

MAnus tuæ fecerunt me & blaſphmauerunt me, da mihi in/ tellectũ ut diſcam mandata tua. Qui timent te uidebunt me & lætabuntur, quia in uerba tua ſuper ſperaui. Cogno ui domine quia æquitas iudicia tua, & in ueritate tua humiliaſti me. Fiat miſericordia tua ut conſoletur me, ſecundum eloquium tuũ ſer uo tuo. Veniant mihi miſerationes tuæ & uiuam, quia lex tua medi tatio mea eſt. Confundantur ſuperbi, quia iniuſte iniquitatem fece/ runt in me, ego autem exercebor in mandatis tuis. Couertantur mi hi timentes te, & qui nouerunt teſtimonia tua. Fiat cor meum imma culatum in iuſtificationibus tuis, ut non confundar.

HActenus à capite unus eſt ſenſus. Alter incipit textus orãtis, quo ait: Memento domine uerbi tui ſeruo tuo, in quo mihi ſpem dediſti. In hac oratione omne hominũ deplorabat genus. Perierat omne genus hominum in præuaricatione Adæ, & promiſſum fuerat uerbum dei uẽturum in carne, & per ipſum genus noſtrum recuperaturum in melius. Clamatur ergo: Memento uerbi tui ſeruo tuo, id eſt, generi humano, in quo mihi ſpem dediſti. Hæc ſpes me conſolata eſt in humilitate mea, dum ſuperbi inique agerent uſquequaque, id eſt, dũ immundi ſpiritus ita ſuperbe agerent, ut & capitolia ſibi & templa alta conſtruerent. Ego memor fui iudiciorum tuorum, quia promiſiſti uerbum tuum uenire ad deſtructionem eorum. Hoc memor fui, & conſolatus ſum; tamen in præſenti, defectio animi tenuit me præ peccatoribus derelinquentibus legem tuam, & euntibus ad legem dæmonum, quæ agebatur in templis, mihi tamen cantabiles erant iuſtificationes tuæ. in loco peregrinationis meæ, ubi aduena comprobabar. Denique tolle ſubito Chriſtianum, & pone inter Iudæos aut Gẽtiles, nónne aduena uidetur, licet in ſua urbe cõſiſtat? Ibi, inquit, tamen cantabiles mihi erãt iuſtificationes tuæ, & iniuſte agentibus non tacebam. Memor erã in nocte nominis tui domine, id eſt, in tenebroſis hominum concilijs poſitus, memor eram nominis tui, & cuſtodiui legem tuam, nõne exempla multorũ à recto tenore reuocabant. Hæc denique ſola mihi facta eſt portio, quia iuſtificationes tuas exquiſiui, cum diſcerem cuſtodire legem tuam. Hæc ſola facta eſt mihi portio, Cum

enim

enim illi sibi diuiderent agros,domus,uineas,gloriasq; mundi diuersas,Me inermē à suo cōtubernio reliquerunt dicentes: Si nō in pane uiuere potes,sed in uerbo dei, hæc sola sit tibi portio. Et ego dixi tibi domine miserere mei secundum eloquium tuum. Tu promisisti, ut nihil horum requiramus, non mihi promissionem tuam peccata mea impediāt,quia cogitaui uias tuas. Et conuerti pedes meos ad testimonia tua. Nunc autem paratus sum,& non sum turbatus,non me turbet triticum non est in horreo, oleum non est in uasculo,nummus, nòn est in sacculo,uestimentum in conditis non est, expeditus sum,paratus sum,& in hac paupertate non sum turbatus. Et ad quid paratus es? Vt custodiam,inquit,mandata tua,& licet *funes peccatorū tenebrositate *discedit. Ego & funibus peccatorum circūplexus, & in medijs tenebris positus, surgebam ad confitendum tibi,uadens super iudicia iusticiæ tuæ. Desiderabam etiā particeps fieri timentium te,& custodientium mandata tua. Considerabā tamen peccata mea,sed misericordiam tuam plenius cogitabam & dicebā: Quia misericordia tua plena est terra. Quid est plena est terra misericordia dei? Medicamentū est animæ. Medicamētum autem quando uulneribus mittitur,nisi impleuerit uulnera non curantur. Terra erga corpus nostrum est,quod per omnia membra spiritalia uulnera contrahendo opus habuit saluatorem, cuius misericordia impleretur terra,& saluatos iustificatiōes suas doceret. Denique ita sequitur: Vt bonitatem & disciplinam & sciētiam,inquit doceas me. Quia mādatis tuis credidi,ego,inquit,qui prius quàm tibi humiliarer deliqui. Nunc uero quia misericordia tua plena est terra,propterea eloquia tua custodiui. Et licet multiplicetur super me iniquitas superborum,id est,licet multiplicentur mihi suggestiones dæmonum,ego tamen in toto corde meo scrutabor legem tuam. Et licet coaguletur sicut lac cor eorum. Ego tamen legem tuam meditatus sum. Bonū est enim mihi quod humiliasti me, ut discam mandata tua. Nō est afflictio corporalis in miserijs deputāda, si nobis etiam nolentibus ueniat. Vide enim quid dixit: bonum,inquit, mihi quia humiliasti me,ut discam mādata tua. Alij possideāt & in suis locupletationibus glorientur,mihi melior est lex oris tui,super milia auri & argenti. Manus enim tuæ fecerunt me, hoc memor esto,quia cum omnia uerbo feceris,me manus tuæ ad tuam effigiem plasmauerunt. Da ergo mihi intellectum & discam mandata tua,ista cupiētem, ista desiderantem qui timent te uidebunt me,& lætabuntur. Quia in sermonibus tuis speraui. In ipsis enim cognoui,quia æquitas iudicia tua. Et ueritate humiliasti me,id est,uera causa extitit ut humiliares me. Propter iniquitatem enim cor ripuisti me. Fiat nunc misericordia tua,ut consoletur me,secundum eloquium tuum seruo tuo. Veniant mihi miserationes tuæ & uiuam, quia lex tua meditatio mea est. Cauendum sanè & præuidendum,quia quotiēscunque lex dei meditatio nostra est,tūc superbi iniquitates operantur in nobis. Quanto enī nos humiliores propter deum esse uoluerimus. Tanto nobis superbi nequiores existunt: Confundantur,inquit,superbi,quia iniuste iniqtatē fecerūt in me. Ego autem,ait, nō recessi à paciencia,sed cœptis insistens,in toto corde meo scrutabar legem tuam. Verum quia orādum est,ut quietam uitám agamus, isti à me auertantur. Et conuertantur ad me qui timent te, & qui nouerunt testimonia tua,quia per societatem bonorum efficitur cor nostrum mundum. In iustificationibus domini, ut non confundamur. Hoc autem præstat ipse solus,qui est in dextera patris,qui interpellat pro nobis,cui gloria simul cum patre & spiritu sancto in unitate deitatis,per omnia secula seculorum Amen

Fort. * funis distendit

q Defecit

secundũ eloquium tuum & uiuã, & non cõfundas me ab expectatione mea. Adiuua me, & saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper. Spreuisti omnes discedẽtes à iudicijs tuis, quia iniusta cogitatio eorum. Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ, ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enĩ tuis timui.

FEci iudiciũ & iustitiam, non tradas me calumniantibus me. Suscipe seruũ tuum in bonum, non calumniẽtur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum, & in eloquiũ iustitiæ tuæ. Fac cum seruo tuo secundũ misericordiam tuã, & iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum, ut sciã testimonia tua. Tẽpus faciendi domine, dissipauerunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua super aurum & topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem uiã iniquam odio habui.

MIrabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonũ tuorũ illuminat, & intellectum dat paruulis. Os meum aperui & attraxi spiritum, quia mãdata tua desiderabã. Aspice in me & miserere mei, secundũ iudiciũ diligentiũ nomen tuũ. Gressus meos dirige secundum eloquiũ tuum, & nõ dominetur mei omnis iniustitia. Redime me à calumnijs hominum, ut custodiã mandata tua. Faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerũt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.

IVstus es domine, & rectum iudiciũ tuum. Mandasti iustitiã testimonia tua, & ueritatem tuã nimis. Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt uerba tua inimici mei. Ignitũ eloquium tuum uehementer, & seruus tuus dilexit illud. Adolescẽtulus sum ego & contemptus iustificationes tuas nõ sum oblitus. Iustitia tua iustitia in æternum, & lex tua ueritas. Tribulatio & angustia inuenerunt me, mandata tua meditatio mea est. Aequitas testimonia tua in æternum, intellectum da mihi & uiuam.

CLamaui in toto corde, exaudi me dñe, iustificationes tuas requirã. Clamaui ad te & saluũ me fac, ut custodiã mãdata tua. Præueni in maturitate & clamaui, quia in uerba tua supsperaui. Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua.

Vocẽ meam audi secundum misericordiam tuã dñe, & secundum iudicium tuum uiuifica me. Appropinquauerunt persequẽtes me iniquitati, à lege autẽ tua longe facti sunt. Propè esto domine, & omnes

uiæ tuæ ueritas. Inicio cognoui de teſtimonijs tuis, quia in æternum fundaſti ea.

VIde humilitatē meam & eripe me, quia legē tuā non ſum oblitus. Iudica iudiciū meū & redime me, propter eloquiū tuū uiuifica me. Longe à peccatoribus ſalus, quia iuſtificationes tuas nō exquiſierūt. Miſericordiæ tuæ multæ dñe, ſecundū iudiciū tuū uiuifica me. Multi qui perſequūtur me & tribulant me, à teſtimonijs tuis nō declinaui. Vidi præuaricātes & tabeſcā, qa eloquia tua nō cuſtodierūt. Vide qm̄ mādata tua dilexi dñe, in miſericordia tua uiuifica me. Principiū uerborū tuorū ueritas in æternū oīa iudicia iuſticiæ (tuæ.

PRincipes perſecuti ſūt me gratis, & à uerbis tuis formidauit cor meū. Lætabor ego ſup eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa. Iniquitatē odio habui & abominatus ſum, legem aūt tuam dilexi. Septies in die laudē dixi tibi, ſup iudicia iuſticiæ tuæ. Pax multa diligētibus legem tuā, & non eſt illis ſcandalum. Expectabā ſalutare tuum domine, & mandata tua dilexi. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua & dilexit ea uehementer. Seruaui mandata tua & teſtimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo.

APpropinquet deprecatio mea in cōſpectu tuo dñe, iuxta eloquiū tuum da mihi intellectū. Intret poſtulatio mea in cōſpectu tuo, ſecundū eloquiū tuū eripe me. Eructabūt labia mea hymnū, cum docueris me iuſtificationes tuas. Pronūciabit lingua mea eloquiū tuum, qa omnia mādata tua æquitas. Fiat manus tua ut ſaluet me, quoniā mandata tua elegi. Concupiui ſalutare tuū domine, & lex tua meditatio mea eſt. Viuet anima mea & laudabit te & iudicia tua adiuuabūt me. Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruum tuū, quia mandata tua non ſum oblitus.

CVcurrit uſq; ad iſtū uerſiculū unus idē ſenſus, nūc incipit alius q ex ipſo curſu deſcēdit. Inchoauit itaq; in iſto ſenſu omne humanū genus dicens: Memor eſto uerbi tui, in quo mihi recupandi ſpē dediſti Hæc ſpes me cōſolata eſt, qn̄ ſupbi inique agebāt in me. Nūc ad hanc eandē expectationis defectū ſui eueniſſe cauſatus, iterū clamat: Defecit, inqt, in ſalutari tuo aīa mea, & in uerbo tuo ſperaui, defecerūt oculi mei in eloquio tuo, dicētes. Quādo uenies, quādo reſtaurabis me, quādo cōſolaberis me: Quia p præuaricationē Adæ factus ſū ſicut uter in pruina, intus uacuus, à foris uero cōtractus. Iuſtificationes tamē tuas non ſum oblitus. Verū quia uita hominis parua eſt ſuper terra, quanti dies reſtāt mūdo ſeruo tuo, ut finiatur, quando facies de perſequētibus eū iudiciū? Qui narrant idolatræ fabulationes, ſed nō ut lex tua: Iniqui dæmones perſequūtur eū. Adiuua eū dñe, ecce mūdi finis propè eſt, & modio minus cōſūmabitur ipſe mundus in terra. Veni domine, quia ego qui in his doleo, id eſt, chorus omniū ſanctorū, non dereliqui mādata tua. Vt ſecundū miſericordiā tuā uiuam & cuſtodiā teſtimonia oris tui. Quibus promiſiſti, te nobis pereūtibus

bus mittere saluatorē. Certus sum enī, quod in æternū permanebit uerbū tuū in cœlo. Qui licet cū hominibus uideatur, ut promisisti, de cœlo tamē nūq̃ abscedit. Sicut nec fluuius cum mare ingreditur, & circuit terras, de sinu sui fontis unq̃ est absens, Ita proculdubio uerbū tuum, cū ad nos uenerit, de sinu tuo sancte pater, nūq̃ abscedit. Quid moraris eū mittere, q huc ueniēs super terrā, de cœlo nūq̃ abscedit. Veniat ut liberemur repromissio, quæ mētiri nō pōt. Quia in seculū seculi ueritas tua. Fundasti terrā & permanet, & homo propter quem terrā fundasti, nō permanet. Ecce & ordinatione tua pseuerant dies, & homo propter quē dies fecisti nō perseuerat. Ideo aūt perseuerant omnia, quoniā omnia seruiūt tibi, homo aūt non perseuerat, quoniā non sicut omnia seruit tibi. Qui statim ut à seruitio tuo recessit, tūc quando præuaricatus à sublimitate bonæ cōsciētiæ cadēs humiliatus est. Qui ideo habuit pire in ipsa humilitate sua, quoniā his perseuerantia cōcessa est, qui obtēperando recessit ab eo securitas uitæ, & sic humiliatus ut putaret se ita perire in humilitate sua, ut ultra genus humanū nō haberet statū. In ipsius nūc deiectiōe dicitur deo: Tuus sum ego, saluū me fac. Veniat q saluet eū, quia spiritus immūdi expectāt, ut perdāt eum in pseuerātia idolorū. Et moras faciēte saluatore, ueniat cōsummatio seculi, sed illis expectātibus ut pereat mūdus. Ego, id est, chorus prophetarum testimonia tua intellexi. Et omni consummationi nequissimæ uidi finē, mandatū uero tuū latū est nimis. Latum, qa omnia terræ spacia occupat, & corporis & animæ fines tenet, ducet sibi sursum ad cœlos, contēnentē deponit ad inferos. Latū nimis est eius imperiū, siquidē & potētibus simul & regibus & cūctis gētibus īpat. Hoc mandatū ait chorus, ut dixi sanctorū, ego nō timui, sed dilexi. Perfecta quippe dilectio foras mittit timorem. Et ita dilexi, ait, ut tota die meditatio mea esset. Videamus nūc, quid sibi euenisse referat p amorē mandati, super inimicos meos, inqt, prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternū mihi est. Inimicos hoc loco, & inuisibiles & uisibiles memorauit. Super omēs docentes me intellexi, quia mandata exquisiui. Nota tibi eruditissime, quia cū sapientior esset docētibus, discipuli formā gerebat. Etiā super senes intellexi, quia legē tuam nō sum oblitus. Nullus obliuionē rē naturæ existimet, cū ex uitio negligentiæ oriatur. Quia ergo ait, legē tuā nō sum oblitus. Ab omni uia mala prohibui pedes meos, ut custodiā mandata tua, id est, à malo recessi, & ita ad custodiā tuorū mandatorū accessi. Cūq̃ accessissem, à iudicijs tuis nō declinaui, quia tu legē posuisti mihi, quā ego uoluēs in ore meo, super mel habeo dulciorē. Et intelligens quanta bona mihi per dilectionem legis tuæ proueniant, odio cœpi habere omnē uiā iniquitatis. Et sicut si lucerna in tenebris docet pedes hominis foueas aut offendicula quæ declināt, ita ego gressibus uel pedibus cordis mei. Veluti lucernā pedibus meis, ita uerbū tuū sensibus meis. Vidēs ergo me tenebras per eā euasisse diaboli, & lucidas semitas inuenisse, iuraui atq; statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Quid est quod dicitur, iuraui: ius cōstitui, siue regulam posui, in qua statui custodire iudicia iustitiæ dei, & propter hoc humiliatus sum usq; quaq;. Ita humiliatus sum, ut nō liceret mihi, nec seruum contemnentē me lædere, iniuriā passus, tacui. Et passus calumniā quieui, nō tēdēdo utiq;, sed omnia quæ eueniūt contēnendo humiliatus sum. Non enim hoc quod statuerā custodire, custodire poterā, nisi essem humilis usq;quaq;, & efficerer tanq̃ purgamentū huic mundo. Verū quia mortē minantur excitātes infamiam: Dñe, ait, uiuifica me secūdum uerbū tuum, & hoc quod statui, quia uolūtario iudicio statui, nō necessitatis imperio: deprecor, ait, ut uolūtaria oris mei facias beneplacita dñe, & iudicia tua doceas me. Sit anima mea in manibus tuis

semp,& legem tuã non obliuiscar,& hoc stat quod Graeci canũt: Anima mea in manibus meis semper,secundũ illam sententiã: Si recorderis, inquit, nouissima tua,in æternũ nõ peccabis. Ita iste animam suã dũ in manibus suis habet, semp eam exiturã cõsiderãs, legẽ dei nõ obliuiscitur, etiã si peccatores laqueos ei po suerint,euadet primo, qa lucernã pedibus habẽs, legem qua detegũtur laquei immundorũ,euadit. Adiecit huic bono, ut semel cœptam custodiã etiã iurãdo firmaret. Et hæc faciẽdo euenit mihi,inquit,ut hæreditatẽ acquirerem in æter nũ. Nõ dicitur hæreditas,nisi mortuus fuerit q hæredem instituit. Ergo mor tuo pro me dño, ego hæreditatem acquisiui, testimonia eius in æternũ, quia te stimonia exultatio cordis mei sunt. Testatus est eñ mihi, quod perpetuã uitam inueniã & æternam mortẽ euadam. Et ego credẽs iniquos odio habui,& legẽ tuã dilexi,atq; ideo dixi spiritibus immũdis: Declinate à me maligni,ut scruter mãdata dei mei. Nota tibi quomodo scrutatum legis,& ita scrutare, dic & tu im mũdis spiritibus: Declinate à me, ut scruter mãdata dei mei. Quia ipsi tibi im mittũt impedimẽtum, quãdo tuam mentem intentã attẽdunt. Eueniant itaque damna rerũ,& diuersa aduersa uel prospera. Audi angelos clamãtes: Attende animã tuã Loth, ne prospexeris retro. Age quod agis, qa quod reuocaris trãsi ris,si stare uolueris. Noli ergo occupationibus, quæ te à scrutatione sancta reuo cãt acquiescere, sed clama cũ propheta ad deum, Adiuua me dñe,& saluus ero, & meditabor in tuis iustificationibus semp, id est, die & nocte, ut in primo psal mo promissum est: Quoniã spreuisti, inquit, omnes q descendũt à iusticijs tu is. Iniusta eñ cogitatio eorũ. Propter hoc ait, præuaricãtes reputaui omnes pec catores terræ, quia legem tuã dilexi. Verũ quia cõcupiscit caro aduersus spiritũ, ut infigas timori tuo carnes meas exoro. A iudicijs eñ tuis timui, nisi enim fi xæ fuerint carnes meæ timori dei, risus nobis nascitur,& dei iudicium nõ time mus. Et dum nõ timemus dominum, inimicis ac persequẽtibus tradimur. Vn de his adiecit: Feci, inquit, iudicium & iusticiã, nõ tradas me persequẽtibus me. Quod iudicium, quã eius iusticiã expone nobis: Caro, inquit, mea domina uo lebat fieri animæ, ego eã maceraui & seruituti redegi. Ecce iudicium, iusticiam uero feci, animæ tradidi dominatũ sup eam, quia per carnem calumniabantur mihi superbi. Elige quæso te dñe, elige seruũ, id est, totum mundũ, elige eũ in bo no, id est, in Christo. Nõ calumniẽtur ei superbi, id est, immũdi spiritus, q tenẽt chirographũ peccati. Veni dñe & dele illud, excludẽs inimicitias superborum. Oculi eñ mei defecerunt in salutari tuo. Expectãs semp attẽdet, ut uenientem aspiciat, quo orãte dicit: Oculi mei defecerũt in expectatione eius. Fac quæso cũ seruo tuo, id est, cũ seculo tuo secundum misericordiã tuã,& iustificationes tu as doce me. Tẽpus est ut uenias, pdissipata est ab iniquis lex tua, id est, à Iudæ is, qui eã accipientes dissipauerunt eã, sua præcepta, sicut arguit dñs, statuen tes,& traditiones hominũ custodiẽtes, legem uero dei cõtẽnebãt. Dissipaue runt iniqui legem tuã, nullus credit, oẽs declinauerunt. Veni domine, qa tẽpus faciendi misericordiã, conclude omnia in incredulitate, ut omnibus miserearis. Memor esto q legis, quia uocẽ diximus hic agi omniũ prophetarũ, qui & præ conia sua uoluerũt ad effectũ adduci per aduentũ dñi, & humano generi sub uenire. Hic ergo, id est, prophetarũ & sanctorum chorus loquitur: Dilexi, inqt, mãdata tua sup aurũ & topazion, id est, super aurum & lapidẽ preciosum. Sic repetijt in centesimo octauo decimo, sicut in octauo decimo iã prædixit: Et propterea, inquit, ad omnia mãdata tua dirigebar. Et omnem uiã iniquã odio habui, qa mirabilia testimonia tua. Pinge pinge ante oculos tuos q hæc cãtas ali quas fabricas. Quales? Illas quas mirabãtur Apostoli, pinge templa, pinge ther mas, pinge fora & mœnia in uertice excelso surgentia. Et dũ ista cõsideras, me

men

mēto casulæ cuiuscūq; ex frondiū septo cōtextæ. Nunqd non tanto illa tibi erit despectior, quāto ista mirabilia stupueris. Ergo is quicūq; legē dei rationē habere uult, totū quasi uilem casulā despicit mundū, & sola mirabilia habēs testimonia eius, ideo scrutatur ea anima eius, cūq; declaratio sermonū eius in reb⁹ æternis illuminauerit eū, & paruulis cōsiderationibus eius magnū tribuerit intellectū, apperiet os suū in laudib⁹ dei, & attrahit spiritū, id est, suspirijs occupatur, qa mādata dei desiderat, & incipit sic desiderare, ut præ desiderio non dormiat, atq; escā potūq; sibi ac lætitiam subtrahens, præ desiderio sui pectoris clamet: Aspice me & miserere mei secundū iudiciū diligentiū nomen tuū, hæc totius humani generis oratio funditur. Vñ & seqtur: Gressus meos dirige secundū uerbū tuū & uiuam, qui gressus meos in tortū misit p Adā, & mortē inueni. Tu ueni dñe, & per te gressus meos dirige secundum uerbum tuū, quod ille præuaricatus est, & uitā inueniā per te, quā per illū amisi. Expecto dñe ueni, & non cōfundas me ab expectatione mea. Si eñ ueneris, non dominabitur mei oīs iniquitas, scilicet dæmonū. Nā increduli homines credentes calūniantur, dicentes: Quid negatis deos gentiū, & uirginis filiū expectatis, quādo habet uirgo in utero concipere, & parere uobis Emanuelē. Veni ergo dñe & redime me à calūnijs hominū, & custodiā tua mādata, non hominū. Cū faciē tuā illuminaueris super seruū tuum, id est, super seculū tuum. Tūc doces nos per filium tuū iustificationes tuas. Consideremus nūc summū gradū orationis. Summus gradus enim orationis est, quando in oratione positus, preces simul & lachrymas fundis. Impossibile eñ est, ut nō oculi tui peccatū incurrerint. Omne eñ quod in mūdo est, ut ait Apostolus, cōcupiscentia oculorū est, & ambitio seculi, quæ nō est à patre. Dic ergo cū propheta: Exitus aquarū deduxerūt oculi mei, qa nō custodierunt legem tuā. Dixi equidē misericordiā tuā, & spes mea omnis in ipsa est. Sed quid faciā, quia scio, qa iustus es dñe, & rectum iudiciū tuum. Et mādasti iusticiā tuā, & testimonia tua, quibus cōminaris æternū incendiū, & scio in loquela tua ueritatē nimis. Ideo ergo fundūt oculi aquas, quæ abluāt plorando, quod cōcupiscendo polluerunt. Zelor tamen mundū tuū ab idolis, qa gaudent super eū inimici tui, & ita hinc inde bacchātur, ut obliti sint uerba tua, ipsi inimici generis humani. Sciūt eñ & intelligunt uoces prophetarum, in quibus uerba tua pollicētur nostri redemptoris aduentū. Sed tātum moraris domine, ut obliti sint uerba ipsa promissionis huius inimici mei. Porrò aūt ignitū est eloquium tuū uehemēter, ignitum est amatoriū, excludēs amores mortiferos & uitæ æternæ amores includēs. Adiecit postq; ignitū dixerat: Et seruus tuus, inqt, dilexit illud, adulescētior ego sum, & contēptus ijs, qui pugnāt aduersū me, mundo omni seniores sunt, & omnibus uetustis seculis antiquiores esse noscūtur. His ergo adolescentior pro cōtempto habeor, dum iustificationes tuas exquiro. Iusticia eñ tua certus sum, quod iusticia sit i æternū. Et scio qa lex tua ueritas sit, & ideo me tribulatio & angustiæ inuenerunt. Quia mādata tua meditatio mea est. Non eñ faciunt tribulatiões & angustias dæmones, nisi his q̃ maxime qui mādata domini meditātur: Et ideo clamaui, inquit, in toto corde meo, exaudi me dñe, iustificationes tuas exquiram. Ita meos mores in tuo amore dispone, ut nihil de hoc mundo quærā, sed solas tuas iustificatiões exquirā. Præueni eñ in maturitate & exclamaui: Fui puer, postea adolescens, itemq; iuuenes, nunc ecce iā senui, & uitæ meæ finē attendens, in hac maturitate positus clamo, & præueniunt oculi mei ad te diluculo, id est, antequā alius te orare incipiat. Lucem ipsam diei uenientē præueniunt ad te oculi mei, ut uocem meā audias secundū magnam misericordiam tuā, quia propè sunt qui persequuntur me. Iniquitates mihi propè sunt qui à lege tua lōge facti sunt, id est, dæmo-

nes in idolis,& spiritus immūdi in cogitationibus malis. Hij appropinquauerūt persequētes me, putātes te adhuc lōge esse, tu aūt propè es dñe,& omnia mā data tua, quibus mandasti, tuū expectandū aduentū, omnia mādata tua ueri tas. Ab inicio cognoui de testimonijs tuis, quia sic firma sunt promissa tua, ut in æternū fundaueris ea. Vide ergo humilitatē meā. Chorus sanctorū pro mū do uniuerso exorat. Vide humilitatē meā & eripe me, quia legē tuā non sum oblitus, promissam salutē aduentus tui. Iudica iudiciū meū,& redime me pro pter eloquium tuū. Vt uerū illud uniuersis nō credentibus manifestes, propter eloquiū tuum eripe me. Lōge est à peccatoribus salus, siue qui uenturū nō cre dūt, seu qui iam uenisse nō credūt. Lōge est utiq; salus ab eis, quia iusticias tuas nō exquisierūt. Tuæ aūt miserationes multæ sunt dñe, cū non requirētes te re quiris, cū contēptores tuos exaudis. Quia ergo illis misericordiā exhibes, qui testimonia tua nō exquisierūt, quāto magis & mihi miserere, qui à testimonijs tuis nō declinaui. Hoc, ut sæpe diximus, chorus sanctorū omniū protestatur, q & adiecit: Vidi nō seruātes pactum,& tabescebā, quia iusticias tuas nō custo dierūt, quomodo distabuit Moyses in populo præuaricatore, quomodo Fine es, quomodo Thaleb filius Iephanæ, quomodo Iesub Naue filius, quomodo Samuel in Saule. Omnis ergo chorus sanctorum ante aduētum domini, ui dens non seruantes pactum tabescebat, & dicebat domino: Vide quia dilexi le gem tuā, in tua misericordia uiuifica me. Hoc autē quod diximus sæpenumero sanctorū, ab Abel usq; ad Mariam & Ioseph, omnes quidē in lege ueteri pla cuerunt, usq; ad Abraham legē naturæ seruātes, ab Abraham usq; ad Moysen, legē naturæ & circūcisionis, à Moysen usq; ad Moysen dñm Iesum Christum legē naturæ, circuncisionis & legis, oēs hij iā tūc ex semetipsis fundamentū ec clesiæ cōstruebant, cuius dedicatorē & adimpletorē dñm expectabāt, q cōple ret quod iurauerat seruo suo Abrahæ, quod in semine eius hæreditaret omnes gētes. Hic chorus omniū sanctorū, iā dei filiū ex ore patris didicerat natū, ut e uidēter diceret patri: Principiū uerborū tuorū ueritas. Quid min⁹ hic quā euā gelia declarauit. In his ergo iā tūc Christus cū patre & spiritu sancto regnabat. Nō ēm poterat fieri, ut cuperēt eū & confiterētur eū, nisi mētis suæ oculis eius pulchritudinem aspexissent. In ipsis ergo iā ecclesia Christi, ita quæ sunt futura præloquitur, ut præterita enarrare uideatur: Principes, inqt, persecuti sunt me gratis, sed contēpta psecutione eorū, à uerbis tuis formidauit cor meū. Eis scili cet uerbis qbus dixisti: Nolite timere q occidūt corpus, sed eū qui pōt corpus & animā pdere in gehennā. Habēs ergo in uerbis tuis timorē & lætiā, sicut q inuenit spolia multa. Tēpore quo iniquitatē odio habui, id est, idolis sacrifica re contēpsi,& uidēs iniquitatē abominatus sum, ita ut supplicijs diuersis mace ratus excederē. Tūc utiq; septies in die laudē dixi tibi, cū in septiformi spiritu septem ecclesijs textū superioris fabricæ extruebā. Sicut ēm diximus in ueteri bus sanctis Christū in fundamēto ecclesiæ operatū, ita in muribus nouis opera tū, p quos unius eiusdēq; fundamenti, usq; ad finē seculi arces exurgūt. In qbus pax multa diligētibus nomen tuū dñe, & nō est in illis scandalū. In quibus ex pectatur salus tua domine, & mandata tua custodiuntur. In quibus intrat po stulatio nostra in conspectu tuo domine, & secundum uerbum tuum liberas nos. In quibus eructuant labia nostra hymnum, cum docemur iustificationes tuas. In quibus pronunciat lingua nostra eloquia tua, & docetur quod omnia mandata tua sint æquitas. In quibus manus tuæ, illæ quæ in cruce fixæ fuerūt, ipsæ saluos nos faciunt, si mādata tua diligimus, & concupiscimus salutare tuū, & lex tua meditatio nostra est, Credentes quod etiā corpore nostro uiuet ani

ma no

ma noſtra, & laudet te, credentes quod iudicia tua adiuuent nos. Confitentes quod errauimus, ſicut ouis illa quæ perijt, rogantes ut requiras eam, & humeris imponens, gregi applices permanēti ſecundum promiſſum tuum dñe Ieſu Chriſte, qui regnas cū patre, & ſpiritu ſancto ꝑ omnia ſecula ſeculorū A.

Canticum graduum. CXIX.

AD dominū cū tribularer clamaui, & exaudiuit me. Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua doloſa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi, ad lingnam doloſam. Sagittæ potentis acutæ, cū carbonibus deſolatorijs. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitātibus cedar, multū incola fuit anima mea. Cū hijs qui oderunt pacem erā pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis.

CAntica graduū, cantica aſcenſionū ſunt. Veluti ſi alicui qui in foueā ceciderit, ponatur ſcala, ut inde aſcendēdi capiat facultatē. In fouea itaq; captiuitatis cū populus Iſraeliticus deueniſſet, cū tribularetur clamauit ad dominū, & exauditus eſt, unde & plorat, dicēs: Heu me, qa peregrinatio mea longa facta eſt. Et adiecit: Habitaui cū habitātibus cedar. Vnus ex filijs Iſraël fuit qui obtinuit ſolitudinē in regione oriētis quæ à deſerto Palæſtinæ uſq; ad terras ꝑſarū extenditur, in qua parte nūc Sarraceni habitant, quorū pater Cedar filius Iſmaël eſſe repperietur lectione Geneſeos: Hij odiētes pacem eo uſq; probantur, ut nunq̃ cū gente aliqua fœdus inierint pacis, ex quo orti ſunt uſq; ad præſentē diē. Quā gentē ego dæmonibus cōparans, ad meū captiuū accedo fugiensq; moras hiſtoricæ narrationis. Et q cecidi in peccati foueā, iſtū pſalmū expono, dico ei, tribulare, quia male lætatus es. Et cū tribulantem te fecerit pœnitētia, clama ad dominū credens quod te exaudiat, dic ei: Libera animā meam à labijs iniqs, & à lingua doloſa, dicūt ei dæmones: Et cū in cloaca deiecerim peccatorū. interim modo differto clamorē. Reſtat tibi tempus quo poſſis aſcendere. Hos populos idcirco ſemināt, ut qui eos audierit, dū ſperat expiret. Hijs labijs doloſis, & huic linguæ nequiſſimæ præpara ſagittas potentes, orationibus temperatas, & ieiunijs acutas, cū carbonibus diuino ignie ſuccenſis. Applica te ad gradū & pone aſcēſiones in corde tuo, à cōualle fletus ad montē refugij. Et non ſolū tu ipſe moras nō innectas, ſed illatas excogita. Et flebili uoce te moratū in peccatis inter ſuſpiria ingemiſce. Heu me, qa incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cū habitātibus cedar. Cū hijs habitaui q mecū uerbo dei, ne pacē facerē perſuadebāt, ibi multū incola fuit anima mea. Benè poſuit animā Caro eñ quia de terra eſt, ubicūq; fuerit, in terra ſua eſt. Ego tamen, licet cū his q oderant pacē conſiſterē, cū uerbo tñ dei eram pacificus. Et cum loquebar illis, quod uellē ad gradum aſcēſionis accedere, illi expugnabant me gratis. Mox enim ut cœperit peccator ad pœnitentiam cōuolare, & à fouea mortis ad uitæ ſupernæ montē conſcēdere, expugnationes dæmonū quod ſit paſſurus, agnoſcat, ſi credit ſibi uere à dei ſapientia dictū: Cum acceſſeris ad ſeruitutē dei, ſta in timore & tremore, & præpara animā tuā ad tētationē. Quod ſciens dñs, in eo ſermonem noſtrum orationis noſtræ incluſit, ut clamemus, ne nos patiatur induci in tētationem, ſed liberet nos à malo, qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

Canticum graduum. CXX.

LEuaui oculos meos in montes, unde ueniat auxilium mihi. Auxilium meum à domino, qui fecit cœlum & terrā. Non

fratres meos & proximos meos: Qui sunt fratres, inquit, mei & proximi mei, nisi isti, inquit, qui faciunt uoluntatem patris mei. Propter ipsos ergo loquar pacem de te, promittam in cœlis ubi uere ædificaris ut ciuitas, promittã quod sit mihi participatio in idipsum. Et mecum in ea regnabunt fratres mei & proximi mei. Propter domũ etenim dei mei quæsiui tibi bona Bona æterna, ut ciues tui tecum non tẽporaliter, sed perpetualiter regnent. Ipsi gloria qui ista repromisit quiq; regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum Amen.

Canticum graduum, CXXII.

AD te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Ecce sicut oculi seruorũ in manibus dominorũ suorũ. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dñm deũ nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri domine miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra, opprobrium abundantibus & despectio superbis.

PAulatim à montibus pertingamus cœlos. Nam si iam leuauimus oculos ad montes, & lætati sumus in omnibus quæ dicta sunt nobis. Leuemus nunc oculos nostros ad cœlos, imò ad eum qui habitat in cœlis. Ideo cũ ascensionũ cantica decantamus, ut paulatim à peccatorum foueis ascendamus. Recordemur nos seruos, quia creati ab eo sumus. Seruos, quia creati & redẽpti probamur. Et sicut oculi seruorũ ad dominum, aut sicut oculi ancillæ ad dominam, ita oculi nostri ad dominum deum nostrum, donec misereatur nostri. Verum quia in opprobrio iacemus dæmonum superborũ, & uolentibus nobis euadere crimina, uicia & peccata, nostra opera aduersantur. Ideo rogamus miserere nostri domine, miserere nostri, Quia multum repleta est anima nostra opprobrio, abundantiũ eorum qui in malicia exabundant. Et despectiones nobis superborum exagitant, quibus necessitatibus tuam credimus solam misericordiam subuenire, qui regnas in secula seculorum Amen.

Canticum graduum. CXXIII.

NIsi quia dominus erat in nobis dicat nunc Israël, nisi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos forte uiuos deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransiuit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilẽ. Benedictus dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.

QVicquid martyribus in persecutionibus fecerũt homines increduli, hoc nobis, si tñ exhibemus deo seruitiũ in suis tẽtationibus, inuisibiles faciũt inimici. Cũ ergo illorũ uisibiles legeris, pugnas tuas inuisibiles cogita. Et ita tu aio cõtradicito spiritui, quod iniustũ est suggerẽti, sicut illi homini sacrificiũ persuadẽti. Vnde illi uicerũt, inde uince. Illorũ uictoria mors fuit, tua uictoria uita sit, & psuasio ibi & uis opata est, pone quod & tecũ sic agatur, & psuasio tecũ & uiolentia præliantur, quanq; sola psuasio tecũ agat ô magister Christianissime.

Si enim iuſto iudicio mecum loqueris,ſoli perſuaſioni fateberis repugnare,ſed concedo & perſuaſionem tecum & uiolentiam dæmonum conluctari. Habes unde uincere parata ſunt adminicula,incipe præliari dominus tecum.Imò dominus in te ſicut in illis fuit,qui poſt uictoriam iſtum pſalmum domino cecinerunt,dicentes:Niſi quod dominus erat in nobis, dicat nunc Iſraël,niſi quia dominus erat in nobis. Dum inſurgerēt homines in nos,forte uiuos deglutiſſent nos. Dū iraſceretur animus eorū aduerſum nos. Quare nō iraſcetur? Cur illi ſuis contradictionibus repugnabant,& nō timebant minantes,cedentes,torquētes, & ipſam uitā multis & exquiſitis ſupplicijs auferentes. Pone quod & tecū ſic agatur, Ferio ungulam cordis,ferio mentis iniurias,non conſentio clama. Illi enim offerunt opportunitatem peccandi, ſuauitatem alloquij, elegantiā mulieris,occaſiones lucrorum, pietatem actionis carnalis. Pium eſt ut iudicem uideas,ut cauſam defendas,ut libellum porrigas,preces effundas,interim prādeas,hodie lætus dies ſit,hac nocte non ſunt uigiliæ, & cætera quibus inermis efficitur præliator. Noli credere,ſeduceris:experto crede quod loquitur,ora,uigila,clama,tene propoſitum,martyrum pediſſequum profiteris. Clama ad ſingula,non conſentio, & erit dominus tecum, per quem anima tua eripitur de laqueo uenantium,ut cum ſanctis ſuauiter pſallas:Laqueus cōtritus eſt, & nos liberati ſumus:Adiutorium noſtrum in nomine domini,qui fecit cœlum & terram,ipſi gloria qui regnat in ſecula ſeculorum Amen.

Canticum graduum. CXXIIII.

QVi confidunt in domino ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum qui habitat in Hieruſalem. Montes in circuitu eius, & dominus in circuitu populi ſui, ex hoc nūc & uſq; in ſeculum. Quia non relinquet dominus uirgam peccatorū ſuper ſortem iuſtorum,ut non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas. Benefac domine bonis & rectis corde. Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem,pax ſuper Iſraël.

QVi confidit in imperatorem,militet in circuitu eius:qui confidit in poteſtatibus mundi,apparitores in tuitione eius:qui confidit in facultatibus ſuis,nummi in manu eius. Qui confidit autē in domino,montes ſunt in circuitu eius,qui ſic confidit ſicut mons Sion,qui ſecundum legem dei:De Sion enim procedit lex. Ergo qui catholicam fidem tenens, confidit non commouebitur in æternum,nulla ſecta,nulla hæreſis,nullus diſputator eum à recti tenore detorquet,mōtes ſunt in circuitu eius, Et dominus in circuitu populi ſui, hoc eſt,teſtimonia ſcripturarum ſanctarū in circuitu eius, pro defenſione ſimplicis populi,quē Chriſtus ſuo ſanguine comparauit. Ipſe dominus in circuitu populi ſui ex hoc tempore,quo pro eis paſſus eſt,ut ipſe ait: Vſq; ad conſummationem ſeculi,ipſe non derelinquet uirgam hæreticorum, ſuper ſortem catholicorum. Egreditur enim uirga legis noſtræ de manu legiſlatoris, & effecta draco deuorauit uirgam eorum,ut non extendant orthodoxi ad hæreſem unam ſanctas manus ſuas,id eſt,opera ſua hæreticis nō extendant. Verum quia ſunt aliqui quorū cor illi peruertunt,ſanctus ſpiritus pro rectis corde orat. Declinantes autem in anathematis obligationem adducet in diem iudicij cum operantibus iniquitatem, Sit pax in Iſraël per dominū noſtrum Ieſum Chriſtum

ftum,qui regnat in unitate deitatis cum patre & spiritu sancto,per uniuersa se
cula seculorum Amen.

Canticum graduum. CXXV.

IN conuertendo dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes. Conuertere domine captiuitatem nostram, sicut torrens in austro. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Venientes autem uenient cum exultatione portantes manipulos suos.

CAntica graduum sunt portæ cœli patentis. Iacob requiescens, uidet in uisione sua dominum super caput, cœlis patentibus accubantem, cuius superiora in cœlum incũbunt, per quæ respicit dominus, inferiora in terra sunt ubi dormiuit homo. Quid isti⁹ scalæ ascẽsus ad dominũ ducit? Benefac domine bonis & rectis corde. Audierũt enim sibi à sacerdotibus clamari, sursum cor, & dixerunt deo: At te leuaui oculos meos qui habitas in cœlo, ascendite, quia benefacit dominus bonis & rectis corde. Declinantes autẽ & discedentes à deo adducit in obligationem, & deputat cum operantibus iniquitatem. Surge Israël, qui dormisti euigila. Vngue lapidem angularẽ oleo lætitiæ, pax tecum. Filij ẽm tui de captiuitate liberati per Christum, istum canticum graduum cecinerunt, dicentes: In conuertendo dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati. Gradatim à tribulatione primi cantici ad gaudium ascẽdimus, & qui ibi seminauimus lachrymas, hic gaudia metemus, & qui ibi captiui gemebamus, dicentes: Heu me quid incolatus meus prolõgatus est, hic repletur gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Ecce enim dicunt inter gentes: Magnificauit dominus facere cum illis, magnificauit dominus facere nobiscũ, facti sumus lætantes. Memores esse debemus, quia diximus ædificationis nostræ applicare omnia, quæ mystico tractu, aut ad dominum ducunt, aut ad eius martyres trahũt. Notum est enim omnibus sanctis ista competere. Ad nos uero ab eorum passione riuum ducentes, captiuitatem nostram per pœnitentiam euasisse gratulemur, credentes quod magnificet dominus facere nobiscum. Et unde nos ei exhibuimus flentes atq; tristantes, inde nos faciat ipse lætantes atq; gaudentes. Si enim lachrymas seminauimus pœnitentiæ, fœcũda sine dubio messis nobis indulgentiæ orietur, ex qua exeuntes de corpore, uenientes ad dominum in exultatione, Erimus cum sanctis portantes manipulos nostros. Nam ubi illi gaudebũt coronati, nos exultabimus liberati, per dominum nostrum Iesum Christum, qui regnat in secula seculorum Amen.

Canticum graduum Salomonis. CXXVI.

NIsi dominus ædificauerit domum, in uanum laborauerunt qui ædificant eam. Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat, qui custodit eam. Vanum est uobis ante lucẽ surgere, surgite postq̃ sederitis qui manducatis panem doloris. Cũ dederit dilectis suis somnũ ecce hæreditas domini, filij merces fructus

uentris. Sicut sagittæ in manu potentis, ita filiȷ excussorum. Beatus uir qui impleuit desiderium suum ex ipsis, non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

MVlti istius psalmi male explanantes principia, ocium prædicant pro labore. Aiūt nāq; casso certamine sanctis homines studiȷs occupari. Sed & uana spe suis aliquid hominem nisibus impetrare, & ex medicamēto uulnus faciūt, hoc modo dicentes: Nisi dominus ædificauerit, in uanum ædificas. Nisi dominus custodierit, in uanū uigilas. Poteram laciniosa disputatione ædificationis huius, & fundamenta & parietes & tecta & mœnia demōstrare, sed alio proposito res agitur. Egimus em̄ ab initio, ut breuiter strictimq; loqueremur, tamē parumper circumeo, & cito ad te redeam qui psalmū expectas. Ab initio seculi quicūq; sancte uixerunt, ciuitatem domino construxerunt. Siquidem ciuitatis futuræ mœnia sancti erūt. Aedificauit Abel, Enoch, Noē, Abrahā, Isaac Iacob, Ioseph, Moyses, Iesu Naue, & omnes sancti ædificauerunt domum, & custodierunt ciuitatem. Sed nisi dominus, id est, dei filius ueniens ædificasset omnia q̄ illi ædificauerāt (Probata est uox eius, dicentis: Non ueni destruere, sed adimplere) Si ergo illis fundamēta mittētibus, & parietes ædificantibus nō uenisset, q tecta construeret, & omnia intus ornaret, illi in uanum laborauerant ædificantes domū. Deniq; hodie synagoga ideo uana est, quia ædificia parietū habet, & tectum non habet, & in protectione dei cœli non cōmoratur. Habet parietes quos ædificauerunt sancti, sed tectum non habet, quod Christus expleuit. Habent limen, sed in limine agni sanguinem non habent. Dum cœperit pluere super peccatores laqueum ignis & sulphuris, isti sine tecto patent huic pluuiæ. Dum cœperit angelus percutere primitias, isti sine sanguine agni percussorem angelum non euadunt. Quid ergo ædificatis Iudæi? Quid hæretici uigilatis? Sine causa hæc facitis, quia uobiscū nec ædificat, nec uigilat dominus. Vos autem orthodoxi Christū in incorruptione amantes, nolite timere, securi ædificate, quia uobiscum ædificat dominus. Dei enim estis ædificatio, dei cultura estis. uigilate, quia non solum uobiscū uigilat, sed & dormiētes excitat, dicēs: Vigilate mecū, uigilate & orate, ne intretis in temptationem. Tale est quale si dicat in uanum uigilaretis, si ego non uigilarem uobiscum. Nunc autem satis iniquū est, ut me uigilāte uobiscū, uos somno occupemini. Vnde & Apostolus clamat: Aedificate alterutrum. Vana ergo esset ædificatio, si dn̄s nō ædificaret. Vanæ uigiliæ, si dominus non custodiret, dn̄s custodit, & uanæ nō sunt. In uanum est uobis ante lucē surgere, id est, lux Christus est, & uos qui ante eum surgitis, uanū est uobis ante eum surgere, qui manducatis panē doloris. Nisi enim ille uenerit qui panem gaudiȷ tribuat, uos in uanum surrexistis. Quādo autē ueniet? Cū dederit, inquit, dilectis suis somnū, hoc est, tunc ueniet, quando isti qui nūc sancti sunt, somnū pacis acceperint. Vt quid ueniet? Vt in resurrectiōe hæreditas dn̄i demonstraretur, in qua oēs filiȷ dei accipiunt hæreditatem, si tamen filiȷ uentris eius fuerint, id est, si in fonte catholicæ fidei fuerint baptizati. Vbi est uēter ecclesiæ, qui illi filios parit, qui sicut sagitta de manu potentis excussa, sic uulnerant inimicum, quando implent desiderium suum in bonis, ut non confundātur dum exeunt de corpore. Tunc enim inueniunt inimicos suos in porta, cum egrediuntur corpus in quo diabolū superarunt. Notandum tn̄ est, quia in titulo sic habet, canticum ascensus domus Salomonis, ut historicum sensum tenas, tu hodie dictum tunc Salomoni: O prudentissime Salomon, fabricas quidem

domū

domum deo, sed nisi dominus ædificauerit domum, sicut ipse dixisti, quia ædificat sapientia sibi domum, & ponet columnas septem. Nisi ergo ipse qui sapiẽtia dicitur, ædificauerit domum, tu in uanum laborasti. Nam in domum quam ædificasti, lapis super lapidem non relinquetur. Domus autẽ quam ædificat dominus, ascendit in cœlos, & in ea gloriabitur rex dñs in secula seculorũ Amen.

Canticum graduum. CXXVII.

BEati omnes qui timent dominum, qui ambulãt in uijs eius. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis abundans in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo, qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Sion, & uideas bona Hierusalẽ omnibus diebus uitæ tuæ. Et uideas filios filiorum tuorum pacem super Israël.

NIhil ualet si timeas dominum, quia & dæmones eum timent. Sed beatus eris si sic timeas dominum, ut ambules uiam eius. Si enim ambulaueris in uiam eius, id est, in fidem catholicam, ibi labores fructuum tuorum manducabis, carnem filij hominis, ut habens uitam manentem in te, beatus sis, & bene tibi erit. Tunc uxor tua, id est, caro tua, sicut uitis abundat in lateribus domus tuæ. tunc, inquã, quomodo uitis profert botryones, ita ex actibus corporis tui proficiunt filij tui, & te sicut uite proficiente in sanguine Christi. Illi sicut nouellæ oliuarum proficiunt in circuitu mensæ tuæ, ubicunq; conuiuium illis uerbi dei exhibueris. Sic enim benedicetur omnis homo qui timet dominũ, id est, qui sic egerit, sic benedicetur, ut dicatur ei ab spiritu sancto: Benedicat te dominus ex Sion, id est, ex ecclesia sua, & uideas bona Hierusalẽ omnibus diebus uitæ tuæ. Et sicut tu deo filios genuisti, ita filij tui generent, ut uideas in conspectu domini filios filiorum tuorum, cum acceperit pacem Israël, cũ accepit * tempus hoc belli & uenerit tempus pacis, gloria æterno, qui regnat in secula seculorũ Amẽ. *Forte* abscesserit.*

Canticum graduum. CXXVIII.

SAepe expugnauerunt me à iuuẽtute mea, dicat nunc Israël. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim nõ potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet ceruices peccatorum, confundantur & conuertãtur retrorsum omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum tectorũ, quod priusquã euellatur exaruit. De quo non impleuit manum suam qui metet, & sinum suum qui manipulos colligit. Et non dixerunt qui præteribant, benedictio domini super uos, benedicimus uobis in nomine domini.

NOn patitur pugnam, nisi in iuuentute positus. Tu ergo qui te secũdũ explanationem nominis Israel, uidere incipis deum per mundiciam cordis, pugnas necesse est ut dæmonũ patiaris. Sed securus esto, quia sic pro te dominus pugnat, ut concidat ceruices eorum, si tamen tu non cessaueris præliari, ut possis dicere: Nõ potuerunt mihi, licet super dorsum meũ fabricauerunt peccatores, id est, licet pondera grauia tribulationum super me ponentes, incurua-

uerint me,& prolongauerũt iniquitates suas,id est,moras fecerint in afflictioni bus suis,quibus me tribulauerunt.Dominus autem iusto iudicio suo concidet ceruices eorum.Habeant partem cum eis Pharisæi & hæretici omnes,qui odi/ unt Sion,id est,qui odiunt ecclesiam Christi .Fiãt sicut fœnum tectorũ,uel ædi/ ficiorum,quod priusq̃ euellatur arescit.Hoc loco tectum uel ædificiũ nominat, quia maximæ partes hæreticorum ad personas altas uadunt,ubi quasi falces fœ/ na secantium sacerdotum euadant,sed sic ibi antequã euellantur arescent . Non enim implet manum suam ex eis qui metet uerba eorum,nec sinus suos implẽt hij,qui manipulos eorum colligunt.Ex omnibus enĩ qui præterierunt ab Apo/ stolis sancti usq̃ hodie,siue qui sunt,seu qui præterierunt , nullus eos benedixit in nomine domini.Et quia beato Apostolo Petro,aut ab Apostolis,uel à poste ris eorum benedictionẽ nõ accepit,& sic plebeculas docuit quas decepit , quia benedictionem usurpauit,maledictionẽ incurrit,per quam priusquã euellatur, id est,priusquã moriatur arescit,id est,dum uiuere uidetur in corpore iam in spi ritu aruit,à quibus nos separati,fidem catholicam integerrime continentes, ui/ tam inuenimus æternã,per Iesum Christum dominum nostrum,qui regnat in secula seculorum Amen.

Canticum graduum. CXXIX.

DE profundis clamaui ad te domine,domine exaudi uocem meam. Fiant aures tuæ intendentes in uocem deprecatiõis meæ. Si iniquitates obseruaueris domine,domine quis su stinebit. Quia apud te propitiatio est,& propter legem tuam susti/ nui te domine. Sustinuit anima mea in uerbo eius , sperauit anima mea in domino. A custodia matutina usq̃ ad noctem , speret Israël in domino. Quia apud dominum misericordia, & copiosa apud eũ redemptio. Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius.

POenitens meus in bono iam posit⁹ præteritos clamores recolit. Audit enĩ ibi uirum sapientem dicentem: Filij peccasti,ne adicias iterum, sed & pro pristinis deprecare.Ille seruus utilis est,qui culpas suas semper recolit.Nõ enim bonam patientiã & misericordiã domini sui aliter memorabitur,nisi suã impati entiam & iniquitatem fuerit recordatus,illud feci,illud gessi,contra iussionẽ do mini mei,dñe si uelles considerare contemptum nostrũ,olim delesses mũdum, sed satis apud te , propitiatio est:propter legem tuã sustinui te domine.Nã re/ cesseram à te,nõ te expectarã,sed lex tua mihi dixit de te,quia nullũ perire uis, sed oẽs homines saluos uis facere.Propterea sustinuit anima mea uerbũ tuum, id est,uenientẽ filium tuũ,qui promittitur ad hoc uenire,ut tollat peccata mun di.Hic ueniet à custodia matutina. Custodia una,q̃rta pars noctis est.Ergo pri ma custodia à uespere incipit,Secũda ad mediũ noctis attingit, Tertia pullorũ cantus transit,Quarta uigilia matituna,quæ in ortũ luminis adimpletur,in qua custodia matutina natũ dñm nostrũ angeli pastoribus nunciarunt,sed nos dica mus uigiliã matutinã luce nascente memoratã,in qua luce usq̃ ad noctẽ,id est, usq̃ cũ finẽ accipiat seculi,usq̃ tunc speret Israël in dño,uel quã diu ipse homo est in corpore speret,quia est apud deũ misericordia.Agat pœnitentiã,cesset à peccato usq̃ ad uespe ũ sui ab hora matutina,ex quo ei illuminatio orta est sal/ uatoris.Nullo mõ periet si cessauerit à peccato & pœnituerit, qa grandis apud deũ misericordia,& ipse redimet Israël.Aliũ enĩ nõ redimet , nisi Israëlẽ,id est, nisi ba/

nisi baptisatum non redimet. Nam si fortè pœniteatur in malis factis quispiam & in bonis operibus se mirificum præbeat, hic si Israël nō fuerit, si non baptisat* fuerit, non redimitur ab iniquitatibus suis. Sunt enim quidam qui putāt se sine Christo Christianos, cum homo quod bonum fecerit ad honorem suum fecis se doceatur, quod autē bene crediderit, ad honorem pertinet dei. Magnus ille seruus est, qui de honore suo fortiter gessit, & domini sui honorem neglexit, huic præponetur peccator ultissimus Christianus, qui se credit per fidē ad misericordiam peruenire eius, qui regnat in secula seculorum Amen.

Canticum graduum. CXXX.

Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebā, sed exaltaui animam meam. Sicut ablactatus est super matrē suā, ita retributio in animā meam. Speret Israël in domino, ex hoc nunc & usq; in seculum.

Vsitata uulgo sententia est quæ dicit, iuxta mores domini familiam cōstitutam. Hæc sententia sicut inter dominos & seruos, sic inter Christum & Christianos, si haberet effectum, iure nos Christi famulos diceremus. Ille cum dn̄s cœli & terræ esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualē deo, sed semetipsum exinaniuit, & formā serui suscipiens dicit: Dn̄e nō est exaltatū cor meū. Age seruus iuxta mores domini tui, cū sis natura humilis, quid exaltaris? Iudex ille refertur humilis, nos superbi. ille ingloriosus, nos è cōtrario gloriosi. ille in magnis non ambulat, nos in magnis personis ambimus, & in eo quod nos adorant, aut diligunt nobiles gloriamur, si tamen diligunt, & nō ridiculo abutūtur, quasi ignoremus illud:* Os quod nos occultatum est uenietes, in quātum nos lacerret abscedentes. Nos autē exhonoramus pauperem, cuius in se personam Christus excepit, & non ambulamus in paruis, sed in magnis & mirabilibus super nos, & cantamus humiliter sentire nos, & non exaltare animā nostram, immemores Apostoli hortantis atq; dicentis: Tanq̃ paruuli lac cōcupiscite, ut in eo crescatis, quod si faceremus, eramus profectò quasi ablactati super matre sua. Agnoscebat in nobis sua nutrimenta mater ecclesia, & quasi ablactato ecclesiæ suæ, ita retribuebat nobis suæ Christus charitatis effectum, in quo sperat Israël, id est, mundus corde, quia ipse est Israël, quod interpretatur uidēs deum. Spes enim eius alia non est, nisi ut ad aspectum diuinū attingat. Tunc em̄ satiabitur, cum ei apparuerit gloria eius, qui regnat in secula seculorum Amen.

*Dictum est uulgatum de eo qui subdolè laudat coram, & ridet absentem.

Canticum graduum. CXXXI.

Memento domine Dauid, & oīs mansuetudinis eius. Sicut iurauit domino, uotū uouit deo Iacob. Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei: Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, Et requiem temporibus meis donec inueniam locū domino, tabernaculum deo Iacob. Ecce audiuimus eam in Effrata, inuenimus eā in campis siluæ. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam, tu &

area ſanctificationis tuæ. Sacerdotes tui induantur iuſtitiã,& ſancti tui exultent. Propter Dauid ſeruũ tuũ non auertas faciẽ Chriſti tui.

Iurauit dñs Dauid ueritatẽ & non fruſtrabitur eũ,de fructu uentris tui ponã ſuper ſedem tuã. Si cuſtodierint filij tui teſtamentũ meum, & teſtimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorũ uſq; in ſeculum ſedebunt ſuper ſedem tuã. Quoniã elegit dominus Sion,elegit eam in habitationẽ ſibi. Hæc requies mea in ſeculũ ſeculi,hic habitabo,quoniam elegi eam. Viduam eius benedicẽs benedicã,pauperes eius ſaturabo panibus. Sacerdotes ei9 induã ſalutari, & ſancti eius exultatione exultabũt. Illuc producã cornu Dauid,paraui lucernã Chriſto meo. Inimicos eius induam confuſione,ſuper ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea.

MEmento dñe Dauid,non ut ab obliuione ad memoriã redeat. Deus ab homine cõmonetur,ſed docetur homo qualiter diuinitas uotis delectetur humanis. Vt depoſita feritate, q̃ iracũdias generat,diſcordias nutrit, ſuperbiam gignit, ſub onus dñi mãſueſcat. Leue onus eſt, porta mãſuete iugũ ſuaue, trahe Chriſtiane hoc. In te recordabitur dñs , quod ad portãda præcepta eius, manſuetũ pecus tuũ,id eſt,corpus tuũ,& non recalcitrantem exhibes Chriſto. Memor erit tui dñs, ſi mãſuetudines tuæ ei9 memoriã interpellatiõe ſancta pulſauerint,ſi profeciſti de manſuetudine,profice de deuotione: Iurauit,inquit,domino,& uotũ uouit deo Iacob. Audi ſollicitudinẽ uouentis, & ita demũ te participẽ pſallentis oſtende. Poſtea eñ quã uotũ uouit deo,non intrauit tabernaculum domus ſuæ,nõ aſcendit lectũ ſtratus ſui,non dedit ſomnũ oculis,nõ dormitationem palpebris ſuis,donec inueniret locũ dño tabernaculũ deo Iacob. Sollicitudo integra & perfecta tam diu eſt deo à promittẽte ſeruãda, quã diu inueniat locũ domino . Dominus æternus eſt & locus eius tẽporalis nõ poteſt eſſe. Quid q̃rimus tẽporalia loca,qui æternũ habitatorẽ inq̃rimus. Si uero æternum eſt , qđ ſollicite & uigilãter inquirimus perpetuũ cõprobatur, nõ ceſſem9 ſtrenuiſſime quærere,quouſq; quod q̃rimus inuenire mereamur. Quid tamen quærit Pſalmiſta ſanctiſſimus uideamus: Locũ,inquit,ubi habitet deus Iacob. Et adiecit: Hanc habitationẽ,ait,audiuim9 in Ephrata, Ephrateus Helcana q caput regaliũ uoluminum tenet,pater eſt Samuelis,in quo audiuimus uocem domini,dicentis: Suſcitabo mihi ſacerdotem fidelẽ,qui iuxta cor meum omnia faciat,& ipſi ædificabo domũ & ambulabit corã Chriſto in æternum . Hãc ergo uocem quã tunc in Ephrateo audiuimus,nunc inuenimus in campis ſiluæ , ubi paſtores ouiũ angeli allocuti ſunt,dicentes: Nũciamus uobis gaudiũ magnum, quod erit omni populo,quia natus eſt uobis hodie dominus,q eſt ſaluator omnium,& hoc uobis ſignũ erit, Inuenietis puerũ inuolutum pannis , & poſitum in præſepio . Hanc ergo habitationem ubi in æternũ habitat deus, indicãtibus angelis paſtores adepti ſunt:& non paſtores taliũ qualium pecudum, ſed ouiũ tantum:nec dormientiũ,ſed uigilantium:& qui non dormientes,ſed uigilantes inuenti ſunt:neq; negligentes,ſed ſolliciti:neq; remiſſi,ſed timẽtes. Deniq; inde angelus cœpit alloqui,ubi timoris agnoſcebat terrorẽ: Nolite,inq̃t,timere,quaſi qui dicat,quia uigilatis & eſtis ſolliciti circa gregem manſuetudinis,& paſcitis in campis pectoris ueſtri, Ibi ſunt eñ campi ſiluæ. Quia ergo cuſtoditis gregem

uigilãter

uigilāter, pernoctanter, ne ouem mansuetam, siue pacientiam, siue charitatem, siue hospitalitatem, siue castitatem, & cæteras socias earum, quas pascitis uerbo dei, quia timetis dominū gregis, & solliciti estis, ne quid uobis feritas luporum inuadat, iam nolite timere, quia talis pastor natus est, qui animam suam ponat pro ouibus suis. Nunc interrogamus uos ó pastores, dicite nobis, si inuenistis puerum sicut uobis angeli indicarūt. Ad hæc illi respondentes dixerunt: Introiuimus in tabernaculum eius, adorauimus in locum ubi steterunt pedes eius. Certe iacentem in præsepio uisuri perrexistis, quomodo stātem uos uidisse testamini: Nos, inquiunt, credētes, stantem uidimus non iacentem, incredulis & dubijs iacens & pannis inuolutus ostenditur, credentibus rex diadematus demonstratur. Denicq; tantam coruscationem regiæ eius dignitatis aspeximus, ut non auderemus ipsum adorare, sed uestigia illa adorauimus, in quibus steterūt pedes eius. Quid ergo terram adorastis? Terram, inquiunt, sanctam corporis Iesu Christi, in qua terra nobis sunt ostēsa uestigia dei, dum uirgineo fœtu æditum uideremus infantem, cui angeli choros ducebant, cœlo terræq; per eū pacem fore cantantes. Huic dicimus quotidie: Exurge domine in requiem tuam. Requies dei in Iesu euidēs & specialis est, in quo est arca, id est, arcanū sanctificationis eius, per quem Apostoli sunt induti iusticia, & sancti omnes exultant propter Dauid seruum dei, quia de fructu uentris eius posuit deus super sedē suam, per quem custodiūt filij eius testamentum dei, id est, Apostoli ex fœmore Iudæ secundum carnem uenientes, qui non solum custodierunt testamentū domini nostri Iesu Christi, sed & testimonia eius quæ docuit eos. Nunc filij eorum usq; hodie sedent super sedem eorum, habentes & ipsi soluendi, ligandi potestatē. Hoc autem eis concessum est, quia recusauit dominus synagogam falsitatis, & legit Sion sanctam, scilicet fidei rectæ ecclesiā, quam prælegit præscius in habitationē sibi, in qua est requies dei in seculū seculi, in qua habitat, quoniam prælegit eam, in qua uiduæ benedicentur in castitate, in qua pauperes saturantur panibus pietatis: in qua sacerdotes induuntur iusticia, in qua sancti exultatiōe exultant, in qua productum est cornu. Ideo sit regnum Dauid. Ipsa est lucerna quæ super candelabro posita, lucet omnibus qui in domo sunt, id est, q in fide sunt Iesu Christi, ut ècōtrario omnis assertio præter hāc, lucet quidem in uerbis, & habet materias adclamationis & admirationis humanæ, sed sub modio posita non lucet, qui in domo sunt, sed quos inuenerit subtus modiū. Subtus modium enim degunt, qui mensuram rectæ fidei utūtur inuersam, qui sunt inimici lucernæ nostræ, quàm spiritus sanctus per Apostolos parauit Christo suo domino nostro. Inimicos ergo eius induit cōfusione anathematis, & super Christum floriet sanctificatio eius, per omnia secula seculorum Amen.

Canticum graduum. CXXXII.

ECce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram uestimenti eius, sicut ros Hermon qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mandauit dominus benedictionē, & uitam usq; in seculum.

IN primo cantico graduum positi in captiuitate clamamus tribulantes ad deum, & exaudit nos. In secundo gradu ad mōtes oculos leuauimus, unde ue

nit auxiliũ domini, quo cuſtodimur ab omni malo. Tertiò gradu aſcendẽtes uenimus ad domũ dñi. Quartum gradum aggreſſi, oculos quos ad mõtes leuaueramus, tunc leuauimus ad coelos. In quinto inuenimus perſecutiones hominum, & defenſionem dei. In ſexto hæreticos declinantes in obligatione præcipit dñs tradi. In ſeptimo gradu, facti ſumus lætantes qui fueramus ante plorantes. In octauo gradu ædificantem domũ ſanctam non habentẽ maculã neq; rugam inuenimus Chriſtum. In nono gradu uidimus timentes dominum, & ambulantes in uijs eius. In decimo gradu paſſi ſumus pugnas, & in adiutorio dei uictoriam cepimus. In undecimo gradu tantam miſericordiam dei inuenim⁹, ut per ipſam redimeremur ab omnibus iniqtatibus noſtris. In duodecimo gradu inuenimus contemptum mundi, in quo non exaltatur cor noſtrum. In tertiodecimo gradu illum quẽ in Effrata audieramus, inuenimus in campis ſiluæ. Ibi inuenimus filium dei cum ſanctis ſuis exultatione exultantem. Ibi paratã lucernam plenam oleo lætitiæ, uincentem obſcuritatem mundi, ut qui erant tenebris urgentibus diſiuncti, & per ædificationem ſuperbæ turris à ſe inuicem ſeparati. Nũc oẽs conueniunt in unum, ut illud malum conſilium, dei conſilio ꝓbaretur eſſe correctũ. Videns ſanctus ſpiritus exclamauit: Ecce quã bonum, & quàm iocundum habitare fratres in unum. Habent enim unguentum chriſmatis, quod deſcendit de capite in barbam, hoc eſt, de Chriſto in uirtutibus. Sicut enim capilli capitis, & barbæ unguento infunduntur, ſic uirtutes omnes, quæ contra uitia luctantur quotidie, & uincere ualeant Chriſti infunduntur auxilio. Nota tamen chriſmatis ſacramẽto in unguento capitis, & ros Hermon deſcendentem in montem Sion, ad fontis undam aquæ perennis extende. Ibi eñ mandauit dñs benedictionem, & æternam uitam uſq; in ſecula ſeculorũ Amẽ.

Canticum graduum. CXXXIII.

ECce nunc benedicite domino omnes ſerui domini. Qui ſtatis in domo domini, in atrijs domus dei noſtri. In noctibus extollite manus ueſtras in ſancta, & benedicite domino. Benedicat dominus te ex Sion, qui fecit cœlum & terram.

PEruenit gradus ad charitatẽ, & ubi ſuperius iret non inuenit. Nã quicquid egit quartuſdecimus gradus, in quintodecimo proficit aſcẽdentibus. Ad charitatem eñ à diſcordia fraternitas diuiſa reuertitur, & fiunt oẽs boni q fuerant oẽs mali. Modo dicite mihi, quid cõueniſtis oẽs in unũ uos, qui fratres nominamini, aut unde eſtis oẽs fratres oſtẽdite: De uno, inquit, patre Chriſto, & de una matre eccleſia. Ideo ergo cõuenim⁹ in unũ, quia nos ſeruos agnouimus dñi. Datur nobis reſponſum, & dicitur: Nũc ergo quia in unum cõueniſtis oẽs, benedicite dñm, omnes, inquit, ſerui dñi. Et quia poteſt dici, omnes homines ſerui dñi ſunt, reſpõdit: Ego uobis ſeruis dico, qui ſtatis in domo dñi, qui meruiſtis ingredi domũ, in qua requieſcit deus cũ amicis ſuis, & epulatur cum Apoſtolis ſuis. Soli ergo hij benedicent dñm, qui intus in domo ſunt. Nõ inquit, ſoli ipſi, ſed & hij, qui adhuc in atrijs domus conſiſtunt. Et uos ò catechumeni, & uos, inquit, qui in atrijs domus dei noſtri ſtatis, & intus ingredi non audetis, & uos ſimul extollite manus ueſtras intus in ſancta ſanctorum, & ſimul benedicite dominum, in uexillo crucis leuantes ſanctas manus, ſine ira & diſceptatione, in nocte huius ſeculi, tanquam luminaria lucentes, ut per uos benedicatur dñs ex Sion, qui fecit coelum & terrã, qui regnat in ſecula ſeculorũ Amẽ.

Alleluia

Alleluia. CXXXIIII.

LAudate nomen domini, laudate serui dominum. Qui sta tis in domo domini, in atrijs domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus dominus, psallite nomini eius quoniam suaue. Qm̃ Iacob elegit sibi dñs Israël in possessionem sibi.

Quia ego cognoui quod magnus est dominus, & deus noster præ omnib⁹ dijs. Omnia quæcũq; uoluit dominus fecit in cœlo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluuiã fecit. Qui produxit uẽtos de thesauris suis, qui percussit primogenita Aegypti, ab homine usq; ad pecus. Emisit signa & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonẽ & in oẽs seruos eius. Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes. Seon regẽ Amorreorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan. Et dedit terrã eorũ hæreditatẽ, hæreditatẽ Israël populo suo. Domine nomen tuum in æternũ, domine memoriale tuũ in generationẽ & generationem. Quia iudicabit dominus populũ suum, & in seruis suis deprecabitur. Simulachra gentium argentũ & aurũ, opera manuũ hominum. Os habent & non loquẽtur, oculos habent & non uidebũt.

Aures habẽt & nõ audiẽt, neq; enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui cõfidunt in eis. Domus Israël benedicite domino, dom⁹ Aaron benedicite domino. Domus Leui benedicite domino, qui timetis dominũ, benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem.

SCala ista cuius caput ptingit in cœlũ quindecim gradus habet in quinq; libris Moysi, & in decẽ præceptis legis, ibi lapis ad caput Iacob unctus est, hic ipsum caput unctũ ad ros Hermon destinatũ est, non ad oẽ ros Hermon. Ros eñ montis p circuitũ habet descensus, nos ad illud ros attingim⁹, quod descendit in montẽ Sion, solũ huius roris fontẽ post unguentũ Chrismatis reqrẽtes, qui in montem *Sion*, id est, in altitudinem situs ecclesiæ profluit uenis, & ita trinitatem in una deitate coniungit, ut & tres uerè dicam esse personas, & unam uerè dicam esse substantiam. *Sic* enim laudatur à seruis dominus. *Sic* nomẽ eius uerè laudabile prædicaẽ, cũ in trinitate unitas, & in unitate trinitas ore diciẽ, & pectore cõtineẽ, tũc asserimus, quoniã bon⁹ & benign⁹ est dñs, nã si sibi maiorẽ partẽ deitatis dicaẽ pater assumere, aut gradũ sibi supra filium hois uindicare, nõ ut bonus laudaẽ, sed ut æmulus blasphemaẽ. Nihil ergo in deo mai⁹ est, qa nũq; senescit pater. Nihil minus in filio, qa nũq; crescit. Vbi eñ maius aliqd & minus est, & maiori defectũ minaẽ grandeuitas, & pollicetur ætas minori profectũ. Hos grad⁹ diuinitas caret, qa nõ est de⁹ tẽporũ posterior. Si eñ tẽpora aliqua ante deũ fuerũt, faciũt eũ maiorem qui pater est, & minorem eum qui filius. *Si* uero ante omnia genitus, tempus illi nequaquam potuit necessitatem imponere, quia ut esset, tempus ab eo sumpsit exordiũ. *Sic* ergo laus domini celebratur, in qua laude canendum est. Quoniam Iacob elegit

sibi

sibi dominus: Hũc,inquit,elegit,qui supplantat uoluptuosum cõsilium, & hũc habet in possessionem, qui mundo corde studet deum uidere. *Sicut enim Iacob supplantator dicitur,sic Israël uidens deum*. Tũc cognoscit quod magnus est dominus,cum habuerit mundissimũ pectus. Quod si mundum non fuerit, magnum illi uidetur hoc seculum, & aut personas mirabitur, aut pulchritudines illicitas stupebit. Cum uero mundus fuerit animus,nihil iudicat admirandum, nisi solum deum,& hunc præ omnibus dijs admirabitur deum. Quomodo præ omnibus dijs? Cautus cantator ausculta. Dij gentium dæmonia, hij mirari nos uolunt pulchritudines perituras,uerbi causa in mœnijs, in personis, in glorijs mundi, in concupiscentijs fugitiuis. Cum ergo præ omnibus hunc deum nostrum æterna nobis ostendentem amplectimur, tunc eum præ omnibus dijs honoramus, illorum scilicet concilia respuentes, & dei consilia amplectentes, Ipse enim omnia quæcunque uoluit fecit in cœlo & in terra, in mari & in abyssis. Ipse nobis produxit nubes ab extremis terræ, id est, finem facientes terrenis occupationibus, hos ueluti nubes exhibet mũdo, ꝑpter quod & fulgura in pluuiam fecit,id est,ut in igne fulgureo interficiat inimicum,& unda pluuiæ abluat peccatorem. Et quis hoc facit? Ille sine dubio,qui producit uẽtos de thesauris suis,id est, Apostolos de sensibus suis. *Sicut eñ uentis nauibus*, ita Apostoli animabus. Ventis flãtibus,naues ad desiderata pertingũt,& Apostolis prædicantibus,animæ ad Christum qui est uerè portus,perueniunt. Qui percussit primogenita Aegypti,id est,diaboli primogenita in cruce positus, & ita percussit, ut non homini, non pecudi crederet esse parcendum. Quicquid enim Aegyptiũ est,simul cum principe Aegypti fluctibus mergitur, pereat cũ Pharaone, & cum omnibus seruis eius. Cũ ergo uentũ esset ad aquã, q̃ nobis salutis uiam aperuit, & omnes qui nos persequebantur operuit, tunc confessi sumus nomen dñi æternũ, & suscipimus memoriale eius,ut sit in nobis in seculũ seculi,credentes uenturum iudicium,in quo cum iudicauerit uiuos & mortuos, in solis suis cõsolabitur seruis. Melior enim ibi inuenietur fornicator Christian⁹, quàm castissimus idolatra. Simulachra eñ in quibus spem habuit,habentia mẽbra oĩa sine sensu, & capsum sine spiritu. Similes illis erant cõfidẽtes in eis,id est, simili incẽdio conflabũtur,nõ ut in aliquibus formis deducantur,sed ut æterno consummẽtur incendio. Sola domus Israël in his qui mũdo corde uident deũ, id est, in Apostolis fundata ipsa liberabitur,in qua domo benedicit Aaron in sacerdotibus,& Leui in ministris cũ his q timent dñm,id est,cum omni populo Christiano,q in cãticis Dauidicis psallit alleluia,benedicens dñm ex Sion,q habitat in Hierusalẽ. Illã uenturã de cœlis,prophetis & Apostolis cõcionãtib⁹ credimus,in qua regnat pater cũ filio & spũ sancto ꝑ uniuersa secula seclorũ Amẽ.

Alleluia Alleluia. CXXXV.

COnfitemini domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius. Confitemini deo deorum, quoniam. Cõfitemini domino dominorum, quoniam. Qui facit mirabilia magna solus, quoniam. Qui fecit cœlos in intellectu, quoniã. Qui firmauit terrã super aquas,quoniã. Qui fecit luminaria magna,qm̃. Solẽ in potestate diei,qm̃. Lunã & stellas in potestatẽ noctis,qm̃. Qui ꝑcussit Aegyptũ cũ primogenitis eorũ qm̃. Qui eduxit Israël de medio eorum,qm̃. In manu potenti & brachio excelso

celso, quoniam. Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, quoniã. Et eduxit Israël per medium eius, quoniã. Et excussit Pharaonẽ & uirtutem eius in mari rubro, quoniã. Qui traduxit populum suum per desertum, quoniam. Qui percussit reges magnos, quoniam. Et occidit reges fortes, quoniam. Seon regẽ Ammorreorum, quoniã. Et Og regem Basan, quoniam. Et dedit terram eorum hæreditatẽ, quoniam. Hæreditatem Israël seruo suo, quoniam. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam. Et redemit nos ab inimicis nostris., quoniam. Qui dat escam omni carni, quoniam. Confitemini deo cœli, quoniam. Confitemini domino dominorum, quoniam in æternum misericordia eius.

VEnimus ad alleluia quod duplex scribit, in quo illud considero, quod nec caro sine anima, nec anima sine carne poterit domino confiteri. Duo ergo in unum duo alleluia decantent, ut dum sunt in uno uitæ huius transitu, cõfitendi ordinẽ teneant, dicat caro alleluia suum, dicat aïa suũ. Duplex homo est, duplex alleluia est. Vterq; confitemini domino, primo quoniã bonus, & postea bona fuerit confessio fidei nostræ. Tũc dicamus, in seculum misericordia eius. Non potest perire confessio eius, qui in isto seculo sua delicta accusat. Inueniet sine dubio pietatem dei, qui suam ei confessionem obtulerit, si quotidie accipiat cõfessionem nostrã, quotidie suam nobis bonitatem impartit. Et si nos in cõfitendo non deficiamus, quomodo ille in miserendo cessabit? Peccauimus, negare non possumus, habemus multa peccata. Aliter ea non carebimus, nisi quotidie ut nobis dimittantur dominũ exoremus. Siquidem eius doctrina sit, Dimitte nobis debita nostra. cõfiteamur nos debitores debitori, nã & nos debitores sum⁹ deo, & deus est nobis debitor. Rogem⁹ ne exigamur q̃d debem⁹ Rogemus ne reddat quod debet. Væ ergo nobis, si quod debem⁹ exegerit. Nihil dicis, quasi nõ deus omnipotens & regna cœlorũ debeat quæ promisit. Væ nobis, si quod debet reddiderit. Verũ quia pius est, & deus deorũ est, & dominus dominorum, quasi qui nihil indiget, rogãdus est ut dimittat. Sanè tu q̃ misericordiam flagitas, scias quia non eam inuenies, nisi rectæ fidei fueris, confessione decoratus. Cõfitere ergo hũc esse deũ tuum, qui fecit cœlos. In intellectu nostro ut ipsorũ nobis solus pulchrescat aspectus, q̃ fundauit terrã super aquas, ut corpus nostrũ unda sacri baptismatis abluatur, q̃ fecit luminaria duo magna solus, unũ in die noui testamẽti, quod sicut sol radiat in lumine agentibus, aliud in nocte Iudaica cõuersantibus. In nouo enim aperte quod legitur, sicut in die in ipsa litera perlustratur à Christo, qui est sol uerus iustitiæ. In ueteri autẽ sub literæ tegmine, quasi in nocte positũ, à luna, id est, ab ecclesia manifestat̃. Ipsa est ẽm luna q̃ crescit in sanctis, decrescit in peccatoribus, suis lucet in tenebris ignorãtiæ positis, habet & stellas in gradib⁹ suis. Aliter ẽm lucet in episcopo aliter in presbytero, aliter in diacono, & in cæteris clericis, in quibus prædicatur dñs, qui percussit Aegyptum cum primitiuis eorum, terram scilicet superstitionibus plenam cum dæmonijs, qui in ea degunt, qui ideo primogeniti dicuntur, quia nullus uetustior aut prior in peccato dæmonijs. Quibus percussis, educitur Israël de medio eorum. Quicunq; ẽm uiderit deum in Christo mundum cõciliãtem sibi, Israël factus, utpote deũ uidens. Educitur de terra Aegypti quã p̃cussit

dominus,& quomodo eijcitur: In manu,inqt,forti & brachio excelso. Vtiq; in altitudine crucis eleuato brachio,quo excussit Pharaonem & exercitum eius, id est,in abysso,ubi æterno tenebræ cōmorantur in sinu. Et transducit populū suum in desertum,uidelicet ad cōsilium ab omnibus curis secularibus alienum, ibi & educit aquā de petra rupis,& percutit aduersus eum armatas gentes multas,id est,cogitationes iniquas,& reges fortes,id est,principes aëris huius mundi. Et Seon regem Amorreorum. Amorreos Hæbraico sermone extraneos interpretantur. Regem ergo Amorreorum,id est,extraneorum interficit dominus. Et regē Basan. Basan profundum Hebræi dicunt. Et regem ergo profundi,q nos de superiorib⁹ ad inferiora uult ducere, & hunc interficit Christus & omnia regna eius,qui est irrisor interficit. Cham enim irrisor exponitur. Ergo cum hos omnes interfecerit nobis dominus,tunc dat terram eorum,id est, corpora nostra,in quibus illi regnabant, dat eam nobis in hæreditatem,si tamen facti Israël deum uidere per fidem,& non per speciē cupiamus. Videat post hæc humilitatem nostram, & liberat nos de manu omnium inimicorū nostrorum. Sic enim & in alio psalmo ait,qui liberatum se esse cantauit: Humiliatus sum,inquit,& liberauit me. Videamus isti duo uersiculi qui supersunt,quo intendant. Qui dat escā omni carni. Et cōfitemini deo cœli,quasi qui dicat,cœli testes estis quia omnis caro alituū,hominum,pecudum,atq; reptium à deo pascitur, hoc cōfitemini uos, ò cœli domini,dare escam omni carni,aut uos homines deum cœli credite creasse uniuersa & pascere omnia,quod anathemabilis Manichæ⁹ denegans,carnem omnem diabolo dicit auctore cōstare,& eius ministerio ad pinguedinem saginari. Nos autem confiteamur hunc deū esse cœli,qui dat escā omni carni,& sicut iste psalmus,fecit ita faciamus,ut per singula uerba cōfessionis nostræ cantemus, Quoniam in seculū misericordia eius,id est,dei nostri patris & filij,qui regnat in unitate deitatis,ante omnia, & nunc & semper, & per omnia secula seculorum Amen.

Alleluia psalmus Dauid. CXXXVI.

SVper flumina Babilonis illic sedimus & fleuimus,dum recordaremur tui Sion. In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos,uerba cantionū. Et qui abduxerunt nos, hymnum cantate nobis de canticis Sion. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? Si oblitus fuero tui Hierusalem obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucib⁹ meis, si nō meminero tui. Si non proposuero Hierusalem, in principio lætitiæ meæ. Memor esto domine filiorum Edom, in die Hierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite,usque ad fundamentum in ea. Filia Babilonis misera,beatus qui retribuat tibi retributionē tuā, quā retribuisti nobis. Beatus qui tenebit & allidet,paruulos suos ad petrā.

BAbylon confusio interpretatur, & prima confusio non fuit,nisi in parentibus nostris secundum carnem,id est, in Adam & in muliere eius. In ipsis nos sedimus & fleuimus,quousq; ueniret qui nos de captiuitate diaboli & ministrorū eius auferret. Hæc quidem cum dicimus non facimus præiudiciū prophetæ prædicēti absq; Assyriorum rabiem & barbaricam feritatem,qua captiui ducē-

tiui ducendi erant. Factũ est & ducti in Babyloniam, & oia quæ Hieremias uir sanctus scripsit. Nobis tamẽ quãdo captiuitas euenit peccatorũ, cassam⁹ ab omni usu illo psallendi. Cõfusi em̃ sumus, & Babylonia obsidet nos, & nõ est nobis fiducia aperiendi os in laudibus dei. Ibi suspẽdimus organa nostra sup flumina Babylonis, sup affluẽtias facinorũ. Ibi sunt salices in medio fluminũ, uirgulta q̃ ad ligãdũ faciũt, unde ligãtur uites fructiferæ. O dñe, disrũpe uincula nostra, ut possimus hostiã tibi laudis offerre, quia illic interrogauerũt nos, q captiuos duxerunt nos uerba cãtionũ, Et q abduxerũt nos. hymnũ. Aperiamus oculos mẽtis, & uidemus nobis dæmonia insultãtes post peccatũ, & quasi in his uerbis insultationũ suarũ uoces adhibere: Cãtate sicut solebatis, psallite sicut solitũ uobis erat. His nos miseri uel sic nobis dolet flẽtes oculos ostendam⁹ si uoces proferre nõ possumus. Videãt nos plorãtes, si nõ possunt nos audire cantãtes: Illic, inquit, sedimus & fleuimus. Plorem⁹ quantũ possumus, ut fluminib⁹ lachrymarum nostrarũ flumina Babylonia superemus. Suspẽsa sunt em̃ organa nostra, defecit uox gaudij, & non possumus cantare canticũ dño in terra aliena positi. Aliena em̃ à deo facta sunt corpora nostra, per eos q captiuos duxerũt nos. Veniat nobis in mentẽ mater nostra Hierusalẽ, dulcis in castitate, pura in simplicitate, lenis in correptione, mũda in cõuersatione. Videamus aio quid pdidimus qd inuenimus, & inter lachrymas exclamemus, dicẽtes. Si oblit⁹ fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea gutturi meo, si nõ meminero tui. Nõ habebit principiũ lætitia mea, nisi ad te rediero. Et his dictis, mugitũ imi cordis, gemitũq; reddentes, clamemus ad deũ dicentes: Memento dñe filiorũ Edom, id est, filiorũ Esau. Inimici tui sunt q insurrexerunt super nos. Hæc res nobis cõsolationẽ præbet, quia qui nos captiuos duxerũt, tu eos nunq̃ dilexisti. Iacob dilexisti semp & Esau odio habuisti, id est, seruos tuos diliges in specie Iacob quẽ dilexisti, & filios Edom exhorres in specie Esau quẽ horruisti. Ecce hij quos odisti & odis, sup eos quos dilexisti & diligis regnãt. Exurge dñe, memor esto impietatis eorũ, qbus dicunt sibi inuicẽ de Hierusalẽ tua, q̃ in nobis suã charitatẽ infuderat, hij inuicẽ secũ agunt, dicẽtes: Exinanite, exinanite usq; ad fundamentũ, id est, usq; ad fidẽ eorum ptingite, ne iterũ ædificentur res fortitudinis à facie inimici. Veni beate, ueni domine Iesu Christe, ueni inuisibiliter cõtra inuisibiles, & retribue eis retributionẽ, quã retribuerũt nobis, & tene & allide, non solũ ipsos bellatores gigãtes, sed & paruulos eorũ ad petrã tuam, supra quã fundasti ecclesiã, ita ut nõ solũ crimina illa ingentia, sed etiã paruulũ: Et quod min⁹ oibus peccatis esse uidetur, etiã hoc mortifices in nobis. dans nobis consilia, ut peccata statim ubi nata fuerint, allidamus ad petrã, & eadẽ crescere nõ sinamus, ne dum creuerint, iterato nobis barbaricũ generent. Faciemus hæc, si ipse qui est uirtus nostra suis ita ueris mẽtes figet definitionibus nostris: cuspide crucis suæ, ut quotiẽs ad nos puenerint suggerẽtes, confundẽtes abscedant. Si em̃ ad statuas regũ aëreas confugientes persequentes euadũt, quanto magis ad crucem confugientes domini Iesu Christi, à suis aduersarijs teneri nõ possunt, sed per ipsum magis, qui uicit in cruce, & ipsi uictores existũt, ipsi gloria & imperium per omnia secula seculorum Amen.

Psalmus ipsi Dauid. CXXXVII.

Confitebor tibi domine in toto corde meo, qm̃ audisti oia uerba oris mei. In conspectu angelorũ psallã tibi, adorabo ad templũ sanctũ tuũ, & cõfitebor nomini tuo. Super misericordia

tua,& ueritate tua,quoniã magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuũ. In quacũq; die inuocauero te,uelociter exaudi me,multiplicabis in anima mea uirtutẽ. Cõfiteantur tibi domine omnes reges terræ, quia audierũt oĩa uerba oris tui. Et cãtent in uĳs domini, qm̃ magna eſt gloria domini. Quoniã excelſus dominus & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulatiõis uiuificabis me, & ſuper iram inimicorum meorũ extendiſti manũ tuam, & ſaluum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me,domine miſericordia tua in ſeculum,opera manuum tuarum ne deſpicias.

CONfiteri in toto corde ille ſe cõprobat Chriſto,qui totas duodecim uncias cordis ſui ipſi tradiderit,& ſuperfluis ac labẽtibus rebus nullã ſuæ mentis cõceſſerit partẽ, Huius confeſſio puenit ad diuinum auditũ.Et q pure in cõſpectu hominũ deo laudes obtulerat, incipit poſt depoſitionẽ corporis in cõſpectu pſallere angelorũ,& adorare tẽplum ſanctũ,id eſt, dñm Ieſum Chriſtũ, in quo plenitudo deitatis inhabitat. Cõfitet̃ nomini ei⁹,qa in nomine Ieſu omne genu flectitur cœleſtiũ,terreſtrium,& infernorũ.Quid cõfitetur nomini ſancto? Miſericordiã,inquit,tuã & ueritatem tuã.Nihil aliud cõfitetur anima deo in cõſpectu angelorũ,niſi miſericordiã qua redemptus eſt, & qua eruditus eſt, ueritatẽ. Quã ueritatẽ?Hanc ſine dubio,in qua magnificatũ eſt ſup omnia nomen eius ſanctũ.Nomen ẽm eſt hoc quod eſt ſuper omne nomen. Videamus nunc quo ordine ad hoc poſſit attingi:In quacũq;,inquit,die inuocauero te,uelociter exaudi me.Et quia per infirmitatẽ ſuã diminuta eſt anima mea,tu multiplica eã in uirtute tua.Non ẽm poterit ſeipſa eruere anima de diſcipulis occultatis,& de foueis cæcis,in quibus regnãt uitia ſuper eos,qui inciderũt in eis. Vt ergo dño uitiorũ eripiamur, in uirtute dñi confidamus, ut ipſe multiplicet animam noſtrã in uirtutẽ ſua.Cõfiteantur tibi dñe omnes reges terræ, id eſt, omnes Apoſtoli,quia terrenis uoluptatibus imperant. Reges terræ hoc loco dicti ſunt ipſi, qui audierunt uerba ex ore tuo dñe Ieſu Chriſte.Ipſi etiam cantant in canticis dño canticũ.Duas res canit, unius partis uictoriã, alterius perditionem.Cantent ergo,quia magna eſt gloria dñi,quãdo in altis crucis habitãs, reſpexit humilia inferorum,& alta de longe cognouit.Poſtea ẽm uidit inferos & longe factus eſt,nõ ſolũ à cœlis,ſed & ab ipſa terra abyſſi profunda deſcẽdẽs ſcidit, & quia inde reuertẽtur ad ſuperos, & quia à ſuperis remearet ad cœlos. Sic ergo alta de longe cognouit, quando ambulantes nos in medio tribulationis uiuificare dignatus eſt uiſitando, & ſup iras inimicorũ noſtrorum extendit manus ſuas,crucis patibulum perferẽdo,quando ſaluauit nos dextera eius,Ipſi dicimus,dñe retribue propter me.Propter me ẽm & natus & paſſus es,dñe miſericordia tua in æternum.Non ẽm tẽporali nos beneficio redemiſti,ſed æterno auxilio tuæ miſericordiæ liberaſti. Opera manuum tuarũ nõ omittas.Opa manuum tuarum ſumus,quia factura tua ſumus, & quia opera,manuum tuarum per opera manuum noſtrarum fuerant interempta,manus tuæ pro peccatis noſtris cruci affixæ ſunt,ut opera ſua quæ per lignum cõcupiſcentiæ perierãt ipſæ manus quæ tunc creauerat,ipſæ nunc p crucis lignum iterum repararent in paſſione domini noſtri Ieſu Chriſti, qui regnat cum patre & ſpiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum Amen.

In finem pſalmus Dauid CXXXVIII.

Domine

DOmine probasti me & cognouisti me,tu cognouisti sessio- nem meã & resurrectionẽ meã. Intellexisti cogitationes me as de lõgè,semitã meã & funiculũ meũ inuestigasti. Et oẽs uias meas præuidisti,qa nõ est sermo in lingua mea. Ecce domine tu cognouisti omnia nouissima & antiqua,tu formasti me & posuisti su per me manũ tuã. Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me, cõfortata est & nõ potero ad eã. Quo ibo à spiritu tuo,& quo à facie tua fugiam.

Si ascẽdero in cœlũ tu illic es,si descẽdero in infernũ ades. Si sum- psero pẽnas meas diluculo,& habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me,& tenebit me dextera tua. Et dixi forsi- tã tenebræ cõculcabũt me,& nox illũinatio mea i delitijs meis. Quia tenebræ nõ obscurabũtur à te, & nox sicut dies illũinabitur,sicut tene bræ eius ita & lumen eius. Quia tu possedisti renes meos , suscepisti me de utero matris meæ. Cõfitebor tibi qm̃ terribiliter magnificat⁹ es,mirabilia opera tua & anima mea cognoscet nimis. Nõ est occul tatũ os meũ à te quod fecisti in occulto,& substãtia mea in inferiorib⁹ terræ. Imperfectũ meũ uiderunt oculi tui,& in libro tuo oẽs scriben- tur,dies formabũtur & nemo in eis. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus,nimis cõfortatus est principatus eorũ. Dinume- rabo eos & super arenã multiplicabũtur,exurrexi & adhuc sum tecũ.

Si occideris deus peccatores,uiri sanguinũ declinate à me. Quia di citis in cogitatione,accipiãt in uanitate ciuitates suas. Nõne qui ode runt te domine oderã,& super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderã illos,inimici facti sunt mihi. Proba me deus & scito cor meum,interroga me & cognosce semitas meas. Et uide si uia iniqui tatis in me est,& deduc me in uia æterna.

DOmine probasti me,quãdo ad militiã tuã accessi:& cognouisti me militẽ tuũ esse,quando pugnaui. Quis autẽ sit miles dei indicat beatissim⁹ Pau- lus cũ illũ approbat dei esse militẽ,qui se à negotijs secularibus tollit. Verũ quo- niam de moralibus penè omnibus psalmis instituimus mysticũ. Nunc in Petro apostolo declaremus affectũ. Domine probasti me:me quãdo uocasti cogno- uisti: cognouisti quãdo præsumpsi & ausus fui dicere: Etiã si me oportet mori tecũ nõ te negabo. Tu autẽ cognouisti oẽs cogitationes meas a longe antequã eas cogitarẽ. Semitã meã & directionẽ meã inuestigasti, & oẽs uias meas præ uidisti & probasti,quia nõ erat dolus in lingua mea cũ dicerẽ: Etiã si me opor- tet mori tecũ non te negabo. Tu autem firmasti me & posuisti sup me manum tuã. Firmasti me de tua præsentia quod essem negaturus, & posuisti manũ tuã super me,ut peccatũ lachrymæ sequerentur. Mirabilis facta est præscientia tua, ex me cõfortata est,non potero ad eã,conatus sum nõ negare,promisi me etiã mori magis eligere, quã negantis crimen incurrere, sed præscientia tua ita con- fortata est,ut non potuissem ad eã. Quid nunc faciã? Negaui dominũ & magi- strum,nec,ut quidã opinantur,hominẽ negaui,ego illũ negaui,cui dixi: Tu es

Christus filius dei,illum negaui quē pedibus ambulantem super undas exper/
tus sum,illum quem uoce sola uidi uocantē mortuos de sepulchro,illũ quē cœ/
lis patētibus uidi cũ Moysen & Helian,& uocem super eũ patris de cœlo: Hic
est filius meus,ipsum audite,illũ qui cæcos tactu suo illuminauit,q uerbo lepro/
sos mundauit,qui iussu dæmonia expulit,& multas uirtutes suæ deitatis osten/
dit. Quid nũc facimus Nouatiane,perdim⁹ Apostolũ Petrũ,an recipimus re/
uertētē ad Christũ? Ecce Christ⁹ eũ recepit tu eijcis. Sed clamat cōtra te Paul⁹:
Si deus iustificat,tu quare cōdemnas? Dicis certe baptisatis nō debere pœnitē
tibus subueniri. Ecce Apostolo pœnitenti succurritur.qui est episcoporum epi
scopus,& maior gradus redditur plorāti ꝙ sublatus est denegāti. Quod ut do/
ceam illud ostendo,quod nullus Apostolorũ nomen pastoris accepit. Solus em̄
dominus Iesus Christus dicebat: Ego sum pastor bonus. & iterũ: Me, inqt, se/
quuntur oues meæ. Hoc ergo nomen sanctũ,& ipsius nominis potestatē post
resurrectionē suam Petro pœnitenti concessit,& ter negatus negatori suo hāc
quàm solus habuit,tribuit potestatē, ut nō solũ recuperasse quod amiserat, pro
baretur, uerũetiam & multo amplius pœnitendo quā negando perdiderat,ac/
quisisse. Hoc magister bonus in electoi. Discipulus Christi sicut integro aīo pec
cet oportet ut renuat,ita integro animo pœniteat si euenerit ut delinqt. Nec si/
bi noxiam permittere debet,ut crescat,& quæ tanto citius uincitur quanto & ci
tius repugnatur. Certe omnis sanctitas ad deũ ducit,& omne peccatũ ad diabo
lum,& sub domino bono positi,quomodo credimus nobis possibilitatē ad dia
bolum eundi cōcessam⁹ & reuertendi ad dominũ denegatā. Addo aliud. Certe
hominē per peccatum à se recedere deus non uult,& peccatorem ad se uenire
de⁹ uult. Si illud potuit fieri quod deus nō uult,quanto magis hoc poterit fieri,
quod deus uult. Ideo deniq; cogitatio peccati non est à deo prohibita per na/
turam,sed per imperiũ præceptorũ, ut laboris ei pugna incũbente, præmiũ de
certamine prouenirer. Voluit em̄ deus homini operis fatigationē relinquere,
ne in aliqua detrimenti parte præmiũ impediret. Duos certe bonorũ & malo/
rũ populos esse nemò q nesciat. Bonos dicimus credētes,& pessimos non cre/
dentes. Nō credētes esse sub diabolo,& credentes esse sub deo. Magna prædi/
catio tua O Nouatione, qui seruũ diaboli ad te uocas,& seruũ dei à te repellis
quasi q uelis deũ lucrare quod nō habet, & perdere quod habet. Hoc adijcias
& illud,quod possit deus mortuos suscitare,& infirmos saluare nō possit. Nam
increduli mortui sunt,& credētes,licet peccatores sint,uiuunt in infirmitate sua
et si saluator noster habet,imò quia habet peritiā mortuos suscitandi, quomo/
do non habet quæcũq; fuerint infirmitates curandi. Ex utroq; latere blasphema
tur uobis,qui pœnitentibus negatis effectũ. Si em̄ posse eũ docetis infirmitates
animæ curare,sed nolle impiũ arguitis,si uelle & nō posse eũ forsitan dixeritis,à
deitate excluditis,& manet uobis ex utroq; latere condēnatio,cum negatis fa/
miliæ dei pereũti posse succurri. Hactenus cũ Nouatiano sim locutus. Reuer/
tamur ad Apostolũ pœnitentē,& flentem amarissime atq; dicentē. Quo ibo à
spiritu tuo,& quò à facie tua fugiam. Scio quia tu es Christus filius dei,quā sciē
tiam non mihi reuelauit caro & sanguis,sed pater tu⁹ qui in cœlis est. Quò fu/
giam,qui te deũ noui & omnipotentē agnoui,si in cœlos ascendero tu illic es,si
descendero in infernũ ades. Ibi enim per passionem specialiter descendisti, ubi
per potētiam tuam,sicut ubiq; generaliter præsto es. Si sumpsero pennas meas
ante lucem. Pennas hoc loco pro cogitationibus posuit,quæ repentino uolatu
ubiq; sunt,in cœlo,in terra,in abysso,& ubicunq; finiunt maria. Si ergo,inquit,
& ibi ante lucem resurrectionis tuæ uadam ubicunq; inaccessibilitas solet fugi/
tiuum

tiuum abscōdere. Vt illuc ire possim manus tua deducet me, & quasi fugitiuū tenebit me dextera tua. Ante lucem hic ante resurrectionem posuit saluatoris. Quia in tenebris fuit omne seculum iacente domino in sepulchro, in quo tēpore pœnitētia Petri Apostoli agebatur, in qua etiā dixit forsitan: Tenebræ cōculcabunt me. Et tribus negationib⁹ suis tres fugarū partes clausas esse, si ibi fugeret memorabat, in cœlo, in inferno & in postremis maris. Ergo tenebræ negare sunt, & fugere conculcatio tenebrarum. Hoc timens ne ab eis comprehēsus, ab ipsis tenebris calcaretur, quasi tenebris subiectus, operibus esset dedit⁹ tenebrarum, habens reatum perenne, iuges lachrymas, dolores æternos. Hoc enim modo conculcabunt tenebræ mortis huius, qua corporaliter morimur: Si uero moriens, inquit, non cōculcabor à tenebris, sed ad delitias sanctorum attingo, nox ipsa mortis illuminatio mea erit in delitijs meis. Ibi enim habebo lucem meam Christum meum, qui non patitur obscuritatem tenebrarum, in cuius cōspectu nox sicut dies illūinabitur. Sicut tenebræ eius, ita & lumē eius. Hoc cōtra Manichæū, q dicit alteri⁹ principis sunt tenebræ, alteri⁹ principis lux est. De nostro autē deo & cantam⁹ & credim⁹, qa sicut tenebræ eius sunt, ita & lumen eius est. Tenebræ eīm non oībus creaturis obscurū faciūt. Siquidē & feræ penè oēs, sed & cattæ noctiū nullum patiuntur obscurum, sed & aues multæ sunt, quæ in noctibus uolant. Vnde docemur naturam oculos nostros à creatore hanc esse sortitos, ut in tenebris uidere nō possint. Deus enim ad requiem hominū noctes instituit, ut generationis humanæ quieti possit esse consultum. Ipsius ergo sunt tenebræ, cuius est lux, quod Manichæus negat. Ipse est etiam creator corporū nostrorum, contra quod suscipit, cui in præsenti pœnitens Petrus dicit: Tu possedisti renes meos, qui suscepisti me ex utero matris meæ. Sicut in ore dū loquimur, & in opere aliquo dum operamur, cordis nostri cogitata ostendimus, ita quod in corde cogitamus, antequam dicendo uel operando pādatur, a renib⁹ gignitur secūdum illud, quod in alio psalmo dicimus deo, quod non solum corda sed & renes scrutetur. Cum ergo dicit pœnitens deo: Quoniā tu possedisti renes meos Dicit ei: Quia ita tibi in me nihil occultū est, ut non solum cogitata quæ sunt in corde consideres, sed & cogitanda quæ sunt in renibus cernas tu domine, qui suscepisti me ex utero matris meæ, ita ut quicquid ab ortu meo sermonis balbutientis infantiæ uerbis aliquid fortè peccaui cognoscas. Etiam in hoc cōfiteor, quia terribiliter mihi mirificatus es, mira opera tua quæ oculis meis uidi, & te exercēte domine Iesu Christe cognoui, & anima mea nouit nimis. Intus in me est quod credidi, non in superficie uerborum, sed intus in uisceribus animæ, quod ita esse tibi non est occultum. Siquidem tibi occultum nō est, nec os meum, id est, ossum meum, quod fecisti in occulto. Si ergo nec os meum tibi occultum est quod esse naturaliter uoluis, quid erit ante te occultum in corde quod manifestari iussisti? Ad altiora ducimur cum de ossibus & substantia quæ in inferioribus est terræ tractamus. Agitur eīm hoc loco quod dies resurrectionis aduenerit: Vbicunque, inquit, fuerit os meum, & ubicunq; in inferioribus terræ fuerit substantia mea, imperfectum meum uidebunt oculi tui. Imperfectum meum carens neruos. Carens cutem, spiritum non habēs. Hoc uidebūt oculi tui, quia solo aspectu tuorum oculorum exurget. In libro enim resurrectionis omnes homines qui nati sunt omnes scribuntur. Quotquot ad die formabuntur, & nemo in eis qui ibi scriptus nō sit. In quo libro mihi non sunt in amore & in honore, nisi amici tui deus. Nimis enim confortati sunt principatus eorum. Siquidem participes eos tui esse æterni imperij repromittis, nec, ut hære-

tici dicunt, non debuit mūdus subsistere per eum, qui praescius erat homines, per peccata sua & scelera ad aeternum gehennae incendiū destinandos. Si ita putatis debuisse fieri, consultum magis reis iudicatis esse quàm sanctis. Si eñ mundus à suo fuisset transitu reuocatus, nullus fuisset sanctorum particeps regni. Et dum prouidebatur malis, ne ad interitum deuenirent, impediebatur bonis, ne ad gloriam peruenirent, & ut non perirent pro merito suo mali, hanc boni accipiebant sententiam, ne uel temporalē uitam susciperent, quibus debebatur aeterna. Nos autem cum propheta gaudeamus in sanctis dei, & cum Apostolo dignis honoribus amicos domini recordemur, quorum tantus est numerus, ut super harenā multiplicati esse noscantur. Quid nūc si occidit dominus peccatores, Occidat Neronem, & post eum omnes uiros sanguinarios, qui sanctos domini occiderūt. Si uestrum O haeretici, deus secutus esset cōsilium ne perirent Nero aut Diocletianus uel caeteri interfectores sanctorum, nō fecisset nec Apostolos, nec martyres nasci, essetq; par iudiciū in iniustis & iustis, ut omnes una praeueniens sententia, per quam simul omnes uiderentur ante puniti quàm nati. Sed uos ó uiri sanguinum, declinate a nobis qui dicitis. Quia in uanum acceperint homines ciuitates suas, hoc est, sine causa sunt mortales effecti, & omnia cum mundo pereunt, & ipsa perditio, Nō ita est, omnes in libro scripti sunt. Omnes resurgunt, sed alijs dabitur odor uitae in uitam aeternam, alijs odor mortis in mortem perpetuam, ubi deueniunt hij de quibus dicitur: Nōne qui te oderūt deus odio habui, & super inimicos tuos tabescebā? Haec Petrus in ecclesia loquitur, & ecclesia in Petro pronunciat: Perfecto, inquit, odio oderam illos, inimici facti sunt mihi, Et ideo his anathematizat s: Proba me, inquit, domine, & scito cor meum, quid de te sentiam, quid de te credam interroga me, & scito semitas meas, sit tibi sollicitudo de ecclesia tua, & de ouibus tuis, & uide si uia iniquitatis diabolus est, qui se ad ambulandum in ea in incredulis & haereticis praebet: Vide, inquit, in populum tuum, ne sit aliquis in quo uia iniquitatis iter erroribus praebeat, & excludēs uiam iniquitatis, deduc me in uiam aeternam, ut portae mortis & inferi non praeualeant mihi, secūdum uerbum tuum domine Iesu Christe, qui regnas cum patre & spiritu sancto in secula seculorum Amen.

In finem psalmus Dauid. CXXXIX.

ERipe me domine ab homine malo, à uiro iniquo eripe me. Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant praelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentes, uenenum aspidum sub labijs eorum. Custodi me domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerūt supplantare gressus meos, absconderunt superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laqueum, iuxta iter scandalum posuerūt mihi. Dixi domino deus meus es tu, exaudi domine uocē deprecationis meae. Domine domine uirtus salutis meae, obumbrasti super caput meū in die belli. Non tradas me domine à desiderio meo peccatori, cogitauerunt contra me, ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones, in ignem deijcies eos, in miserijs non subsistent. Vir linguosus non

ſus non dirigetur in terra,uirum iniuſtũ mala capiẽt in interitu. Co-
gnoui quia faciet dominus iudicium inopis,& uindictam pauperum.
Verumtamen iuſti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt re-
cti cum uultu tuo.

CAuendum eſt,ne quãdo ſenſus noſter illuc uadat,ubi genuino motu laus creaturæ cõſiſtit.Malus eñ per creaturã,nec ipſe eſt diabolus. Quod ſi p̃ naturã nec diabolus malus eſt,quanto magis homo malus agẽdo non naſcẽdo probabitur.Nã ois natura opus eſt dei.Omne autẽ peccatum opus eſt cõtemptoris,quod & ipſum peccatũ non ſui natura malũ eſt.Malum eñ illud non facit ſola operatio,ſed præuaricatio.Quoniã prohibita dum gerũtur, & eius qui prohibuit iudicio deſtinantur iræ,increpata dãnantur.Deniq; & ipſa prohibita & in bonis,& in malis rebus reũ faciũt perpetrantem.Nã homicidium ſummũ malum in hominibus,& miſericordia ſummũ bonum obtinet locũ,quod utrũq; uocatur in crimen.Nam & Cain cur occiderit à facie dei projcitur. Et Saul, cur non occiderit à regno eijcitur.Iſta fortè apud ueteres dicas potuiſſe cõſtare.Nunc uero in quauis perſona miſericordia probatur eſſe uirtutis,cũ è contra doceamus grauius puniri ſpiritali nunc iudicio,quàm antea puniti ſunt ferro. Nam ferro tollitur uita ut multum quinquaginta annorum. Anathematis autẽ cæde & uita æterna eripitur,& mors ppetua irrogatur.Eum autẽ,qui pepercerit hæreſiarchis aut prædicatoribus falſitatis,& non eos gladio fidei ſuæ iugulauerit,hoc ei euenire quod euenit Sauli quis ambigat? Aut qui miſericordiã ſuã putauerit ſe in hæreſi pmanẽtibus exhibere,quis neget ſimili modo à regno dei excludi,ſicut Saul à regno humano probatur excluſus? Quis autẽ dubitet Cain eſſe participem,qui iuſtum per inuidiam auſus fuerit condemnare. Siquidẽ auctoritas Apoſtolici ſermonis affirmet,quod omnis qui odit fratrem ſuum homicida ſit. Libra ergo iuſti iudicij æquali lance perpenſa, & nocentem dum interficit & liberat innocentem, oſtẽdit & miſericordiã iniuſtam in impio,& pio cædem crudeliter irrogatam. Cũ ergo arguitur factum in impio, deus contemptus oſtẽditur, in quo non pro qualitate humani operis,ſed pro autoritate diuini imperij,quæ ſunt ppetrata,ſi ſunt prohibita iure damnanẽ, Si iuſſa ſunt iure laudantur.Nam homicidium in Abel malum,in Goliad bonum eſt,Et mendacium in Iudith bonũ,contra Suſannam malum eſt,Et uſus coniugij in coniugibus bonus eſt, in adulteris malus eſt, Et aſtutia ſerpentina contra malos bona eſt,cõtra bonos mala eſt,Et omne opus etiam ſanctũ præſumptio crimẽ eſt,etiam ſi myſterijs ipſis uideatur aptatum. Quid enim tam ſanctum quàm cõmunionẽ Chriſti percipere,Et quid tam iniquum quàm ſi non baptiſatus eadem ſumat, Aut quid tã magnificũ quã ſacramẽta diuina cõficere,Et qd tã perniciosum quã ſi ea is conficiat,qui nullũ ſacerdotij gradũ accepit.Data ergo occaſione ſapienti,fecimus ex omni parte manifeſtũ omne malũ non eſſe,niſi qd fieri prohibet deus,nec bonũ,niſi quod fieri præcepit deus. Cũ ergo uel prohibita perpetrauerit homo,uel iuſſa contẽpſerit,actio eũ efficit malũ. Et ideo cũ dixiſſet:Eripe me dñe ab hoie malo eius malitiæ actiones expoſuit, ut malos homines nõ naturæ qualitas,ſed operationũ nequitia manifeſtet. Ait eñ: Dñe libera me ab his,qui cogitauerũt malitias in corde. Ceſſat generationis accuſatio,ubi cogitationis prauitas increpaẽ:Tota,inquit,die cõſtituerunt præliũ. Cũ audis præliũ pugnantes caue,ſiue quos uides,ſiue quos nõ uides.Nam & iſtos quos uides p̃ illos ſcias,quos nõ uides excitatos. Quos eñ uides,homines ſunt

nantis iudicium plus ad nos quàm ad illos attēdit. Nos enim, nos inquam, isto comminationis stimulo excitamur, quo facturus legitur deus iudicium inopis, & uindictam pauperis. Siquidē ut propheta testatur, dicturus est: Ecce lac comedistis, & lanis cooperiebamini, & oues meæ à lupis inuasæ sunt, & dum non pcurastis pascua salubria, ab inimicis meis eis sunt herbæ morbidæ procuratæ. Caueant ergo omnes, qui possunt escas utiles esurientibus dare. Caueant inquam, quia si ab ipsis uitales non acceperint cibos, ab hostibus mortales accipient, & iudicabimur in iudicio, quo erit iudicium inopum, & uindictam pauperum. Tūc sine dubio, quando iusti confitebuntur nomini sancto, & habitabūt recti cum Christo, qui regnat cum patre & spiritu sancto per omnia secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid CXL.

DOmine clamaui ad te exaudi me, intende uoci meæ cum clamauero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium uespertinum. Pone domine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labijs meis. Non declines cor meum in uerba maliciæ, ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem & non cōmunicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleum autem peccatoris nō impinguet caput meum. Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorū, absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum. Audient uerba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terræ erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum, quia ad te domine oculi mei, in te speraui, non auferas animam meam. Custodi me à laqueo quē absćōderunt mihi, & à scandalis operantiū iniquitatem. Cadent in retiaculo eius peccatores, singulariter sum ego donec transeam.

ORdo psalmi qui fidem accepit, in præsentis psalmi extenditur textum. Ibi em̄ dixit: Eripe me domine ab homine malo &c. Hic: Domine clamaui ad te, exaudi me. Et ut ostenderet se de hæreticis dixisse, qui cogitant malitias in corde. Hic dicit: Non declines cor meum in uerba malitiæ, sed pone custodiam ori meo, & ostiū circunstātiæ labijs meis, ne fortè dū studio defendendæ ueritatis conor multos proferre sermones, offendā, & habeā partē cū hominib⁹ operātib⁹ iniqtatē. Sed qa hoc rogo, ut nō cōmunicer cū electis eorū, Præsta mihi correptionē tuā, ut sit iustus mihi imperans, cuius meus error corrigatur exēplo. Incōparabile donū dei est, qn̄ nobis quicūq; sup faciē terræ, iustus ostēditur. Habet deus diues in omnibus, habet inquā, habet seruos & benignos & iustos, sed non sumus digni noticiæ eorum. Beatus cui cōceditur dei famulum nosse, qui corripiat in misericordia, & increpet in amore dei. Væ autem mihi & meis similibus, quia inuicem nobis oleo capita inpinguamus, & adulantes nobis inuicem in præsenti positi, sanctos nos uocamus & nonnos. Absentes uero nos ita mordemus, atq; percutimus, ut recte canibus comparemur Horum, inquit, oleum, id est, horum adulatio non impinguat caput meum. At magis oratio mea in beneplacitis eorum, id est, oro ne placeāt mihi, quæ beneplacita sunt eis, qui absorpti sunt iuncti petræ. Iudices eorum iuxta petram sunt hæretici non

ci nõ ſup petrã. Nã ſi ſuper petrã erant abſorbier nõ poterant. Nũc autẽ funda mẽtũ petræ ſolidæ relinquẽtes, iuxta ipſam petrã fabricãt in arena. ubi nidos ſuos cõſtruentes, cũ ſuis paruulis abſorbenẽ: Nõ ſe, inquit, excuſent ſermo ꝓphe ticus, ſed audiãt uerba mea, qm̃ potuerũt, habent ſenſum, ingeniũ, intelligentiã. Audiãt uerba mea, tollant ſua uerba, Audiãt, aperiãt auditũ ſuũ uerbis meis. *Sicut craſſitudo terræ eructuat ſup terrã*, ubicũq; macra terra eſt, & ſabolo, harenæq; ꝑmixta nõ excrepit. Pinguis autẽ terra ita ſe aperit, ut q̃ſi os ſuũ cœlo apertũ oſtendat, ut quicq̃d è cœlis fuerit miſſum, ſitientur excipiat: ita, inquit, iſti audiant uerba mea, ſicut craſſitudo terræ eructuat in fruge, frumẽti, uini & olei, & quã pinguis ſit infra ſe, ſup ſe eructuat. Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ. Græc⁹ dicit, oſſa eorũ. *Siue ergo noſtra, ſiue eorũ oſſa ſecus infernũ poſita diſſipantur. Sicut cera ſecus focũ poſita molleſcit, in foco autẽ maſſa liqueſcit, & deperit, ita oſſa noſtra ſecus infernũ poſita molleſcũt, in inferno autẽ maſſæ liqueſcũt.* Nã iuxta infernũ ſunt, qñ iuxta illos ſumus, q nobis fomitẽ tribuunt delinquendi, ſiue qñ illis cogitationibus nõ reſiſtimus, q̃ ſe ingerunt turpiter menti: ſiue qñ ſocietatẽ noſtrã diuerſitas ſexus ingerat: ſiue quãdo talibus iũgimur, q̃bus Chriſtianæ regulæ nõ placet curſus, ſiue qñ iũgimur hæreticis, & quaſi ſub ſpecie amicitiæ, cũ his uidemur inire cõflictũ, & non apta fronte, ut Romani cõtra Barbaros repugnamus. Ibi diſſipãtur oſſa noſtra iuxta poſita, & ſecus ipſum infernũ collocata. *Si uero uni horũ ꝑ ipſam uicinitatẽ fuerimus adiũcti, nõ ſolum oſſa, ſed & ipſa anima diſſipatẽ.* Dicamus ergo cũ clamore: *Ad te dñe dñe oculi mei, in te ſperaui, nõ auferas animã meã*, nõ eã auferas de libro uitæ, ubi ſunt catholici, & in libro mortis inſeras, ubi hæreticorũ cõuenticula condẽnanẽ, ſed cuſtodi me à laqueo quẽ ſtatuerunt mihi, & ab ſcãdalis opantiũ iniq̃tatẽ. Ibi enim retiaculũ tetenderũt, ut in uno de quibus ſupra diximus capiãt ibi, ubi cadunt peccatores, à quibus his alienus effectus, ſingulariter uiuã donec exeã, ſiue trãſeam. Melius eſt em̃ mihi ſolitaria cõuerſatio habens uitã, quã ut in multitudine cõuerſatus, mortẽ incurrã. *Singulariter uiuendũ eſt*, ubi ſocietas uitæ præſentis æternæ uitæ cõmodis aduerſatur, cuius retiaculo oremus inſtãter, ut dirigatẽ oratio noſtra in cõſpectu dei. ſicut thymiamatis incẽſum. Sic em̃ in Græco pſallitẽ: Dirigatur oratio noſtra in cõſpectu dei ſicut thymiama, id eſt, ut in odorem ſuauitatis ſacrificiũ noſtræ oratiõis accipiat. *Sacrificiũ noſtrũ ueſꝑtinũ ſit*, id eſt, iuxta fidẽ lucis huius. qua hora ab hac luce migramus. Tũc em̃ in ſacrificio ueſꝑtino ſum⁹, ibi eſt tota noſtræ cogitationis ponẽda intẽtio, ut leuãtes man⁹ noſtras in ſigno crucis, dũ ad dñm ꝑgim⁹, gratulemur in Chriſto Ieſu dño noſtro, q in unitate deitatis uiuit & regnat cũ patre & ſpũ ſctõ ꝑ oĩa ſecula ſeclorum Amẽ.

Intellect⁹ Dauid cũ eſſet in ſpelunca Oratio. CXLI.

VOce mea ad dominũ clamaui, uoce mea ad dominũ deprecatus ſum. Effundo in cõſpectu eius orationẽ meã & tribulationẽ meã ante ipſum ꝓnũtio. In deficiẽdo ex me ſpũm meũ & tu cognouiſti ſemitas meas. In uia hac qua ãbulabã, abſcõderũt ſuperbi laqueum mihi. Conſiderabã ad dexterã & uidebã, & non erat qui cognoſceret me. Perijt fuga à me, & non eſt qui requirat animam meam. Clamaui ad te domine, dixi tu es ſpes mea, portio mea in terra uiuentiũ. Intende ad deprecationẽ meã, quia humiliatus ſum nimis. Libera me à perſequentibus me quoniam confortati ſunt ſuper me.

per me. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo, me expectant iusti donec retribuas mihi.

CVm à facie Saulis lateret in spelũca Dauid profugus, istũ psalmũ legit' ce cinisse. Voce, inquit, mea ad dñm clamaui, & uoce mea dñm deprecatus sum. Effundo in cõspectu ei⁹ orationẽ meã, & tribulationẽ meã ante ipsum p̃nũcio: In defectu em, ait, spiritus mei, ibi cognouisti semitas meas. Ibi clama O Christiane, ibi effunde in cõspectu dei orationẽ tuã, ibi tribulationẽ tuã p̃nuntia, nõ perditis rebus, nõ facultatibus, nõ agrorũ finibus, uel his quæ nobis deposito corpore necessaria penitus non sunt, sed in defectu spiritus tui, ibi esto sollicitus. Ibi em̃ cognoscũtur semitæ tuæ. Defectus spiritus nostri ẽ, qñ nos carnaliũ rerum necessitates aut delectationes inuadũt. Ibi enim absconditi sunt laquei nobis à diabolo, & ministris eius. Tũc cõsideram⁹ ad dexterã, id est, ad lectionem, ad orationem ad psalmũ, & nõ delectamur, sed sic redimus mœsti, ut nec nosipsos agnoscere ualeamus. Extranei nobis fiũt ipsi apices sancti, & quasi in extero positi, nosmetipsos agnoscere nõ ualemus. Tũc perijt fuga à nobis, & illud quod nobis clamat Apostolus: Fugite fornicationem, nos surda aure transimus. Intus est em̃ malũ, intus est hostis. Tunc quando perit ista fuga à nobis, & nõ est cogitatus, non cõpunctio ex affectu aliquo qui requirat animã, nec redit ad sensum meũ, ut requirã animã meã, & dicã illi: Age actus meos noli perdere quod tãto tempore laborasti. Hæc nunc dico. Quare? Quia defecit in me spiritus meus, tempore quãdo in uia qua ambulabã, absconderũt laqueos mihi. Et quia perijt fuga à me, aliud quo possim euadere penitus nõ habebo, nisi totis uiribus clamem ad te domine: Pereãt omnia quæ in mũdo sunt tu spes mea, tu portio mea in terra uiuentiũ. Intende in orationem meã, qm̃ humiliatus sum nimis. Tenẽt me peccata mea & iugũ suũ posuerũt super me, per peccata mea principes uitiorũ & criminũ. Tu libera me à persequentibus me, quoniã cõfortati sunt super me, & educ de carcere animã meã. Tunc em̃ carcerem patit' anima nostra, dũ hinc inde nobis clausum ad lectionem, uel orationem, uel ad bonum cursum, siue mũdi occupationes, siue corporeæ delectatiõs efficiunt. Nec, ut quidã putãt, corpus humanũ carcerem audemus dicere, quod templũ dei Paulus Apostolus esse testatur, sed carcerem patimur, quando orare non delectat, quando fastidimur in spiritalibus cibis, & nunc necessitatũ terrenarũ claustris, nunc delectationũ ostijs cõclusi deficimus. Verus carcer animæ in te est, pro quo totis uiribus est clamandũ ad Christum, ut educat de carcere hoc animas nostras ad cõfitendũ nomini suo, ut incipiat eã delectatio cõfessionis excolere, quæ deserta facta est orationis & lectionis, & spiritalis exercitij cultura cessante. Cũ ergo ex hoc carcere eduxeris animã meã, & cœpero recto tenore confiteri nomini tuo, tunc me expectant iusti, donec retribuas mihi in Christo Iesu dño nostro, qui regnat cũ patre & spiritu sancto, in secula seculorũ Amen.

Psalmus Dauid quãdo p̃sequebatur eũ fili⁹ suus Absolõ CXLII.

DOmine exaudi orationẽ meã, aurib⁹ p̃cipe obsecrationẽ meam, in ueritate tua exaudi me i tua iusticia. Et nõ intres i iudiciũ cũ seruo tuo, qa nõ iustificabitur in cõspectu tuo oĩs uiuẽs. Quia persecut⁹ est inimic⁹ aĩam meã, hũiliauit in terra uitã meã. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi, & anxiat⁹ est sup me spũs me⁹, in me turbatũ est cor meũ. Memor fui dierũ ãtiquorũ, meditatus

te cõfugi. Adiecit: Doce me facere uoluntatem tuam. Vis ergo ô homo, habere patronũ dominũ, disce uoluntatẽ eius. Fac quod uult, & faciet quod uis. Diximus ergo patrono: Eripe me de inimicis meis: Inimici nobis sunt spiritus immundi. Qui tunc à nobis fugiunt, quãdo in nobis sentiunt spiritum sanctum. Et ideo rogandus est spiritus sanctus, ut ipse deducat nos in terram. Terra em̃ corporis nostri tunc recta est, cum in ea est spiritus sanctus. Et quotienscũq; suam uiam nobis spiritus nequã ad ambulandũ ingesserit, totiens spiritus sanct⁹ deducet nos in terram rectam, & si nostra merita desunt, imò quia desunt, Ipse tamen propter nomen suum uiuificat nos in æquitate sua. Hoc æquitatis suæ iudicio statuens, ut perdat om̃es inimicos nostros, qui ideo nobis inimici sunt, quia nos serui esse domini studemus: Hanc, inquit, ob causam perdes omnes inimicos meos. Quoniã seruus tuus sum. Nõ ergo aliunde inimicos habentes. Nec pro quibuscũq; terrenis actibus aduersarios, sed ideo inimicitijs dæmonum aut hominũ laboramus, quoniam serui esse domini studemus. Nõ timeamus inimicitias eorum, quia illis pereuntibus nos liberabimur à Christo dñõ nostro, qui regnat cũ patre & spiritu sancto nunc & semper, & in omnia secula seculorum Amen.

Psalmus Dauid aduersus Goliad. CXLIII.

Benedictus dñs deus meus qui docet manus meas ad prælũ, & digitos meos ad bellũ. Misericordia mea & refugiũ meũ susceptor meus & liberator meus Protector meus & in ipso speraui, q subdit populũ meũ sub me. Dñe quid est homo, quia innotuisti ei, aut filius hominis quia reputas eũ? Homo uanitati similis factus est, dies eius sicut umbra prætereunt. Domine inclina cœlos tuos & descende, tange montes & fumigabunt. Fulgura chorusca tionem & dissipabis eos, emitte sagittas tuas & conturbabis eos. Emitte manũ tuam de alto, eripe me & libera me de aquis multis, & de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est uanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio decacordo psallã tibi. Qui das salutem regibus, qui redemisti Dauid seruũ tuũ, de gladio maligno eripe me. Et erue me de manu filiorum alienorũ quorũ os locutũ est uanitatẽ, & dextera eorũ dextera iniquitatis. Quorũ filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. Filiæ eorũ cõpositæ, circũornatæ ut similitudo tẽpli. Promptuaria eorũ plena, eructantia ex hoc in illud. Oues eorũ fœtosæ abundantes in egressibus suis, boues eorũ crassæ. Non est ruina maceriæ, neq; transitus, neq; clamor in plateis eorũ. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt, beatus populus cuius dñs deus eius.

Benedictus dominus deus meus qui docuit manus meas in prælio. Tẽpore quo Moyses leuabat manus ad deũ, & uincebatur Allophylorũ turba pugnantium, cũq; eas deposuisset, uicti uincebãt. Docuit ergo manus nostras in prælio, nõ armis, sed precibus pugnaturas. Docuit etiam digitos nostros ad bel-

bellum, ut dum bellum siue uisibiliū, siue inuisibilium senserimus hostiū, nos digitis armemus frontē triumpho crucis, & securi animo dimicemus, dicentes dño: Tu misericordia mea, tu refugium meum, tu susceptor meus, tu liberator meus, tu em̄ subdes populos subtus me. Infestum populū cogitationum malarū insurgētem super me, subdes subtus me. Vt qd aūt memoratur pugnam? quid præliū? quid bellum? quid aūt deus æternus innotescere uoluerit homini, si homo uanitati similis factus est? Moritur enim, & dies eius sicut umbra prætereunt. Quid ergo lex? quid cōminatio peccatoribus? quid terror incredulis? si paucorum dierum uita finem accipiens, effectum sui ulterius non habebit? Hæc audiens apostolus Paulus increpat dicēs: Si in hac uita tantū sperantes sumus, miseratiores sumus omnibus hominibus. Et ideo psalmus præsens audi quid sentiat. Quasi qui dicat: Qm̄ uitā æternam esse homines prophetis tuis prædicatoribusq́ non credunt, tu ipse per te inclina cœlos tuos, & descende. Inclinauit enim cœlos, quando cum in forma dei esset, essetq́ æqualis deo patri, exinaniuit seipsum, formam serui suscipiens, inclinauit cœlos, ut si dicas, uerbi causa, imperatori, dū te tu humilias inclinans omne palatium. Inclinauit ergo cœlos, & descēdit ut tangeret montes, ut fumigarent. Montiū fumus nubes creat, quas producēs deus de thesauris suis fundit in terrā, ut terra proferat omne fructuū genus, quo esurientiū corpora nutriātur. Cū descenderet deus in Christo, ut mundum conciliaret sibi, tetigit mōtes & fumigati sunt, id est, tetigit Apostolos suos, & fumum nubiū reddiderunt, quorum tanta fuit imbrium pluuia, ut in toto orbe terrarum uenas fontiū repleretur, quibus omne ablueretur facinus, & lauaretur omne paccatum. Verū quia ad eum peruenire nos prohibet princeps huius mundi, cū spiritibus suis & hominibus qui colūt eum, tu mitte sagittas tuas cōtra eum, & libera me de aquis multis, ut uno fonte tui baptismatis fruar. Libera me de manu Allophylorū, quorū os loqtur uanitatem, & dextera eorū non est dextera pietatis, quæ uestitum expoliat, & siue tēporalibus, siue, quod est acerbius, æternis opibus nudāt: Quibus dū me liberaueris, inquit, domine, in cātico nouo cantabo tibi, id est, in nouitate uitæ ambulans. In psalterio decē chordarum psallam tibi, decem præcepta legis suscipiens, & decē plagis Aegyptū percussam fugiens, psallam tibi, tibi psallam, qui das salutem regibus, id est, qui das æternā uictoribus uiciorū. Quia hij uere reges sunt, q participes regni dei esse credūtur. Quis aūt eos alius liberat, nisi idē deus, qui liberauit Dauid seruū suū. Hunc em̄ eundemq́ deū Marcion negat, similiter Apelles & Valentinus & Manichæus, Infelices & miseri, dum nolunt ab ipso domino liberari, in æternū damnari non metuunt, à quibus nos ipse q liberauit Dauid ipse liberet. Quia os eorū loquitur uanitatem, & ut supra diximus, dextera eorū dextera iniquitatis. Hos sanè asserit loqui uanitatem in hoc loco, qui seruientiū deo paupertatē ridicule abutuntur, dicentes: Vt quid inædia laborant colentes dominū? Et quid opibus affluunt contēnentes? Ignorāt medicū his parsimoniam imperare, & continentiam præcipere, in quibus salutem uenarū motibus deprehenduūt. Quos uero morituros agnoscant, sinūt suis omnibus delectationibus consentire. Quale est, ut de hijs dicas, quia læti sunt in filijs fortibus, & filiabus ornatis, ac de promptuarijs plenis, de fœtosis ouibus, de bubus crassis. Qui cū omnia temporalia habeāt, dominū tamē q est æternus non mereantur habere propiciū. Quiq́ cum acceperint finē temporalis læticiæ, æternæ tristiciæ pœnas assumūtur. Econtra hij quos uides lugentes & flentes, & in dei timore constitutos egentes, cū finem fecerint flēdi, æterni cos

ni eos gaudij suscipit fructus. Dicant ergo increduli beatū populū habētem co piose quæ mundi sunt, nos autem hunc solum populū beatum dicamus, cuius est dominus deus eius in secula seculorum Amen.

Laudatio ipsi Dauid. CXLIIII.

EXaltabo te deus meus rex, & benedicam nomini tuo in seculū, & seculum seculi. Per singulos dies benedicā tibi, & laudabo nomē tuum in seculū & in seculū seculi. Magnus dñs & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nō est finis. Generatio & generatio laudabit opera tua, & potentiam tuā pronunciabūt. Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabūt.

Et uirtutem terribilium tuorū dicēt, & magnitudinem tuā narrabūt.

Memoriam abūdantiæ suauitatis tuæ eructabūt, & iudicia tua exultabūt. Miserator & misericors dñs, paciens & multū misericors. Suauis dñs uniuersis, & miserationes eius sup omnia opera eius. Confiteantur tibi dñe omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquētur. Vt notā faciant filijs hominū potentiā tuā, & gloriam magnificētiæ regni tui. Regnū tuū regnū omniū seculorum, & dominatio tua in omni generatiōe & generatione. Fidelis dominus in omnibus uerbis suis, & sanctus in omnibus opibus suis. Alleuat dñs oēs qui corruūt, & erigit oēs elisos.

Oculi omniū in te sperant dñe, & tu das escam illorum in tēpore opportuno. Aperis tu manū tuam, & imples omne animal benedictione. Iustus dñs in omnibus uijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Propè est dñs omnibus inuocantibus eū, omnibus inuocātibus eum in ueritate. Voluntatē timentiū se faciet, & deprecationē eorum exaudiet & saluos faciet eos. Custodit dñs oēs diligētes se, & omnes peccatores disperdet. Laudationē domini loquetur os meū, & benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculū & in seculū seculi.

EXaltatur deus ab homine, quando spiritū sanctū, quem in se per consecrationē baptismatis sacri suscepit, non terrenis & humillimis cogitationibus humiliat. Sed eū cœlestibus desiderijs & excelsis exaltat, ita ut p singulos dies benedicat dominum, & quasi q nuper inchoauerit, sine fastidio seruiat illi, cui generatio & generatio cōfitetur, generatio Iudæorū & generatio gentiū. In lege Moysi & prophetarum illa, ista in euangeliorū & Apostolorū doctrina uirtutē terribiliū tuorum dicent, ut notā faciant filijs hominū potent ā tuā. Ostendentes quia regnū tuum dñe regnū sit omnium seculorum. Et ita sit dominatio in omni generatione & progenie, ut non sit gens neq; regnū, in quo non tu us filius prædicetur. Fidelis es ein domine in uerbis tuis, quibus promisisti daturū te nobis, qui alleuaret oēs qui ruunt in hoc mūdo, & qui erigeret omnes quos illiserat inimicus. Oculi eñ omniū credentiū sperāt in te domne. Spe eñ salui facti sunt, quibus dedisti escam in tempore opportuno, quando aperuisti manus tuas in cruce. Tu suscepisti maledictiōes nostras, & nobis dedisti bene

contritiones eorũ. Qui numerat multitudinem stellarũ, & omnibus eis nomina uocans. Magnus dominus noster, & magna uirtus eius, & sapiẽtiæ eius nõ est numerus. Suscipiẽs mãsuetos dominus, humiliãs autem peccatores usq; ad terrã. Præcinite domino in cõfessione, psallite deo nostro in cithara. Qui operit cœlũ nubibus & parat terræ pluuiam. Qui producit in montibus fœnũ, & herbam seruituti hominũ. Qui dat iumentis escam ipsorum & pullis coruorum inuocantibus eum. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit, neq; in tibijs uiri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

LAudemus dñm quoniã bonus est psalmus. Psalm⁹ bonus est in quo deo nostro fit iocũdatio. Aedificat eñ Hierusalẽ dñs, & dispersiones Israel cõgregat. Cottidie eã ædificat dñs, cottidie ecclesiã suã p credẽtes: ædificat & eos q ab ea dispersi sunt, ad eũ reuocãs, iterũ cõgregationi associat. Sanat pœnitẽtes contritos corde, & alligat cõtritiones eorũ, qui numerat multitudinẽ stellarum & omniũ earũ nomina uocat. Licet potestas uirtutis eius his uirtutibus sit parata, & hoc eũ posse facere nõ ambigat, nisi q omnipotentẽ esse nõ credit. Tamen numerare multitudinẽ stellarũ eũ credamus in sanctis. His qui in tenebris mũdi positi, p cœlũ suos dirigũt cursus, dãtes solatiũ luminosi aspect⁹ sui. His q cœlos aspiciũt, quæ stellæ pro merito actuum suorũ amplius minusue resplendẽt, in quibus magnus dñs noster, & magna eius ostẽditur uirtus. Per hominẽ eñ magnificatur ab hominibus, p hominẽ ab hominibus blasphematur. Et sicut his uæ per quos nomen dñi blasphematur, ita hĳ benedicti sunt, per quos magna eius uirtus ostenditur, & innumerabilis eius sapientia declaratur, p quã supbos proĳcit, & mãsuetos suscipit, & humiliat peccatores ad terrã. Vt a terra eos exaltet ad cœlos. Omnis eñ q se humiliat exaltabitur, id est, qui agens pœnitentiã, sua peccata dño cõfitetur. Incipite ergo in cõfessionibus domino, & psallite ei in cithara. cithara habet lignũ crucis, habet chordas ex interioribus ouiũ, habet ex euãgelĳs plectrũ. sonet ista cithara & imbrẽ de cœlo uenientẽ annũciet. Operuit eñ deus cœlos nubibus, id est, Apostolis suis tradidit faciẽ cœlorũ suorũ, & præcepit eis, ut dẽt terræ pluuiã, & oẽs gẽtes terrenas, in nomine patris & filĳ & spiritus sancti, cœlesti nimbo profundãt. Hæc pluuia producit in mõtibus fœnũ quo alantur simpliciores quiq;, ex quibus pars maxima in dei populo comprobatur. Non enim possunt spiritualium cibo refici hĳ, qui terrenis actibus occupati, mẽbra tñ uidẽtur ecclesiæ. Hĳ mõtes, id est, apostoli, nõ ut ipsi uerticibus mentiũ suarũ altitudines rerũ cœlestium in cibo offerũt. Perfectorum eñ est solidus cibus. Quis eñ cũ eis disputet de ieiuniorũ perseuerãtia, de diurna & nocturna occupatione, eruditioni diuinæ cõiũcta? Quis de minutis suggestionũ? Quis de cõtemptu omniũ rerũ labẽtiũ? Quis de cõtẽptu omniũ uiciorũ? Quis cum eis agat de inuisibilibus profectibus, ut sit quis ẽpiscopus deo, sit quis pontifex Christo, per inuisibiles conatus, & gradus quos in corde suo disposuit, ut quãdiu de isto corpore exeat ascẽdat & nunq; descendat, offerẽs corpus suũ deo hostiã uiuã. Cottidie seipsum ita corpori Christi associãs, ut corpus eius corpori Christi admixtũ, unũ corpus secundũ Apostolũ fiat. Hæc & his similia dãtur in cibo, qui cũ Paulo possunt dicere: Mihi mũdus crucifixus est & ego mũdo. Sicut ergo ostẽdimus spiritualiũ cibũ solidũ uirorũ

perfectorũ. Ostēdamus nũc iumentorum fœnũ, quod producunt hij, quos supra diximus montes: Omne, inquit, quod in macello uenundatur emite, nihil interrogantes. Itē. Tu quis es, qui contristas fratrem tuum in manducãdo? Item. Qui se non cõtinet, nubat. Itē. Qui dat nuptum filiam, bene facit. Item. Volo adolescētulas uiduas nubere. Hoc fœnum mõtes uicini cœlis, qui in terra positi dicunt, nostra autē conuersatio in cœlis est. Iumentis producunt, quibus consuetudo carnalis imperat sola, & ipsi consuetudini carnali lex ponitur, quam sequens coniunx coniugi placeat, seruus domino, filij carnales parentibus carnalibus: parentes carnales, filijs carnalibus. Hijs herba in seruitute offertur, datur ut iumentis esca, & ut pullis coruorum inuocantibus eum. Corui enĩ fuerunt patres nostri, qui in nigredine idolatriæ permanentes, ad arcam nunquàm reuersi sunt. Nos uero pulli eorũ sumus, qui inuocamus dominũ. Qui non in uiribus equi uoluntatem habebit. Nõ enim uirtute terrena uinci potest. qui contra nos terrena uirtute nõ pugnat. Vires ergo equi, terrenæ uires sunt. quas deus non in sua uoluit extollentia gloriari, sed de sua pietate sperare permisit: Nec in uiribus, inquit, equi, nec in tabernaculis uiri beneplacitũ est ei, id est, in confidentia habitationis suæ. Vnde & Græcus non dicit in tabernaculis, sed in tibijs. Siue ergo, inquit, in cursu equi confidentem, siue in suis tibijs præsumentē cõtemnet dominus. Quos nos latius dicimus, q cõfidt in libertate arbitrij sui, quod per hãc fugiat, persequentē incurrit. Qui cõfidit in uirtute cursus sui spritalis, quod possit in tibijs suis stãs immobilis pmanere, non pmanet. Nec ista dicēs excludo, ne coneris stare, sed moneo ne te putes per liberũ solũ arbitriũ fugere. Currat equus tuus, sit paratus ad bellũ. Sic enim scriptũ est: Equus paratur ad diē belli, dominus aũt salutē tribuit. Tamē dum curris dicito: Deus uirtutum tribuit equo meo, ut curreret. Deus dedit tibijs meis perseuerantiã, ut starē. Nõ ergo putes quod te libertas arbitrij tui ita habeat, quasi nauē per quã uis euadere Barbaros de littore, per quam uis euadere fluctibus pelagi, per quam uis ad patriã, quam desideras peruenire, sed si dominus imperauerit uentis prosperis, & aduersis flatibus silentium dederit, si latētes uadus demonstrauerit, & somnum tulerit gubernantibus nautis, & absq; læsione portũ ingredi fecerit, Ages post hæc gratias deo, nõ naui, gratias deo, nõ nautis. Nec ista dicētes excludimus nauē & nautas, sed magis & nauē ornamus & nautas, quibus deum præsulem confitemur. Si enim nauis non fuisset, utiq; quod dominus gubernaret nõ esset. Si nautæ nõ essent, quos dñs excitaret, nõ essent. Si uela non essent, non essent quibus daret prospera flabra uentorum. Ita ergo dicamus, si arbitriũ in te non fuerit bonæ uoluntatis, non erit tecum pax dei. In terra eñ pax dei cũ hominibus bonæ uolũtatis. Obijcitur huic loco. Nos hoc ita dicere, ut uideamur hominis uoluntatem ostendere, quod dei gratiã antecedat. Vigilanter age & non calumniose, & uides gratiã dei generalē sup omne hominum effusum genus. Omnes antecedit gratia multiplici largitate diffusa. Descēdit de cœlo deus, homine nõ uolente, Docuit exemplo & uerbo, homine nõ rogante, Signa multa & uirtutes ad se manifestandũ exercuit, homine etiã prohibente, Mortalitatē nostram suscepit, homine ignorante, irrisus, crucifixus, inter homicidas mortuus, sepultus, resurrexit, & in cœlis ascendit. Hæc omnia ad hominis salutem, ad hominis liberationem, ad hominis redemptionem, ad hominis coronam, ad hominis gloriam exercuit Christus. Nota tibi calumniose, quod dico ad hominis salutem, non uolentis neq; currētis. Quid est ergo quod legimus? Ostēdimus tibi antecedentem gratiam dei generalem omnium hominum bonam uoluntatem. Nota tibi prædestinate quod loquor, omnium generaliter bonam uoluntatem Christi. Gratia hoc ordine quo diximus

mus antecedit, si tamen pro omnibus natus, si tamen pro omnibus passus. Si non negas pro omnibus mortuũ, si cum Apostolo asseris, quod omnes homines uult saluos fieri. Age nũc tolle te à generali gratia, ad specialem accede, & similiter cũ Apostolo clama: Nõ omnis generaliter homo saluus erit, sed omnis homo, quicũq; inuocauerit nomẽ domini, hic saluus erit. Vade ergo ad officinam medici, qui ultro uenit ad ciuitatẽ nostram. Nõ utiq; nobis rogantibus, omnibus nobis medicus superuenit, officinã aperuit & uocem emisit, qua ac si præco exclamãs dixit: Venite ad me oẽs. Iam modo post hanc uocẽ antecedit uolũtas gratiã. Si enim uolueritis, inquit, & audieritis me, quæ bona sunt terræ edetis. Si autẽ nolueritis, gladius uos comedet. Sicut ergo antecessit gratia uoluntatẽ hominis, in ostensione sui, & in adapertione ueritatis, ita antecedit uoluntas hominis gratiam dei. Nõ enim prius baptizaris, & sic uelle incipis credere, sed prius uoluntatem tuam perfectã exhibes sacerdoti, & confessionẽ tuam tuis labijs pandis, & ita demũ ad dei gratiam ut cõsequaris, attinges. Quã consecutus confiteberis, quia omnia dei dona credendo, & desiderado cõsecutus es. Et ita demum ultimũ huius psalmi cantabis: Quia beneplacitũ est domino super timẽtes eum, & in eos, qui sperant in misericordia eius, excludere uolens extollentiam humanitatis, uoluntatẽ diuinitatis expressit. Scit enim deus hostẽ nostrũ, tunc nobis posse subrepere, cum nos sine timore diuino reppererit. Et ideo ad remedium nostrum pronunciauit, hoc dictum quasi qui diceret: Beneplacitum est deo super eos, q à diabolo liberantur. Non enim deus affectu ducitur, ut ab hominibus timeatur, sed misericordia totus misereri dũ studet homini, uult ex imperio timoris fieri, quod profuturũ ipsi homini pro certo cognoscit. Sicut qui literas docẽt, timorẽ discẽtibus & terrorẽ inducũt, nõ utiq; necessariũ magistris, sed ualde discipulis profuturũ. Et sicut illos exhorrent q sine timore & sine spe sunt. Sciunt eñ eos ad eruditionem peruenire nõ posse, ita in eos dilectionẽ se habere cõmemorãt, qui timentes eos, & in eos q sperant in eruditione eorũ. Et hoc de hominibus tantũ longe est à cõparatione dei, quãtum longe est à diuinitate humanitas. Sed comparatio ad apertionem rei dictæ, ad spem nos & misericordiam diuinam impellat, ut eorum participes fieri at, super quos est beneplacitum dño, qui regnat in secula seculorum Amen.

Alleluia Aggæi & Zachariæ. CXLVII.

LAuda Hierusalem dominũ, lauda deũ tuum Sion. Qm̃ cõfortauit seras portarũ tuarum, benedixit filijs tuis in te. Qui posuit fines tuos pacẽ, & adipe frumẽti saciat te. Qui emittit eloquium suũ terræ, uelociter currit sermo eius. Qui dat niuẽ sicut lanã, nebulã sicut cinerem spargit. Mittit crystallũ suum sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet uerbum suum & liquefaciet ea, flauit spiritus eius & fluent aquæ. Qui annunciat uerbũ suum Iacob, iusticias & iudicia sua Israẽl. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

LAuda Hierusalem dominũ. Nõ pro una re laudatur à ciuitate sancta dominus. Causas ergo laudis eius, ac si interrogaret ipsa ciuitas eũ qui eã hortaretur ad laudes, audit sibi ab exhortante expositas. Inquit, eum lauda, quia confortabit seras portarũ tuarum. Vides ergo, quia ut supra diximus, nostrum est serare portas, hostibus impetum facientibus, sed domini est confortare se-

& oẽs colles,ligna fructifera ,& omnes cedri. Bestiæ & uniuersa peco
ra,serpentes & uolucres pennatæ. Reges terræ & omnes populi,prin
cipes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines,senes cum iuniori-
bus laudent nomen domini ,quia exaltatum est nomen eius solius.

Confessio eius super cœlum & terram,& exaltauit cornu populi sui:
Hymnus omnibus sanctis eius,filijs Israël populo ap,ppinquãti sibi.

COnsuetudo imò uis quædã naturaliter imꝑat pullis , ut suo cãtu à nocte
diuidãt noctẽ.Qui clamant quidẽ ut alios excitent,ipsi uero cunctis uigi
lãtibus dormiũt.Quod ergo ad ruborem dixerim nostrũ,ꝙ excitamus ad lau-
dẽ dei eos,qui in cœlo sunt,dicẽtes:Laudate dominũ uos ꝙ estis in cœlis,lauda
te eum & uos qui estis in excelsis.Sed & soli & lunæ & stellis & lumini ,& cœ-
li cœlorũ,& aquis quæ sunt super cœlis,ut laudẽt dominũ imperamus.Ipsi uero
dormimus,cũ talia opera nõ facimus, in quibus laudetur deus & benedicatur
nomen eius.Sed quod peius est,quod sine gemitu dicendũ nõ est,per nos no-
mẽ dñi blasphematur,cũ in iudicio ꝑsonas accipimus,cũ ad uestimẽtũ,& ad an
nulos & ad glorias hominũ attẽdẽtes,ꝑsonas pauperũ refutamus.Ille quẽ tu ta
cere putas,gemet contẽptus,abiectus & pro nihilo habitus,nomen beatũ laces
sit blasphemijs.quid ergo ad laudes dei,& de cœlis angelos, & omnia quæ ĩ eis
sũt excitamus.Et de terra etiã ipsos dracones,et serpẽtes,& uolucres,& ignẽ et
grãdinẽ,& spiritũ tẽpestatis uocamus.Inuitamus mõtes & colles , ligna fructi
fera uniuersa,reges ipsos & principes & omnes iudices , omnẽ iuuentutẽ & o-
mnẽ senectutẽ,uirgines ,iuuenes & omnia quæ sub cœlo sunt.Oẽs ad laudem
dñi excitamus ,prouocamus,hortamur,& infelices ipsi dormimus.Atq; utinã
domiremus somno carnis,& nõ incõsideratiõis nostræ soporemur grauedine.
Ecce oĩa in unũ,quæ excitauimus conuenerũt , ipsi dracones nos & serpẽtes &
bestiæ & uniuersa pecora increpabũt,dicẽtes:q̃d nos excitatis ad laudes dei,cõ
uenimus ut uobiscũ deũ laudaremus,& inuenimꝰ uestro uicio uiduas blasphe-
mãtes nomẽ sanctũ.Pauperes , orphanos,& oẽs ꝙ sibi adesse cõtra potẽtes nõ
poterãt , quorũ uos personas despiciẽtes ,diuitũ iniusticijs fauebatis , erectisq;
oculis ad sublimitates mũdi , his tantũ uestros hilares atq; affabiles tradẽtes a-
spectus,pauperes quasi quosdã quos deus abuti præceperit,renuistis. Hæc ad
nos omniũ uerba sũt.Ad nos,inquã,ꝙ cotidie huius psalmi tuba , ꝑ totũ mũdũ
mox ut cœperit aurora diei inchoare principiũ , uniuersa quæ in cœlo & quæ
in terra sunt ad laudãdũ & benedicendũ deũ prouocamus. Verũ sicut medici-
nã euacuat medici incontinentia ægrotãtis , & nõ ꝑmittit profectũ eius osten-
dere medicinæ,suæ defectũ ingerẽs continẽtiæ.Ita nos ista omnia utimur quæ
etiam si placeãt nobis dũ leguntur, dũ contẽnuntur nõ placere ostẽdimꝰ. Ne-
scio quo eñ modo nõ potest nobis omnino suaderi , ne ꝑsonã cuiusuis pecca-
toris ,etiam si iustus sit,negligentissime abutamur,quod uiciũ ut amputetur à
nobis dominũ exoremus . Ipse eñ correctionẽ morum postulãtibus annuit,ꝙ
in tñ liberalitatibus his affluit,ut ipse imperet quod petatur:Petite,inq̃t,& da-
bitur uobis.quærite & inuenietis ,pulsate & aꝑietur uobis .antecedit gratia dei
uolũtatẽ hominis , & uult ut uolũtas hoĩs dei gratiã antecedat petitura. Cũ au-
tẽ petẽti donat,sequitur uoluntatẽ:Omnis eñ,inquit, qui petierit accipit.Peta-
mus ergo,ut & nos cũ angelis omnibus,& cũ uniuersis uirtutibus eius in diui
nis laudibus participiũ capiamus,& sicut de illis dicitur:Præceptũ posuit quod
nõ præteribit,ita & nos præceptũ domini cõseruemus .De omni uero creatu-

ra di-

ne, qui est exaltatus in cœlo. Has q habuerũt exaltationes dei in faucibus suis, quicũq habuit interibit pfidia hominũ impiorũ. Hij ergo nõ metu carnificis, nõ uerberũ terrore perculsi, has exaltationes dñi siluerũt. Quin imò, quanto plus passi fuerint affligentes, tanto plus confitẽtes existunt. Hij habebunt gladios ancipites in manibus suis, id est, sententias mortis æternæ & pœnæ perpetuæ, ad faciendam uindictam in gẽtibus, & increpationes in populis, ad alligãdos reges eorum in cõpedibus, & nobiles eorum in uinculis ferreis. Quibus nunc dicitur à domino: Sedebitis super xij. thronos, iudicantes xij. tribus Israël. Hij ergo faciunt in eis iudiciũ conscriptum. Ipsi enim iudicabunt mundũ pro opibus impijs, qui sunt à mũdo afflicti pro operibus suis. Cũq iudicauerint sancti eos reges, à quibus iudicati sunt, tunc erit gloria omnibus sanctis eius. Modo unicuiq dicitur: Si credis uidere bona dñi in terra uiuentium, expecta dominũ & age uiriliter: si credis, nõ desinas spectare & si te pro certo quod credis desiderare cognoscis. Hanc enim gloriã omnibus sanctis tũc gratulabimur euenisse, si in quacũq necessitate positi, animũ penitus non mutemus, sed expectantes dominũ cottidie, ipsi per patientiam gratias referamus, qui regnat in secula seculorum Amen. *Videtur aliquid deesse.*

Alleluia. CL.

LAudate dominum in sanctis eius, laudate eum in firmamento uirtutis eius. Laudate eum in uirtutibus eius, laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eũ in chordis & organo. Laudate eũ in cymbalis bene sonantibus, laudate eũ in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet dominum.

LAudamus dñm in sãctis suis, quãdo eorũ imitamur exẽpla, sequimur monita, regulã obtinemus. Laudamus eũ in firmamẽto uirtutis eius cũ firmũ fidei nostræ agonẽ ostendimus. Et sicut sancti contẽpserunt pœnas, hostes uisibiles, ita nos inuisibilis hostis delectationes ingestas abijcimus. Laudamus eũ in sono tubæ, cũ quod in aure audiuimus, si tempus exigerit super tecta positi exclamemus, nõ timentes eos q occidunt corpus. Laudamus eũ in psalterio & cithara, si in cithara lignũ crucis amplectamur, & in psalterio cõfessionẽ catholicam teneamus. Raucum enĩ sonat quod catholicũ nõ probatur. Laudamus eũ in tympano & choro, quãdo in cõuersatione reddenda positi, tympanũ corporis nostri optimis decoramus exẽplis. Laudamus eũ in chordis & organo, qñ chordarũ quæ sunt in cithara, nostra fila integra exercemus. Etiã pudicitiã quã continẽtiæ calamellis ab omni rubigine peccati mũdantes, deo sonos mellifluos exhibemus. Laudamus eũ in cymbalis bene sonantibus, & bene tinnientibus, quãdo labia nostra ad bonam persuasionẽ, & spiritalem explanationem aptamus. Inuitamus autem ut omnis spiritus laudet dominũ, quãdo spiritalia spiritalibus comparantes, nihil concedimus carni, sed omne quicqd ei libuerit, totũ spiritui mancipantes, spiritaliũ imitamur exẽpla, per quorũ euntes uestigia, credamus nos ad domini misericordiam peruenire, cui gloria & imperium per omnia secula seculorum Amen.

COMMENTARII ARNOBII IN PSALMOS FINIS. ANNO M. D. XXII. MENSE AVGVSTO.

IO. FROBENIVS CANDIDO LECTORI S.

Præſulum quorũdam efflagitatione permotus Deſ. Eraſmus Roterodamus, aggreſſus fuerat olim cœptos in Pſalterium commentarios abſoluere, atq; hac fœtura nobis aliquot pſalmos erat daturus, ſed partim aduerſa ualetudo, partim ſycophantarũ quorũdam improbitas obſtitit, quo minus præſtaret quod animo conceperat. Hoc tamẽ quod erat paratum, ne intercideret, Arnobianis cõmentarijs uelut auctarium quoddam adiecimus. Viſum erat & illi hoc ceu ſpecimine exhibito, ſtudioſorum explorare iudiciũ, anteq̃ altius opus ingrediatur. Eſt aliquid ſuo placere theatro. Fruere lector, & noſtræ faue induſtriæ.